T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

CUMHURİYET DÖNEMİNDE MERKEZ DIŞI KENTLERDE MİMARİ YARIŞMALAR: 1950-2020 YILLARI ARASINDA ANTALYA ÖRNEĞİ

Fatih TONĞ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

EYLÜL 2022

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

CUMHURİYET DÖNEMİNDE MERKEZ DIŞI KENTLERDE MİMARİ YARIŞMALAR: 1950-2020 YILLARI ARASINDA ANTALYA ÖRNEĞİ

Fatih TONĞ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

EYLÜL 2022

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

CUMHURİYET DÖNEMİNDE MERKEZ DIŞI KENTLERDE MİMARİ YARIŞMALAR: 1950-2020 YILLARI ARASINDA ANTALYA ÖRNEĞİ

Fatih TONĞ

MİMARLIK

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

Bu tez 01/09/2022 tarihinde jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hilal Tuğba ÖRMECİOĞLU(Danışman)

Doç. Dr. İkbal ERBAŞ

Doç. Dr. Fatma Zehra ÇAKICI

ÖZET

CUMHURİYET DÖNEMİNDE MERKEZ DIŞI KENTLERDE MİMARİ YARIŞMALAR: 1950-2020 YILLARI ARASINDA ANTALYA ÖRNEĞİ

Fatih TONĞ

Yüksek Lisans, Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hilal Tuğba ÖRMECİOĞLU

Eylül 2022; 139 sayfa

Yarışma bireylerin belirlenen bir hedefe ulaşırken rakiplerinden üstün olduklarını gösterme çabaların toplamıdır. Yarışmalar genel olarak bir rekabet ortamı oluşturur ve iyi olanın kazanması hedeflenir. Rekabet ile birlikte avantaj ve dezavantajlar ortaya çıkar. Rekabet sonucu kalitenin artması ve en iyiyi ararken ortaya çok sayıda alternatif ürün ya da çözümlerin çıkması yarışmanın avantajları olarak gösterilebilir iken bir hedef için birden fazla kişinin çalışmasının oluşturduğu maliyet ve zaman kaybı yarışmaların dezavantajları olarak sayılabilir.

Mimari yarışmalar bir yandan yarışmacı mimarların mesleki gelişimi için önemli bir katkı sağlarken, diğer yandan yeni ve güncel mimarilerin üretilmesini sağlayarak mimarlık kültüründe nitelikli proje elde etme sürecine de ciddi kazançlar ve katkılar sağlamaktadır. Yarışmalar alternatif fikirlerin üretilmesi için önemli bir mekanizmadır. Mimarlık üretim alanı içerisinde yeni düşüncelerin gelişmesine, araştırmalara, söylemlere, açılımlara, özgür ve şeffaf bir ortam hazırlayan mimari proje yarışmaları, proje elde etme yöntemleri arasında farklı seçenekleri üretmeye olanak sağlar ve meslektaşlar arasında fırsat eşitliğine yol açar. Bu nedenle dünyada ve Türkiye'de mimari proje yarışmaları yöneticiler tarafından bir proje elde etme yöntemi, mimarlar tarafından da bir iş alma yöntemi olarak işlev kazanmıştır.

Mimari yarışmalar aynı zamanda kentsel yapılı çevreyi görünür şekilde biçimlendirme gücü olan bir proje üretimi yöntemidir. Çoğunlukla büyük ölçekli ve kamusal konularda mimari yarışmaların açılması bu etkiyi kuvvetlendirir. Çalışma kapsamında, Antalya'da yarışma sonucu inşa edilmiş yapıların %90'ının kamusal ölçekte yapılar olduğu; yani Antalya'da yarışma sonucu proje elde etme yöntemine başvuranların daha çok kamu kurumları olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla, yarışmayla elde edilen bir mimari tasarımların inşası kente değer katmakta ve bunun sonucunda da kalıcı eserlerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu çalışma kapsamında, Cumhuriyetin kurulması ile birlikte günümüze kadar gelen süreç de mimari yarışmalar kronolojik olarak taranmış ve detaylı bir tablo oluşturulmuştur. Bu bağlamda Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından hazırlanan Yarışmalar Dizini, Mimarlık Dergisi ve Arkitekt Dergisi arşivlerinde 1930-2004 ve 2004-2020 yılları arasında yayınlanan tüm yarışmalar taranmıştır. Çalışılan yaklaşık yüzyıllık bu süreçte Türkiye'nin önemli bir turizm kenti olan Antalya'da otuz adet mimari yarışma yapıldığı görülmüştür. Bu projeler üzerinde analizler yapılarak Antalya kentinde

yarışmayla elde edilen yapıların mimari özellikleri hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Mimari Yarışmalar, Kavram Analizi, Uygulama, Antalya

JÜRİ: Doç. Dr. Hilal Tuğba ÖRMECİOĞLU

Doç. Dr. İkbal ERBAŞ

Doç. Dr. Fatma Zehra ÇAKICI

ABSTRACT

ARCHITECTURAL COMPETITIONS IN THE PERIPHERAL CITIES IN THE REPUBLICAN PERIOD: THE CASE OF ANTALYA BETWEEN 1950-2020

Fatih TONĞ

MSc Thesis in Architecture

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hilal Tuğba ÖRMECİOĞLU

September 2022; 139 pages

Competition is the sum of the efforts of individuals to show that they are superior to their competitors while achieving a set goal. Competitions generally create a competitive environment and the good one is aimed to win. With competition, advantages and disadvantages arise. While the increase in quality as a result of competition and the emergence of many alternative products or solutions while looking for the best can be shown as the advantages of the competition, the cost and time loss caused by more than one person working for a goal can be counted as the disadvantages of the competitions.

While architectural competitions make an important contribution to the professional development of the competing architects, on the other hand, they provide significant gains and contributions to the process of obtaining qualified projects in architectural culture by enabling the production of new and up-to-date architectures. Competitions are an important mechanism for the generation of alternative ideas. Architectural project competitions, which prepare a free and transparent environment for the development of new ideas, researches, discourses, openings, within the field of architectural production, allow to produce of different options among project acquisition methods and lead to equality of opportunity among colleagues. For this reason, architectural project competitions in the world and in Turkey have functioned as a method of obtaining a project by managers and as a method of getting a job by architects.

Architectural competitions are also a method of project production that has the power to visibly shape the urban built environment. The opening of architectural competitions, mostly on large-scale and public issues, strengthens this effect. Within the scope of the study, 90% of the buildings built as a result of the competition in Antalya are public scale structures; In other words, it was determined that those who applied for the method of obtaining projects as a result of the competition in Antalya were mostly public institutions. Therefore, the construction of architectural designs obtained through competition adds value to the city and as a result, permanent works are seen.

Within the scope of this study, architectural competitions were scanned chronologically in the process that has come down to the present day with the establishment of the Republic and a detailed table has been created. In this context, all competitions published between 1930-2004 and 2004-2020 in the archives of the Competitions Index, Architecture Journal and Arkitekt Magazine prepared by the Ankara Branch of the Chamber of Architects were scanned. In this process of nearly a century, it was seen that 30 architectural competitions were held in Antalya, an important tourism

city of Turkey. Analyses were made on these 30 projects and evaluations were made about the architectural features of the buildings obtained through the competition in Antalya.

KEYWORDS: Architectural Competitions, Concept Analysis, Application, Antalya

COMMITTEE: Assoc. Prof. Dr. Hilal Tuğba ÖRMECİOĞLU

Assoc. Prof. Dr. İkbal ERBAŞ

Assoc. Prof. Dr. Fatma Zehra ÇAKICI

ÖNSÖZ

Mimari yarışmalar konusu ile ilgili tez yazma fikri, hem lisans eğitimim boyunca çok şey öğrendiğim hem de yüksek lisans döneminde yol göstericim ve danışman hocam Doç. Dr. Hilal Tuğba Örmecioğlu'nun önerisiyle oluştu. Kendisi lisans döneminde yarışmalar konusundaki ilgimin farkındaydı ve bundan dolayı yarışmalar konusunda tez yazmam önerisinde bulundu. Yedi yıllık lisans ve yüksek lisans eğitimimde aktif bir şekilde rol alan ve ömrüm boyunca minnet duygusu besleyeceğim değerli hocama sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Teze ilk başladığım dönemlerin Covid-19 pandemisine denk gelmesi mental ve psikolojik olarak benim için zor bir süreç oldu. Ancak desteklerini ve sevgilerini hiçbir zaman eksiltmeyen ve her zaman arkamda duran ailem, annem Sevim Tonğ, babam Fadil Tonğ ve kardeşlerim; Hicran, Leylanur, Elifnur Tonğ'a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT iii
ÖNSÖZ v
AKADEMİK BEYAN viii
KISALTMALAR ix
ŞEKİLLER DİZİNİ x
ÇİZELGELER DİZİNİ i
1. GİRİŞ 1
2. KAYNAK TARAMASI 7
2.1. Literatür Taraması 7
3. MATERYAL VE METOT 17
3.1. Materyal 17
3.2. Metot 18
3.3. Tezi Oluşturan Kavramlar 20
3.3.1. Çokluk kavramı 24
3.3.2. Uydu öğeler kavramı 24
3.3.3. Kütlesel kademelenme kavramı 25
3.3.4. Avludan hayat bulma kavramı 25
3.3.5. Yeşil üreten mekânsal kurgu kavramı 25
3.3.6. Tekillik veya biçimsel arka planın belirginliği kavramı 25
3.3.7. Formun sadeliği kavramı 26
3.3.8. Süreklilik kavramı 26
3.3.9. Hâkimiyet kavramı 26
3.3.10. Birleşme noktalarının belirginliği kavramı 26
3.3.11. Merkezi organizasyon kavramı 27
3.3.12. Çizgisel organizasyon kavramı 28
3.3.13. Işınsal organizasyon kavramı 29
3.3.14. Kümeli organizasyon kavramı 30
3.3.15. Gridal organizasyon kavramı 31
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 36
4.1. Mimari Yarışmalar 36

4.1.1. Yarışma türleri 37
4.1.2. Yarışma biçimleri 38
4.2. Dünyada Mimari Yarışmalar 39
4.3. Türkiye'de Mimari Yarışmalar 41
4.4. Antalya'da Mimari Yarışmalar 45
4.4.1. Yavaş gelişme dönemi 1950-1982 46
4.4.1.1. Antalya Şehir Oteli Yarışması 48
4.4.1.2. Antalya Bölge Müzesi Yarışması 51
4.4.2. Gelişme dönemi 1983-1992 53
4.4.2.1. Antalya Adliye Binası Yarışması 55
4.4.2.2. Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri Yarışması 58
4.4.3. Hızlı gelişme dönemi 1993-2020 61
4.4.3.1. Antalya Sobacılar Çarşısı İş Merkezi Yarışması 63
4.4.3.2. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (Opera ve Tiyatro İşliği) Mimari Fikir Proje Yarışması 67
5. SONUÇLAR 72
6. KAYNAKLAR 78
7. EKLER 83
ÖZGEÇMİŞ

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Cumhuriyet Döneminde Merkez Dışı Kentlerde Mimari Yarışmalar: 1950-2020 Yılları Arasında Antalya Örneği" adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

01/09/2022

Fatih TONĞ

KISALTMALAR

Kısaltmalar

AÜ	: Akdeniz Üniversitesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMMOB	: Türkiye Mühendisler Mimarlar Odası Başkanlığı
KİK	: Kamu İhale Kurumu
M.Ö.	: Millattan Önce
d.	: Doğum
ö.	: Ölüm
Fr.	: Fransızca
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UIA	: Uluslararası Mimarlar Birliği
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. a) Anıtkabir ön görünüş (Arkitekt, 1943/01-02, s. 5); **b)** Sydney Opera Binası (Mimar, 1932/01, s. 41); **c)** Eyfel Kulesi (Anonim 1: https://parisgezgini.com.tr/eyfel-kulesi-hakkinda-bilgi/ [Son erişim tarihi: 18.04.2022]) 5

Şekil 3.1. a) Bursa hal binası zemin planı (Mimar,1932/01, S. 42); **b)** Bursa hal binası kesiti (Mimar,1932/01, s. 41) 17

Şekil 3.2. a) Antalya şehir oteli zemin planı (Mimarlık,1950/02, s.1); **b)** Antalya şehir oteli perspektif çizimi (Mimarlık,1950/02, s.2) 18

Şekil 3.3. Kevin Lynch'in çizimleri (Lynch, 1960, s.117-119) 21

Şekil 3.4. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 189) 22

Şekil 3.5. Ege Denizi-Milos Adası (https://yandex.com.tr/harita/ [Son erişim tarihi: 14.08.2022]) 23

Şekil 3.6. Velioğlu'nun Açılış'ın mekânsal bir gereklilik olarak var olmasını sağlayan kavramları olarak tanımladığı kavramların grafik gösterimi 24

Şekil 3.7. Kevin Lynch'in "The Image of the City-Kent İmgesi" adlı kitabında formun nitelikleri başlığı altında mimari kütlenin oluşumunu da yorumlamaya yardımcı olan beş kavramın grafik gösterimi 25

Şekil 3.8. K. Ching'in 1979 tarihli "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon başlığı altında ele aldığı; "merkezi", "çizgisel", "ışınsal", "kümeli" ve "gridal" organizasyon kavramlarının grafik gösterimi 27

Şekil 3.9. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 190) 27

Şekil 3.10. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 198) 28

Şekil 3.11. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 208) 29

Şekil 3.12. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 214) 30

Şekil 3.13. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 221) 31

Şekil 4.1. Santa Maria Del Fiore Katedrali (Anonim 7: https://www.tarihli sanat.com/ floransa-katedrali/ [Son erişim tarihi: 18.05.2022]) 40

Şekil 4.2. Eiffel Kulesi (Anonim 8: https://thegraphicsfairy.com/free-clip-art-vintage-eiffel-tower/ [Son erişim tarihi: 18.05.2022]) 40

Şekil 4.3. Sidney Opera Binası (Anonim 9: https://v3.arkitera.com/h49297-utzonun-zarif-gorunuslu-fakat-kaprisli-tasarimi.html [Son erişim tarihi: 18.05.2022]) 41

Şekil 4.4. Ankara Sergi Evi Görünüşleri (Mimar,1935/04, S. 99) 42

Şekil 4.5. 1930-2009 arası on yıllık dönemlere göre Türkiye'de yapılan mimari yarışmaların dağılımı grafiği 43

Şekil 4.6. 1930-2020 yılları arası fonksiyonlarına göre Türkiye'deki mimari yarışmaların dağılımı grafiği 45

Şekil 4.7. 1950-2020 yılları arasında yapılan yarışma sayılarının dönemlere göre dağılımı 46

Şekil 4.8. 1950-1982 yılında yapılan yarışmaların tür olarak dağılımı 47

Şekil 4.9. Büyük Otelin Cengiz Bektaş tarafından çizilen Cumhuriyet Meydanı önerisindeki yeri (Kaynak: Salt Arşiv ve Anonim) 48

Şekil 4.10. Antalya Şehir Oteli **a)** Zemin kat planı, **b)** Birinci kat planı (Mimarlık, 1950/01, Sf. 23) 49

Şekil 4.11. Antalya Şehir Oteli fotoğrafları; (Alper Erden Engiz kişisel arşivi) 49

Şekil 4.12. Antalya Şehir Oteli, Ön cephe; (Mimarlık, 1950/01, Sf. 23) 50

Şekil 4.13. 1964 yılında düzenlenen ve uygulanan Antalya Bölge Müzesi **a)** zemin yerleşim planı; **b)** yapının perspektifi (Anonim 10: https://archives.saltresearch.org/ handle/123456789/204444 [Son erişim tarihi: 21/05/2022]) 51

Şekil 4.14. Antalya Bölge Müzesi inşaatından kareler. (Anonim 11: https:// archives.saltresearch.org/handle/123456789/204445 [Son erişim tarihi: 21/05/2022]) 52

Şekil 4.15. Antalya Bölge Müzesi Görünüşleri (Arkitekt, 1964/01, s.31).....52

Şekil 4.16. a) Antalya'da 1983-1992 yılları arasında açılan dokuz yarışmanın tür olarak dağılımı; **b)** Antalya'da 1983-1992 yılları arasında açılan dokuz yarışmanın yarışmayı açan kurum oranları.....54

Şekil 4.17. Antalya Adliye Binası Vaziyet Planı (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78) 56

Şekil 4.18. Antalya Adliye Binası **a)** Zemin kat planı, **b)** Birinci kat planı (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78) 56

Şekil 4.19. 1983 yılında düzenlenen ve uygulanan Antalya Adliye Binası proje çizimleri (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78).....57

Şekil 4.20. Antalya Adliye Binası uygulama sonrası kareler (Anonim 12: http://www.ecmimarlik.com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022]) 57

Şekil 4.21. Vaziyet Planı (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19).....59

Şekil 4.22. a) Şehirlerarası terminal planı; **b)** İlçeler arası terminal planı (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19) 60

Şekil 4.23. Antalya Adliye Binası fotoğrafları; (Anonim 13: http://www.ecmimarlik.com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022]) 60

Şekil 4.24. a) Antalya'da 1993-2020 yılları arasında açılan on yarışmanın yarışmayı açan kurum oranları; **b)** Antalya'da 1993-2020 yılları arasında açılan on yarışmanın uygulanma oranları.....63

Şekil 4.25. Antalya Sobacılar Çarşısı Vaziyet Planı (Okan Koloğlu arşivi) 64

Şekil 4.26. a) Antalya Sobacılar Çarşısı Zemin Kat Planı; **b)** Antalya Sobacılar Çarşısı Birinci Kat Planı (Okan Koloğlu arşivi) 65

Şekil 4.27. Antalya Sobacılar Çarşısı Görünüşler (Okan Koloğlu arşivi).....65

Şekil 4.28. Antalya Sobacılar Çarşısı Güncel fotoğrafı (Anonim 14: https://www.antalyahurses.com/esnaf-zor-gunler-yasiyor/172082/ [Son erişim tarihi: 27.05.2022]).....66

Şekil 4.29. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi Vaziyet Planı (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022]).....68

Şekil 4.30. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi **a)** 2. Bodrum Planı; **b)** 1. Bodrum Planı; **c)** Zemin Kat Planı; **d)** 1. Kat Planı

(Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr /proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022]).....69

Şekil 4.31. Muratpaşa belediyesi çok amaçlı gösteri merkezi atölye ve sahnesi fotoğrafları (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/ proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022]).....70

Şekil 4.32. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi Görünüşler (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022]).....70

Şekil 5.1. Antalya'da 1950-2020 yılları arasında mimari projelerde kavramların uygulanma sayıları 77

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. 1930-2010 Yılları arası düzenlenmiş mimari proje yarışmalarının yapı tiplerine göre dağılımı (Aydın, 2010) 3

Çizelge 3.1. Birincilik ödülü alan bazı projelerde kavramların analiz çizelgesi 33

Çizelge 4.1. Antalya Şehir Otelinin kavram analiz çizelgesi..... 50

Çizelge 4.2. Antalya Bölge Müzesinin kavram analiz çizelgesi..... 53

Çizelge 4.3. Antalya Adliye Binasının kavram analiz çizelgesi..... 58

Çizelge 4.4. Antalya Belediyesi Otobüs Terminalinin kavram analiz çizelgesi..... 61

Çizelge 4.5. Antalya Sobacılar Çarşısının kavram analiz çizelgesi..... 67

Çizelge 4.6. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesinin kavram analiz çizelgesi..... 71

Çizelge 5.1. Antalya'da 1950-2020 yılları arasında uygulanan mimari projelerde uygulanan kavramların çizelgesi..... 74

1. GİRİŞ

"Yarışma: bilgi, yetenek, güzellik vb.nde üstünlüğünü göstermek için yarışmak işi, yarış, yarışım. Bir diğer anlamı üstünlük kurma çabası, rekabet." (TDK Sözlük)

Türk Dil Kurumu sözlüğünde tanımlandığı gibi "yarışma" kavramının eş anlamı rekabettir. Rekabet ise "aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarış durumudur" (TDK Sözlük). Bu sebepledir ki yarışma, rekabet gibi kavramlar doğanın içinde var olan olgulardır ve doğal yaşam gözlemlendiğinde rekabet kavramını yaşamın her alanında görmek mümkündür. Doğal yaşam gözlemlendiğinde yaşamın daha ilk örneklerinden bu yana canlıların birbirleriyle bir yarış, bir rekabet içerisin de oldukları fark edilir. Canlılar arasındaki bu rekabetin temelinde hayatta kalmak, lider olmak, en iyisi olmak gibi amaçlar yatmaktadır. Canlılar arasındaki bu önlenemez güdünün sonucunda zayıf olan elendiği gibi güçlü olan da hayatına devam eder. Bu sebeple rekabet kavramı doğada hayati bir önem kazanmaktadır. İnsanlar arasındaki ilişkiler gözlemlendiğinde ise rekabet kavramının insanları en iyi olana ve daha konforlu bir yaşama ittiği görülür (Yorgancılar, 2011). Bu nedenle rekabet olgusu bir yandan doğadaki sosyal yaşamın devam ettirilebilmesini sağlarken; diğer yandan beşerî hayattaki ilerlemeyi tetikleyen bir faktör olarak insanların en iyi olma arzularını, gelişim ve değişimlerini sürdürmelerini sağlamaktadır. Bu sebepledir ki güçsüz, başarısız olanın elenmesi başarılı, güçlü olanın gelişip değişmesi rekabetin doğal bir sonucudur.

Rekabet içeren tüm eylemlerde olduğu gibi mimarlık yarışmalarında da var olanın üstüne daha fazlasını koymak daha iyisine sahip olmak için gösterilen çaba yarışma haline dönüşmektedir. Mimari yarışmalarda katılımcılar yaratıcı ve özgün fikirlerle ön plana çıkar. Bu nedenle yarışmalarda yaratıcılığı ve niteliği birbirinden ayrı düşünmek olanaksızdır. Mimari ortamdaki rekabette nitelik ve yaratıcılık, yarışmaya katılan mimar sayısı ile doğru orantılı görülmektedir. Her katılımcı mimarın bir başka tasarımcı mimardan farklı fikirler ve görüşler ortaya koyması, mimarlık kültürüne mimari yarışmaların kattığı zenginliği ifade etmektedir. Dolayısıyla rekabetin var ettiği duygu, tasarımcı mimarın yapabileceğinin en iyisini yapmaya çalışmasına neden olur. Bu noktada mimari yarışmalar sonuç ürünün en iyi şekilde ortaya çıkarılmasında önemli bir rol üstlenmiştir.

Gelişen dünya ile birlikte bilim ve ileri teknoloji sınırların ötesine dayanmış; buna bağlı olarak bilgi, iletişim ve sanat varyasyonlarıyla kültürel çeşitlilik ve farkındalık ortaya çıkmıştır. Bütün bunlara bir de mimarlık içerisinde zaten var olan rekabet duygusu eklendiğinde, yarışmalar mimarlara özgün ve sınırsız üretim yapma imkânı sağlamaktadır (Sayar, 2004). Mimari tasarım "ölçülendirilme ve ödüllendirilme" ölçütleriyle birlikte mimarlık mesleğini çalıştığı disiplinlerden farklılaştırmaktadır. Mimari yarışmaların en önemli özelliği, mimarlara farklı bölgeler, farklı konular ve farklı ölçeklerde fikir oluşturma ve üretim yapma olanağı sağlamasıdır. Bu nedenle mimar kendini deneme ve geliştirme ihtiyacı duyar.

Dünyada ve Türkiye'de mimari proje yarışmaları incelendiğinde, yarışmaların hem mimarlık alanına hem mimara hem de işverene birçok olumlu katkısı olduğu gözlemlenmektedir. Mimari proje yarışmaları ortamı işi verme ve işi almanın ötesinde mimarların özgün tasarımlar ortaya koydukları ve kendilerini bu yönde geliştirdikleri prestij kazandıkları ve mimarlar arasında fırsat eşitliğinin sağlandığı ortamlardır. Mimari

proje yarışmalarına işveren açısından bakıldığında ise verilen işin birçok alternatifinin olması işverene proje için en uygun olanı seçme fırsatı vermektedir.

Bunlara ek olarak mimari proje yarışmaları mimarlık alanının gelişmesine değişmesine de katkıda bulunmuştur. Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği'ne (2002) göre yarışmalar "mimari kaliteyi artıran, nitelikli fiziksel çevrelerin oluşmasına katkı sağlayan, rekabet ortamı yaratan; tartışma ve katılımcılıkla akılcı, uygulanabilir ve ekonomik çözümlerin elde edilmesine aracı olan bir süreçtir"; çünkü mimari yarışmalarda bir konu hakkında ortaya çıkan birden fazla çözüm önerisi işlev, biçim, nitelik ve sunum standardı açısından değerlendirilip en başarılı ürünün seçilmesi hedeflenir. Mimari proje yarışmaları yarışmaya katılan katılımcılar arasında en iyi tasarım fikrinin kazanıp işi alması yönüyle ihalelerle benzerlik oluşturmaktadır. Bu nedenle Aydın (2010) da mimari proje yarışmaları için "bir tür güzel sanatlar ihale yöntemidir" ifadesini kullanmıştır. Hatta kamu ihaleler kurumunun yayınlamış olduğu yarışmalar yönetmeliği de bu tanımı destekler. Dolayısıyla mimari yarışmalar proje elde etme yönteminin yanında mimarlık mesleğinin yaşatılmasında da önemli bir rol üstlenir (Sayar, 2004).

Birden fazla tasarımcı ekibin tek bir konu üzerinde nitelikli ve özgün ürün ortaya koyması hedeflenerek çalıştırılması ve bu süreç sonunda sadece kazanan ekibin ödüllendirilmesi zaman ve maliyet kaybı olarak görülebilirse de son zamanlarda bu tutum, özgün ve nitelikli ürün arayışında bir çözüm alanı olarak kabul görmüştür. Her mimarın kendisine has şekilde gelişen farklı düşünme durumu ve farklı bilgi birikimi, üretilen her öneri ve projenin birbirinden farklılaşmasına, yarışma ve mimarlık üretimi ortamının zenginleşmesine olanak vermektedir (Wertheimer, 1959).

Eşit koşullarda rekabet eden mimarlar arasında düzenlenen, belirlenen kural ve standartlara en uygun ve en başarılı projenin seçildiği mimari proje yarışmaları, günümüzde halen en geçerli proje elde etme yöntemlerinden biri olarak sıkça kullanılmaktadır. 1930-2010 yılları arasında Türkiye'de neredeyse 758 adet kentsel tasarım ve mimari proje yarışması açılmıştır (Çizelge 1.1) (Aydın, 2010).

Mimari yarışmalar, mimarın kişisel gelişimi ve mimarinin inovasyonu için de önemli bir mekanizmadır. Mimari ürünün üretim ortamı içerisinde özgün fikirlerin gelişmesine, araştırılmasına, beyin fırtınalarına serbest ve açık bir ortam hazırlayan mimari proje yarışmaları, nitelikli ve çağdaş ürünler elde etme sürecine katkı sağladığı gibi, fikir elde etme yöntemleri arasında farklı fikirleri üretmeye de olanak sağlar. Yarışma sonucu ortaya çıkmış ürünler, mimari üsluplarda farklı ve özgün değişimlere yol açabildiği gibi yeni üretim tekniklerinin ve detaylarının gelişmesine de katkıda bulunur. Dünyada ve Türkiye'de mimari proje yarışmaları yöneticiler için yeni ve çağdaş fikir bulma ve projelerin üretilmesinde bir yöntemi olarak öne çıkarken; mimarlar için iş alma, bireysel gelişme ve bulunduğu ortamda öne çıkma gibi işlevleri ile önem kazanmıştır. "Mimari proje yarışmaları yeni fikirlerin keşfedilmesinde bir yatırım olarak görülebilir" (Lipstadt, 1989).

Çizelge 1.1. 1930-2010 Yılları arası düzenlenmiş mimari proje yarışmalarının yapı tiplerine göre dağılımı (Aydın, 2010)

	KONAKLAMA/ DİNLENME			SAĞLIK/ SPOR		EĞİTİM					KÜLTÜR				KAMU						EKONOMİ ve ENDÜSTRİ					KONUT	PLANLAMA			DİNİ YAPI	ANIT		ULAŞIM
YILLAR	OTEL	ÖĞRETMEN EVİ	SOSYAL TESİS	HASTANE	SPOR TESİSİ	OKUL	FAKÜLTE	YURT	KÖY ENSTİTÜSÜ	KONSERVATUAR	SİNEMA	TİYATRO	MÜZE	KÜLTÜR/KONGRE	BAKANLIK	BELEDİYE	HÜKÜMET KON.	ADLİYE	GENEL MÜD.	BÜYÜKELÇİLİK	EXPO/FUAR	ÇARŞI/ TİC. MER.	SANAYİ/HAL	BANKA	BÜRO/İŞ MERK.	T.C. SAN. OD.	KONUT	İMAR PLANI	KENTSEL TAS.	ÇEVRE DÜZ.	CAMİ/CEMEVİ	ANIT/MEZAR	MEZARLIK	GARAJ/TERMİNAL
1930																							1											
1931											1													1									
1932																											1						
1933	1					1							1	1								1											
1934	1				1					1					1			1						1			2				1		
1935			1																					1			1					1	
1936														1																			1
1937	2													1								1	1										
1938			1											2	1	1					1												
1939																								1									
1940					1	2			1							1																	
1941									1																								
1942																											1				1		
1943	1	1			1				2					1					1														
1944	1															1											1	1			1		
1945	1		1		2													1	2							1	2						
1946	2						1				1	1	1																1		1			1
1947					1		1	1										1							2						1		
1948																1									1		2			1			
1949																		1								1	2						
1950	1																		2					2			1						
1951				2		1					1		1											3				1			4		
1952	1																								1			1					1
1953				1												1						1			1			1					
1954																																	
1955							2										2		3			4		2	1			2					
1956	1						1												1		1	1					1						
1957			1	1	1	2	1									1			1			1						1		1	1	1		
1958				1		2											4		2			1											
1959	1					1	1	1								1														1				
1960	1		1			1	2	1									1		1		2												
1961				3	1	5	1		3										1						1	1					1		
1962			1	4	1	4	2		2		1				1				1	1	1										1		
1963	1			3		1	2	1											4			4				1	1						
1964	1					2							1	1			1		1					1					1				
1965				1			1												1								1	2		2		3		1
1966	1			1					1							2				2		1			1		1	1					
1967			1	6		5	2	2	1				1						1		1	2		1				2		1		1		
1968				8	1		2	1							1		1			3					1				2				
1969				4	1	3				2				2			1		1		1						2							

Çizelge 1.1.'in devamı

1970				2		1	1											1			1				1	1	1				1		
1971	1			3			3									1		3								1		2			1		
1972				2			5									3		1								1							
1973						1	1				1					4	1	4			1						1		2		2		
1974				3		1	1									1		2										1					
1975				2	2	1	1									2		2															
1976							1											2												1			
1977																		3									1					1
1978				1										1	1			2															
1979															1	1		1					1							1			
1980			1												2																	
1981			1				2						1	1			1									1		1				
1982																		1		1											1	
1983				1							1			2		3	1	2								1			1		1	
1984				2		4							1			6	1	1	1		1		1					1			2		
1985				1		1	2						1		1	1		3			1							1	3		1		2
1986	1														2	2	1				1								2				1
1987																					1					3		3			2		1
1988				1														1										1			1		
1989																				1	1							1	1		1		
1990																	1	2				1						2	3		2		
1991													2		2								1		1			1			1		1
1992				5	1								4		1	1				1	3			2	2	2			2				
1993			1	3									1			1		2			1					2			4		3		
1994													2					1							1	1			1		1		
1995				8			1						1		1			1				1									1		
1996				1									3		1			1										5		1			1
1997						2							2	1				2			1				2	1		2					
1998																						1				1			1				3
1999													1																				1
2000															1			1							1			1					
2001														1	1						1							3					
2002						1						1														1		2	2				
2003					1		1											1				1						1			2		1
2004													2		2		1											1	1				
2005												1			3	1												2	5	1			2
2006													3		2			1				1						3	3				
2007								1					1					1								1		1	2		1		
2008											1		1	1	1		1				1							3	1		1		
2009															1	1					1							1					1
2010												1			3			1							1			3	1		1		
2011						1						1	1		3			2			1				1	1		2					
2012				1											1										1			3		2	2		
2013			1		1						1		1		2			1			2	1		1	1			3					
2014						1						1				1									1			2					
2015			2			2							1		2			1							1			#		3			
2016			1		1	3						1	2		5													2			1		2
2017			1										1		1								1					7	1		1		1
2018					1																1							1			1		
2019			1				1																1					2	1	1	2		
	19	1	16	71	18	49	39	7	12	3	5	4	11	41	11	49	39	12	70	7	10	36	6	17	15	17	36	17	79	43	12	48	2	22
	36			89		110					61				198							91					36	139			12	50		22

M.Ö. 448 yılında Atina yönetimi tarafından yaptırılmak istenen Akropolis Savaş Anıtı, 22 yarışmacı arasından halk tarafından oylanarak seçilip inşa edilmiştir. Çoktan seçme yöntemiyle elde edilen Akropolis Savaş Anıtı ilk mimarlık yarışması olarak kabul edilebilir (Kanat, 2014). Bu olayla ilk kez ortaya çıkan mimarlık yarışmaları zamanla yaygınlaşmış ve mimari ürün kalitesinin artırılması ile mimarlık kültürünün iyileştirilerek geliştirilmesi için önemli bir rol üstlenmiştir. Mimarlık tarihi açısından önemli birçok eserin elde edilmesine vesile olan yarışmalar, aynı zamanda mimari kuram ve söyleme de katkıda bulunmuştur. Yarışmalar sonucu inşa edilmiş bazı yapılar çok başarılı olarak kentsel simge niteliği kazanmış ve hatta bulundukları kentler bu simgeleşmiş yapılarla anılmaya başlanmıştır. Örneğin, "Eyfel Kulesi" (Gustave Eiffel), "Sidney Opera Binası" (John Utzon) ve "Anıtkabir" (Emin Onat ve Orhan Arda) yarışmalar sonucu inşa edildikleri kentlerde simgesel nitelik kazanmış yapılardan bazılarıdır (Şekil 1.1).

(a) **(b)** **(c)**

Şekil 1.1. a) Anıtkabir ön görünüş (Arkitekt, 1943/01-02, s. 5); **b)** Sydney Opera Binası (Mimar, 1932/01, s. 41); **c)** Eyfel Kulesi (Anonim 1: https://parisgezgini.com.tr/eyfel-kulesi-hakkinda-bilgi/ [Son erişim tarihi: 18.04.2022])

Mimarlığı tanımlayan sistemin bir çarkı olan mimari yarışmalar, zamanla kamu ihalelerine karar verme yöntemine katkıda bulunan bir mekanizmaya dönüşmüştür. Kraliçe Viktorya (1837-1901) döneminde İngiltere'de açılan yarışma sayısı artarak dönemin mimarlığına yön verirken; Fransız Devrimi'nden (1789) sonra yarışma sistemi, kamu ihalelerinin verilmesinde eşitlikçi bir yöntem olarak kullanılmaya başlamıştır. Böylelikle yarışmalar günümüzdeki modern eşitlikçi anlayışına ulaşmaya başlamış ve Fransa yarışma ideolojisinin ilk çeşitlendiği ülke olmuştur. 1790 yılında ressam Jacques Louis David (d.1748, ö.1825) önderliğinde kurulan Commune des Arts[1] akademisinde kamu işlerinin "sadece kendilerini kamu yarışmalarında kanıtlamış kişilere ihale edilmesi" kararı alınmıştır. Aynı yıl, Paris'te konuyla ilgili bir yasa tasarısı düzenlenmiş ve yasaya göre "mimarlık, mühendislik, resim ve heykel alanındaki tüm belediye işlerinin yarışma yoluyla elde edilmesine karar verilmiştir." Bu sebeple yarışma sayıları artmıştır. Dolayısıyla yarışan mimar sayısında da artış olmuştur (Bergdoll, 1989). 18. yüzyıldan sonra Ecolé des Beaux-Arts tarafından geliştirilen "konkur[2]" geleneğiyle yarışmalar mimarlığın mesleki eğitimine de entegre olmuştur.

Yurtdışında mimari yarışmalar böyle bir tarihi geçmişe sahipken ülkemizdeki bir yapı için yapılan en eski yarışma "Tarabya'da İngiliz Sefarethanesi Yazlığı" için 1867 yılında açılan tasarım yarışmasıdır. Ancak, bu yarışma konusu İstanbul'da olmakla

[1] Paris'te 1793 yılında kurulan tüm sanat dallarını (Resim, heykel, mimari vs.) tek çatı altında birleştiren Sanat Akademisi.

[2] Concours (Fr): 'yarış'

birlikte yarışmanın kendisi İngiltere'de düzenlenmiştir. Yarışma projesinin inşa edilip edilmediği hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır (Şekerci, 2015).

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, yarışma ve rekabet kavramlarının tartışılması ve mimari alanda bu kavramların tarihsel gelişimini açıklamaktadır. Bu tez çalışmasının ikinci bölümü olan "Kaynak Taraması" kısmında, ulusal ve uluslararası kaynaklardaki mimari yarışmalar ve mimari yarışmalar sonucu inşa edilmiş yapılarla ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Kaynak taraması sonucu konuyla ilgili çalışmaların çoğunluğunun Türkiye genelinde yapılmış mimari yarışmalar veya İstanbul ya da Ankara gibi büyükşehirler özelinde yapılmış çalışmalar olduğu ortaya konulmuştur. Üçüncü Bölüm olan "Materyal ve Metot" bölümünde ise araştırma alanları ve bu mekânlarda incelenecek kriterler ve bu kriterlerin Selim Velioğlu'nun "Bir Açılış Olarak Mekân" adlı kitabı,Kevin Lynch'in "The Image of the City-Kent İmgesi" adlı kitabı ve Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında değindiği kavramlar üzerinden nasıl kurgulandığı açıklanmıştır. Tez çalışmasının 4. bölümü olan "Bulgular ve Tartışma" bölümünde ise, Antalya'da mimari yarışmalar sonucu inşa edilmiş örnek yapılar 3. bölümde belirlenen kriterler açısından incelenmiş; söz konusu yapılar, planları ve mevcut kullanımları üzerinden yorumlanmıştır. Çalışmanın son kısmında elde edilen bulgular ve verilerin değerlendirilmesiyle son bölüm olan 'Sonuç Bölümü' oluşturulmuştur.

2. KAYNAK TARAMASI

2.1.Literatür Taraması

Mimari tasarım yarışmaları ile ilgili kaynak taraması yapılırken konuya genel yaklaşımda bulunan çalışmalar vardır. Bu çalışmalara kronolojik olarak baktığımızda ilk olarak 1970 yıllarında kaleme alınmış örnekler karşımıza çıkmaktadır. Mimari yarışma kavramının ilk kullanıldığı çalışma Marquart ve Demontlibert tarafından yazılan "Division of Labor and Architectural Competition (İş Bölümü ve Mimari Rekabet)" başlıklı makaledir. Ancak bu makale mimari yarışmalarda iş bölümü ile ilgili yazılmıştır. Bunun dışında 1975 yılında yedi çalışma daha olduğu görülmektedir. Bunlar arasında mimari yarışmalar üzerine genel bir değerlendirme yapan çalışma Defeo tarafından yazılan "Architectural Competitions in Italy (İtalya'da Mimari Yarışmalar)" başlıklı makaledir. Dolaysıyla mimarlık alanında mimari yarışmaların bir çalışma alanı olmaya başladığı tarih 1975 yılı olarak kabul edilebilir.

Daha sonra Larson tarafından 1994 yılında yazılan "Architectural Competitions as Discursive Events (Söylemsel Olaylar Olarak Mimari Yarışmalar)" başlıklı makalesi ve Sayar tarafından 1998 yılında yazılan "The Impact of Architectural Design Competitions in Evaluation of Architectural Design Trends for a Secular Identity 1933-1950 (Seküler Bir Kimlik İçin Mimari Tasarım Trendlerinin Değerlendirilmesinde Mimari Tasarım Yarışmalarının Etkisi)" başlıklı doktora tezi olduğu görülmektedir. Bunların dışında yapılan diğer çalışmalar 2000 yılından sonra kaleme alınmıştır. 2004 yılında Adamczyki, Chuplin, Bilodeuau ve Cormier tarafından "Architectural Competitions and New Reflexive Practices (Mimari Yarışmalar ve Yeni Reflektif Uygulamalar)" başlıklı makale yazılırken Gülağaç 2005 yılında "Dijital Ortamda Tasarım ve İfade Biçimi Olarak Teslimiyet Kavramı Örnek: Mimari Proje Yarışmaları" başlıklı yüksek lisans tezini yazmıştır. Bunların yanında 2009 yılında 2 çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlar Rashedi Zahra (2009) tarafından yazılan "2000-2008 Yılları Arasında Ulusal ve Bölgesel Mimarlık Yarışmalarına Yönelik Bir Profil Belirleme Denemesi" başlıklı yüksek lisans tezi ve Erdoğan (2009) tarafından yazılan "Türkiye'de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sürecinde Yaşanan Gelişmeler, Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler" başlıklı yüksek lisans tezidir. Ayrıca 2010 yılında da 2 çalışma kaleme alınmıştır. Bu çalışmalar Kreiner, Jacobsen ve Jensen (2010) tarafından yazılan "Dialogues and Problems of Knowing: Reinventing The Architectural Competitions (Diyaloglar ve Bilmenin Sorunları: Mimari Rekabeti Yeniden İcat Etmek)" başlıklı makale ve Ay (2010) tarafından yazılan "1980 Sonrası Türk Mimarlığında Yaşanan Dönüşümlerin Yarışma Projeleri Üzerinden İrdelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezidir.

2010 yılından sonra yapılan çalışmalar ise Gencal tarafından 2011 yılında yazılan "Ulusal Mimari Proje Yarışmalarının İçinden Türkiye'de Mimarlık" başlıklı yüksek lisans tezi, Atay Kızıltaş tarafından 2016 yılında yazılan "Mimarlık Yarışmalarının Biyopolitika Üzerinden Sökümü" başlıklı yüksek lisans tez, Yıldız tarafından 2017 yılında yazılan "Türkiye'deki Mimari Proje Yarışmalarının Değerlendirilme Süreçlerinde Nesnellik/Öznellik Dengesi" başlıklı yüksek lisans tezi, Canbeyli tarafından 2018 yılında yazılan "Geleneksel ve Üretken Biçimlendirme Yaklaşımlarının Mimari Tasarım Yaklaşımları Üzerinden Analizi" başlıklı yüksek lisans tezi, Aktürk (2019) tarafından yazılan "Mimarlık Eğitimi ve Meslek Pratiği İlişkisinden Tasarım Stüdyoları Yarışmalar

Üzerinden Başarı Tabanlı Bir Bütünleşik Ölçme- Değerlendirme Modeli" başlıklı yüksek lisans tezi, Nur Baykan (2020) tarafından yazılan "Türk İnşaat Sektöründe Tasarım Değişiklikleri: Uygulanmış Yarışma Projelerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ve Çıkırıkçı (2021) tarafından yazılan "Mimari Yarışmaların Ekolojik Söylem ve Pratikleri" başlıklı yüksek lisans tezi şeklinde kronolojik olarak sıralanabilir. Literatür taraması sırasında incelenen kaynaklara tek tek ve kronolojik olarak bakıldığında ise kaynaklar ve alana katkıları şu şekilde özetlenebilir;

Larson (1994) "Architectural Competitions As Discursive Events (Söylemsel Olaylar Olarak Mimari Yarışmalar)" başlıklı makalede, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'ten itibaren mimari yarışmalar ve yarışmayı kazanan mimarların mimarlık alanına kattığı değer anlatılmak istenmiştir. Yarışmaların yeniliğe ve mimarın kariyerine etkisi üzerinde durulmuştur. Mimari yarışmaların sonucu, projeler ve projelerin mimarları birlikte incelemiştir.

Sayar'da (1998) "The Impact of Architectural Design Competitions in Evaluation of Architectural Design Trends For A Secular Identity 1933-1950 (Seküler Bir Kimlik İçin Mimari Tasarım Trendlerinin Değerlendirilmesinde Mimari Tasarım Yarışmalarının Etkisi)" tezinde, 1933-1950 yılları arası mimari tasarım yarışmalarının çağdaş Türk mimarlık çizgisini oluşturma sürecinde geçirdiği dönüşümleri proje yarışmaları üzerinden irdelemek istemiş ve mimarlıkta modernizm konusu üzerinde durmuştur.

Adamczyki, Chuplin, Bilodeuau ve Cormier (2004) ise "Architectural Competitions and New Reflexive Practices (Mimari Yarışmalar ve Yeni Reflektif Uygulamalar)" makalesinde, Kanada'da 1945-2004 yılları arasında üretilen yüzlerce mimari proje yarışması incelemiştir. İncelemelerde sadece ödül kazanan projelerin değerlendirildiğini ve diğer projelerin arşivlenmediğini tespit etmiştir. Bunun sonucunda meydana gelen, projelerin unutulması ve mimarlığa kazandırılmaması durumunu eleştirmiştir. Bir çözüm önerisi olarak dijital veri tabanı LEAP üzerinde durmuş, LEAP'ın kazanımlarını ve kapasitesini genel hatlarıyla açıklamıştır.

Buna karşın Gülağaç (2005) "Dijital Ortamda Tasarım ve İfade Biçimi Olarak Teslimiyet Kavramı Örnek: Mimari Proje Yarışmaları" tezinde, mimari proje yarışmaları üzerinden bilgisayar teknolojilerinin mimari ürün geliştirilmesinde oynadığı rolü göstermek istemiştir. Dijital ortamda mimari örnekleri ve dijital ortamdaki kullanımları incelemiştir.

Rashedi Zahra (2009) "2000-2008 Yılları Arasında Ulusal ve Bölgesel Mimarlık Yarışmalarına Yönelik Bir Profil Belirleme Denemesi" başlıklı tezinde, uluslararası mimari yarışma dokümanlarını ortaya çıkarmıştır. Yarışmaların düzenlenme amaçları, uygulanma aşamaları ve gelişimi gibi özelliklerini, belirlenen dönem içerisindeki yarışmaları ayrı ayrı ele alarak incelemiştir. Yarışmalar hakkında bir bakış açısı sunmak ve yarışma ortamının nasıl analiz edileceği konusunda bir yöntem ortaya koymayı hedeflemiştir.

Erdoğan da (2009) "Türkiye'de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sürecinde Yaşanan Gelişmeler, Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler" başlıklı tezinde, mimarlık ve mimarlık yarışmalarıyla ilgili bilgilendirme, yarışmaların şekillerine, işleyiş sürecine, projelere ve yarışmanın

faydalarına değinmiştir. Ayrıca tarihsel süreç içerisinde yarışmaların, dönemin mimarlık ortamına, dönem içerisinde yaşanılan problemlere, dönemin önemli yarışma projelerine ve bu projelerin yarışma ortamına kattığı değer ele alınarak bir çalışma hazırlanmıştır.

Kreiner, Jacobsen ve Jensen ise (2010) "Dialogues and Problems of Knowing: Reinventing The Architectural Competitions (Diyaloglar ve Bilmenin Sorunları: Mimari Rekabeti Yeniden İcat Etmek)" başlıklı makalede, Danimarka'da bir belediyenin şehrin gelişen bölgesinde okul inşa etmek için düzenlediği mimari yarışma ele alınıp bir yarışma üzerinden yaşanan diyaloglar analiz edilmiş ve diyalogların olumlu olumsuz yönleri irdelemiştir.

Ay (2010) "1980 Sonrası Türk Mimarlığında Yaşanan Dönüşümlerin Yarışma Projeleri Üzerinden İrdelenmesi" başlıklı tezinde, Türk mimarlığının gelişiminde etkin rol oynayan yarışma projelerini ele alarak 1980-2010 yılları arasında mimari yarışmaların gelişimini ve dönemin sosyo-ekonomik ve siyasal verilerini irdelemiştir. Yarışma projeleri incelenirken jüri raporlarından, proje anlatımlarından ve görsel verilerden yararlanmıştır.

Buna karşın Gencal (2011) "Ulusal Mimari Proje Yarışmalarının İçinden Türkiye'de Mimarlık" başlıklı tezinde, mimari proje yarışmaları aracılığıyla mimarlığın gelişimi, mimarlıkta oluşan ortam ve bu ortamı diğer ortamlarla eşzamanlı olarak birlikte ele alarak karşılaştırmalar yapmıştır. Tüm mimari proje yarışmalarını taramış, grafiklerle görselleştirmiş, tarihsel süreç içerisinde gelişen mimarlık üzerinden mimari yarışmaları kazanmış projeleri analiz etmiş ve bunları fotoğraf, plan ve kesitlerle tablolaştırmıştır.

Atay Kızıltaş (2016) ise "Mimarlık Yarışmalarının Biyopolitika Üzerinden Sökümü" başlıklı tezinde, mimari yarışmaları ortamı ve biyopolitika ile olan ilişkisini irdelemiştir. Buna karşın mimarların konu hakkında tavırlarını ele alarak mimari yarışmalar sonucu inşa edilen ve biyopolitika ile ilişkili son üç mimari projeyi irdeleyerek biyopolitika üzerinden okumaya çalışmıştır.

Yıldız da (2017) "Türkiye'deki Mimari Proje Yarışmalarının Değerlendirilme Süreçlerinde Nesnellik/Öznellik Dengesi" başlıklı tezinde, 2010-2017 yılları arasında düzenlenen mimari proje yarışmaları üzerinden değer ve değerlendirme kavramlarını açıklamıştır. Bu kavramların mimarlık yarışmalarına etkilerini incelemiş, mimari proje yarışmalarını değerlendirirken ki süreçte nesnellik/öznellik dengesinin olumlu olumsuz yönlerini değerlendirmiştir.

Bunların yanında Canbeyli (2018) "Geleneksel ve Üretken Biçimlendirme Yaklaşımlarının Mimari Tasarım Yaklaşımları Üzerinden Analizi" başlıklı tezinde, mimari tasarım yarışmalarında geleneksel ve üretken biçimlendirme yaklaşımlarını karşılaştırmalı olarak analiz etmiş, mimari tasarım yarışmaları üzerinden biçim ve biçimlendirme ilişkisi, kavramlar ve tanımlamalar aktarmıştır. Dünyada ve Türkiye'de 21. yüzyılda düzenlenmiş mimari tasarım yarışmaları örneklerle analiz etmiştir.

Aktürk ise (2019) "Mimarlık Eğitimi ve Meslek Pratiği İlişkisinden Tasarım Stüdyoları Yarışmalar Üzerinden Başarı Tabanlı Bir Bütünleşik Ölçme- Değerlendirme Modeli" başlıklı tezinde, 'Tasarımla rekabet' kavramına ağırlık vermiş ve süreçleri değerlendirmiştir. Mimarlık eğitimi, mesleki pratik, tasarım stüdyoları ve yarışmalar

üzerinde durmuş bunlar üzerinden de gereksinimleri göz önüne alarak konu hakkında çalışmalar yapmıştır bunun beraberinde konu başlıkları tek tek açıklanıp tablolarla konuyu desteklemiştir.

Öte yandan Nur Baykan (2020) "Türk İnşaat Sektöründe Tasarım Değişiklikleri: Uygulanmış Yarışma Projelerinin İncelenmesi" başlıklı tezinde, inşaat sektöründe tasarım değişikliklerinin neden olduğu sorunlar üzerinden uygulanmış 8 yarışma projesi incelenerek proje performansına etki eden sebepler alan çalışması ile tespit edilen sorunlara çözüm önerileri getirilmek istenmiştir.

Çıkırıkçı ise (2021) "Mimari Yarışmaların Ekolojik Söylem ve Pratikleri" başlıklı tezinde, ekolojik sorunlara yönelik söylem ve pratik üretmeyi hedefleyen dünyada ve Türkiye'deki 2010 sonrası örnek yarışmaları incelemiş ve ekoloji, mimarlık kavramları üzerinden mimari yarışmaları irdelemiştir.

Bunların dışında yarışmalar konusunu Türkiye genelinde ele alan çalışmalar vardır. Bu çalışmalar ilk olarak Yaramış tarafından 2000 yılında yazılan "1930-2000 yıllar arasında Türkiye'de gerçekleştirilen mimari tasarım yarışmalarının belgelenmesi ve genel bir değerlendirmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ile başlarken, ardından Kolcu tarafından 2005 yılında yazılan "Türkiye'de 1930-1950 Dönemindeki Mimari Yarışmalar ve İdeoloji" başlıklı yüksek lisans tezi kaleme alınmıştır. Daha sonra 2010 yılında Meltem tarafından "1930-2010 Yılları Arasında Bir Proje Elde Etme Yöntemi Olarak Türkiye'deki Mimari Tasarım Yarışmalarının İrdelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi, 2013 yılında Toprak tarafından "1930 Yılından Günümüze Yarışma Projeleri, İçinde Konut Mimarisine Yönelik Projelerin Yeri ve Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ve 2015 yılında Baykan tarafından "Architectural Competitions and Post-Competition Problems in Turkey After 2000 (2000 Sonrası Türkiye'de Mimari Yarışmalar ve Yarışma Sonrası Sorunlar)" başlıklı yüksek lisans tezi yazılmıştır. Bunlarla birlikte yakın dönemde yazılan diğer çalışmalar ise 2019 yılında Belge tarafından yazılan "Türkiye'de 2010-2017 Yılları Arasında Tarihi Çevrelerde Düzenlenmiş Mimari Yarışmalar Sonucu Ödül Almış Yeni Tasarımlarda Bağlamsal Analiz" başlıklı yüksek lisans tezi ve 2020 yılında Örgülü tarafından yazılan 'Türk Mimarlığında 2000 Sonrası Mimari Proje Yarışmalarının Formsal Analizi' başlıklı yüksek lisans tezidir.

Yaramış (2000) "1930-2000 Yıllar Arasında Türkiye'de Gerçekleştirilen Mimari Tasarım Yarışmalarının Belgelenmesi ve Genel Bir Değerlendirmesi" tezinde, 1930-2000 yılları arasında Türkiye'de gerçekleştirilen tüm yarışma projelerini ele alıp tek tek incelenmiş ve jüri raporlarıyla birlikte genel bir değerlendirme yapmıştır.

Kolcu ise (2005) "Türkiye'de 1930-1950 Dönemindeki Mimari Yarışmalar ve İdeoloji" başlıklı tezinde, 1930-1950 yılları arasındaki ideolojiyi ele alarak ideolojiden etkilenen mimarlık ortamı üzerinden mimari yarışmalar, mimari yarışma ortamı ve süreleriyle birlikte irdelemiştir.

Buna karşın Meltem (2010) "1930-2010 Yılları Arasında Bir Proje Elde Etme Yöntemi Olarak Türkiye'deki Mimari Tasarım Yarışmalarının İrdelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinde mimari tasarım yarışmalarını irdelemiş ve yarışma sonucu uygulanmış projelerin uygulama süreçlerini, ilk halini ve şu an ki durumlarını

incelemiştir. Mimarlığın 80 yıllık süreçte etkilendiği ve etkilediği dönemleri yarışmalar üzerinden anlamaya çalışmıştır.

Toprak (2013) "1930 Yılından Günümüze Yarışma Projeleri, İçinde Konut Mimarisine Yönelik Projelerin Yeri ve Değerlendirilmesi" başlıklı tezinde, 1930'dan 2013 yılına kadar olan süreçte konut mimarisine yönelik yarışma projelerinin açılması ve projelerin üretilmesi sürecinde yaşanan problemleri irdelemiştir. Konut mimarisine yönelik projeleri on senelik periyotlar şeklinde incelemiştir.

Baykan (2015) "Architectural Competitions and Post-Competition Problems in Turkey After 2000 (2000 Sonrası Türkiye'de Mimari Yarışmalar ve Yarışma Sonrası Sorunlar)" başlıklı tezinde, Türkiye'de yapılan mimari yarışmaları incelemiş ve 2000 sonrası yapılan mimari yarışmalar üzerinden, süreç boyunca karşılaşılan sorunları ele alımıştır. Mimarların sorunlar hakkında önerileri ve Avrupa ülkelerinin yarışma ortamlarıyla karşılaştırılmalı analizleri irdeleyerek mimari yarışmalarının problemlerini anlayıp sorunların giderilmesi için bir teorik altyapı oluşturmak istemiştir.

Belge ise (2019) "Türkiye'de 2010-2017 Yılları Arasında Tarihi Çevrelerde Düzenlenmiş Mimari Yarışmalar Sonucu Ödül Almış Yeni Tasarımlarda Bağlamsal Analiz" başlıklı tezinde, 2010-2017 yılları arasında tarihi mekânlarda istenen projelerin mimari tasarım yarışmaları aracılığıyla birincilik ödülü almış projeleri incelemiş ve tarihi yapıyla uyumunu irdelemiştir. Tarihi yapıların korunması ve çevreyle olan ilişkisi açısından uyumlu ya da uyumsuz projeleri incelemiş, konu hakkında olumlu olumsuz örnekler vermiştir.

Örgülü de (2020) "Türk Mimarlığında 2000 Sonrası Mimari Proje Yarışmalarının Formsal Analizi" başlıklı yüksek lisans tezinde, 2000-2020 yılları arasındaki mimari proje yarışmaları üzerinden dönemin temel eğilimleri incelenmiştir.

Bu çalışmalarla birlikte yarışmalar konusunu kentler özelinde ele alan çalışmalar da vardır. Bu çalışmalar baktığımızda daha çok yakın tarihte yapıldığı görülmektedir. Eriş ve Say Özer tarafından 2016 yılında yazılan "Modernitenin 'Tutarlık' Anlatısı Bağlamında Bir 'Kentsel Rasyonelleşme' Aracı Olarak Mimarlık Yarışmaları; Berlin Örneği" başlıklı makale çalışması, bu literatür taramasında konusu özelinde ilk tespit edilen örneklerden biri olmuştur. Daha sonra Doç. Dr. Eyyüpoğlu tarafından 2018 yılında yazılan "Erzurum Devlet Demiryolları Mahallesi Proje Yarışması (1945)" başlıklı makalesi diğer bir örnek olarak verilebilir. 2020 yılında Toprakoğlu ve Durak tarafından yazılan "Bursa'da Kentsel Gelişime Yön Verme Amacıyla Düzenlenmiş Mimarlık Yarışmaları" başlıklı makalesi ve Ulubay ve Önal (2020) tarafından yazılan 'Yeniden İşlevlendirme Yarışmalarının Berlin Kenti Örneği Üzerinden İncelenmesi' makalesi aynı yılda yapılmıştır. Öte yandan 2021 yılında da 2 çalışma tespit edilmiştir. Bunlarda Güner (2021) tarafından yazılan "Mimari Tasarım Yarışması ile Koruma; Kayseri İç Kale Örneği" başlıklı makalesi ve Arıkan (2021) tarafından yazılan "Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen, Ödül Alan ve Uygulanan Tasarımın Kullanım Sürecinin Değerlendirilmesi: Kahramanmaraş Kültür Park Örneği" başlıklı yüksek lisans tezidir.

Eriş ve Say Özer (2016) "Modernitenin 'Tutarlık' Anlatısı Bağlamında Bir 'Kentsel Rasyonelleşme' Aracı Olarak Mimarlık Yarışmaları: Berlin Örneği" başlıklı makalesinde, Berlin Kentinde 2.Dünya Savaşı sonrasından 2014 yılına dek olan süreç

içerisinde kentin biçimlenmesinde önemli bir yer tutan mimari tasarım yarışma projeleri ve fikirler incelemek istemiştir. Kartografik yöntem kullanılarak kent analiz edilmiş, 2. Dünya Savaşı sonrasından Berlin duvarı inşasına kadar olan süreç bir dönem, 1989-2014 yılları arasında geçen süreci bir dönem olarak ele almışlardır. Moderniteyi, tutarlılık ve rasyonellik konularıyla birlikte incelemişlerdir.

Doç. Dr. Eyyüpoğlu ise (2018) "Erzurum Devlet Demiryolları Mahallesi Proje Yarışması (1945)" başlıklı makalesinde, demiryolları yapımının Türkiye için öneminden yola çıkarak yapılan yarışmanın süreci üzerine değerlendirme yapmış jüri üyelerini, yarışmaları ve birincilik ödülü almış projeleri incelemiştir.

Öte yandan Toprakoğlu ve Durak (2020) "Bursa'da Kentsel Gelişime Yön Verme Amacıyla Düzenlenmiş Mimarlık Yarışmaları" başlıklı makalesinde, Bursa'nın kentsel gelişimine etkisi olan yarışmalar araştırma konusu olmuş bu yarışmalar ve yarışmaların süreçleri incelenmiş incelenen her yarışma üzerine değerlendirme yapılmıştır.

Ulubay ve Önal ise (2020) "Yeniden İşlevlendirme Yarışmalarının Berlin Kenti Örneği Üzerinden İncelenmesi" başlıklı makalede, II. Dünya Savaşı sonrası Berlin'deki yıkım ve tahribatın mimari yapılar üzerine etkisini ve bunların da mimari yarışmalar aracılığıyla yeniden işlevlendirilme çalışmalarını incelemiştir.

Bunların yanında Güner (2021) "Mimari Tasarım Yarışması ile Koruma; Kayseri İç Kale Örneği" başlıklı makalesinde, Kayseri iç kalesinin yarışma ile başlayan koruma ve uygulama sürecini tanımlamış bu sürecin sonucunda ortaya çıkan uygulamanın korunmuşluk durumunu bu çalışmayla birlikte incelemiştir.

Arıkan da (2021) "Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen, Ödül Alan ve Uygulanan Tasarımın Kullanım Sürecinin Değerlendirilmesi: Kahramanmaraş Kültür Park Örneği" başlıklı tezinde, uygulama projelerinin hazırlanması ve uygulama aşamasında değişikliğe uğramış yarışma ürünlerinin kullanıcı memnuniyetini sağlamadaki yeterlilik düzeyinin, Kahramanmaraş kültür park örneği üzerinden irdelemiştir.

İncelenen kaynaklar arasında kamu yapıları üzerinde yapılan çalışmalara kronolojik olarak baktığımız ilk olarak Çilingir tarafından 2000 yılında yazılan "Cumhuriyet Dönemi Proje Yarışmalarında Değerlendirme Kriterleri ve Gelişimi, Çalışma Alanı: Kamu Yönetim Binaları" başlıklı yüksek lisans tezi kaleme alınmıştır. Ardından Türkmen tarafından 2009 yılında yazılan "Türkiye'de Proje Yarışmaları ile Elde Edilen Kamu Yönetim Yapılarının Mimari Özellikleri" başlıklı yüksek lisans tezi eklenmiştir. Daha sonra Duran tarafından 2018 yılında yazılan "Mimari Proje Yarışmaları İle Elde Edilen Kamu Binalarının İncelenmesi" başlıklı uzmanlık tezi, Gültaş tarafından 2019 yılında yazılan "Türkiye'de Müze Yarışma Projeleri Uygulamaları: Deniz Müzesinin Sergileme Bağlamında Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ve Sönmez tarafından 2021 yılında yazılan "Anadolu'da Bir Mimari Proje Yarışması: Vedat Dalokay ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kayseri Şubesi, 1964-1968" başlıklı makalesi yazılmıştır.

Çilingir (2000) "Cumhuriyet Dönemi Proje Yarışmalarında Değerlendirme Kriterleri ve Gelişimi, Çalışma Alanı: Kamu Yönetim Binaları" başlıklı tezinde,

Cumhuriyet dönemi mimari özelliklerini ve bunun mimarlık alanına olan etkilerini incelemiştir. Yarışma projeleri üzerinden kamu yönetim binalarını ele alıp 32 tane projeyi jüri raporlarının analizleriyle incelemiştir.

Türkmen ise (2009) "Türkiye'de Proje Yarışmaları ile Elde Edilen Kamu Yönetim Yapılarının Mimari Özellikleri" başlıklı tezinde, cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar olan süreç içerisinde mimari proje yarışmalarıyla elde edilen kamu binalarını incelemiştir. Mimari proje yarışmalarının tarihsel gelişimi, ülkemizdeki kamu yönetim sistemi ve proje yarışmaları ile elde edilen kamu yönetim yapılarını genel hatlarıyla irdelemiştir.

Duran'da (2018) "Mimari Proje Yarışmaları ile Elde Edilen Kamu Binalarının İncelenmesi" başlıklı tezinde, mimari yarışmalar ile elde edilen binaların işveren ve mimarlar için önemini, mimarlık alanına katkısını bunun yanında devlet yapılarının projelendirilmesi aşamasında doğru bir yöntem olabileceğini ve devlet desteğinin de yarışma ortamına kattığı değeri incelemiştir. Mimari proje yarışmalarıyla elde edilen kamu binalarını genel hatlarıyla irdelemiştir.

Öte yandan Gültaş (2019) "Türkiye 'de Müze Yarışma Projeleri Uygulamaları: Deniz Müzesinin Sergileme Bağlamında Değerlendirilmesi" başlıklı tezi kapsamında, müze mimari yarışmaları aracılığıyla uygulanmış yurtiçinden ve yurtdışından müze örneklerini incelemiştir. Müze mimari yarışmalar konusunu irdelemiş ana konu olarak da İstanbul Deniz Müzesi yarışma projesi örneğini sergileme bağlamında değerlendirmiştir.

Sönmez (2021) "Anadolu'da Bir Mimari Proje Yarışması: Vedat Dalokay ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kayseri Şubesi, 1964-1968" başlıklı makalesinde Türkiye'deki modern mimarlık üretiminin Anadolu'da Vedat Dalokay ve Orhan Dinç tarafından tasarlanan Merkez Bankası Kayseri şube binasının mimari tasarım yarışması sonucu inşa edilmesinin modern mimarlık ortamına kattığı değer üzerinde durulmuştur. Mimari yarışmalar hakkında genel bir açıklama, bankanın mimarları hakkında bilgiler, açılma tarihi ve bulunduğu konumu tablo ve resimlerle desteklenmiş ve incelenmiştir.

Bunların dışında konuyu kentsel tasarım yarışmaları üzerinden ele alan çalışmalar da vardır. Bunlar: White tarafından 2014 yılında yazılan "Design by Competition and The Potential for Public Participation: Assesing an Urban Design Competition on Toronto's Waterfront (Yarışmaya Göre Tasarım ve Halkın Katılım Potansiyeli; Toronto Sahilinde Bir Kentsel Tasarım Yarışmasının Değerlendirilmesi)" başlıklı makalesi ardından Erten tarafından 2016 yılında yazılan "Bir Kentsel Tasarım Yarışmasının Süreç Analizi: Edirne Selimiye Örneği ve Tarihi Merkezde Araç Yolu Tartışması" başlıklı makalesi daha sonra 2019 yılında Botan tarafından yazılan "Türkiye'de Ev ve Mahalle Mimari Proje Yarışmaları Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tezi ve Gümüş tarafından yazılan "Bağlamsalcılık Kavramının Meydan Tasarım Yarışmaları Üzerinden İrdelenmesi: 2000 Sonrası Bursa Örnekleri" başlıklı makalesidir.

White (2014) "Design by Competition and The Patential for Public Participation: Assesing an Urban Design Competition on Toronto's Waterfront (Yarışmaya Göre Tasarım ve Halkın Katılım Potansiyeli; Toronto Sahilinde Bir Kentsel Tasarım Yarışmasının Değerlendirilmesi)" başlıklı makalesinde, Toronto sahilinde yapılacak kamusal alan projesini incelemiştir. Halkla istişare süreci açıklanarak yapılan yarışma

üzerinden Toronto sahilinde kentsel tasarım yarışması için 50 görüşme ve 300'den fazla belge inceleyerek genel bir değerlendirme yapmıştır.

Erten ise (2016) "Bir Kentsel Tasarım Yarışmasının Süreç Analizi: Edirne Selimiye Örneği ve Tarihi Merkezde Araç Yolu Tartışması" başlıklı makalesinde 2010 yılında Edirne Belediyesinin düzenlediği Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması örneğini incelemiş. Konu üzerinden yaya sirkülasyonu ve araç ulaşım kararlarına dair tasarım yaklaşımları ve konu hakkındaki olası tartışmaları irdelemiştir.

Öte yandan Botan (2019) "Türkiye'de Ev ve Mahalle Mimari Proje Yarışmaları Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tezinde Türkiye'de konut problemlerinden ve bu problemlerin sosyal ilişkileri etkilediği sorunlardan yola çıkarak ev ve mahalle mimarisi üzerinden yapılan mimari proje yarışmalarıyla gelinen noktaya dikkat çekmek istemiştir. Konu ile alakalı projeler irdelenmiş, ev ve mahalle konuları kapsamlı olarak ele alınmış tablolarla konu desteklenmiştir.

Gümüş de (2019) "Bağlamsalcılık Kavramının Meydan Tasarım Yarışmaları Üzerinden İrdelenmesi: 2000 Sonrası Bursa Örnekleri" başlıklı makalesinde bağlam konusu açıklanarak mimari yarışmalarda nasıl yorumlandığı incelenmiş. Bursa'da Orhangazi Meydanı, Santral Baraj Kent Meydanı ve Çekirge Meydanı Proje yarışmalarını kazanan projeler incelenerek tasarım stratejileri karşılaştırılmalı olarak analiz edilmiştir.

Bunlara ek olarak bu çalışmanın literatür taraması kapsamına dahil edilen yarışmalar konusuna çeşitli yönlerden yaklaşan çalışmalar ve yöntem olarak altlık oluşturan çalışmalar da vardır. Bu çalışmalar: Özkan tarafından 1975 yılında "Türk-Alman Dostluk Yurdu Öneri Yarışması:1916" başlıklı makale; ardından Akansel tarafından 2002 yılında yazılan "Türkiye'de Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen Ürün İle Ön Proje Arasındaki Uyumsuzlukların Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri" başlıklı doktora tezi; Sağsöz, Sarı, Şen ve Al tarafından 2004 yılında yazılan "1938-1960 Yılları Arasında Cumhuriyet Dönemi Türk Dönemi Türk Mimarlığı" başlıklı makale; ardından Önal ve Özbudak tarafından 2018 yılında yayınlanan "Mimari Fikir Projesi Öğrenci Yarışması Üzerine Bir Değerlendirme: Menekşe Kibrit Fabrikası ve Yakın Çevresinin Yeniden Canlandırılması" başlıklı makale, Karaibrahimoğlu ve Usta tarafından 2020 yılında yazılan "Ulusal Mimarlık Sergisi Üzerinden Türkiye Mimarlığını Dönemsel Olarak Değerlendiren Bir Yöntem Önerisi" başlıklı makale ve Velioğlu tarafından 2020 yılında yazılan "Bir Açılış Olarak Mekân" adlı kitaptır.

Özkan (1975) "Türk-Alman Dostluk Yurdu Öneri Yarışması: 1916" başlıklı makalesinde, iki devlet arasındaki ilişkilerin halka da benimsetilmek istenmesi üzerine İstanbul ve Berlin'de yapılacak yurdun yarışma yoluyla yapılmış olması üzerine çalışma hazırlamış ve o zamanki dönemi incelemiştir. Yarışmaya katılan yarışmacılar, yarışmayı kazanan kişiler ve yapılan projeler incelemiş konu hakkında değerlendirme yapmıştır.

Akansel ise (2002) "Türkiye'de Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen Ürün ile Ön Proje Arasındaki Uyumsuzlukların Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri" başlıklı doktora tezinde, Türkiye'de mimari proje yarışmalarında elde edilen ürün ile ön proje arasındaki uyumsuzlukların değerlendirilmesi aşamasında işlevsel-teknik, işlevsel-simgesel, ve simgesel analiz konuları kapsamında kurgulanan model örnekleri olarak

Konya 200 yataklı onkoloji hastane binası, Antalya adliye binası ve cumhurbaşkanlığı hizmet binası yarışmaları değerlendirerek çözüm önerileri getirmiştir.

Öte yandan Sağsöz, Sarı, Şen ve Al (2014) "1938-1960 Yılları Arasında Cumhuriyet Dönemi Türk Dönemi Türk Mimarlığı" başlıklı makalede, 1938-1960 yılları arası iki döneme ayrılmış, her iki dönemin anlayışı, özellikleri ve etkilerine ek olarak o yıllar arasındaki konut sorunu, kentleşme, mimarlık eğitimi ve örgütlenmesi konularını irdelemiştir.

Önal ve Özbudak (2018) "Mimari Fikir Projesi Öğrenci Yarışması Üzerine Bir Değerlendirme: Menekşe Kibrit Fabrikası ve Yakın Çevresinin Yeniden Canlandırılması" başlıklı makalede, endüstriyel miras olan menekşe kibrit fabrikası ele alınmıştır. Yarışmanın konusu ve amacı üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Öğrencilerin endüstriyel mirasa yeniden işlev yüklerken bu yapıya verilecek işlevin kent yaşamında bulacağı etkinin farkına varılmasının, geçmiş ile gelecek arasında köprü kurulması amaçlandığı görülmektedir.

Karaibrahimoğlu ve Usta (2020) "Ulusal Mimarlık Sergisi Üzerinden Türkiye Mimarlığını Dönemsel Olarak Değerlendiren Bir Yöntem Önerisi" başlıklı makalede, Türkiye'de güncel mimarinin gelişimini bunun yanında değişen, gelişen ve dönüşen toplumsal yapının mimariye kazandırdığı değerler incelenmiş ve toplumun mimarlık bilincinin geliştirilmesi konuları üzerine araştırma yapılmış, konu hakkında görüşler belirtilmiştir.

Velioğlu (2020) "Bir Açılış Olarak Mekân" kitabında yapma çevrede yapılacak yapılara kimlik kazandırmanın beş temel kavramını anlatmaktadır. Bu kavramlar; çokluk, uydu öğeler, kütlesel kademelenme, avludan hayat bulma ve yeşil üreten mekânsal kurgu. Mekânın üretiminde doğal çevreden esinlenerek var edilen bu kavramlar teze yöntem olarak altlık oluşturacaktır.

Aynı zamanda Açıkel (2022) "1980'den Günümüze Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları ve Mimari Kütle Biçimlenmesi: Belediye Hizmet Binaları Örneği" adlı makalesinde projelerin analizinde "kütlenin organizasyonu" başlığı altında bu kavramları kullanmıştır.

Literatür taraması yapılırken genellikle mimari yarışmalar konusuna genel ölçekte yaklaşımlar olduğu gözlemlenmiştir. Yazılan tez ve makalelerde kent bazında çok az örneğin olduğu görüldüğü gibi Akdeniz kentleri üzerine yazılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Anadolu'nun küçük kentleri ve perifer kentlerinin yarışmalardan nasıl etkilendiğini inceleyen tez çalışmalarına da rastlanılmamıştır. Bunun yerine daha küçük ölçekli makale çalışmalarında yapı bazında Anadolu kentlerindeki yarışmalara değinen çalışmalar olduğu görülmüştür.

Literatürde rastlanan tez çalışmalarının genellikle Türkiye bazında konuyu ele aldığı görülmüştür. Kent bazında yarışmaların durumunu ele alan çalışmaların ise genellikle Eriş ve Say Özer (2016), Doç. Dr. Eyyüpoğlu (2018), Toprakoğlu ve Durak (2020), Ulubay ve Önal (2020) ve Güner (2021) çalışmalarında olduğu gibi daha çok makale ölçeği ile sınırlı kaldığı görülmüştür.

Tüm bu nedenlerle bu çalışmada literatürde eksikliği görülen mimari yarışmaların merkez-dışı kentlerdeki mimari kültüre yansımasını incelemek amacıyla yola çıkılmıştır. Bu amaçla söz konusu çalışma literatür taramasının ardından Antalya'ya odaklanarak Antalya özelinde yapılan mimari yarışmaları konu edinmiştir. Bu çalışma ile literatürde henüz incelenmemiş olan Antalya ilinde yapılan mimar proje yarışmalarında başarılı olmuş projelerin mimari niteliklerinin ve başarı ögelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu kavramların Antalya ilinde 1950-2020 tarihleri arasında yapılan mimari proje yarışmalarında birinci olan projelerde geçerli olup olmadığı, bu kavramlardan ne kadar yararlanıldığı, eğer geçerliler ise en çok hangi kavramlardan yararlanıldığı araştırılmıştır.

Ayrıca bu çalışma hem Akdeniz kenti olan Antalya'yı konu edinmesi hem de araştırılan konu dâhilinde seçilen örneklerin, belirlenen kavramlar özelinde incelenmesi yapılan bir çalışma olması nedeniyle literatürdeki benzer çalışmalardan yöntem ve kapsam olarak da ayrışmaktadır.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Mimarın kişisel gelişimi ve mimarlık mesleğinin inovasyonu için önemli bir mekanizma olan mimari yarışmaların antik Yunan döneminden beri yapıldığı bilinmektedir. Bilinen ilk yarışma Pers savaşları yıkılan Atina'daki antik Akropolis'in yeniden inşası kapsamında MÖ 448'de yapılan bir anıt tasarımı yarışmasıdır. Mimarlık tarihinde en bilinen yarışma ise 1418 yılında düzenlenen ve Brunelleschi'nin inovatif yapım tekniğiyle birinciliği kazandığı Floransa Katedrali Kubbesi Yarışması'dır (Andersson, Zettersten & Rönn: 2016; Eraslan, Yoncacı: 2021).18. yüzyıldan sonra Ecolé des Beaux-Arts tarafından geliştirilen "konkur" geleneğiyle yarışmalar mimarlığın mesleki eğitimine de entegre olmuştur. Yarışmalar yurtdışında antik döneme kadar uzanan bir geçmişe sahipken kayıtlara geçen ülkemizdeki en eski yarışma; 1867 yılında İngiliz Konsolosluğu tarafından düzenlenen "Tarabya'da İngiliz Sefarethanesi Yazlığı" yarışmasıdır. İngiltere'de düzenlenen bu yarışmada seçilen projenin yapılıp yapılmadığı hakkında herhangi bir veriye ulaşılamamıştır (Şekerci, 2015). Cumhuriyet döneminde ilk yarışmalar kentsel ölçekte ve uluslararası olarak 1927 yılında Ankara kentinin planlaması için yapılan kentsel bir yarışma ile başlamış olmakla birlikte, hemen ardından mimari alanda da yarışmalar başlamıştır (Bilsel, 2010).

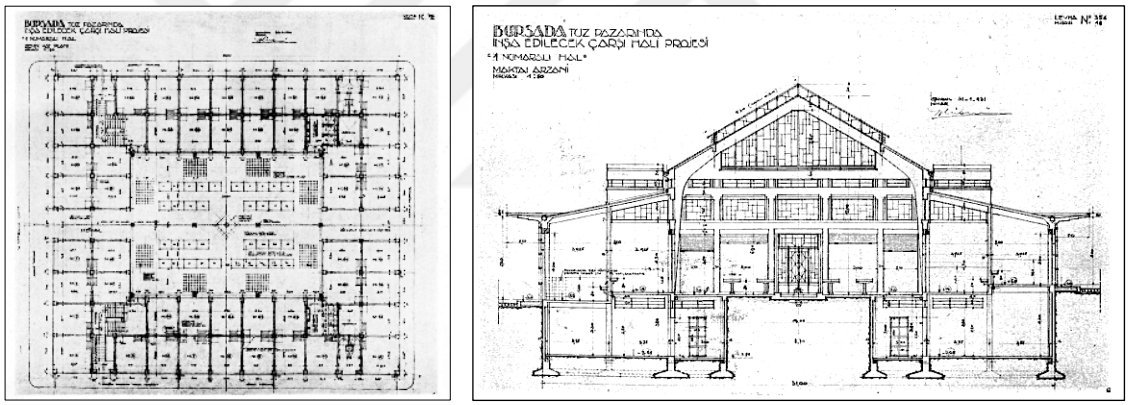

(a) **(b)**

Şekil 3.1. a) Bursa hal binası zemin planı (Mimar,1932/01, S. 42); **b)** Bursa hal binası kesiti (Mimar,1932/01, s. 41)

Yarışmalarla kamuda görünür derecede yapı elde etme alışkanlığı Cumhuriyet dönemi ile birlikte ortaya çıkmıştır. Türkiye'de yapılan ilk mimari proje yarışması 1930 yılında Bursa Belediyesi Hal Binası tasarımı için yapılmıştır (Şekil 3.1.a, Şekil 3.1.b). Bunun hemen ardından 1931 yılında yapılan "Elâzığ (Elaziz) Belediyesi Sinema Salonu" ve "Sanayi ve Maadin Bankası" yarışmaları izlemiştir. Bu yarışmalar çok sayıda genç ve yetenekli mimarın kariyerlerini oluşturmalarında onlara yardımcı olmuş, Türk mimarlığına birçok yeni ismin katılmasını sağlamıştır (Değirmenci, Kara Pilehvarian: 2021).

Türkiye'de Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte günümüze kadar geçen yaklaşık 100 yıllık süreçte 750'den fazla mimari ve kentsel yarışma yapılmıştır. Bu yarışmaların çoğunluğu Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde yapılmıştır. Bu yarışmalarda yarışma

düzenlenme sıklığı açısından merkez kentleri takip eden dördüncü sırada Antalya gelmektedir. Bu tez çalışması için Türkiye'de yapılan yarışmalar sıralamasında üç büyük merkez kentin hemen ardından gelen Antalya seçilmiştir. Bilindiği gibi mimari yarışmalar uluslararası, ulusal, bölgesel, davetli ve öğrenci yarışmaları gibi gruplara ayrılmaktadır. Bu çalışmanın kapsamı Antalya kent çehresini değiştirebilecek ve uygulama ihtimali daha yüksek olan profesyonel mimarlık yarışmaları kabul edilmiş ve bu bağlamda öğrenci yarışmaları kapsam dışı bırakılmıştır.

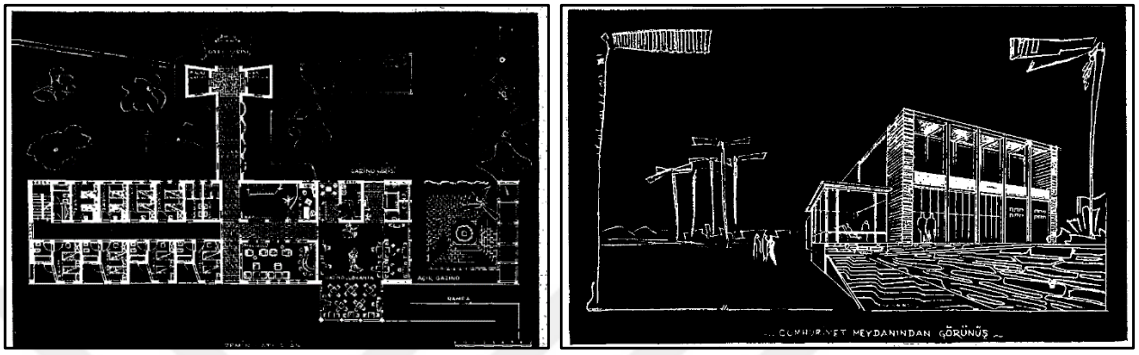

(a) **(b)**

Şekil 3.2. a) Antalya şehir oteli zemin planı (Mimarlık,1950/02, s.1); **b)** Antalya şehir oteli perspektif çizimi (Mimarlık,1950/02, s.2)

Türkiye'de yapılan ilk yarışma olan Bursa Belediyesi Hal Binası Yarışması'nın yapıldığı 1930 yılı çalışma kapsamının başlangıç yılı olarak kabul edilmiştir. Bu tarihten beri ülkemizde mimari yarışmalar aktif olarak yapılmaya devam etmekteyse de çalışmanın kapsamı yarışma sonucu inşa edilen yapıların kent belleğindeki etkilerinin de tartışılabilmesi açısından 1930-2010 yılları ile sınırlandırılmıştır. Ancak Ankara merkezli planlanan demiryolu ağı Antalya'yı kapsamadığından, kent ülke iç pazarı bütünlüğünün dışında kalmış ve gelişimi gecikmiştir. Bu nedenle tez kapsamında 80 yıllık bir dönem ele alınmakla birlikte Antalya özelinde bu çalışma kentte yapılan ilk yarışma olan 1950 yılında Antalya Valiliği tarafınca düzenlenen Antalya Şehir Oteli yarışması ile başlamaktadır (Şekil 3.2). Yapılan araştırmalar sonucu bu tarihten 2010 yılına kadar Antalya ilinde toplam 24 adet yarışmanın yapıldığı görülmüştür. Bu yarışmaların 23 tanesi kamusal yarışma, 1 tanesi özel yarışmalardan oluşmaktadır. Ayrıca bu dönemde uygulanmış 16 tane yarışma olmasıyla birlikte 8 adet yarışma uygulanmamıştır. Yapılan bu 24 adet yarışmanın 8 tanesini Kentsel ölçekte yarışma, 16 tanesini mimari ölçekte yarışmadan oluşmaktadır. Bu tezin konusu kent çehresini değiştirme ihtimali olan mimari ürünlere odaklandığından yarışmanın kapsamı Antalya'da mimari tasarım yarışmasıyla elde edilerek uygulanmış binalar ile sınırlandırılmış olup kentsel ölçekteki ve özel yarışmalar bu konunun dışında tutulmuştur.

3.2. Metot

Bu çalışmada yöntem olarak 1930-2020 yılları arasında araştırma kapsamında kronolojik olarak mimarlar odası yarışmalar dizini arşivinden taranmış yarışmalar, Antalya ilinin gelişimi bağlamında 3 ayrı dönemde incelenmiştir. Antalya'da 1950 yılında Antalya Valiliği tarafından açılan Antalya Şehir Oteli Yarışması 1. dönemin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Araştırma konusu olan Antalya 1983 yılında çıkarılan

Turizm Teşvik Kanunu ile göç almaya başlamış; kentin önem kazanmasına bağlı olarak kentte yapılan mimari yarışmalar da artmıştır. Bu nedenle söz konusu kanunun çıkışı 2. dönemin başlangıcı olarak belirlenmiştir. Son olarak Antalya'nın Büyükşehir statüsüne geçtiği 1993 tarihinden 2010 yılına kadar olan 17 yıllık süreç 3. dönem olarak gruplandırılmıştır.

Ülkemizde gerçekleştirilen mimari proje yarışmalarının şartnamelerine bakıldığında genellikle karmaşık ihtiyaç programları olan yapıların yarışmaya açıldığı görülmektedir. Başarılı olan projeler incelendiğinde ise, çoğunlukla ödül grubuna giren projelerin bazı ortak özellikleri olduğu görülmektedir. Literatürde başarılı mimari mekânlar ile ilgili çalışmalar incelendiğinde başarılı bulunan mekânların ortak bazı özellikler gösterdikleri ve bu başarılı mekânları daha sağlıklı şekilde değerlendirmek için bu mekânların tasarımı sırasında kullanılan bazı kavramlara odaklanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda literatürde kavramlar üzerinden mimari mekânı değerlendiren çalışmalar taranmış ve bunlardan elde edilen kavram havuzu içerisinden Antalya ilinde gerçekleştirilen yarışmalarda başarılı olmuş projelerin kullandığı ortak kavramlar ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada kullanılan üç temel kaynak Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından yayınlanan yarışmalar dizini arşivi, Mimarlık ve Arkitekt Dergileridir. Bunlardan yarışmalar dizini adlı kaynaktan 1930-2004 yılları arası yarışmalara, Mimarlık Dergisinden 1963-2010 yılları arası yarışmalara ve Arkitekt Dergisinden 1931-1980 yılları arasındaki yarışmalara ulaşılmıştır. Bu kaynaklar kronolojik olarak taranıp kazanan projeler tespit edilmiştir. Daha sonra detaylı bir tablo oluşturularak hazırlanan tablolarda kazanan projelerin seçilen kavramlar üzerinden değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda incelenen veriler doğrultusunda uygulanmış projeler dönemlere ait yarışma sayısı ve seçilen projelerin gerçekleştirilme oranları ve inşa edilen yapılardan dönemlere göre örnek seçilen projeler incelenip literatürde seçilen kavramların kullanım sıklığı ortaya çıkarılmıştır.

Mimari yarışma ile elde edilen projelerin seçimleri ise yaratıcılık, özgünlük, işlevsellik gibi olmazsa olmaz niteliklerin yanı sıra yarışmanın yapıldığı dönemin sosyo-ekonomik ortamının, kültürel ve politik ilişkilerinin ulusal ve uluslararası mimarlık ortamında yarattığı eğilimleri de yansıtır. Bu nedenle yarışmaların incelenmesi mimarlığın gelişim ve dönüşümü hakkında da fikir vermektedir. Bu eğilimlerin mekân ve kütle oluşumuna etkisi incelendiğinde Velioğlu'nun "Bir Açılış Olarak Mekân" kitabından yararlanarak projelerde kullanılan bir dizi kavram üretilmiştir. Bunlar; 'Çokluk', 'Uydu Öğeler', 'Kütlesel Kademelenme', 'Avludan Hayat Bulma' ve 'Yeşil Üreten Mekânsal Kurgu' kavramlarıdır.

Bunun yanında Mimari mekânın niteliklerini kavramlar üzerinden inceleyen literatürde çok sayıda makale ve tez çalışması olsa da bu konuda akla gelen ilk kaynak "The Image of the City-Kent İmgesi" adlı kitaptır. Kentlerin algılanması hakkında ele alınan bu kitap daha çok kentsel mekân ile ilgili kavramlar üretmiştir. Ayrıca bu kitapta kentlerin değiştirilebilme olanaklarını konu eder ve kentte görünür bir form elde etmenin özel bir tasarım problemi olduğu aktarılır.

Kevin Lynch'in bu çalışması aynı zamanda genel olarak karakteristik özellikler bakımından ortak noktalardan yola çıkarak formun nitelikleri başlığı altında mimari

kütlenin oluşumunu da yorumlamaya yardımcı olan on kavram önerir. Bunlar; "Teklik veya Biçimsel Arka Planın Belirginliği Kavramı", "Formun Sadeliği Kavramı", "Süreklilik Kavramı", "Hakimiyet Kavramı" ve "Birleşme Noktalarının Belirginliği Kavramı", "Yönsel Ayrımlar Kavramı", "Görülebilir Alan Kavramı", "Hareket Bilinci Kavramı", "Zaman Serileri", "İsimler ve Anlamlar Kavramı" dır.

Literatürde dikkati çeken konuyla ilgili bir diğer kaynak da bina bilgisi derslerinde sıkça başvurulan Francis D. K. Ching'in 1979 tarihli "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabıdır. Ching bu kitabında mimari tasarımın edinmiş olduğu temel eleman ve ilkelerinin geçmişten bu yana var oluşları ve her tasarımın kendi ilkesinin olması üzerinde durulmuştur. Ayrıca biçim ve mekân konusu üzerinden örnek mimari eserler, merdivenler ve ölçek gibi konuların tasarımdaki öneminin daha açıklayıcı ve anlaşılır olması için bu konular genişletilerek aktarılmıştır. Bu kitap mimarlık öğrencilerine yeni fikirler üretmeleri ve bahsi gecen konuları anlamlandırmada ve kullanmada bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Ching'e göre tasarım yaparken doğa, yer, geometri, müzik, matematik vb. altlıklardan ilham alarak form ve mekânı kurgulamak için kullandığımız biçimsel ve mekânsal kavramları açıklamaya çalışmaktadır. Bu kavramlardan mekânsal organizasyon başlığı altında ele aldığı; "merkezi", "çizgisel", "ışınsal", "kümeli" ve "gridal" organizasyon kavramları bu çalışma kapsamında yarışmalarda başarılı olan yapıların değerlendirilmesinde kullanılacak kavramlar olarak seçilmiştir.

3.3.Tezi Oluşturan Kavramlar

Ülkemizde gerçekleştirilen mimari proje yarışmalarının şartnamelerine bakıldığında genellikle karmaşık ihtiyaç programları olan yapıların yarışmaya açıldığı görülmektedir. Başarılı olan projeler incelendiğinde ise, çoğunlukla ödül grubuna giren projelerin bazı ortak özellikleri olduğu görülmektedir. Literatürde başarılı mimari mekânlar ile ilgili çalışmalar incelendiğinde başarılı bulunan mekânların ortak bazı özellikler gösterdikleri ve bu başarılı mekânları daha sağlıklı şekilde değerlendirmek için bu mekânların tasarımı sırasında kullanılan bazı kavramlara odaklanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda literatürde kavramlar üzerinden mimari mekânı değerlendiren çalışmalar taranmış ve bunlardan elde edilen kavram havuzu içerisinden Antalya ilinde gerçekleştirilen yarışmalarda başarılı olmuş projelerin kullandığı ortak kavramlar ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

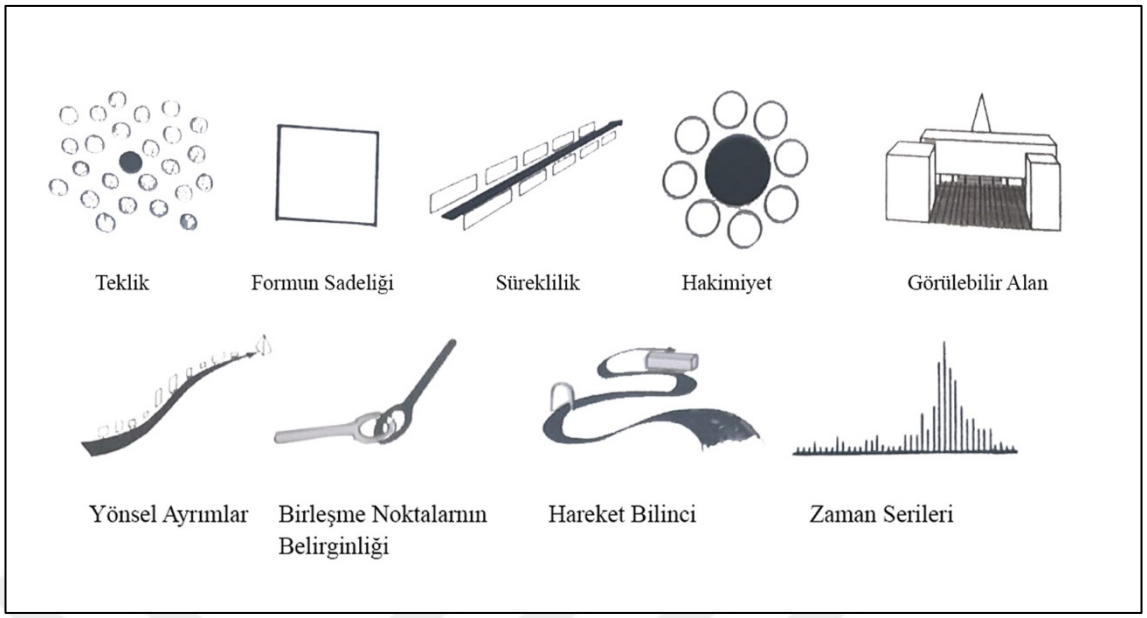

Şekil 3.3. Kevin Lynch'in çizimleri (Lynch, 1960, s.117-119)

Mimari mekânın niteliklerini kavramlar üzerinden inceleyen literatürde çok sayıda makale ve tez çalışması olsa da bu konuda akla gelen ilk kaynak "The Image of the City-Kent İmgesi" adlı kitaptır. Kentlerin algılanması hakkında ele alınan bu kitap daha çok kentsel mekân ile ilgili kavramlar üretmiştir. Ayrıca bu kitapta kentlerin değiştirilebilme olanaklarını konu eder ve kentte görünür bir form elde etmenin özel bir tasarım problemi olduğu aktarılır.

Kevin Lynch'in bu çalışması aynı zamanda genel olarak karakteristik özellikler bakımından ortak noktalardan yola çıkarak formun nitelikleri başlığı altında mimari kütlenin oluşumunu da yorumlamaya yardımcı olan on kavram önerir. Bunlar; "Teklik veya Biçimsel Arka Planın Belirginliği Kavramı", "Formun Sadeliği Kavramı", "Süreklilik Kavramı", "Hakimiyet Kavramı" ve "Birleşme Noktalarının Belirginliği Kavramı", "Yönsel Ayrımlar Kavramı", "Görülebilir Alan Kavramı", "Hareket Bilinci Kavramı", "Zaman Serileri", "İsimler ve Anlamlar Kavramı" dır (Şekil 3.3).

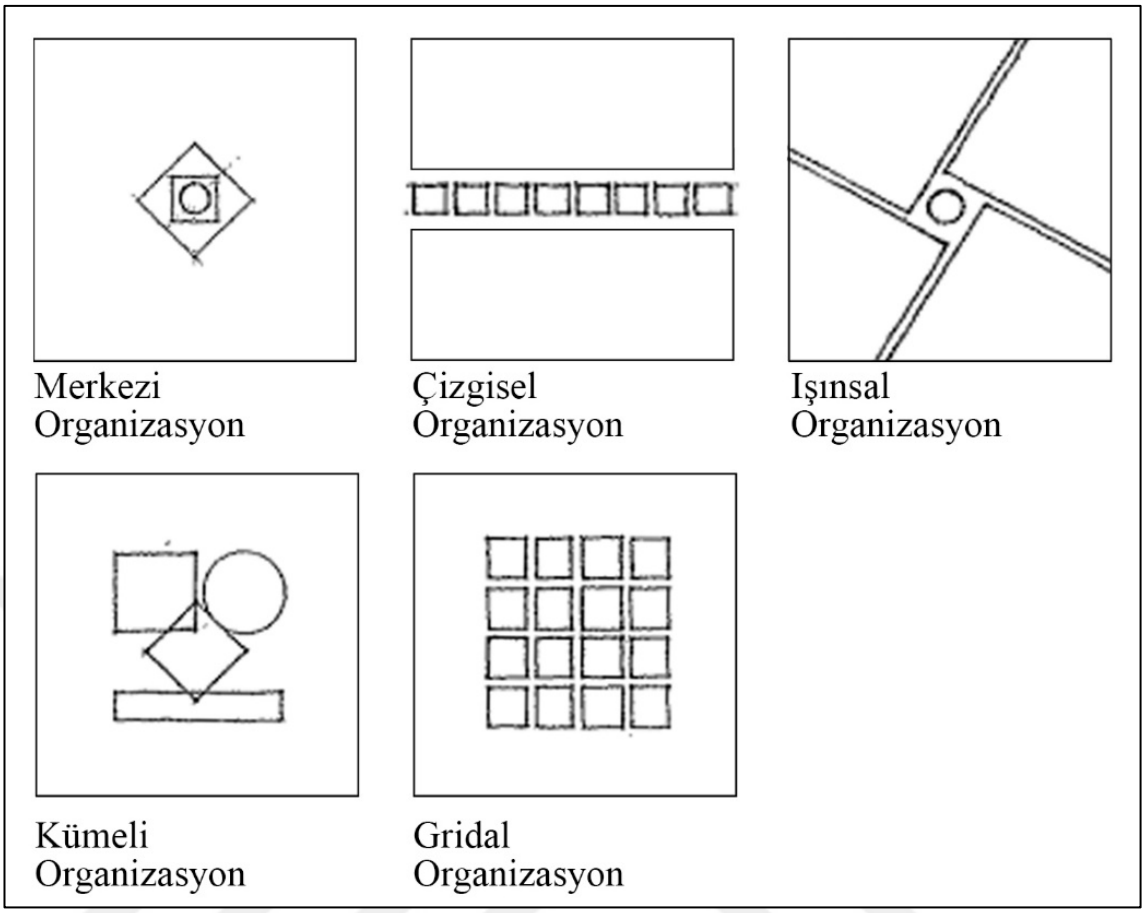

Şekil 3.4. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 189)

Literatürde dikkati çeken konuyla ilgili bir diğer kaynak da bina bilgisi derslerinde sıkça başvurulan Francis D. K. Ching'in 1979 tarihli "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabıdır. Ching bu kitabında mimari tasarımın edinmiş olduğu temel eleman ve ilkelerinin geçmişten bu yana var oluşları ve her tasarımın kendi ilkesinin olması üzerinde durulmuştur. Ayrıca biçim ve mekân konusu üzerinden örnek mimari eserler, merdivenler ve ölçek gibi konuların tasarımdaki öneminin daha açıklayıcı ve anlaşılır olması için bu konular genişletilerek aktarılmıştır. Bu kitap mimarlık öğrencilerine yeni fikirler üretmeleri ve bahsi gecen konuları anlamlandırmada ve kullanmada bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Ching'e göre tasarım yaparken doğa, yer, geometri, müzik, matematik vb. altlıklardan ilham alarak form ve mekânı kurgulamak için kullandığımız biçimsel ve mekânsal kavramları açıklamaya çalışmaktadır. (Şekil 3.4).

Şekil 3.5. Ege Denizi-Milos Adası (https://yandex.com.tr/harita/ [Son erişim tarihi: 14.08.2022])

Literatür araştırması sırasında rastlanılan çalışmalar arasında bir diğer faydalanılan çalışma ise özellikle yarışmayla elde edilen mekânların başarı kriterlerini değerlendirmeye yönelik bir çalışma olan, Selim Velioğlu'nun "Bir Açılış Olarak Mekân" adlı kitabıdır. Bu çalışmada eğitimci kimliği olan ve kendisi de birçok yarışma projesine katılmış olan yazar başarılı yarışma projesi elde etmede gerekli gördüğü beş kavram üretmiştir. Velioğlu'nun Milos adasında olduğu gibi doğanın yükseltili topoğrafyası, avlulaşan koyları, yeşil dokusu ve çoklu yapısından esinlenerek ortaya koyduğu tasarımda kullanılması gereken beş kavram (Şekil 3.5), bu tezde mimari yarışmalar sonucu inşa edilmiş yapıların değerlendirilme kriterleri olarak benimsenmiştir.

Velioğlu mekânı kavrayabilmek, anlamak ve mekânla bütünleşerek çevreye ve yapılara sahip çıkılmasında ilk adımı 'Açılış' olarak ifade etmektedir. Kavramların alt ögelerine inmeden önce açılış kavramından bahsedecek olursak bu kavram; insanların ihtiyaçları doğrultusunda bir araya geldiği, insan varlığının dayandırıldığı, bütünleşme ihtiyacı doğuran bir varoluştur. Yani insan varlığının bireysel olduğu kadar toplumsal olduğunu da anlatmaktadır. Velioğlu Açılış'ın mekânsal bir gereklilik olarak var olmasını sağlayan kavramları beş başlık altında incelemiştir. Bunlar; "Çokluk Kavramı", "Uydu Öğeler Kavramı", "Kütlesel Kademelenme Kavramı", "Avludan Hayat Bulma Kavramı" ve "Yeşil Üreten Mekânsal Kurgu Kavramı"dır (Şekil 3.6).

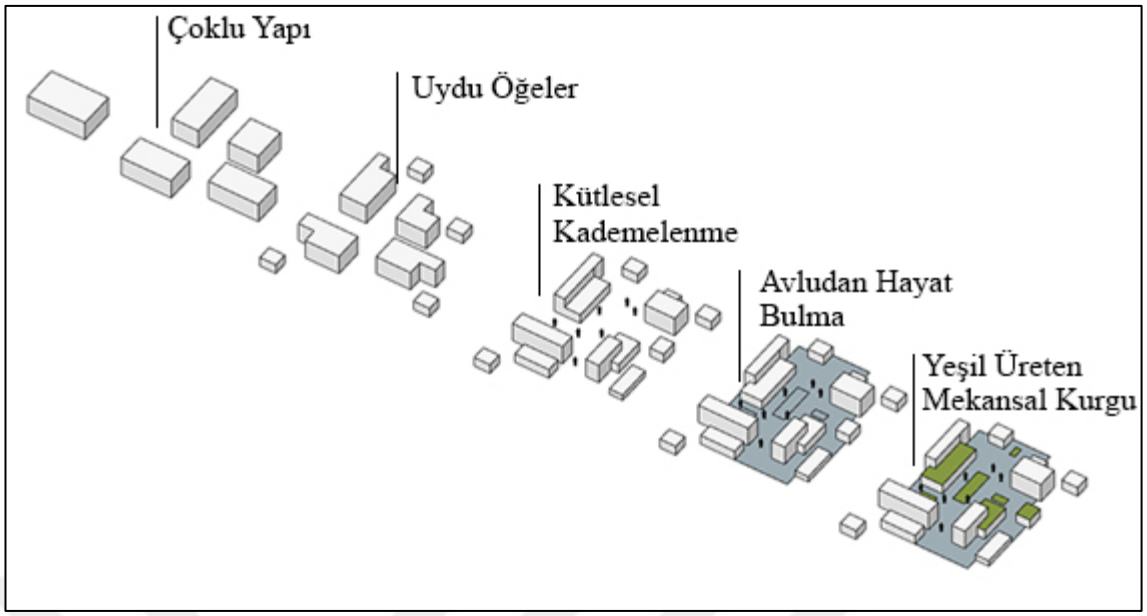

Şekil 3.6. Velioğlu'nun Açılış'ın mekânsal bir gereklilik olarak var olmasını sağlayan kavramları olarak tanımladığı kavramların grafik gösterimi

Bu tez çalışmasında Lynch, Ching ve Velioğlu'nun yukarıda bahsedilen iki çalışmasında önerilen aşağıdaki kavramlar Antalya ilinde yapılan yarışmalarda başarılı olan projeleri incelemek için bir analiz aracı olarak kullanılmıştır. Yapılan analizlerde yarışmalarda başarılı olan projelerin bu kavramlardan birden fazlasına aynı anda sahip olduğu tespit edilmiş ve bunlar başarı ögeleri olarak değerlendirilmiştir.

3.3.1. Çokluk kavramı

Yapılan incelemeler sonucunda belirlenen başarı ögelerinden ilki çokluk kavramıdır. Çokluk kavramı ile anlatılmak istenen anlaşılır olmaktır. Bir mimari yapının alt ögelerine ayrılarak her yönüyle insana hitap eden insanı içine alan ve insan ölçeğine uygun olan, her özelliğiyle anlaşılır, kullanışlı ve çevrenin kavranabilirliğini kolaylaştırdığı gibi bireyin çevreyle olan ilişkisini güçlendirmektir.

3.3.2. Uydu öğeler kavramı

Tasarım programındaki ayrıştırılmalar sonucunda ortaya çıkan avlu bahçe gibi ihtiyaç programında yer alan kütlenin dış mekânlar olan ilişkisini sağlayan işlevler de uydu öge olarak tanımlanır. Farklı mekânlar arasında geçiş mekânı olarak düşünülürse de insan ölçeğine yakınlık ile insan-çevre ilişkisini güçlendirmektedir. Uydu ögeler hem yapıyı hem çevreyi böleceği gibi insana hitap eden bir tasarım kavramı olarak ele alınmıştır. İç mekân ve dış mekân arasındaki kurgunun oluşturulmasını sağlayan uydu ögeler, dış mekâna canlılık da kazandırmaktadır.

3.3.3. Kütlesel kademelenme kavramı

Bir tasarımda yapısal kurgunun farklı kotlarda farklı yüzeylerde oluşturulması yapıyı öne çıkarmakla birlikte kütlesel ağırlığın azalmasını ve ara mekânların oluşmasını sağlayarak kütlenin ağırlığının kırılmasını sağlamaktadır. Yine balkon saçak cumba gibi kavramlarda bu kademelenmeye dâhil edilerek dış mekân ile iç mekân kurgusunu oluşturarak tasarımlarda insan ölçeğine yaklaşılmasını sağlamaktadır.

3.3.4. Avludan hayat bulma kavramı

Geçmişten bugüne tasarımlarda kullanılmaya devam eden avlular iç mekân ve dış mekân arasında geçiş sağlamaktadır. Avlulu tasarımlar incelendiğinde dolu boş olarak da ifade edilebilir. Dolu kısımlar iç mekân olarak ayrıştırılmış mekânlarken boşluk olarak ifade edilen kısımlar ise dış mekân olarak ifade edilen ve iç mekânların buranın etrafında şekillenmesini sağlayacak olan avlulardır. Bu şekilde iç mekân dış mekân kavramları arasındaki ilişkide kuvvetlendirilecektir.

3.3.5. Yeşil üreten mekânsal kurgu kavramı

Yapısal kurguların doğayla etkileşim halinde olması bir projenin değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bir tasarımın önceliklerinden olan yeşil doku farklı katmanlar arasında iç mekân dış mekân ilişkisinin oluşturulduğu yapılarda farklı kotlara farklı mekânlara dağıtılarak, birey ve toplum bütünleşmesi sağlanırken insan-doğa, toplum-doğa değerlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Böylece insanla bütünleşme toplumsal bütünleşme kavramlarının yanında doğayla bütünleşme kavramı da başarılı bir şekilde uygulanmış olacaktır.

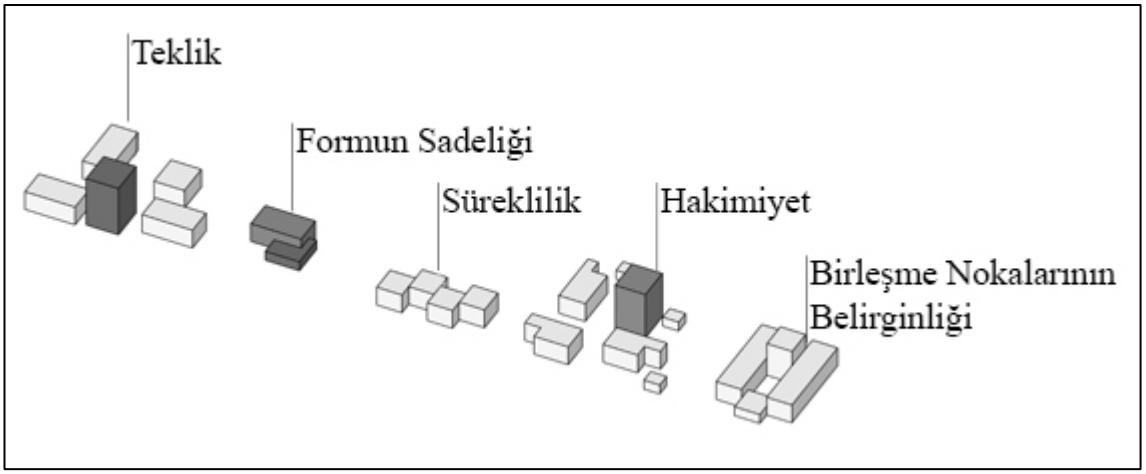

Şekil 3.7. Kevin Lynch'in "The Image of the City-Kent İmgesi" adlı kitabında formun nitelikleri başlığı altında mimari kütlenin oluşumunu da yorumlamaya yardımcı olan beş kavramın grafik gösterimi

3.3.6. Tekillik veya biçimsel arka planın belirginliği kavramı

Tekillik veya biçimsel arka planın belirginliği kavramı yüzeyin/formun zıtlığı olarak değerlendirilir. Çevresinden farklı, zıt ve ayırt edilebilir olmak formu canlı kılan bir özelliktir. Yüzeyin çevreyle uyumuna alışıldıktan sonra etrafıyla bütünleştirmek için

herhangi bir sürekliliğe ihtiyacı azalır ve artık bu tekillik mekânı ünik kılan bir özellik haline gelir.

3.3.7. Formun sadeliği kavramı

Karmaşık yüzeylerin net basit sade ve belirgin formlara dönüşerek kolay anlaşılabilir olması ve bir bütün olarak gözlemlenebilmesidir, gözlemcilerin karmaşık olguları basit formlara dönüştürebildiği ve algılanabilirliği kolaylaştırdıklarına dair tespitler vardır. Eğer bir öge bir bütün olarak algılanmasında problemler yaşanıyorsa bu onun basit formunda, yani en sade halinden gelen bazı bozulmalar sebebiyle olmaktadır. Yalın hakindeki bozulmalar bütün ögeyi de etkilemektedir

3.3.8. Süreklilik kavramı

Karmaşık fiziksel ögelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıran ve onlarda tek bir kimlik oluşmasını öneren özelliktir. Tekrarlayan dokular, benzer ögeler, benzer formlar ve benzer kullanımlar süreklilik kavramının niteliklerindendir. Bu nitelikler bir bütünün parçalarını bir araya getiren ve bu bütünün algılanmasını kolaylaştıran niteliklerdir.

3.3.9. Hâkimiyet kavramı

Bir bütünde bulunan boyut, yoğunluk ve etkileyiciliğine bağlı olarak bölümlerin diğerleri üzerindeki etkisi, hâkimiyetidir. Bu nitelik bölümlerin bir bütünün parçası olarak algılanmasını sağlar ve imgelerin basitleştirilerek fazlalıklardan arınmış bir imge oluşumunu sağlar.

3.3.10. Birleşme noktalarının belirginliği kavramı

Farklı mekânların birleşim noktalarının ve bağlantı yerlerinin net olmasıdır ve net bir şekilde görülebilmesidir. Stratejik olarak da önemli olan noktaların algılanmasının kolay olması anlamına gelmektedir.

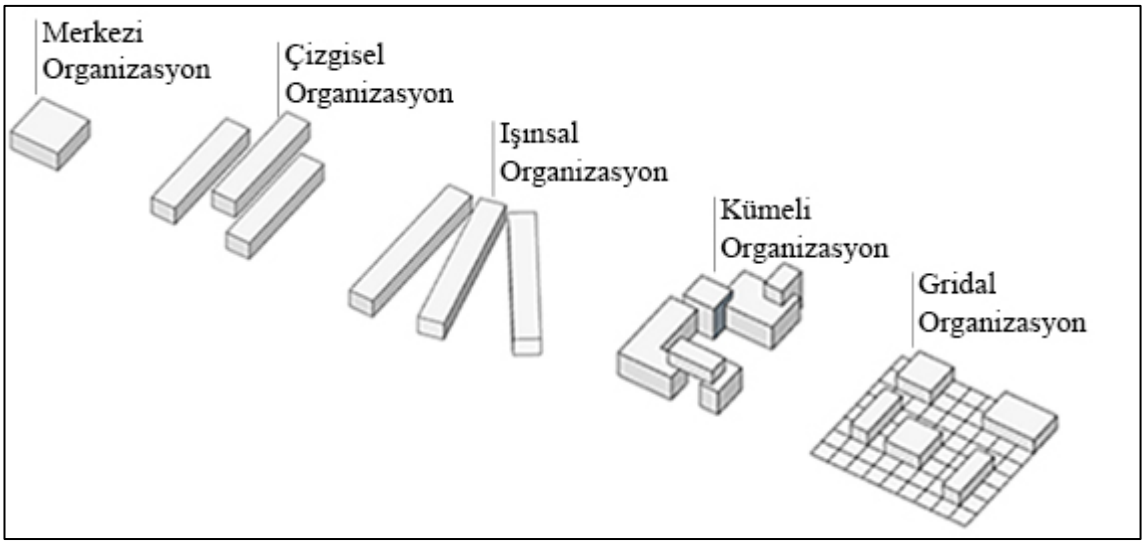

Şekil 3.8. K. Ching'in 1979 tarihli "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon başlığı altında ele aldığı; "merkezi", "çizgisel", "ışınsal", "kümeli" ve "gridal" organizasyon kavramlarının grafik gösterimi

3.3.11. Merkezi organizasyon kavramı

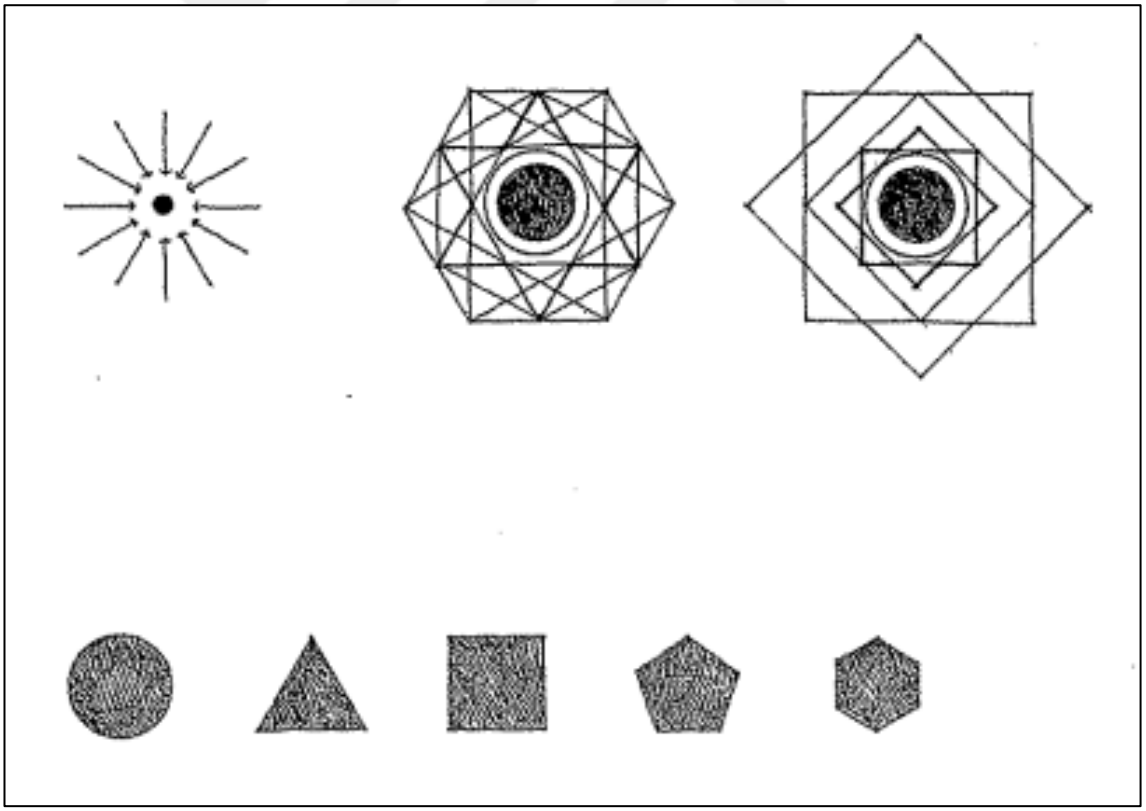

Şekil 3.9. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 190)

Merkezi organizasyon ikincil mekânları içine toplayacak büyüklükte olup toplayıcı ve bütünleştiricidir. İkincil mekânlar işlev, biçim boyut olarak birbirine eşit olup geometrik olarak bir düzen içerisinde olmanın yanında arazinin değişen koşullarına göre de biçimde işlevde ve boyutta farklılıklar gözlenebilir. Merkezi bir mekândaki dolaşım yolları şekil itibari ile ışınsal, dairesel veya spiral olarak ele alınabilir. Ayrıca bicimi sıkışık ve merkezi açıdan düzenli olan merkezi organizasyonlar mekânda noktalar ve mekânlar oluşturmak eksensel kompozisyonu sonlandırmak veya tanımlanan bir alan ya da mekânsal hacim içinde nesne-biçimi görevini yapmak için kullanılabilir (Şekil 3.9).

3.3.12. Çizgisel organizasyon kavramı

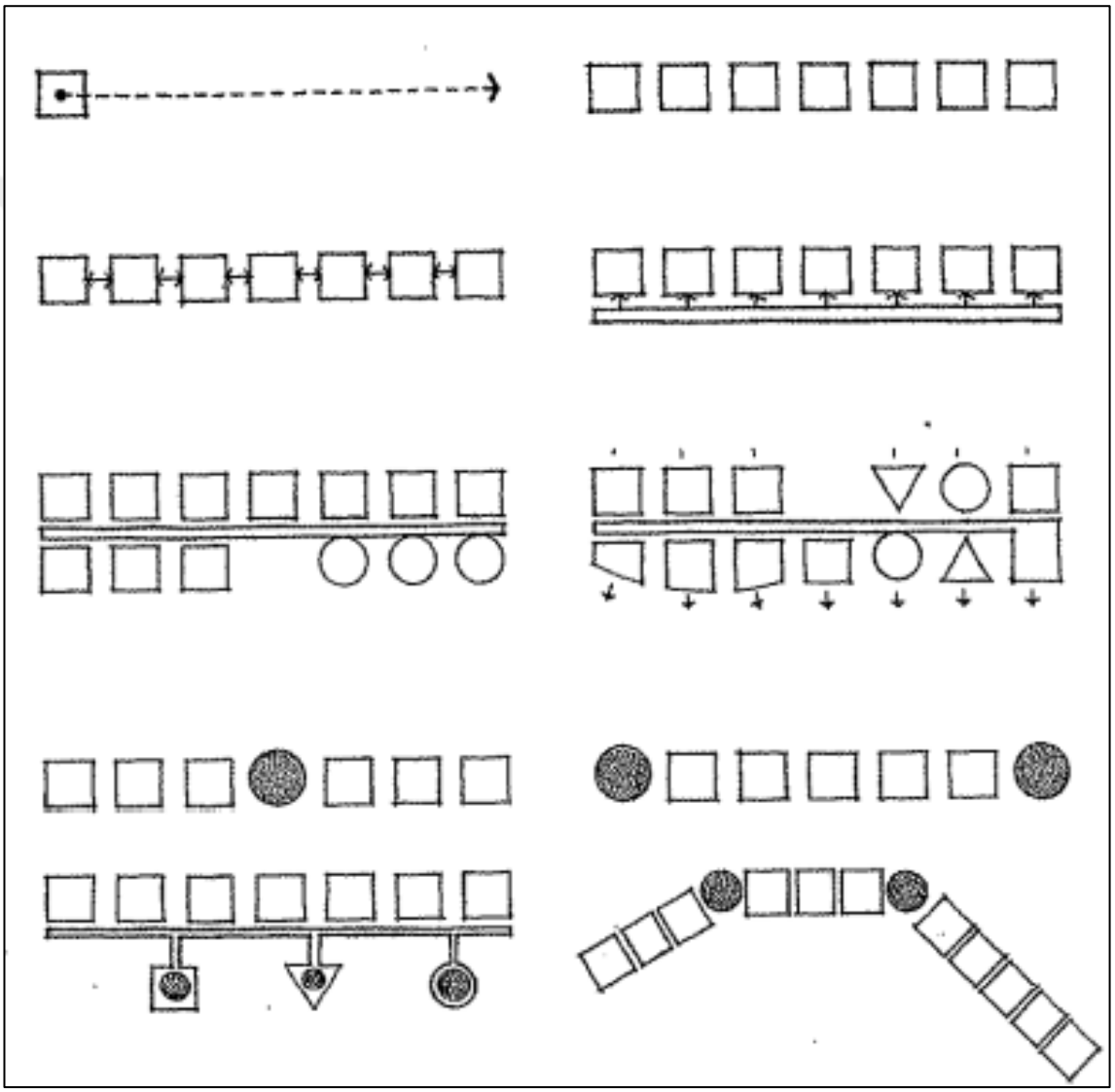

Şekil 3.10. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 198)

Bu kavram art arda sıralanan tekrarlı mekânları belirtir. Çizgisel mekânlar bir dizi mekândan oluşur ve bu mekânlar birbiriyle doğrudan ilişki kurduğu gibi ayrı çizgisel bir mekân yoluyla da bağlantı kurabilirler. Çizgisel organizasyondaki mekânlar boyut, bicim

ve işlev bakımından benzerlikleri olduğu gibi farklılaşan noktada bütünleştirilip bir zincirin parçası haline getirilebilirler. Önemli mekânların belirginleştirilmesi boyut ve biçimin yanında mekânın konumu itibariyle de önem taşır. Konumu nasıl belirlenmeli konusunda da çizgisel zincirlemenin sonunda, çizgisel organizasyonun dışına sarkmış halde veya alt parçalara ayrılmış çizgisel bicimin kırılma noktalarında yer almalarıyla konum daha da belirginleştirilebilir. Ayrıca çizgisel organizasyon biçimi kendi bağlamındaki diğer biçimleri kendi uzunluğuna katıp bütünleştirebilir, iki alana ayrılıp bariyer görevi görebilir veya mekânı çevreleyip kapatabilme özelliği görebilir (Şekil 3.10).

3.3.13. Işınsal organizasyon kavramı

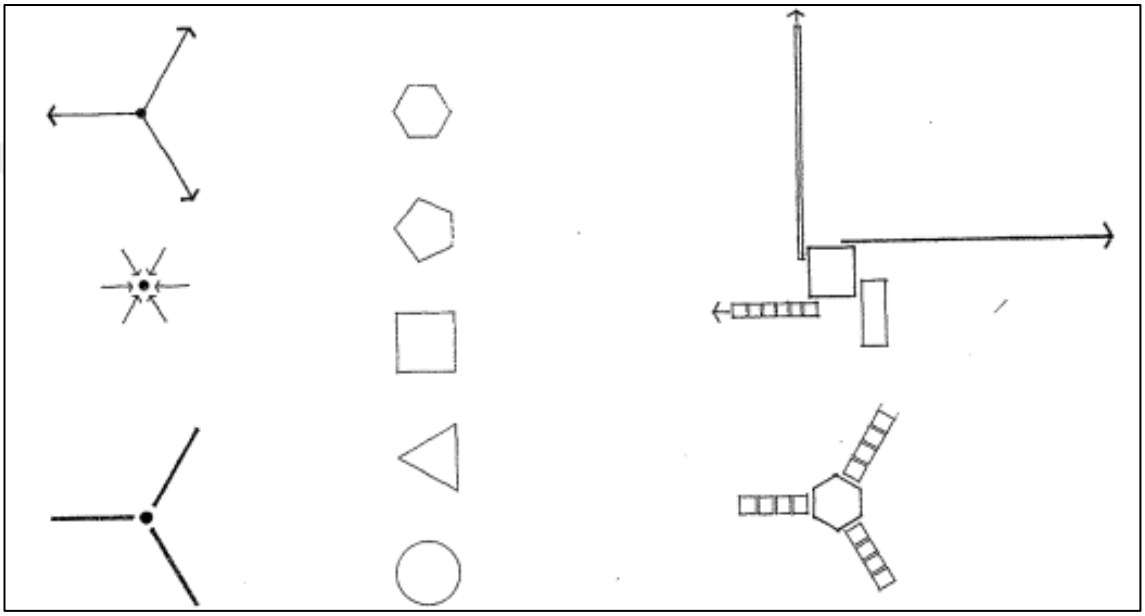

Şekil 3.11. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 208)

Işınsal organizasyon merkez ve çizgisel organizasyonun elemanlarını birleştirir. Ve dışadönük bir şemayı belirtir. Işınsal organizasyon çizgisel olarak uzandığı gibi arazi koşullarına göre de yerleşebilir. Ayrıca ışınsal kollar bicim ve uzunluk bakımından benzerlik gösterdiği gibi belirli olan düzeni de koruyup düzenleyebilir (Şekil 3.11).

3.3.14. Kümeli organizasyon kavramı

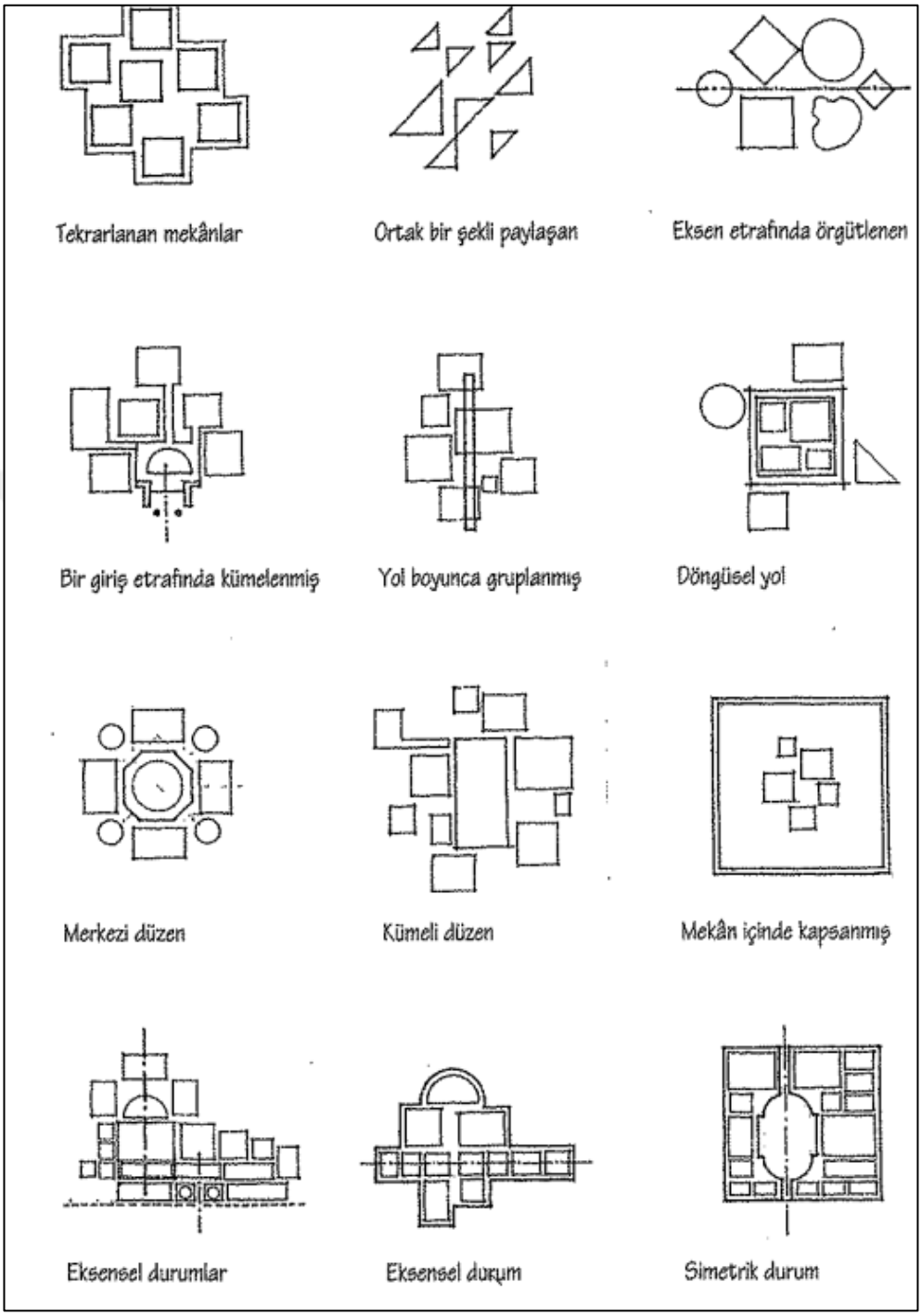

Şekil 3.12. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 214)

Ortak bir noktada mekânların oluşturduğu grubu belirtir. Kümeli organizasyonlar benzer işlevleri olan sekil gibi ortak görsel özellikleri olan mekânların tekrarlanmasıyla oluşur. Kümeli organizasyonda bicim esnektir dolayısıyla büyüme ve değişim diğer kavramlardakilere oranla daha kolay gerçekleşir. Kümeli mekânlar binaya giriş noktası

etrafında hareket yolu boyunca kümelenebilirler. Kümeli organizasyonda önemli bir mekânı belirgin hale getirmek için mekânın boyutu bicimi ve yönelimi üzerinde durulmalıdır ayrıca simetri ve eksensel bir durum kümeli organizasyonun türlü kısımları güçlendirip biçimlendirebilir ve mekânın ön plana çıkmasına yardımcı olur (Şekil 3.12).

3.3.15. Gridal organizasyon kavramı

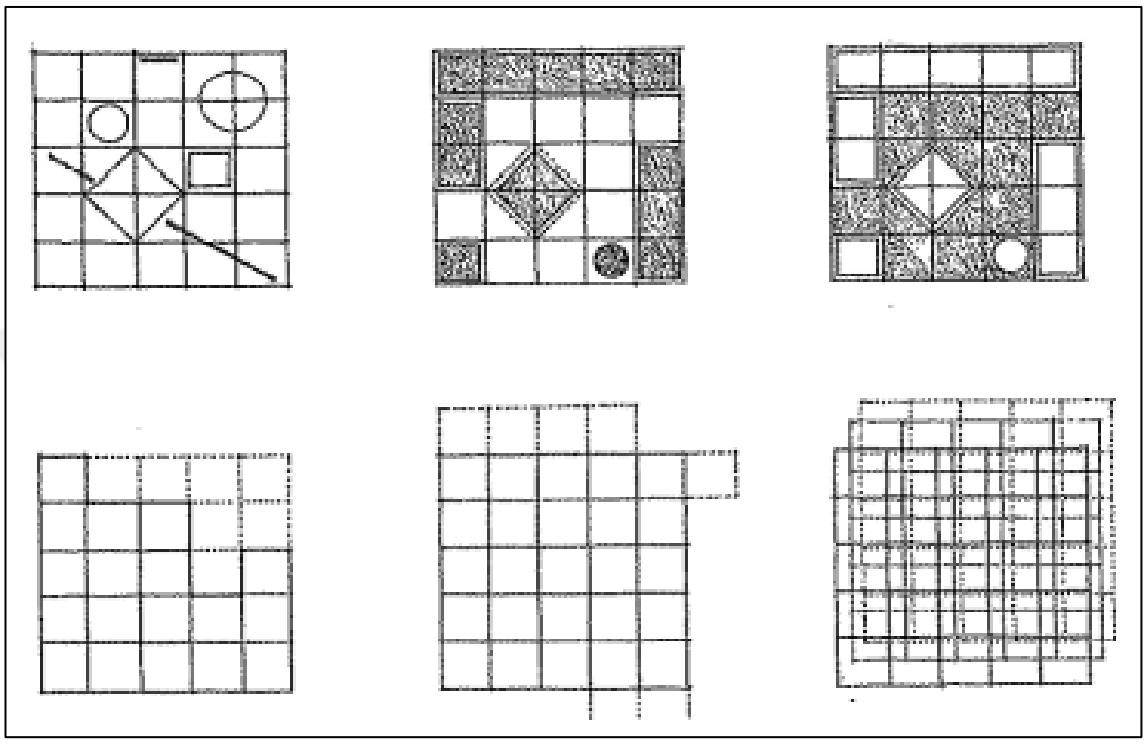

Şekil 3.13. Ching'in "Form, Space and Order-Biçim, Mekân ve Düzen" isimli kitabında mekânsal organizasyon kavramlarının şematik gösterimleri (Ching,1996, s. 221)

Gridal düzlem üç boyut veya iki boyutlu mekânları meydana getiren bir düzlemdir. Grid modüllerinin bir araya gelerek bir sistem oluşturmasıyla mekânlar meydana gelmektedir. Bu sistemde modüller tekrar edilerek, modül ekleme çıkarma yapılarak, yerleri değiştirilerek mekanlar şekillendirilebilirler ancak yine özgün kimliklerini korurlar. Bu biçimsel değişimler mekânların değiştirilmesi iç mekân diş mekân tanımlanması gridin gelişip yayılması yere göre şekillenmesi açısından avantajlıdır. Gridal düzlemler mekânların kullanım ihtiyacına cevap verebilmek için şekillendirilebilirler. Bu farklı şekillenmeler de hiyerarşik modül dizileri meydana getirir. Mekânı tanımlayabilmek için, mekânın ihtiyacına ve şekillenmesine göre, bulunduğu yerin özelliklerine göre görsel ve mekânsal sürekliliği değiştirmek için gridal örüntü kaydırılabilir döndürülebilir, kesintiye uğratılabilir. Bu şekillenmeler sonucunda grid yine bir görsel örüntü oluşturarak mekânlara ve hacimlere dönüştürülür (Şekil 3.13).

Literatür taraması sonucu elde konuyla ilgili çalışmalardan öne çıkan üç önemli kaynaktan elde edilen ve yukarıda listelenen 15 adet kavram başarılı bir mimari projede olması gereken bu özellikler olarak ön plana çıkmaktadır. Lynch, Ching ve Velioğlu tarafından yazılan söz konusu kaynaklardan derlenen başarılı mimari mekânlarda bulunduğu belirtilen bu kavramların Türkiye'de yapılan mimari proje yarışmalarında

geçerli olup olmadığını test etmek için Türkiye'de farklı dönemlerde farklı konularda yapılan mimari proje yarışmalarında birinci olan projeler arasından rastgele seçilen ödül almış beş yarışma projesinde bu kavramların kullanımına bakılmıştır. Çizelge 2.1'de görselleştirilen analizde görüldüğü gibi ödül alan projelerin bu kavramlardan en az dokuzunun aynı anda kullandığı; hatta 1997 yılında yapılan yarışmada birinci olarak inşa edilen Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Bina Kompleksi gibi bazı projelerde bu kavramların neredeyse tamamının bir arada bulunduğu görülmüştür. Görüldüğü gibi mimari yarışmalarda ödül grubuna giren projelerde bu kavramların birden fazlasına aynı anda rastlanmakta, bu projeler çoğu zaman bu özelliklerin bir ya da birkaçını birden taşımaktadır. Dolayısıyla literatürden derlenen bu kavramlar başarılı mimari mekânlarda olduğu gibi aynı zamanda mimari proje yarışmalarında ödül grubuna giren projelerde de sıklıkla rastlanan özelliklerdir.

Çizelge 3.1. Birincilik ödülü alan bazı projelerde kavramların analiz çizelgesi

Yıl-Bina / Yarışma Adı	* 1997-Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Bina Kompleksi	** 1989- Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri	*** 1988-İstanbul Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarımı
Fotoğraf		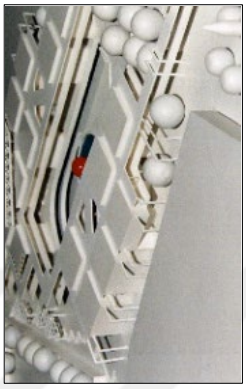	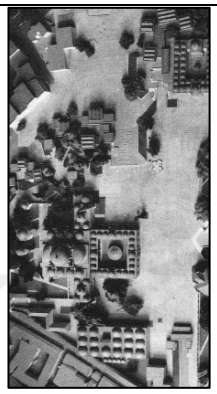
Çokluk	+	+	+
Uydu Öğeler	+	+	+
Kütlesel Kademelenme	+	+	+
Avlu	+	+	+
Yeşil Üreten Mekân	+	+	+
Teklik	ı	ı	ı
Formun Sadeliği	+	+	ı
Süreklilik	+	ı	ı
Hâkimiyet	+	ı	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	ı	ı
Merkezi Organizasyon	+	+	+
Çizgisel Organizasyon	ı	ı	ı
Işınsal Organizasyon	ı	ı	ı
Kümeli Organizasyon	ı	+	+
Gridal Organizasyon	+	+	+

Çizelge 3.1.'in devamı

Yıl-Bina / Yarışma Adı	**** 1997-Ankara Milli Kütüphane Binası	***** 1989- Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binaları
Fotoğraf	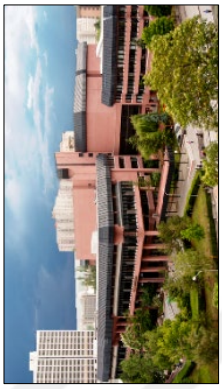	
Çokluk	+	+
Uydu Öğeler	+	+
Kütlesel Kademelenme	+	+
Avlu	+	-
Yeşil Üreten Mekân	+	-
Teklik	-	-
Formun Sadeliği	-	+
Süreklilik	+	+
Hâkimiyet	+	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	-
Merkezi Organizasyon	+	+
Çizgisel Organizasyon	-	-
Işınsal Organizasyon	-	-
Kümeli Organizasyon	+	+
Gridal Organizasyon	+	+

* Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Bina Kompleksi (Anonim 2: http://www.bmekan.com/bursa-ticaret-ve-sanayi-odasi-27.html) / [Son erişim tarihi:20.05.2022].)
** Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri (Anonim 3: https://azaksu.com/tr/yarismalar/kusadasi-belediyesi-ticaret-ve-sosyal-tesisleri) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].)
*** İstanbul Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarımı (Anonim 4: https://www.arkitera.com/proje/beyazid-meydani-duzenleme-projesi) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].)
**** Ankara Milli Kütüphane Binası (Anonim 5: https://www.ankaramasasi.com/haber/84457/milli-kutuphane-72-yasinda) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].)
***** Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binaları (Anonim 6: https://odoarchitecture.com/ankara-ulus-meydani-carsi-ve-buro-binalari) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].)

- 1997-Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Bina Kompleksi

1997 yılında düzenlenen yarışma sonucunda yapılan Bursa Ticaret ve Sanayi odası bina kompleksinde avlu görülmektedir. Bir toplanma mekânı olarak kullanılan avlu iç mekânlar ile dış mekân arasında geçiş sağlamaktadır. Ayrıca proje bütün olmayıp alt parçalarına ayrılarak insan ölçeğine daha da yaklaştırılarak farklı kotlarda çözülmüştür. Bu da çokluk kavramıyla kütlesel kademelendirme kavramlarına karşılık gelmektedir. Farklı mekânlar arasında geçişler, açık alan kapalı alan ilişkileri giriş saçakları pergolalar gibi uydu ögelerden yararlanılmıştır. Bazı alanlarda yeşil ögelere de yer verilmiştir. Bu nedenle bu proje bu 5 kavramı da içinde barındırmaktadır (Çizelge 3.1).

- 1989-Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri

1989 yılında düzenlenen yarışmada seçilen projede yapılan tesis alt ögelerine ayrıştırılarak algıyı daha çok insan ölçeğine yaklaştırmış ve birden fazla kavramı içinde barındırmaktadır. Yapısal kurgunun içerisinde kapalı yarı açık ve açık mekânlar bulunmaktadır ve bunlar arasındaki geçişler de bazı uydu ögeler yardımıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte yeşil ögelere de yer verilmiştir (Çizelge 3.1).

- 1988-İstanbul Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarımı

1988 yılında düzenlenen yarışma sonucunda seçilen projede geri planda kalmış olan tarihi çevre ilişkilerini kuvvetlendirerek mekânsal düzenlemeler yapılmıştır. Yeşil dokudan yararlanılan bu projede meydan kavramı ön plana çıkarılarak Beyazıt Külliyesi'nin meydanla yeşil dokuyla olan ilişkisi sağlanmıştır (Çizelge 3.1).

- 1969-Ankara Milli Kütüphane Binası

Farklı mekânlar arasına geçişlerde balkon saçak gibi uydu ögeler kullanılmıştır. Kütle tekil kütle olarak kalmayıp parçalanıp farklı kotlarda çözülerek kademelendirilmiştir. Ayrıca yeşil dokuya da yer verilmiştir (Çizelge 3.1).

- 1967-Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binaları

Ticari amaç için kullanılacak olan bu kurguda bazı uydu ögeler kullanılarak kütlesel kademelendirme kavramına değinilmiştir. Bu uydu ögede de saçak, gibi kütleyi insan ölçeğine yaklaştırmakla birlikte bu kütlesel kademelendirme sağlanmıştır (Çizelge 3.1).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Mimari Yarışmalar

Mimari'de önem verilmesi gereken konulardan biri de yapıyı elde ederken toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını yansıtan, kent siluetine uyum sağlayan, göze hitap eden nitelik olarak en iyi yapıyı elde etmektir. Mimari proje yarışmalarında önemli görülen bir diğer özellik de yarışma ortamının mimarlık alanını geliştirdiği gibi mimarları da geliştirmesi ve bu bağlamda ortaya konulan özgün tasarımların hem mimar hem de işveren açısından tatmin edici olmasıdır. Akansel'in (2002) belirtmiş olduğu gibi mimari yarışmalar, ihtiyaç programı dâhilinde proje elde etmek için kullanılan bir metot olmanın yanı sıra katılımcının yeni fikirleri tartıştığı en uç tasarımları değerlendirmeye sunduğu ortamlardır. Mimari proje yarışmaları farklı fikirlerin buluştuğu rekabetin olduğu ortamlardır. Erdoğan'a (2009:5) göre "yarışmalar eleştiri, rekabet, kendini sınama ve geliştirme ortamı sunan; özgün, nitel, ekonomik ve fonksiyonel ürünler çıkarmayı amaçlayan, karşılaştırma ve ödüllendirme esaslarına dayalı bir platformdur." Buradan da anlaşılacağı üzere mimari proje yarışmaları birçok farklı fikrin ortak bir projede buluşup özgün tasarımlarla kendilerini sınadıkları, geliştirdikleri rekabet ortamlarıdır.

Mimari proje yarışmaları mimarlar için öğrenmenin gerçekleştiği ve deneyim kazandıkları organizasyonlardır. Mimari yarışma ortamının bir eğitim alanı olarak görülmesinin sebeplerinden biri de jüri tarafından yapılan değerlendirmelerin projedeki doğru ve yanlışların gösterilerek nasıl olması gerektiğinin yanı sıra nasıl olmaması gerektiğini de belirten bir eğitim alanı oluşturmasıdır (Meltem, 2010).

Mimari proje yarışmaları aynı zamanda kuralların, yönetmeliklerin olduğu disiplinli ortamlardır. Mimari proje yarışma aşamaları incelendiğinde ön hazırlık döneminden proje tasarım aşamasına, değerlendirme sürecinden projenin uygulanma aşamasına kadar ki sürecin titiz bir çalışmayla ele alındığı görülür. Mimari proje yarışmalarının düzenlenme şekli ve formatının da yönetmeliklere bağlı olarak ele alınıyor olması haksız rekabeti önlediği gibi demokratik bir ortamı da mimarlara sağlamış olur

Mimari yarışmalar mimarlık mesleğinin gelişmesine katkı sunar bunun yanında yarışmaya katılan mimarların kimliklerinin projeyi değerlendirme sürecinde bilinmiyor olması ve bu gizliliğinde mimari yarışmalarda temel kural olması genç mimarlara kendilerini kanıtlama fırsatı sunar. Yarışmalardaki bu gizlilik kaidesi sayesinde genç mimarların deneyimli mimarlar karşısında eşit koşullarda demokratik ortamda yarışıyor olması genç mimarlar için bir fırsattır (Meltem, 2010). Mimari proje yarışmalarında kişiler değil projeler ön plandadır. Bu nedenle Arıkan (2021) mimari yarışmalar için "kendilerini tanıtmak ve mesleki alanda yer edinmek isteyen genç mimarlar için bir var olma noktası" ifadesini kullanmıştır. Mimari proje yarışmaları için Yıldız'ın (2017) ortaya koyduğu gibi "yarışmalar öğretici, özendirici ve iyileştiricidir. Yarışma ortamları bilgi alışverişinin olduğu her yaştan bireyin kendini geliştirebildiği ortamlardır."

Mimari proje yarışmaları ile toplumun ihtiyaçlarına karşılık veren, mimaride kaliteyi arttıran çağa uygun yapılar elde edilirken, mimari yarışma ortamları da mimarların gelişmesine imkân sağlamaktadır. Yarışmaların içerisinde barındırdığı birçok önemli özelliğin yanında, şeffaf ve demokratik olması ve alternatif çözümler sunuyor olması hem mimar hem de işveren için önemli özelliklerdir.

Mimari proje yarışmaları farklı fikirler üreterek proje konusuna birçok alternatif sunar. Mimari proje yarışmaları çağa uyumlu yapılar elde etmenin yanında dönemin en yeni teknolojilerinin kullanıldığı yöntemlerden biridir (Çıkrıkçı, 2021). Bu nedenle mimari proje yarışmaları farklı fikirler üretmenin yanında inovatif çözümler de sunar.

Tüm bu nitelikleri nedeniyle Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) mimari proje yarışmalarını "Mimari kaliteyi arttıran nitelikli fiziksel çevrelerin oluşmasına katkı sağlayan, rekabet ortamı yaratan, tartışma ve katılımcılıkla akılcı, uygulanabilir ve ekonomik çözümlerin elde edilmesine aracı olan bir süreç" olarak tanımlanmaktadır. (TMMOB Yarışmalar Yönetmeliği)

4.1.1. Yarışma türleri

Mimari proje yarışmaları "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Kentsel Tasarım Projeleri, Mühendislik, Şehir ve Bölge Planlama ve Görsel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği" başlığı altında iki yönetmelikle ele alındığı ve bu yönetmeliklerin genel anlamda aynı içeriğe sahip olduğu ve yalnızca birkaç başlıkta farklılaştığı görülmektedir. Hazırlanan yönetmeliklerden biri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu içerisinde yer alan 23 ve 53. Maddelerine göre hazırlanırken bir diğeri TMMOB Mimarlar Odası tarafından hazırlanır.

Kamu İhale Kurumu (KİK) Yarışmalar Yönetmeliği'nde yarışma türleri 7 gruba ayrılmaktadır. Bunlar; Mimarlık Yarışmaları, Mühendislik Proje Yarışmaları, Şehir ve Bölge Planlama Yarışmaları, Peyzaj Mimarlığı Proje Yarışmaları, Görsel Sanat Eserleri Yarışmaları, Ortakçıl Yarışmaları, Fikir Yarışmaları ve Kentsel Tasarım Proje Yarışmalarıdır (KİK Yarışmalar Yönetmeliği, 2002).

- Mimarlık yarışmaları: insan yaşamını kolaylaştırmak adına iç ve dış mekânların daha estetik daha işlevsel olmalarını sağlayan ekonomik çözüm önerileri sunan tasarım yarışmalarıdır (KİK,2002).
- Mühendislik proje yarışmaları: mimari tasarım gerektirmeyen durumlarda mühendislik tasarımın gerçekleştiği en yeni teknolojilerin ekonomik şekilde kullanıldığı az materyalle daha çok verim elde etmeyi hedefleyen işletme ekonomisi yönünden verimli çözümü içeren yarışmalardır (KİK,2002).
- Şehir ve Bölge Planlama yarışmaları: Belirlenen bölgenin sosyo-ekonomik yapısı göz önüne alınarak alt yapı sisteminin belirlendiği çevreye uyumlu yöntemlerin geliştirildiği tarihini kültürünü doğal çevreye zarar vermeden koruyan ve geliştiren fiziksel planlama yarışmalarıdır (KİK,2002).
- Peyzaj Mimarlığı Proje Yarışmaları: İnsan faydasını gözetleyen açık ve yeşil alanların koruma, onarım, restorasyon, yenileme ve yönetim organizasyonu içeren her ölçekteki planlama ve tasarım yarışmalarıdır (KİK,2002).
- Kentsel Tasarım Proje Yarışmaları: Belirlenen kamusal alanlarda kentin kimliğini belirleyecek, kentin doğal, tarihi ve sosyal özelliklerini yansıtan plan ve projeler ile daha yaşanabilir bir alan oluşturacak toplum ile çevre ilişkisini içeren daha yaşanabilir, uygulanabilir, sürdürülebilir tasarım çalışmalarıdır (KİK,2002).
- Güzel sanat eserleri yarışmaları: yapılarda veya kentsel mekânlarda yer alacak güzel sanat eserlerini elde edebilmek adına açılan yarışmalardır. Kent,

mimari peyzaj vb. her alanda orası ile bütünleşebilecek seramik, heykel gibi her türlü eser bu yarışmaya dâhil edilebilir (KİK,2002).

- Fikir yarışmaları: yukarıda bahsedilen tüm yarışmalarda sorunu çözecek yeni yaklaşımlar ve projelere oluşturulabilecek yeni fikir ve kavramları üretmek adına açılan yarışmalardır (KİK,2002).
- Ortakçıl yarışmalar: "Birden fazla meslek disiplininin ve/veya sanat dalının birbirine yakın ağırlıkta katkısını gerektirecek türden konularda yapılacak yarışmalardır." (KİK,2002).

TMMOB Mimarlar Odası Yarışma Yönetmeliği'nde ise yarışma türleri 3 gruba ayrılmaktadır; fikir yarışmaları, proje yarışmaları ve görsel sanat eserleri yarışmaları (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği).

- Fikir Yarışmaları: Fikir yarışmalarında hedef proje elde etmek değil projelere yön verecek fikir veya araştırma yapma amacıyla açılan yarışmalardır.
- Proje Yarışmaları: Proje yarışmaları ihtiyaca yönelik estetik ve işlevsel yönleri olan yarışmalarıdır. Bu yarışmalar Mimari proje yarışmaları ve ortakçıl yarışmalar olarak ikiye ayrılır.
- Görsel Sanat Eserleri Yarışmalar: Yapılarda elde edilecek güzel sanat eserlerini elde etmek için açılan yarışmalardır. Mimar olmayanlar için TMMOB üyelik şartı aranmaz (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği).

4.1.2. Yarışma biçimleri

TMMOB Mimarlar Odası Yarışma yönetmeliğine göre yarışma biçimleri katılma açıklığı bakımından ve yapılış yöntemi bakımından iki gruba ayrılmaktadır (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği).

Katılma açıklığı bakımından yarışma şekilleri: uluslararası yarışmalar, ulusal yarışmalar ve bölgesel yarışmalar olarak ele alınır.

- Ulusal Yarışmalar: Ulusal Yarışmalar 2 grupta ele alınır bunlar; serbest ulusal yarışmalar ve davetli (ön seçimli) yarışmalardır. Yarışmaya katılacak mimarların TMMOB'ye üye olma şartı aranır (KIK, TMMOB).
- Uluslararası Yarışmalar: Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Yarışma Yönetmeliğine göre, yarışmalar yapılmaktadır (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği).
- Bölgesel yarışmalar: Üye sayısı en az 200 ve alanı 5000 m2 den küçük konularda tek aşamalı olacak şekilde yarışma komitesince belirlenmiş sınırlar içinde uygulanacak yarışmalardır (KIK, TMMOB).

Yapılış yöntemi bakımımdan yarışmalar Tek aşamalı, İki aşamalı ve Ön seçimli olarak üçe ayrılır

- Tek aşamalı yarışmalar: Yarışma şartnamesi ve idaresi tarafından belirlenen sure zarfında tek seferde değerlendirme yapılan ve bir sonuca ulaşıldığı yarışmalardır. Bölgesel yarışmalar tek kademeli olarak düzenlenir (KIK, TMMOB).

- İki aşamalı yarışmalar: Jürinin teklifi ve idarenin onayıyla iki aşamadan geçen yarışmalardır. Birinci aşamada jüri projeyi değerlendirir yorum ve öneride bulunur. Projelerde sıralama birinci aşamada olmaz ikinci aşamaya gecen projelerin jürilerin yorum ve önerilerin uygulanıp uygulanmadığı değerlendirilir ve sıralama yapılarak ödüller sahiplerine verilir (KIK, TMMOB).
- Ön seçimli yarışmalar: Jüri ve idare tarafında konulan kıstaslar şartlar sonucu uygun isler yapmış kendilerini kanıtlamış mimarlar değerlendirmeye tabi tutulur değerlendirme sonucu seçilen yarışmacılarla proje detayları paylaşılır ve yarışma sonucu sıralama yapılarak ödüller dağıtılır (KIK ve TMMOB).

4.2. Dünyada Mimari Yarışmalar

2500 yılı aşkındır mimari yarışmalar yapılmakta ve seçilen yapılar uygulandıkları yerin değişim ve gelişimine katkı sunmaktadır. M.Ö. 500'lere kadar dayanan mimarlık yarışmaları ilk ortaya çıktığı tarihten itibaren mimarlık kültürünü iyileştirerek geliştirilmesinde ve mimari ürün kalitesinin artırılmasında önemli rol oynamıştır. Tarihte bilinen ilk mimarlık yarışması M.Ö. 445 yılında Atina yönetimi tarafından yaptırılmak istenen Akropolis Savaş Anıtı'dır. Bu anıt 22 yarışma projesi arasından halk tarafından oylanarak seçilip inşa edilmiştir (Kanat, 2014). Ayrıca mimarlık tarihinde bilinen en eski yarışma ise 1418 yılında düzenlenen ve Brunelleschi'nin inovatif yapım tekniğiyle birinciliği kazandığı Floransa Katedrali Kubbesi Yarışması'dır (Andersson, Zettersten & Rönn: 2016; Eraslan, Yoncacı: 2021). Her ne kadar yarışmaların kökeni Atina Akropolis'teki Savaş Anıtı olarak gösterilirse de Sudjic mimari yarışmaların geçmişinin 18. yüzyıla kadar uzandığını ifade etmektedir (Yıldız, 2017). Sudjic, Thomas Jefferson tarafından önerilen Washington Capitol binası için açılan yarışmayı modern mimarlık yarışmalarının başlangıcı olarak görmektedir. 18. yüzyıldan sonra Ecolé des Beaux-Arts tarafından geliştirilen "konkur" geleneğiyle yarışmalar mimarlığın mesleki eğitimine de entegre olmuştur.

Mimari yarışma yöntemi dünya genelinde birçok coğrafyada uygulanmaktadır bu yöntemle elde edilen projeler o coğrafyaların gelişimine, değişimine ve güçlü yapısına katkıda bulunmuştur. Dünya genelinde mimari yarışmalara geçmişine bakıldığında Avrupa ve Amerika'nın baskınlığını görmek mümkündür (Yıldız, 2017). 19. yüzyılda İrlanda ve İngiltere'de yaşanan hızlı ekonomik büyüme yeni yapı gereksinimini ortaya çıkarmış ve bunun sonucunda bu gereksinimini karşılamak adına ulaşım, eğitim, sağlık alanlarında 50 yılda yaklaşık 2500 yarışma açılmıştır (Akansel, 2002). Bu durum Avrupa ve Amerika'da görülen mimari yarışmalara olan talebe örnek olarak verilebilir. Hatta Amerika'da yarışmalar üzerine yayın yapan Progressive Architecture adında bir dergi bulunmaktadır. Bu derginin 1979'dan beri yayınladığı listeye göre 1979'da 7 yarışma olmasına karşın 1986'da 107 yarışma açılmıştır. 1975 ve 1985 yılları arasında yarışmaya olan talep on kat artmıştır. Yine araştırmalara göre Amerika'daki 1500-2000 mimar veya mimarlık şirketi yarışmalara düzenli katılım sağlamaktadır. (Nasar, 1999).

Ancak Avrupa'da yapı elde etmek için yarışma yönteminin kullanılması Amerika'ya göre daha yaygındır (Nasar,1999). Bunun nedenlerinden biri de Avrupa Birliği'nin Avrupa Yarışmalar Yönetmeliği'nde, büyük maliyetli kamu yatırımı projelerinin yarışma yoluyla açılması zorunluluğunu getirilmiş olmasıdır (Akansel,2002). Bu yönetmelik 24 Temmuz 1992 yılında Avrupa Birliği'nin Resmî Gazetesinde

yayınlanıp yürürlüğe girmiştir. Böylece Akansel'in (2002, s.37) de ortaya koyduğu üzere "Avrupa ve Amerika kıtası üzerinde yarışmalar, öncü yapı elde etmek olduğu kadar kamu yapıları elde etme yönündeki ağırlığı ile özelikle endüstri devrimi sonrasında yaygınlık kazanmıştır".

Dünya genelinde Mimari Yarışmalar sonucu inşa edilmiş önemli yapılara Santa Maria Del Fiore Katedrali, Eiffel Kulesi ve Sidney Opera Binası örnek olarak verilebilir.

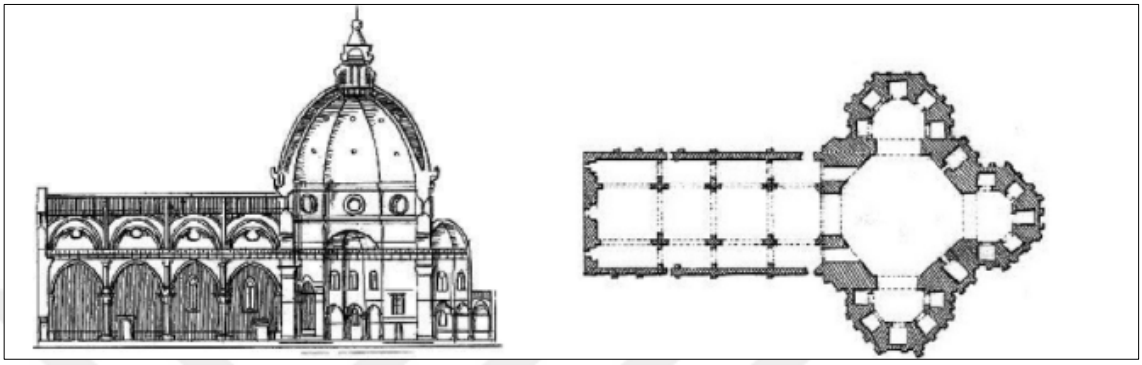

Şekil 4.1. Santa Maria Del Fiore Katedrali (Anonim 7: https://www.tarihlisanat.com/floransa-katedrali/ [Son erişim tarihi: 18.05.2022])

Santa Maria Del Fiore Katedrali İtalya'nın Floransa kentinde 12. ve 13. yüzyılda inşa edilen Santa Maria Del Fiore katedralin kubbesi o zamanın şartlarından ve yöneticilerin karar verememelerinden dolayı yapılamamıştır (Şekil 4.1). Katedralin üstü uzunca bir müddet açık kalmıştır. Bu sebeple 1418 yılında Santa Maria Del Fiore kubbesi için bir yarışma düzenlenmiştir. Yarışma sonucunda Filippo Brunelleschi'nin tasarımı seçilir. 26 yılda tamamlanan kubbe 45,5 metre çapı ile dünyanın en büyük yığma kubbesidir. (Yıldız,2017)

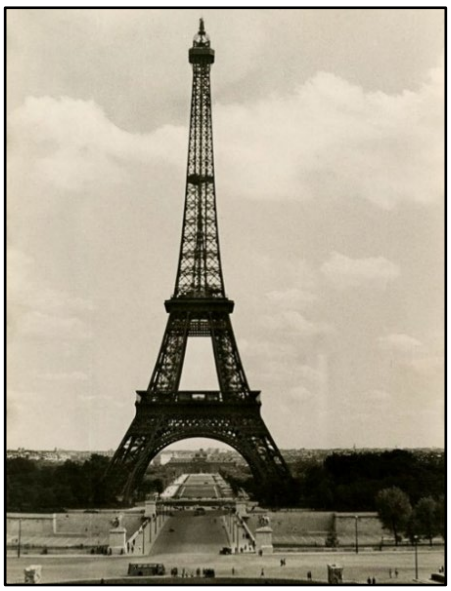

Şekil 4.2. Eiffel Kulesi (Anonim 8: https://thegraphicsfairy.com/free-clip-art-vintage-eiffel-tower/ [Son erişim tarihi: 18.05.2022])

1889'da Paris'te yapılan Dünya Fuarı'nın giriş yapısı olacak görkemli bir proje elde etmek için 1884'te yapılan yarışmaya 107 yarışmacı katılmış ve yarışmayı "dört ayak üzerinde 300 metre yükselen bir kule" fikri ile Gustave Eiffel'in bürosunda hazırlanan proje kazanmıştır (Akansel:2002 s.47). Jüri raporunda Eiffel'in projesi için Fransız demir-çelik endüstrisinin bir başyapıtı olarak vurgulanmıştır. 26 ayda inşaatı tamamlanan yapı, zamanın da önüne geçerek bugün Paris'in simgesi olmuştur (Şekil 4.2).

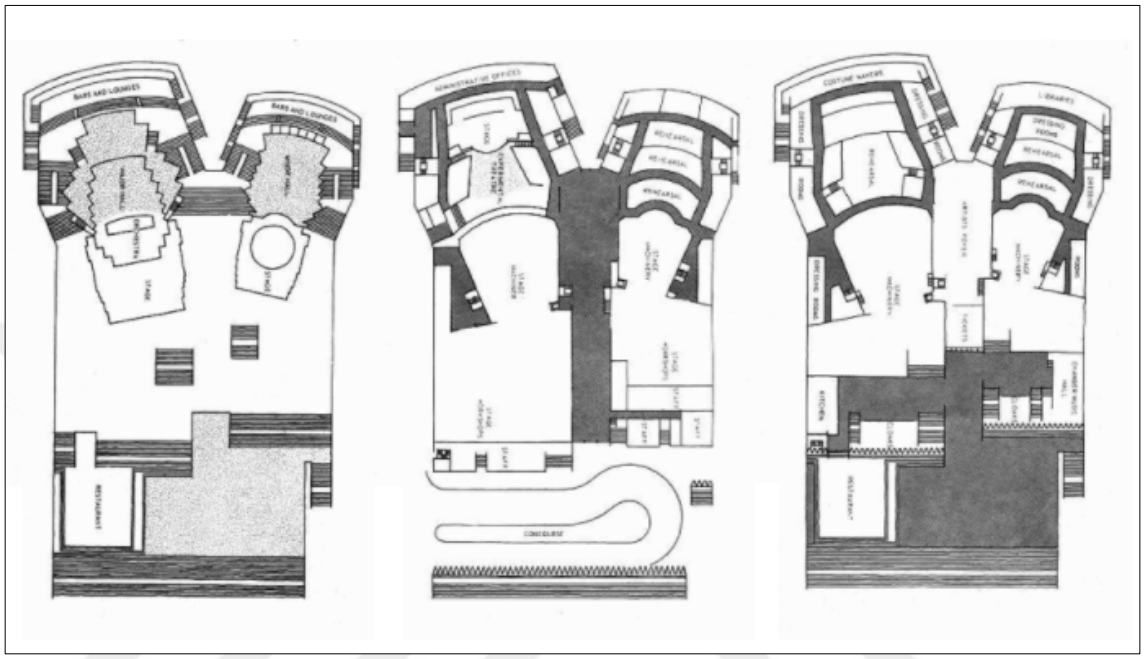

Şekil 4.3. Sidney Opera Binası (Anonim 9: https://v3.arkitera.com/h49297-utzonun-zarif-gorunuslu-fakat-kaprisli-tasarimi.html [Son erişim tarihi: 18.05.2022])

20. yüzyıl ile birlikte mimari proje yarışmalarının önemi ve evrenselliği artmıştır. Düzenlenen önemli yarışmalardan bir diğeri de 1957 yılında Sidney şehrinde yapılmak istenen Sidney Opera Binasıdır (Şekil 4.3). 234 proje arasından Danimarkalı Mimar Jørn Utzon'un rüzgârın dalgalandırdığı bir yelkenli görünümü veren projesi seçilir. Oldukça zorlu bir strüktüre sahip olan proje teknik yetersizlikler yüzünden ancak tasarımdan tavizler verilip ve birçok revize yapılarak bitirilebilir. Hesaplanan maliyetten daha büyük bir maliyete sebep olduğu için ve teknik yetersizliklerden dolayı opera binası değil de konser salonu olarak kullanılır. Yine de Sydney Opera Binası Avustralya'nın en önemli simgelerinden biridir (Yıldız,2017).

4.3. Türkiye'de Mimari Yarışmalar

Mimari proje yarışmaları dünyada 2500 yıllık geçmişe sahiptir. Türkiye'de ise ancak yarışmalar cumhuriyetin kurulmasının ardından, yapı elde etmede kullanılan yöntemler arasına girmiştir. Dünyadaki mimari yarışmalar geçmişi ile karşılaştırıldığında ilk yarışmasını 1930 yılında yapan Türkiye, mimari yarışmalarla geç tanışmıştır. Ülkemizdeki mimari proje yarışmaları yaklaşık 90 yıllık bir geçmişe sahiptir ve yarışmalar bu süreç içerisinde değişim ve gelişimini artırarak devam ettirmektedir.

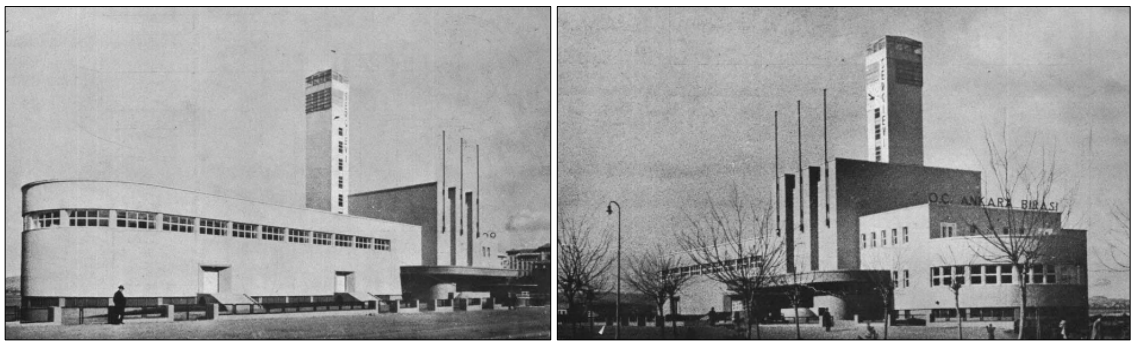

Şekil 4.4. Ankara Sergi Evi Görünüşleri (Mimar,1935/04, S. 99)

Türkiye'de düzenlenen ilk mimari proje yarışması 1930 yılında 'Bursa Belediyesi Hal Binası Yarışmasıdır.' Bu dönemlerde resmi yapılar devlet seçkinleri tarafından yabancı mimarlara yaptırılırdı. Mimari proje yarışmaları adı altında "Hal Binasının hem ilk olması hem de projenin yabancı mimarlara yaptırılmış olması yönetimi yerli mimarların eleştirisine maruz bırakmıştır. Yerli mimarların bu konudaki hassasiyetleri ve çabaları sonucu,1933 yılında düzenlenen Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin açtığı Modern Mimari Üsluptaki Sergi Evi (Şekil 4.4) Yarışmasında, yabancı mimarlarla birlikte Türk mimarlar da yarışmıştır. Yarışmada Türk mimar Şevki Balmumcu'nun projesi birinci seçilmiş ve bu durum bundan sonraki süreç için bir dönüm noktası olmuştur (Ay, 2010).

Dönemin önemli mimari proje yarışmalarından bir diğeri de TBMM tarafından 1937 yılında açılan Uluslararası Davetli TMBB Binası (Kamutay) Proje Yarışması'dır. Yarışmada birincilik ödülü kazanan üç proje seçilmiştir. Atatürk başkanlığındaki Bakanlar Kurulu bu üç proje arasından uygulanmak üzere Holzmeister'in projesini seçmiş ve bu projede ilk defa mesleki denetim sorumluluğu tanınmıştır. Ancak Halmeister proje tamamlanmadan çeşitli nedenlerden dolayı Türkiye'den ayrılmıştır. Bir diğer önemli nokta ise Türk mimarların bu yarışmaya katılmalarına 2 ay sonra izin verilmiştir. Bu da tepkilere neden olmuştur (Akansel,2002)."

Şekil 4.5. 1930-2009 arası on yıllık dönemlere göre Türkiye'de yapılan mimari yarışmaların dağılımı grafiği

Cumhuriyetin ilanı ve 1940 yılları arasında yaklaşık otuz altı mimari proje yarışması yapılmıştır (Gültaş, 2019). Mimari proje yarışmalarının her geçen yıl artıyor olması yapıları elde etmede mimari proje yarışmalarının önemini göstermektedir. 1940'lı yılların önemli yarışmalarından biri Anıtkabir Uluslararası Proje Yarışması'dır (1941). Yarışmada Emin Onat ve Orhan Arda'nın projesi seçilmiş; ancak projenin ıslah ve revize edilmesi istenmiştir. Bu durum eleştirilere neden olmuştur (Akansel,2002) (Şekil 4.5).

1950'lere gelindiğinde ise; mimari proje yarışmalarında karşılaşılan teknik yetersizlikler ve birçok sorunun çözümü için 1952 yılında "Mimarlık ve Şehircilik Yarışmaları Yönetmeliği" Bayındırlık Bakanlığınca yayınlanmış ve 1954 yılında da Mimarlar odası kurulmuştur. 1940 ile 1949 yılları arasında toplam kırk dokuz mimari proje yarışması düzenlenmiş ve bu sayı 1950 ve 1959 yılları arasında yetmiş iki adet olmuştur 1952 yılından sonra açılan yarışmaların daha çok Bayındırlık Bakanlığı tarafından düzenlendiği gözlemlenmektedir. Her gecen yıl mimari proje yarışmalarındaki sayısal artış proje yarışmalarına olan talebin arttığını göstermektedir (Gültaş, 2019). 1960 ve 1969 yıllarına gelindiğinde bu artış devam etmiş ve mimari proje yarışmaları sayısı 152 olmuştur (Gencal,2011).

1960 ve 1970'li yıllar arası kalkınma planlarının uygulanmak istendiği ve kentsel sorunların yaşandığı bir dönemde, Mimarlar Odası ve Bayındırlık Bakanlığı mimari yarışmalar için önemli bir etken durumundadır. O dönemin olumsuzluklarından bir diğeri de bakanlık tarafından standartlaştırılan yönetmeliğin uygulanması tip projelerin oluşmasına neden olmuştur. Bu dönemin en çok istenilen ve uygulanan proje tipi parçalı plan tipidir. Bu plana Gülhane Askeri Tıp Akademisi (1962) örnek verilebilir (Ay, 2010). Bu dönem incelendiğinde proje yarışmalarının daha çok devlet tarafından düzenlenen ve sıkça başvurulan yöntemler arasında görülmektedir.

1970'li yıllara gelindiğinde ‘tip projeler’ kavramı kendini daha çok göstermiş ve ülkenin farklı yerlerinde aynı tip projeler uygulanmaya başlanmıştır.1970 ve 1979 yılları arasında 94 mimari proje yarışması düzenlenmiştir. Bunlardan 49’u Bayındırlık Bakanlığı tarafından açılmıştır (Gültaş, 2019) 1980 -1989 yılları arasında 83 mimari proje yarışması düzenlenmiştir.1984 yılında imar planı yetkileri belediyelere verilmiştir. 1987 yılında ise Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliğine ‘bölgesel yarışma’ kavramı eklenmiştir (Gültaş, 2019). Buna göre; bölgesel yarışmalar, üye sayısı en az 200 olmak üzere, sınırlar yarışma komitesi tarafından belirlenecek olan bir veya birkaç şube alanı içinde, bu şubelere kayıtlı mimarların katılımına açık olan yarışmalardır ve alanı 5000 m^2 den küçük konutlarda tek aşamalı olarak düzenlenirler (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği Madde 6).

Verileri incelediğimizde o dönemde yapılan yarışmaların neredeyse tümü devlet kurumlarının istekleri doğrultusunda düzenlenmiştir.1990’lı yıllara gelindiğinde mimari proje yarışmalarının hem mimari hem işveren hem de elde edilecek yapının üzerindeki etkilerinin farkına varılmıştır. Bu yıllarda mimari proje yarışmalarında 1980 akımlarının etkilerinin yanında değişen, gelişen ekonomik, sosyal ve kültürel yapının da etkilendiği ve mimari yarışmalara yeni kavramlar getirildiği görülmektedir. Bu dönemde küreselleşme düşüncesi tüm dünyayı etkisi altına almıştır (Ay,2010).

1990-1999 yılları arasında toplam 87 mimari yarışma düzenlenmiştir (Gültaş, 2019). Bu dönemde yapılan proje yarışmalarında dikkati çeken en önemli gelişme ulaşım ağlarını elde etmede mimari proje yarışmalarının kullanılmaya başlanmasıdır ki bu durum ülkenin o dönemki gelişimin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu dönemde yapılan ulaştırma ile ilgili mimari yarışmalar 1991 yılında Antalya Dış Hatlar Terminali Yarışması, 1998’de Ankara Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminali Yarışması ve 1999’da açılan Muğla Dalaman Havalimanı Yarışması’dır (Ay, 2010).

2000’ler mimari proje yarışmaları için önemli bir dönemdir. Bu dönemde yarışmalar 24.12.2002 tarihli ve 24973 sayılı “Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği” isimli yeni bir yönetmeliğe tabi tutulmuştur. Bununla birlikte Türkiye bu dönemde Avrupa Birliğine girme çalışmaları içerisindedir. Bu da Türkiye’yi sosyal, insan hakları gibi birçok yönden etkilemiştir. Mimari proje yarışmalarında da bu değişim ve gelişimi görmek mümkündür.

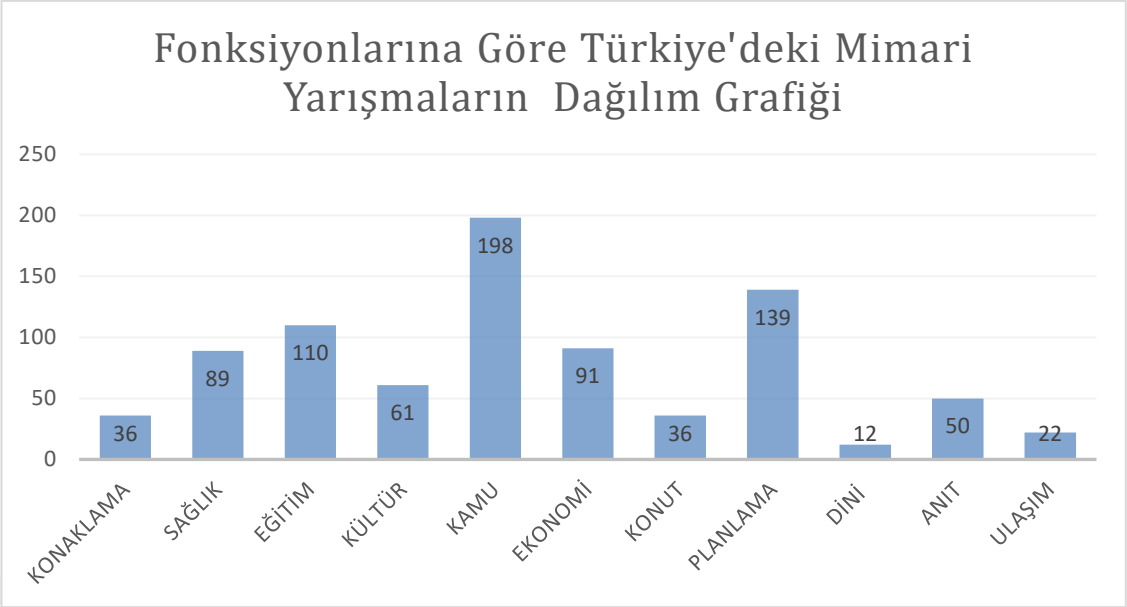

Şekil 4.6. 1930-2020 yılları arası fonksiyonlarına göre Türkiye'deki mimari yarışmaların dağılımı grafiği

2000-2010 yılları arasında 101 adet mimari proje yarışması düzenlenmiştir. 2000'ler ve sonrası dönem yapılaşmasındaki yoğunluğun büyük bir bölümünü sanayi ve ticaret gibi yapılardır. Bunun yanında yapı türleri incelendiğinde ise en fazla yarışmanın 37 tane ile kentsel tasarım projeleri olduğu görülmektedir (Gencal, 2011). 2000 sonrası dönemde gelişen ve değişen teknolojinin yanında modernizem ve sadelik gibi kavramların etkilerini yapılarda görmek mümkündür. Ayrıca bu dönemde kamu sektörünün yanında özel sektörün de mimari proje yarışmaların da var olduğu bir dönemdir. Bu dönemde gelişen teknoloji ile internetin aktif kullanımı mimarlara dünyayı yakından takip etme olanağı sunmuştur. Mimarideki küreselleşme ve yapıların prestij sahibi olması zorunluluğu gibi algıların sonucu o dönem de birçok proje yabancı mimarlara yaptırılmış veya yabancı mimarlardan esinlenerek projeler tasarlanmıştır. Yine bu dönemde yapılarda prizmalar, eğrisel formlar, cepheler ve plan şemaları tek düzeylikten çıkmış özgün formlara ulaşmıştır ve 80'li yılların 20 katlı yüksek binaları 40, 50 katlı yapı tasarımlarına dönüşmüştür (Toprak, 2013).

2010-2020 arası dönemde 123 mimari proje yarışması yapılmıştır. Dönem incelendiğinde ağırlıklı olarak 39 proje ile "planlama" alanında yarışma yapılmış ve bu sayıyı 23 proje ile "kamu alanı" takip etmiştir. Bu dönem de teknolojik sosyal ve kültürel gibi alanlarda görülen değişim ve gelişim mimaride de görülmüş ve insana, doğaya saygılı yapılar inşa edilmesi yanında konfor gibi etkenler mimari proje yarışmalarında da önemli görülüp projelerde yer edinmiştir. Ayrıca mimari formda dik açıklı klasik prizma formların dışında daha hareketli cephe formlarının kullanılması yaygınlaşmış ve daha fonksiyonlu yapılar tercih edilmiştir (Şekil 4.6).

4.4. Antalya'da Mimari Yarışmalar

Bu çalışmanın kapsamı 1950-2020 yılları arasında Antalya ilinde yarışmalar sonucu inşa edilmiş yapıları kapsamaktadır. Bu çalışmada yöntem olarak belirlenen aralıkta araştırma kapsamında taranmış yarışmalar Antalya ilinin gelişimi bağlamında 3

ayrı dönemde incelenmesi doğru bulunmuştur. Antalya'da ilk kez 1950 yılında Antalya Valiliği tarafından açılan Antalya Şehir Oteli yarışması aynı zamanda 1. Dönemin de başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Araştırma konusu olan Antalya, 1983 yılında çıkarılan Turizm Teşvik Kanunu ile göç almaya başlamış; kentin önem kazanmasına bağlı olarak mimari yarışmalar da artmıştır. Bu nedenle söz konusu kanunun çıkışı 2. dönemin başlangıcı olarak belirlenmiştir. Son olarak Antalya'nın Büyükşehir statüsüne geçtiği tarihten (1993) 2010 yılına kadar olan süreç 3. dönem olarak gruplandırılmıştır. Tez kapsamında bu dönemler;

1. Yavaş Gelişme Dönemi 1950-1982
2. Gelişme Dönemi 1983-1992
3. Hızlı Gelişme Dönemi 1993-2020

olarak adlandırılacaktır. Bu çalışma kapsamında belirlenen bu üç döneme ait yarışma sayıları, seçilen projelerin gerçekleştirilme oranları ve inşa edilen yapılardan dönemlere göre örnek seçilen projeler üzerinden bu yarışmaların sonuçları analiz edilmiştir.

4.4.1. Yavaş gelişme dönemi 1950-1982

Bu dönemde merkezi yönetimde demiryollarına yatırım yapma önceliği vardır. Antalya, konumu itibariyle demiryolu ulaşım ağı üzerinde bulunmamasından dolayı, yavaş gelişim gösterdiğinden ve bu dönemde Antalya'nın nüfusu çok artmamıştır ve yaklaşık olarak 35 bin civarındadır. Antalya ili bu dönemde ekonomik ve demografik olarak Türkiye'de önemli bir yere sahip olmadığından kentte kısıtlı sayıda mimari yarışma düzenlenmiştir. Antalya'da bu dönemde yapılmış olan yarışmalar kentte 2020 yılına kadar yapılmış olan toplam yarışma sayısının %17'lık bir dilimini oluşturmaktadır (Şekil 4.7).

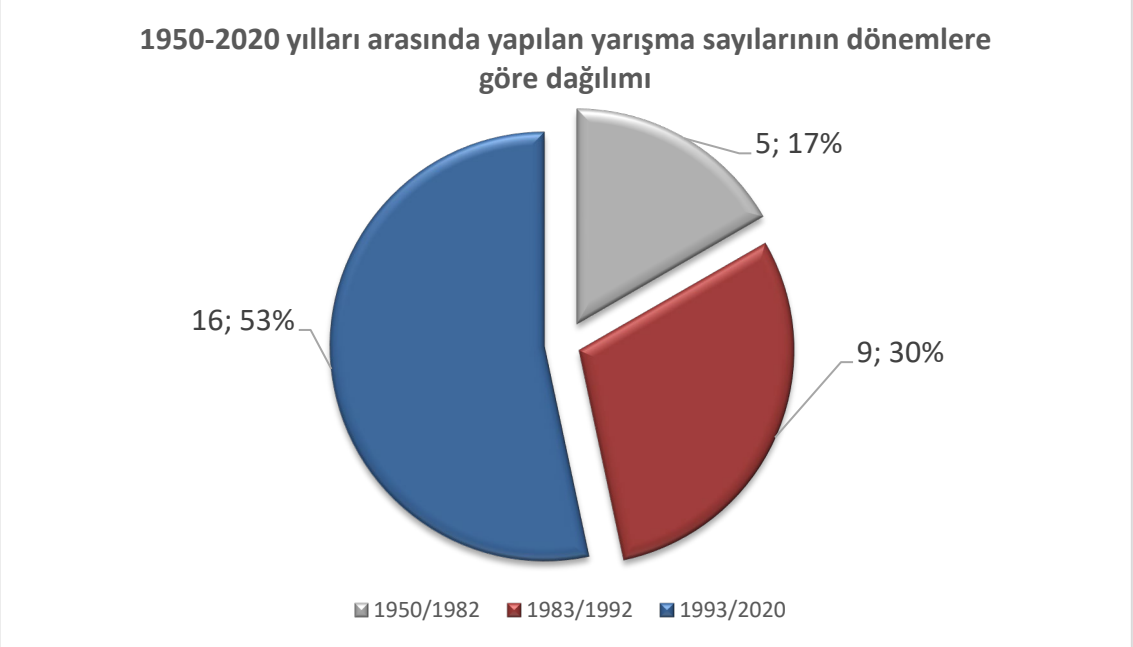

Şekil 4.7. 1950-2020 yılları arasında yapılan yarışma sayılarının dönemlere göre dağılımı

Bu dönemde beş adet yarışma açılmış ve bu yarışmalar sırasıyla;

- 1950-Antalya Valiliği tarafından düzenlenen Antalya Şehir Oteli Yarışması
- 1955-İller Bankası tarafından düzenlenen Antalya İmar Planı Yarışması
- 1964-Bayındırlık Bakanlığı'nca düzenlenen Antalya Bölge Müzesi Yarışması
- 1973-Bayındırlık Bakanlığı'nca düzenlenen Antalya Hükümet Konağı Yarışması ve
- 1974-Bayındırlık Bakanlığı'nca düzenlenen Antalya Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi yarışmalarıdır.

Düzenlenen yarışmaların dört tanesi mimari ölçekte, bir tanesi kentsel ölçektedir (Şekil 4.8). 1952 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından çıkarılan "Mimarlık ve Şehircilik Yarışmalarına ait Yönetmelik" ile birlikte bu dönemde 1952 yılından sonra açılan yarışmaların %75'i Bayındırlık Bakanlığı tarafından düzenlenmiştir. Antalya'nın turizm için elverişli konumundan dolayı da bu dönemde daha çok turizme yönelik projeler yapılmıştır.

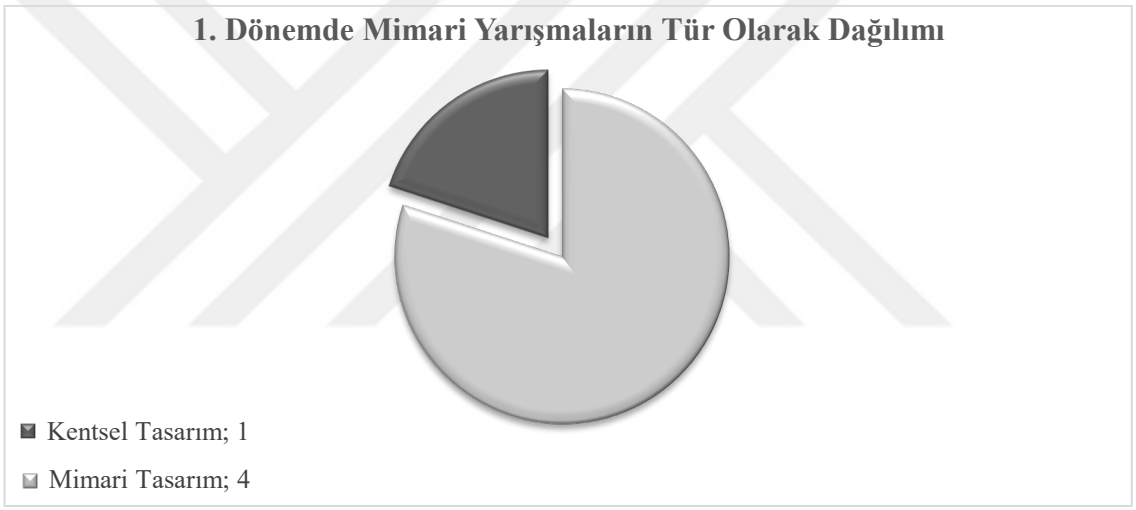

Şekil 4.8. 1950-1982 yılında yapılan yarışmaların tür olarak dağılımı

Yavaş gelişme döneminde mimarlık ortamının tek müşterisi devlettir. Bu dönemde açılan ve uygulanan tüm projeler devlete bağlı kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Antalya gibi ülke ekonomi pazarının dışında kalmış ve gelişim göstermemiş kentlerde yarışma açacak başka sermaye ya da kurum oluşmadığı görülmektedir. Meltem'in (2010) mimari yarışmaları proje elde etmede bir ihale yöntemi olarak tariflediği gibi devlette yapı elde etmek için bu yöntemi kullanmıştır. Yapılmak istenen işin devlet güvencesinde olması yarışmaya açılan projelerin hayata geçirilmesini garantiler. Bu yüzden de bu dönemde düzenlenmiş yarışmaların tamamının uygulandığı görülmektedir. Kentte sadece devlet eliyle yarışmaların açılması kent özelinde mimarlık ortamında sınırlı gelişim içerisinde olduğu söylenebilir. Bu döneme baktığımızda 32 yıllık süre içerisinde toplam 5 adet yarışma projesinin düzenlenmiş olması yavaş bir gelişme döneminde olduğunu bir kez daha göstermektedir.

4.4.1.1. Antalya Şehir Oteli Yarışması

Proje Künyesi	
Yarışma Adı:	Antalya Şehir Oteli Yarışması
Yılı:	1950
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Valiliği/Bayındırlık Bakanlığı
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Kışla Mahallesi
Türü:	Konaklama
Özel İşlevi:	Otel
Yarışmayı Kazanan:	Muhteşem Giray, Affan Kırımlı, Muhlis Türkmen, Süha Taner, Fazıl Turan
Jüri:	Hami Arıkan, Seyital Pamir, Muhiddin Güreli, Ferzan Baydar, Aldemir Konuk, Tarık Akıltopu, Memduh Vural, Nazif Erendağ, Esat Esen, Sırrı Kırımlıoğlu
Kaynak:	(Mimarlık, 1950/01, Sf. 23) (Mimarlık, 1950/02, Sf. 2-9, 39, 40) (Alper Erden Engiz kişisel arşivi) (Yarışmalar Dizini)

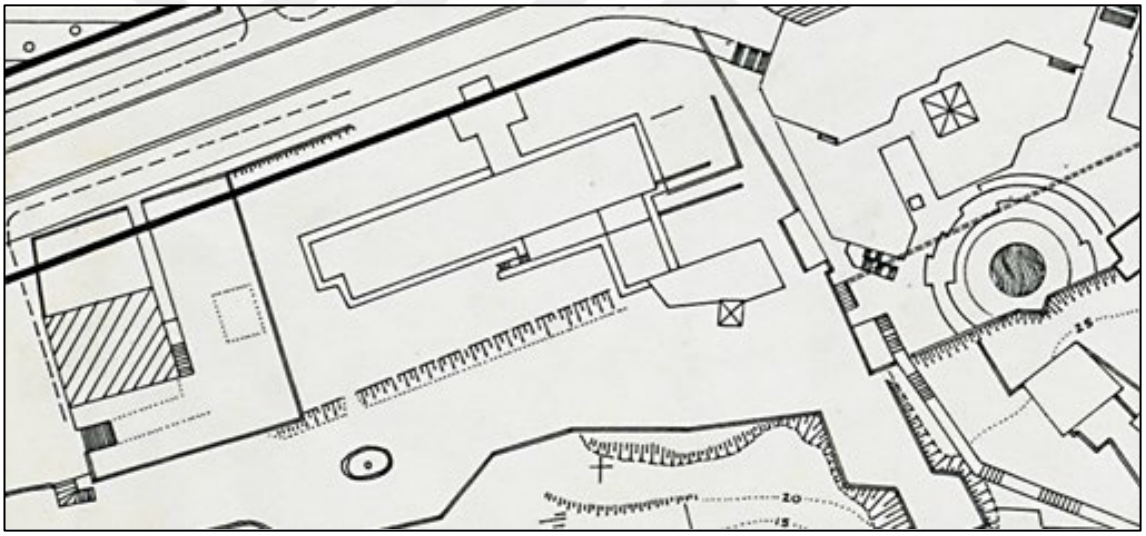

Şekil 4.9. Büyük Otelin Cengiz Bektaş tarafından çizilen Cumhuriyet Meydanı önerisindeki yeri (Kaynak: Salt Arşiv ve Anonim)

1950 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından Antalya Şehir Oteli Yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya on beş projeyle katılım sağlanmıştır. Bu projelerden jüri üyeleri biri satın alma olmak üzere dört projeye ödül verilmiştir. Bu projeler arasından yarışmayı Muhteşem Giray, Affan Kırımlı, Muhlis Türkmen, Süha Taner, Fazıl Turan tarafından tasarlanan proje yarışmayı kazanmıştır. Aynı zamanda Muhteşem Giray, Affan Kırımlı, Muhlis Türkmen, Süha Taner, Fazıl Turan tarafından hazırlanan bir başka proje de satın alma ödülüne layık görülmüştür. İkincilik ödülünü Dündar Elbruz, Arif Akay, İzzet Aydınoğlu ve üçüncülük ödülünü de Şevki Kayaman ve Yunus Erk kazanmıştır (Yarışmalar Dizini) (Şekil 4.9).

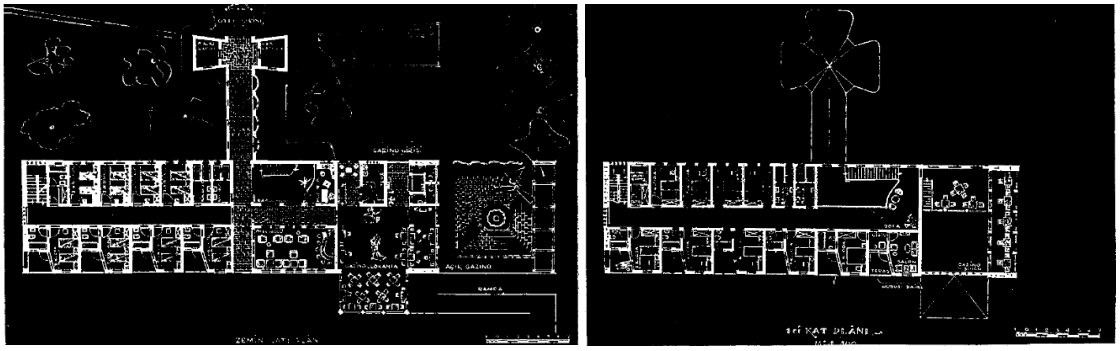

(a) **(b)**

Şekil 4.10. Antalya Şehir Oteli **a)** Zemin kat planı, **b)** Birinci kat planı (Mimarlık, 1950/01, Sf. 23)

Birinci olan proje için jüri tarafından "*Binanın arsaya yerleştirilişi, meydan ve sokak seviyesine konması iyidir. Otel girişi iyi halledilmiş, zemin kattaki otel holü gazino ve servisleri nisbetli ve kullanışlıdır. Meltem rüzgârlarına açık ve binanın gölgesinde kalan açık avlu kıymetli bir buluştur. Otel odalarının biraz küçük ve iki sıra olması, balkonların derinde kalması hatalı bulunmuştur. Mimarisi orjinal ve yeni bir anlayış içinde nisbetli olarak halledilmiştir*." şeklinde değerlendirme yapılmıştır (Anonim, 1950) (Şekil 4.10).

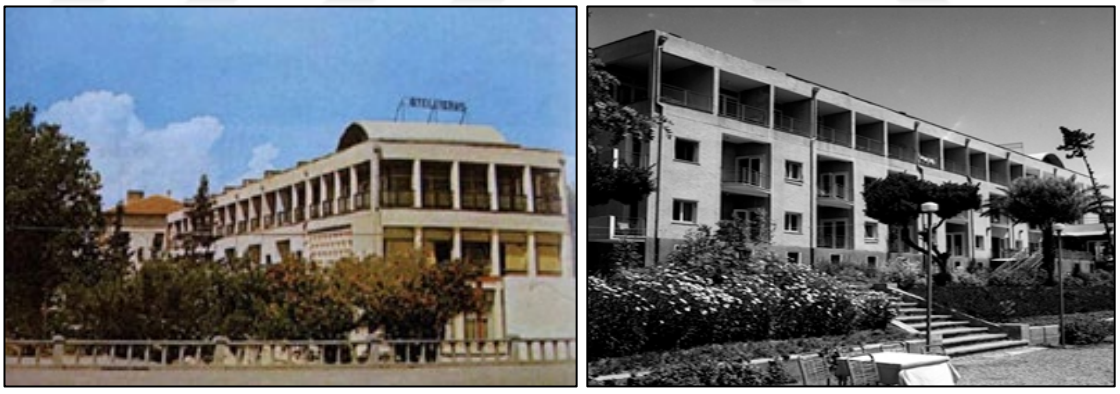

Şekil 4.11. Antalya Şehir Oteli fotoğrafları; (Alper Erden Engiz kişisel arşivi)

Otel yapısı doğu-batı doğrultusunda denize paralel konumlanmış, dikdörtgen plan şemalı, betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş, turizm konaklama yapısıdır. 1990 yılında Cumhuriyet Meydanı ve çevresinin düzenlemesi için gündeme gelen yarışma fikri sonucunda 1992 yılında yapı yıkılmıştır (Şekil 4.11, Şekil 4.12).

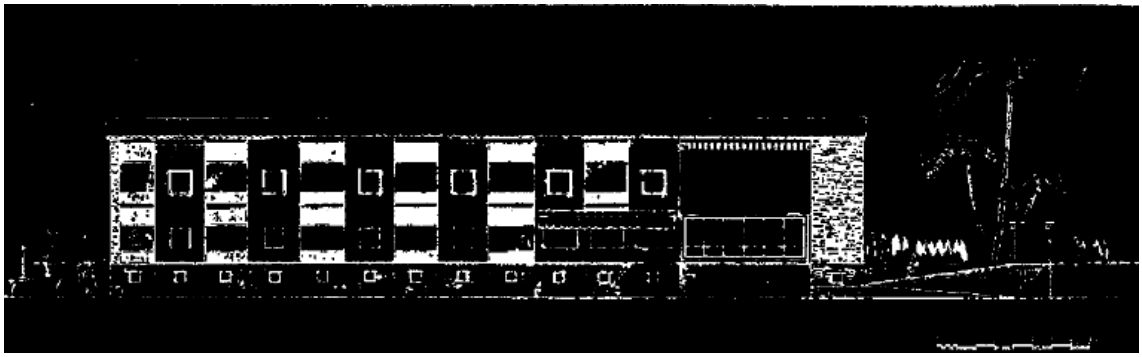

Şekil 4.12. Antalya Şehir Oteli, Ön cephe; (Mimarlık, 1950/01, Sf. 23)

Antalya Şehir Oteli plan şemasında okunduğu gibi giriş ve ana kütleden oluşan parçalı bir yapısı vardır. Giriş kısmı yapının uydu öğesi görevini karşılamaktadır. Yapının sirkülasyonu bu birim üzerinde sağlanmaktadır. Ayrıca bu öğeyle kütlesel bir kademelenme yapılmış ve yapı giriş tarafından insan ölçeğine yaklaştırılmıştır. İç kısımda tasarlanan yeşil bahçesi ve avlusuyla sosyal yaşam alanı sağlamaktadır. Form cephe tasarımındaki süreklilikle bir bütün oluşturulmuştur (Şekil 4.12). Sade ve net olan kütlenin çevresine baskın bir hâkimiyet sağladığı söylenebilir. Giriş ve ana kütlenin birleştiği koridor açık bir şekilde anlaşılmakta ve birleşme noktalarının belirginliği kavramı sağlanmaktadır. Yapı çizgisel ve gridal bir organizasyonla tasarlanmıştır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Antalya Şehir Otelinin kavram analiz çizelgesi

Bina / Yarışma Adı			Antalya Şehir Oteli											
Yıl			1950											
Çokluk	**Uydu Öğeler**	**Kütlesel kademelenme**	**Avlu**	**Yeşil Üreten Mekân**	**Teklik**	**Formun Sadeliği**	**Süreklilik**	**Hâkimiyet**	**Birleşme Noktaların Bel.**	**Merkezi Organizasyon**	**Çizgisel Organizasyon**	**Işınsal Organizasyon**	**Kümeli Organizasyon**	**Gridal Organizasyon**
+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	+

4.4.1.2. Antalya Bölge Müzesi Yarışması

Proje Künyesi	
Yarışma Adı:	Antalya Bölge Müzesi
Yılı:	1964
Yarışmayı Açan Kurum:	Bayındırlık Bakanlığı
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Varlık Mahallesi
Türü:	Turizm
Özel İşlevi:	Müze
Yarışmayı Kazanan:	Metin Hepgüler, Doğan Tekeli, Sami S. Sisa
Jüri:	H. Kemal Söylemezoğlu, Doğan Ergin Baş, Enver Tokay, Muhlis Türkmen, Yılmaz Sanlı, Teoman Doruk, Avni Kırkağaçlıoğlu, İhsan Kıygı, Necip Yetkin, Orhan Akyürek
Kaynak:	(Arkitekt, 1964/01, Sf. 28-37) (Mimarlık, 1964/01, Haberler) (Mimarlar Odası Arşivi) (Yarışmalar Dizini) (https://archives.saltresearch.org/ handle/123456789/204444 [Son erişim tarihi: 17/07/2022].)

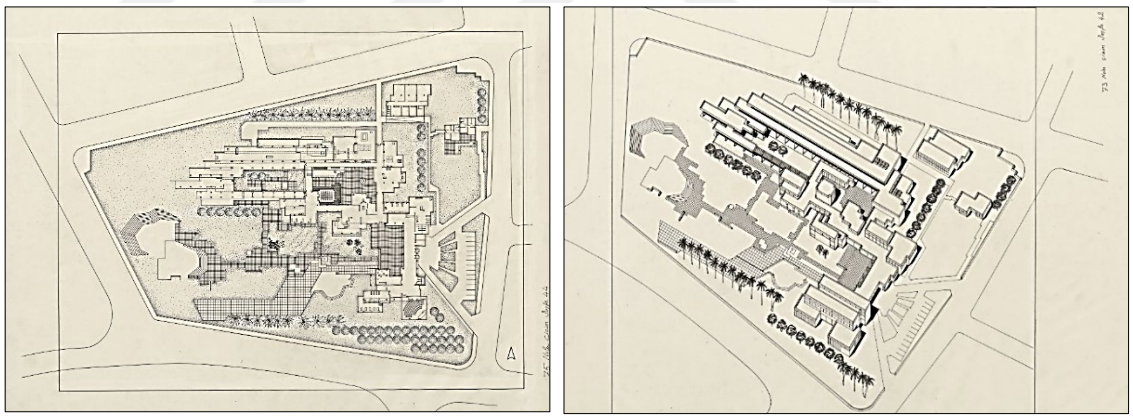

(a) **(b)**

Şekil 4.13. 1964 yılında düzenlenen ve uygulanan Antalya Bölge Müzesi **a)** zemin yerleşim planı; **b)** yapının perspektifi (Anonim 10: https://archives.saltresearch.org/ handle/123456789/204444 [Son erişim tarihi: 21/05/2022])

1964 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından Antalya Bölge Müzesi Mimari Tasarım Yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya kırk projeyle katılım sağlanmıştır. Bu projelerden jüri üyeleri üç ödül beş mansiyon vermiştir. Yarışmayı kazanan projenin mimarları; Metin Hepgüler, Doğan Tekeli ve Sami S. Sisa'dır. Jüri raporuna göre yarışmayı kazanan proje, vaziyet planındaki yerleşme düzeni, güneyde zengin bahçe ve avlularına uygun şekilde planlanması, kütlenin hafifletici etkisi ve iç-dış sirkülasyonun doğru çözümlenmesinden dolayı birinci ödüle layık görülmüştür (Şekil 4.13).

Şekil 4.14. Antalya Bölge Müzesi inşaatından kareler. (Anonim 11: https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/204445 [Son erişim tarihi: 21/05/2022])

1972 yılında inşaatı tamamlanıp açılışı yapılan Antalya Bölge Müzesi kent belleğinde önemli yer edinmiştir ve yapısını günümüze kadar korumuştur. Antalya'nın tarihi dokusu içerisinde bulunması ve bu dokuya aykırı durmaması ile Antalya kentinin siluetinde ve kentlinin hafızasında yer edinmiştir. Simgesel bir nitelik kazandığı da söylenebilir (Şekil 4.14, Şekil 4.15).

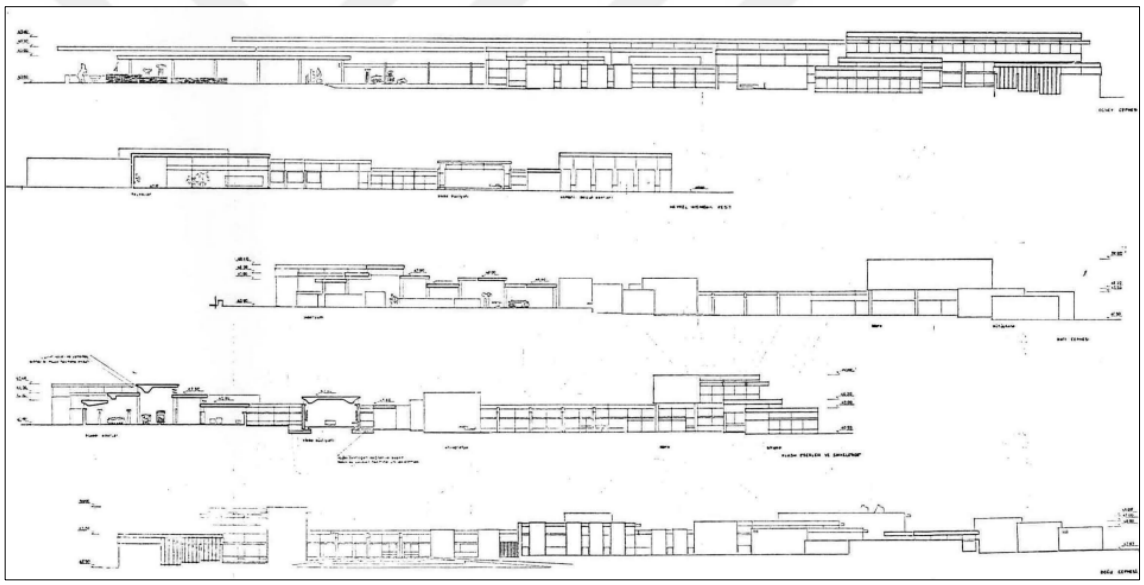

Şekil 4.15. Antalya Bölge Müzesi Görünüşleri (Arkitekt, 1964/01, s.31)

Antalya Müzesi tasarım aşamasından, uygulanmasına ve bugünkü güncel haline evrilmesindeki süreçte kent belleğinde önemli bir yere sahip olmuştur. Batı Toroslar, falezler ve sahilin birleştiği yerde Antalya'nın çok katmanlı dokusunun algılanması ve deneyimlenmesinde önemli bir yer de konumlanan Antalya Müzesi Antalya silüetine sağladığı uyum ile değer kazanmış; açık alana önem veren kullanımı ile ziyaretçileri kadar yakın çevrede yaşayanlar içinde kamusal mekânlar yaratmayı başarabilmiştir.

Çizelge 4.2. Antalya Bölge Müzesinin kavram analiz çizelgesi

Bina / Yarışma Adı	Antalya Bölge Müzesi	
Yıl	1964	

Çokluk	Uydu Öğeler	Kütlesel kademelenme	Avlu	Yeşil Üreten Mekân	Teklik	Formun Sadeliği	Süreklilik	Hâkimiyet	Birleşme Noktaların Bel.	Merkezi Organizasyon	Çizgisel Organizasyon	Işınsal Organizasyon	Kümeli Organizasyon	Gridal Organizasyon
+	+	+	+	+	-	+	+	-	-	-	+	-	-	+

Jüri raporunda da belirtildiği gibi Antalya müzesinin parçalı plan yapısında açıkça okunan çokluk kavramı ve güneyde zengin bahçe ve avlularına uygun şekilde planlanmasıyla avlu kavramı ve yeşil öğeler kavramı projenin başarı olmasında önemli bir etmendir. Bu yapıda kütle alt ögelerine ayrıştırılarak daha çok insan ölçeğine yaklaştırılmıştır. Yapısal kurgunun içerisinde kapalı yarı açık ve açık mekânlar bulunmaktadır ve bunlar arasındaki geçişler de bazı uydu ögeler yardımıyla yapılmaktadır. Bir toplanma mekânı olarak kullanılan avlu iç mekânlar ile dış mekân arasında geçiş sağlamaktadır. Otoriter bir yapıdan ziyade topluma hitap eden bir turizm yapısı olduğundan teklik kavramının kullanılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Antalya Bölge Müzesinde form çizgisel ve gridal bir organizasyonla üretilmiştir (Çizelge 4.2).

4.4.2. Gelişme dönemi 1983-1992

1983 yılında çıkarılan Turizm Teşvik Kanunu ile birlikte turizm öncelikli bölge olarak seçilen Antalya hızla göç almaya başlamıştır. Ayrıca 1983-1984 yıllarında düzenlenen yasalar doğrultusunda belediye kaynaklarının arttırılması ve imar planı yapımındaki yetkinin belediyelere geçmesi kent planlaması açısından önemli bir gelişme olarak gösterilebilir. Hızlı bir gelişim dönemine giren Antalya'da, mimari proje yarışması sayısında da önemli bir artış olmuştur (Manavoğlu, 2014). Antalya'da bu dönemde yapılmış olan dokuz yarışma kentte 2020 yılına kadar yapılmış olan toplam yarışma sayısının %30'luk bir dilimini oluşturmaktadır (Şekil 4. 7).

1983 yılından itibaren Antalya'da düzenlenmiş yarışmalar sırası ile;

- 1983 yılında Bayındırlık Bakanlığı'nın düzenlediği Antalya Adliye Binası Yarışması ve aynı yıl Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nün düzenlediği Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Yarışması

- 1986 yılında Antalya Belediyesi'nin düzenlediği Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Yarışması
- 1987 yılında Antalya Belediyesi'nin düzenlediği Antalya Toptancı Hal Kompleksi Mimari ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması
- 1990 yılında Antalya Belediyesi'nin düzenlediği Kale Kapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması
- 1991 yılında Devlet Hava Meydanları tarafından düzenlenen Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali Yarışması
- 1992 yılında özel yarışma olarak düzenlenen Kale Kapısı İş Merkezi Yarışması, Antalya İnşaat Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Binası Yarışması ve Antalya Mimarlar Odası tarafından düzenlenen Mimarlar Odası Antalya Şubesi Binası Yarışmalarıdır.

Yarışma sayısındaki artış ve oluşan çeşitlilikle birlikte bu dönemde bir adet özel yarışma düzenlenmiştir ve bu yarışma da uygulanmıştır. İlk defa özel sektör tarafından düzenlenen yarışmanın da uygulanmış olmasından dolayı özel sektörün göstermiş olduğu bu başarılı girişim yarışma çeşitliliğinin artmasında olumlu bir gelişme olmuştur ama ne yazık ki bundan sonraki süreçte başka herhangi bir özel yarışmaya rastlanmamıştır.

Bu dönemde yapılan yarışmaların yedi tanesi mimari tasarım ve iki tanesi kentsel tasarım yarışmalarıdır (Şekil 4.16). Yerel yönetim yetkilerinin artması ile birlikte bu dönemde belediye tarafından üç adet yarışma düzenlenmiştir (Şekil 4.16).

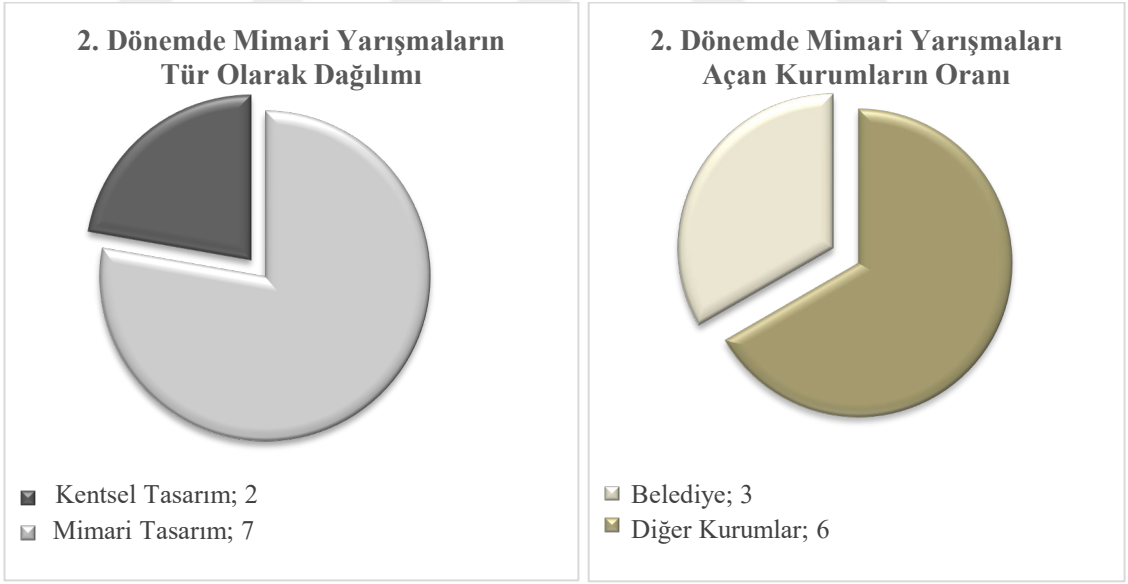

(a) **(b)**

Şekil 4.16. a) Antalya'da 1983-1992 yılları arasında açılan dokuz yarışmanın tür olarak dağılımı; **b)** Antalya'da 1983-1992 yılları arasında açılan dokuz yarışmanın yarışmayı açan kurum oranları

Turizm öncelikli bölge seçiminden sonra Antalya hızla göç almaya başlamış ve nüfus sayısında ciddi derecede artış gözlenmiştir. İlk dönemde şehrin nüfusu 35 bin iken

1985 yılında yapılan nüfus sayımına göre bu rakam 800 bini aşmıştır. Her ne kadar bu dönemde kente yapılan yarışma sayısında artış görülse de nüfusa göre yapılan yarışmaların oranına bakıldığında artan yarışma sayısının yetersiz olduğu düşünülmektedir.

4.4.2.1. Antalya Adliye Binası Yarışması

Proje Künyesi	
Yarışma Adı:	Antalya Adliye Binası
Yılı:	1983
Yarışmayı Açan Kurum:	Bayındırlık Bakanlığı
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Meltem Mahallesi
Türü:	İdari
Özel İşlevi:	Adliye
Yarışmayı Kazanan:	Ercan Çoban, Melih Baturalp, Reyhan Ertürk, Metin Ozan, Faruk Arı, İsmail Çuhadar
Jüri:	Vahit Erhan, Yalçın Sağlıkova, A. Demir Gökmen, Hami Gürün, İhsan Onrat
Kaynak:	(Mimarlık, 1984/01, Sf: 46) (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78) (Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki) (Yarışmalar Dizini)

1983 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından Antalya Adliye Binası Yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya katılım sağlayan projeler arasında üç derece ödülü ve beş mansiyon ödülü olmak üzere sekiz adet ödül verilmiştir. Bu projeler arasından yarışmayı Ercan Çoban, Melih Baturalp, Reyhan Ertürk, Metin Ozan, Faruk Arı, İsmail Çuhadar tarafından tasarlanan proje yarışmayı kazanmıştır. İkincilik ödülünü Süreyya Saruhan, Ayşe Karademir, Meltem Göçmen, Ümit Sirel ve üçüncülük ödülünü de Affan Yatman, Nesrin Yatman, Mehmet Çağkan, Özer Günel, Ülkan Erçağ, Fuat Şişman, Selçuk Erkan kazanmıştır (Yarışmalar Dizini).

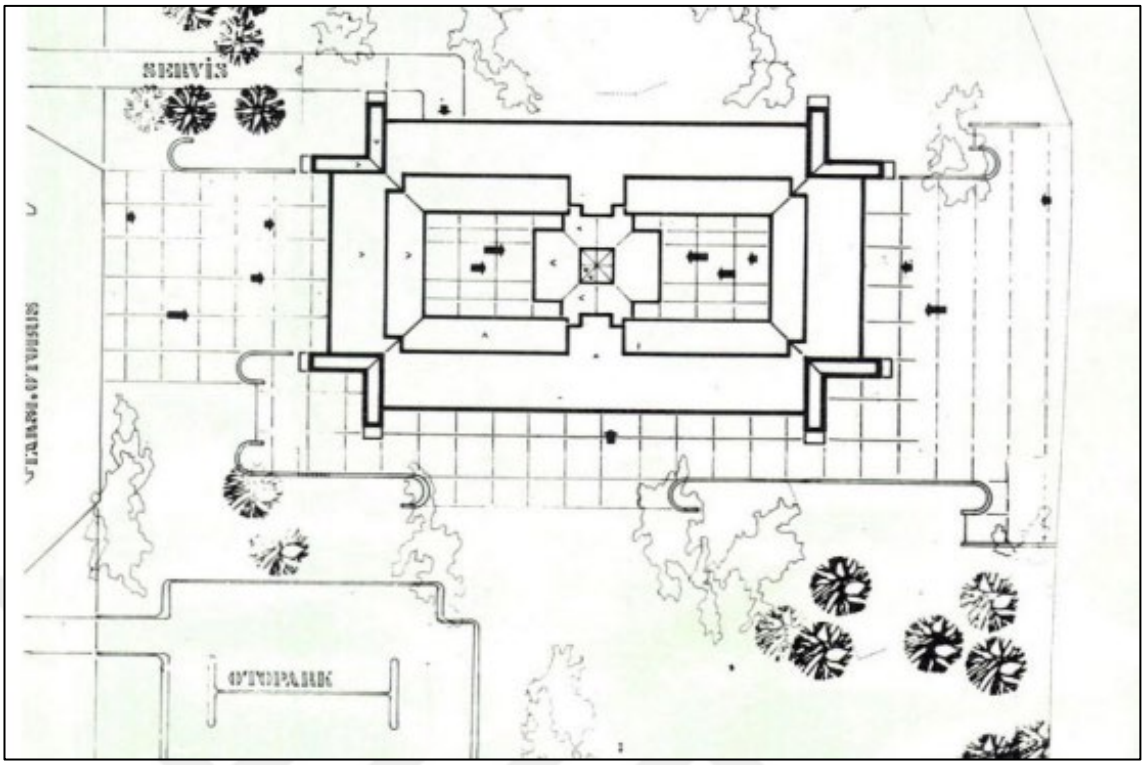

Şekil 4.17. Antalya Adliye Binası Vaziyet Planı (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

Antalya Adliye yapısı simetrik tek blok olarak tasarlanmıştır ve yapı kentin doğudan batıya uzanan ve çevreyolu ile dik kesişen ana arter üzerinden konumlandırılmıştır. Topoğrafya ve manzaraya ters düşmeyen bir kütle yerleşim organizasyonuna sahiptir. Yarışma sonucu inşa edilmiş bu yapı varlığını günümüze kadar korumuştur günümüzde Antalya Bölge Adliye Binası olarak işlev görmektedir (Şekil 4.17, 4.18).

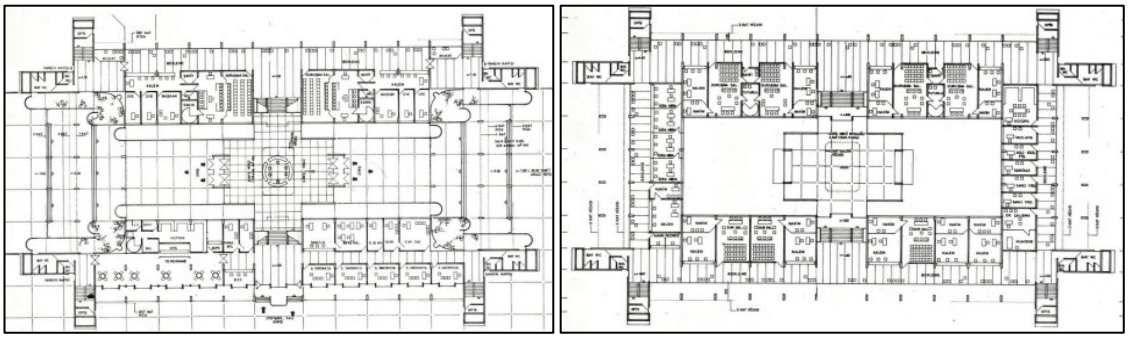

(a) **(b)**

Şekil 4.18. Antalya Adliye Binası **a)** Zemin kat planı, **b)** Birinci kat planı (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

Antalya adliye binası 1990 yılında inşaatı tamamlanmıştır. Yaklaşık olarak 30 yıllık süreçte kent hafızasında yer edinmiştir. Özgün yapısı günümüze kadar korumuştur ancak faaliyet olarak ihtiyaç programını karşılayamadığı için yakınında iki adliye binası daha yapılmıştır ve şimdiler bu yapı ek bina olarak işlev görmektedir. İnşa edildiği

dönemde renk ve malzeme olarak dikkat çekmiştir. Simgesel bir nitelik kazandığı da söylenebilir (Şekil 4.19).

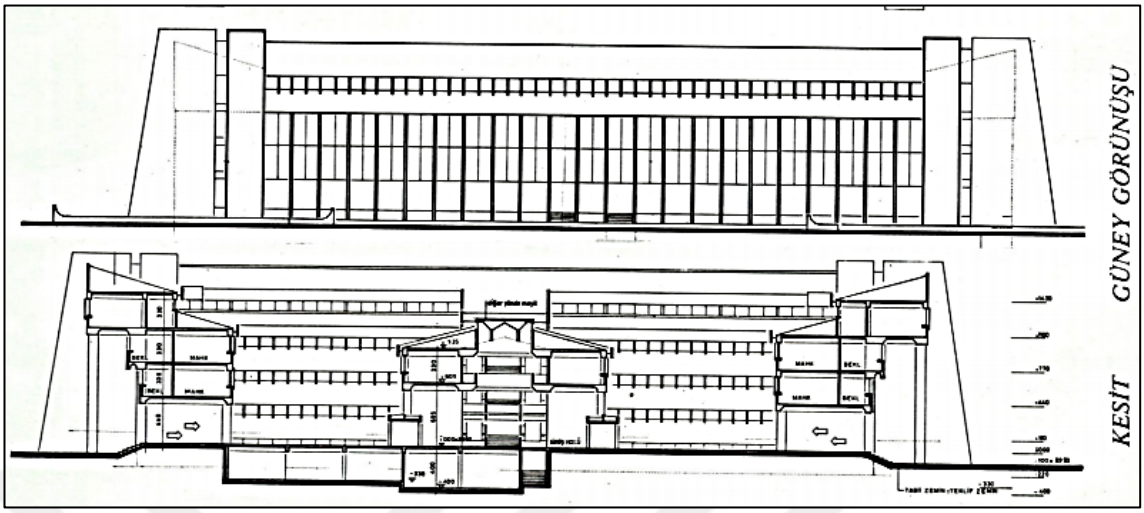

Şekil 4.19. 1983 yılında düzenlenen ve uygulanan Antalya Adliye Binası proje çizimleri (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

Şekil 4.20. Antalya Adliye Binası uygulama sonrası kareler (Anonim 12: http://www.ecmimarlik.com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022])

Antalya adliye binası tasarım aşamasından uygulanmasına ve güncel haline evrilmesindeki süreçte kent belleğinde önemli bir yere sahip olmuştur (Şekil 4.20). Bu yapıda kütle tek bir öge olarak planlanmıştır. Yapı hizmet ettiği kurumu temsil ettiği için tek bir kütleden oluşan form ağır ve heybetli durmaktadır dolayısıyla hâkimiyet kavramı sağlanmıştır. Bina cephelerindeki eğimli duvarlar perspektif illüzyon oluşturmaktadır. İnsan ölçeğine yaklaşmanın aksine yapının dış cephesinde kademe bulunmamakla birlikte avlu kısmında kademelenme vardır. Yapısal kurgunun içerisinde kapalı yarı açık ve açık mekânlar bulunmaktadır. Yapının iki paralel kolu arasında avluda birleşme noktası oluşturan kısım mekânın içinden net bir şekilde anlaşılmaktadır. Cephe tasarımındaki süreklilik ve formun sadeliği bir bütün oluşturmuştur. Antalya Adliye binasının formu da çizgisel ve gridal organizasyonla üretilmiştir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Antalya Adliye Binasının kavram analiz çizelgesi

Bina / Yarışma Adı	Antalya Adliye Binası	
Yıl	1983	

Çokluk	Uydu Öğeler	Kütlesel kademelenme	Avlu	Yeşil Üreten Mekân	Teklik	Formun Sadeliği	Süreklilik	Hâkimiyet	Birleşme Noktaların Bel.	Merkezi Organizasyon	Çizgisel Organizasyon	Işınsal Organizasyon	Kümeli Organizasyon	Gridal Organizasyon
-	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+

4.4.2.2. Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri Yarışması

Proje Künyesi	
Yarışma Adı:	Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri
Yılı:	1986
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Belediyesi
İlçesi / Mah:	Kepez / Yeni Doğan Mahallesi
Türü:	Otogar
Özel İşlevi:	Ulaşım
Yarışmayı Kazanan:	İlhami Özköse, Yakup Hazan
Jüri:	Şevki Vanlı, Salih Erbora, Mehmet Konuralp, Özcan Kırmızıoğlu, Mehmet Kaytanlıoğlu, Sacit Güngör, Nilüfer Topçuoğlu
Kaynak:	(Mimarlık, 1986/01, Sf. 11) (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19) (Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki) (Yarışmalar Dizini)

1986 yılında Antalya Belediyesi tarafından ulusal ve tek kademeli Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri Yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya 45 projeyle katılım sağlanmıştır. Yarışmaya katılım sağlayan projeler arasında üç derece ödülü ve beş mansiyon ödülü olmak üzere toplam sekiz adet ödül verilmiştir. Bu projeler arasından

yarışmayı İlhami Özköse, Yakup Hazan tarafından tasarlanan proje yarışmayı kazanmıştır. İkincilik ödülünü Y. Kenan Güvenç, Gülnur Özdağlar, Gülgün Selamoğlu, Candan Töre, Aytekin Gültekin, Çiğdem Tacal, Aynur Yavan ve üçüncülük ödülünü de Kaya Sunal, Haldun Sunalkazanmıştır (Yarışmalar Dizini).

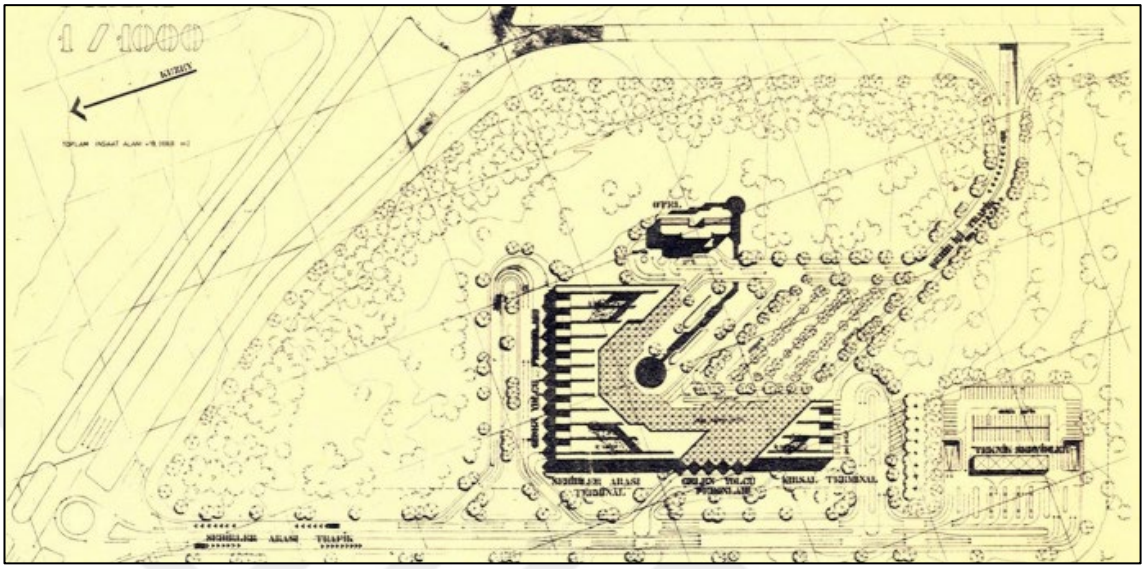

Şekil 4.21. Vaziyet Planı (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19)

Birinci olan proje için jüri tarafından *"Yapım kolaylığı ve maliyeti açısından olduğu gibi ayrıca araziyi dengeli bir şekilde kullanması, yer seçiminin başarılı olması, ana terminal, kırsal terminal ve otel ilişkisinin kitle bağlantıları yönünden son derece olumlu olması ilk üç içerisine alınmasında önemli faktörler olarak görülmüştür. 37 sıra numaralı proje ayrıca iç ve dış trafik bağlantıları yönünden iyi işleyen bir faktör olup, terminale dışarıdan gelen yolcu için dilerse direkt taksi ile yanaşmaya veya hem ana terminal hemde kırsal terminala ulaşmaya imkân sağlamıştır. Teknik servislerin ve otobüs parkının ayrı bir bölgede planlanması olumlu bulunmuştur. Terminal otelinin tek hatta çözümlenen ana terminal binasının yanında gerek cephe ve gerekse yükseklik olarak ağır kitle görünümü vermesi ve ayrıca alanın doğusundan geçen 100 m. Liman yoluna alt geçitle geçmesi gayri ekonomik ve dölayısıyle olumsuz bulunmuştur. Terminal alanının tamamının trafik ve bina kitleleriyle kapanmayıp kullanılan yeşil örtü olarak değerlendirilmesi 37 sıra nolu projenin ilk üçe kadar gelmesinde etken görülmektedir. I. ödüle layık görülmüştür."* şeklinde değerlendirme yapılmıştır (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19) (Şekil 4.21).

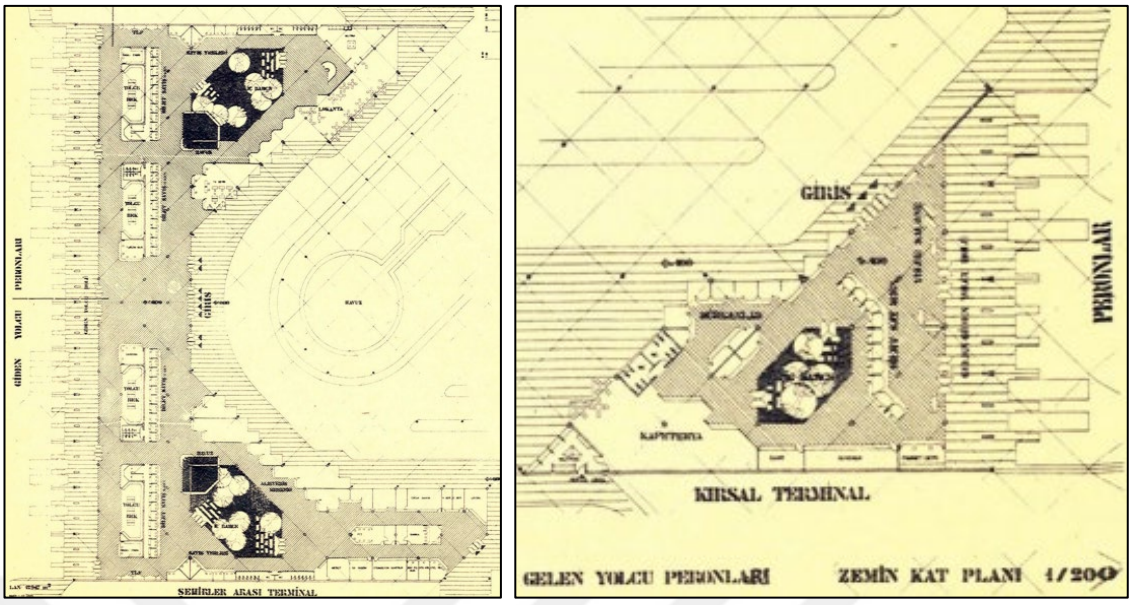

(a) **(b)**

Şekil 4.22. a) Şehirlerarası terminal planı; **b)** İlçeler arası terminal planı (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19)

Tasarım şehirlerarası otobüs trafiği ile şehir içi araç trafiği arasında konumlandırılan yatay bir yapı ve bu yatay yapı alanında, iki trafik akışı arasında yolcuların sadece zemin kotta hareket etmeleri üzerine kurgulanmıştır. Bununla birlikte, zemin kotta hareket eden, gelen ve giden yolcular, plan düzleminde birbirinden ayrılarak yolcu akışının aksaması engellenmiştir. Projenin ifade ettiği önemli bir nokta güneş ışığı altındaki gölgenin tasarımıdır. Saçak, tasarımı vurgulayıcı eleman olarak kullanılmıştır (Şekil 4.22).

Şekil 4.23. Antalya Adliye Binası fotoğrafları; (Anonim 13: http://www.ecmimarlik.com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022])

Antalya Belediyesi Otobüs Terminali şehirlerarası ve ilçeler arası ulaşımı sağlayan iki öğeden oluşmaktadır bu iki öğe uzay kafes strüktür örtüyle birbirine bağlanmaktadır (Şekil 4.23). Dolayısıyla birleşme noktalarının belirginliği kavramı inovatif bir fikirle sağlanmış ve bu yapıya zenginlik kazandırmıştır. Yapısal kurgunun içerisinde açık, yarı açık ve kapalı mekânları bulunan tesisin formunda kademelenme vardır. Projenin jüri raporunda da belirtildiği gibi terminal alanının tamamının binalar ve

trafikle kapanmayıp yeşil örtü olarak değerlendirilmesi başarılı bulunmasında önemli bir etmen olmuştur. Yapıda yönlendirici olan güvenlik kulübeleri ve giriş gişeleri uydu öğeler işlevi görmektedir. Merkezi bir organizasyonla vurgulanan saçak öğesinin oluşturduğu avlulu yapı kullanıcıya gölge altında ulaşımı sağlamaktadır. Antalya Belediyesi Otobüs Terminali farklı formda kütleler ve bağlayıcı bir örtüyle bir bütün oluşturmasıyla kümeli organizasyonla kurgulandığı söylenebilir. Bununla birlikte yapının oturduğu düzlemde gridal bir organizasyonun da varlığı söz konusudur (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Antalya Belediyesi Otobüs Terminalinin kavram analiz çizelgesi

Bina / Yarışma Adı			Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri											
Yıl			1986											
Çokluk	**Uydu Öğeler**	**Kütlesel kademelenme**	**Avlu**	**Yeşil Üreten Mekân**	**Teklik**	**Formun Sadeliği**	**Süreklilik**	**Hâkimiyet**	**Birleşme Noktaların Bel.**	**Merkezi Organizasyon**	**Çizgisel Organizasyon**	**Işınsal Organizasyon**	**Kümeli Organizasyon**	**Gridal Organizasyon**
+	+	-	+	+	-	-	-	+	+	+	-	-	+	+

4.4.3. Hızlı gelişme dönemi 1993-2020

1982 yılında açılan Akdeniz Üniversitesi'nin kentin gelişimine büyük katkısı olmuştur. Antalya'nın gelişimi beklenenin çok üstünde olduğundan 1985 yılında imar planında revizyona gidilmiştir (Manavoğlu,2014). 1990 yılında yapılan nüfus sayımına göre Antalya'nın nüfusunun 1 milyonu aştığı görülmüştür. Doğal ve kültürel potansiyeli yüksek olan kent 1993 yılında çıkarılan 504 sayılı kanun hükmünde kararname ile büyükşehir unvanına sahip olmuştur. Yarışma sayılarının en yüksek seviyeye çıktığı bu dönemde on altı yarışma düzenlenmiştir. Antalya'da bu dönemde yapılmış olan on altı yarışma kentte 2020 yılına kadar yapılmış olan toplam yarışma sayısının %53'lik bir dilimini oluşturmaktadır (Şekil 4.7).

Büyükşehir unvanını kazanan kentte 1993 yılından itibaren düzenlenmiş yarışmalar sırası ile;

- 1994 Makine Mühendisliği Odası Bölge Temsilciliği Hizmet Binası Yarışması

- 2001 Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi Yarışması
- 2002 Antalya Altın Portakal Film Müzesi ve Antalya Tarihsel Karaalioğlu Park Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma Proje Yarışması,
- 2004 Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Fikir Proje Yarışması,
- 2005 Antalya Kent Merkezi Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenleme Mimari Projesi Yarışması,
- 2006 Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Varsak Belediye Binası Proje Yarışması;
- 2007 Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenlemesi Proje Yarışması,
- 2011 Antalya Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması,
- 2013 Antalya Gazipaşa Belediye Hizmet Binası, Ticaret Merkezi ve Yakın Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması,
- 2014 EXPO 2016 Antalya Expo Kulesi Mimari Proje Yarışması ve Konyaaltı Sahili Mimari ve Kıyı Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması,
- 2015 Antalya Kepez Belediyesi Odak Yapı Mimari ve Çevre Düzenleme Fikir Projesi Yarışması ve Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (Opera ve Tiyatro İşliği) Mimari Fikir Proje Yarışması,
- 2017 Antalya Kepez Dokuma Alanı Fikir Projesi Yarışmasıdır.

Büyükşehir statüsüne geçmesiyle birlikte bu dönemde belediye tarafından düzenlenen yarışma sayısında önemli bir artış olmuştur. Belediyeler tarafından düzenlenen proje sayısının bu dönemde yapılan toplam yarışma sayısına oranı %81'dir. Artan yarışma sayısıyla birlikte uygulanmayan projelerin sayısındaki artış da göze çarpmaktadır (Şekil 4.24).

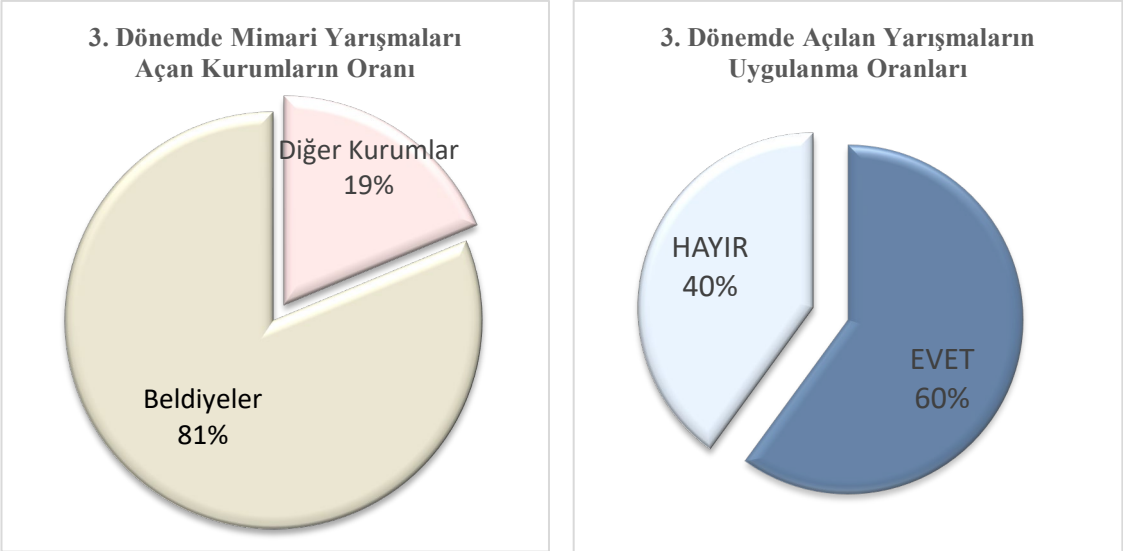

Şekil 4.24. a) Antalya'da 1993-2020 yılları arasında açılan on yarışmanın yarışmayı açan kurum oranları; **b)** Antalya'da 1993-2020 yılları arasında açılan on yarışmanın uygulanma oranları

Belediyenin düzenlediği yarışmaların artması ile birlikte kentsel ölçekte yapılan yarışma sayısı da artmıştır. Antalya'da turizmin gelişmesi ve hızlı nüfus artışının devam etmesi ile prestijli proje yarışmaları düzenlenmiştir. Bu dönemde en çok dikkat çeken yarışmalar 2014 yılında düzenlenen Antalya Expo Kulesi ve aynı yıl düzenlenen Konyaaltı Sahili Mimari ve Kıyı Düzenlemesi yarışmalarıdır.

4.4.3.1. Antalya Sobacılar Çarşısı İş Merkezi Yarışması

Proje Künyesi	
Yarışma Adı:	Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi
Yılı:	2001
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Büyükşehir Belediyesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Balbey Mahallesi
Türü:	Ticari
Özel İşlevi:	İş Merkezi
Yarışmayı Kazanan:	Okan Koloğlu
Jüri:	Coşkun Erkal, Erdal Sorgucu, İlhan Bakışlı, Nejat Üreğen, Murat Yıldız
Kaynak:	(Okan Koloğlu arşivi) (Yarışmalar Dizini)

2001 yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi yarışması düzenlenmiştir. Yarışmayı mimar Okan Koloğlu kazanmıştır. Mimarlar odası Ankara şubesinin yayınladığı yarışmalar dizini arşivlerinde yarışmanın ödül kazanan diğer projelerinin sahipleriyle ilgili herhangi bir veriye ulaşılamamıştır (Yarışmalar Dizini).

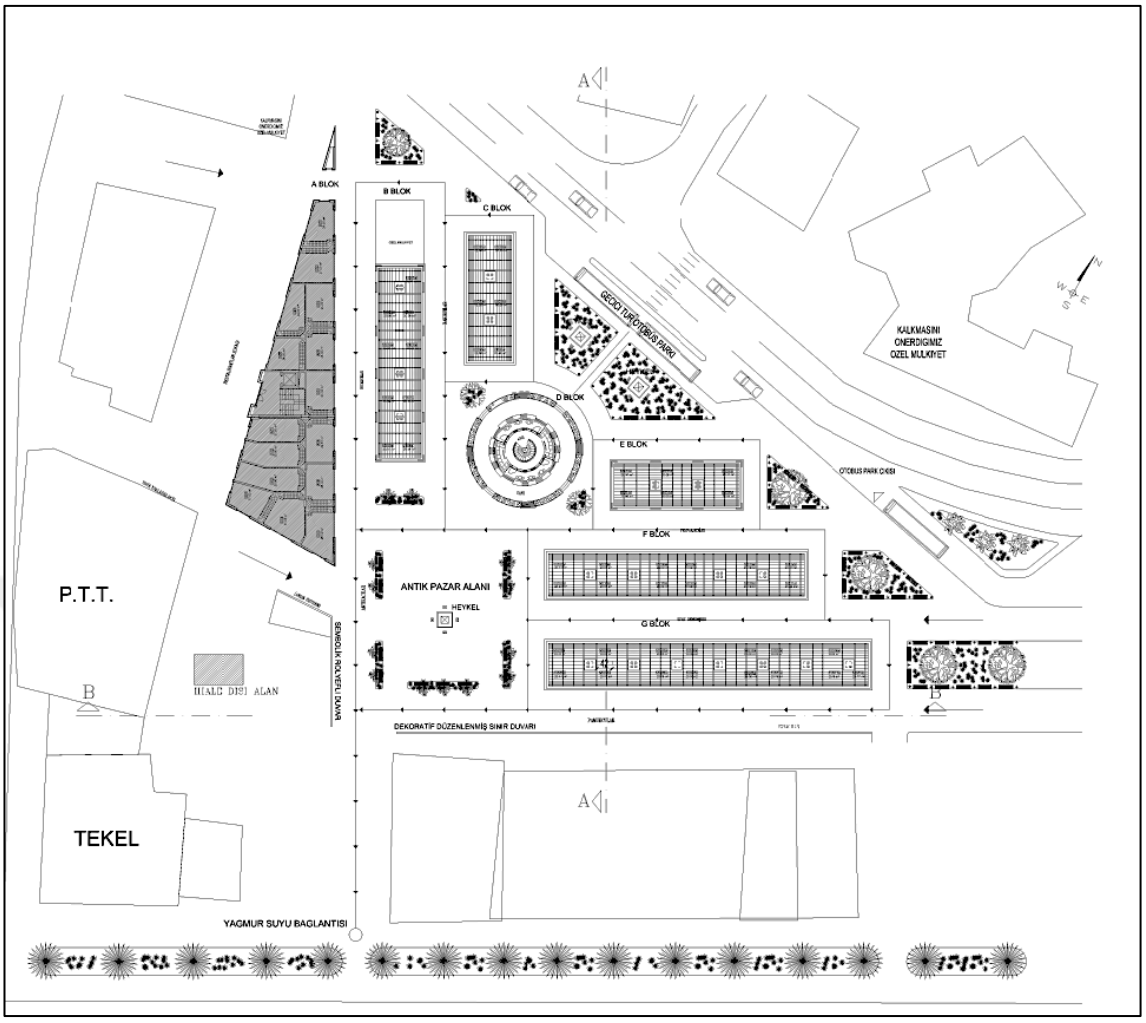

Şekil 4.25. Antalya Sobacılar Çarşısı Vaziyet Planı (Okan Koloğlu arşivi)

Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi Yarışması Antalya'nın kalbi Balbey Mahallesi ve tarihi Kaleiçi arasında kalan bir bölgede yer almaktadır. Antalya Sobacılar çarşısında tasarım yapılırken tarihi esnaf kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması düşüncesiyle planlama yapılmıştır. Antalya Sobacıları Çarşısı Antalya'nın geçmişi ve geleceği arasında köprü görevi gören bir yapıdır. Ancak kentsel dönüşüm sistemiyle yarışmaya açılıp yenilenen çarşıda eski hatıralarını yaşatan ustalardan çok azı kalmış ve çarşı artık eskisi kadar ilgi görmemektedir ama bunu rağmen kimlikli yapısıyla çarşı ayakta kalmaktadır (Şekil 4.25).

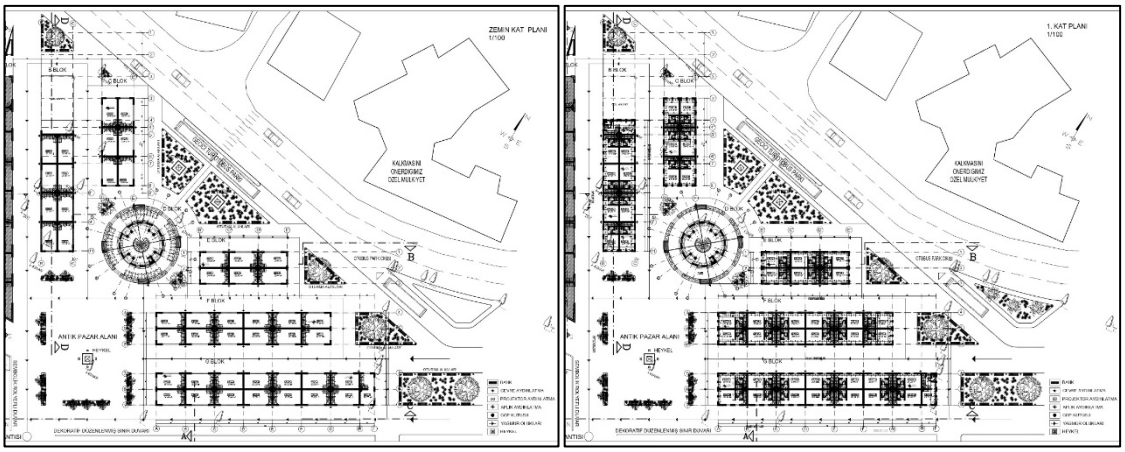

(a) **(b)**

Şekil 4.26. a) Antalya Sobacılar Çarşısı Zemin Kat Planı; **b)** Antalya Sobacılar Çarşısı Birinci Kat Planı (Okan Koloğlu arşivi)

Kalaycılık, demircilik, zanaatlarının yaşatılacağı Antalya Sobacılar Çarşısı'nda halkın kolay ulaşım sağlayabilmeleri için dükkânlar ve bloklar arasında akslar oluşturulmuştur. Kullanıcılar için çarşı içinde oluşturulan yeşil alanlarda dinlenme mekânları tasarlanmıştır. Çarşıda ayrıca esnafın eserlerini sergileyebileceği mekânlar kurgulanmıştır. Ticari birimlerin yer aldığı blokların kesiştiği orta noktada farklı bir form olarak tasarlanıp dikkat çeken kule bina yer almaktadır. Ayrıca hafta sonları çarşı içiresinde kurulan antika pazarı yer alıyor (Şekil 4.26).

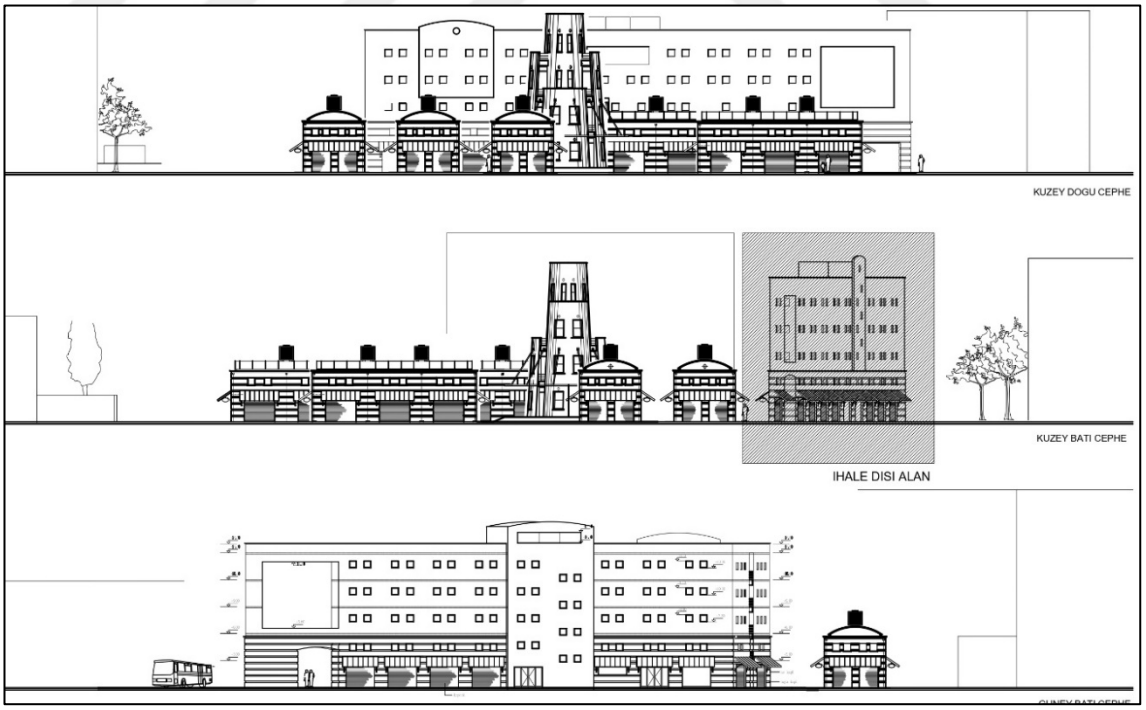

Şekil 4.27. Antalya Sobacılar Çarşısı Görünüşler (Okan Koloğlu arşivi)

Bulunduğu tarihi doku içerisinde mütevazı ve kimlikli duruşuyla Antalya Sobacılar Çarşısı eskisi gibi ilgi görmemektedir. Bunun sebeplerinden birisi de günümüz koşullarında kullanıcıların ısınma ihtiyaçlarını doğalgaz ve klima kullanarak karşılamaya başlamasıdır. Bu nedenle Sobacılık mesleği eskisi gibi rağbet görmemektedir. Dolayısıyla bu mesleği zanaatlarıyla ortaya koyan esnaflar ekonomik zorluklardan dolayı farklı mesleklere yöneldikleri görülmektedir (Şekil 4.27, Şekil 4.28).

Şekil 4.28. Antalya Sobacılar Çarşısı Güncel fotoğrafı (Anonim 14: https://www.antalyahurses.com/esnaf-zor-gunler-yasiyor/172082/ [Son erişim tarihi: 27.05.2022])

Bu projede yatay dikey hatlı oluşturulan parçalı kütlelerde çokluk kavramı merkez hacim etrafında konumlanan ticari birimlerle sağlamaktadır. Parçalı kütleler ile oluşturulan tasarımda insanlara birden fazla dolaşım alternatifleri ve sirkülasyon alanları oluşturulup sunulmaktadır Kapalı, açık, yarı açık mekân, saçak gibi kavramları içeren, yoğun bir araç ve yaya trafiği arasında konumlanan projede sirkülasyon, farklı mekanlar arasındaki geçişler uydu ögeler kavramı ile sağlanırken bu sirkülasyonlar yeşil alanlarla zenginleştirilerek, tasarım yeşil öğe kavramı ile de desteklenmiştir. Merkez hacmin yüzeyindeki hareket ve eğimli yüzey mekânda hâkimiyet sağlamakta ve yüzeyinde kademeli yapısıyla insan ölçeğine yaklaşmaktadır. Geleneksel yapım malzemelerinin kullanıldığı yapıda ticari birimler ve pencere oranlarının sürekliliği ve formun sadeliği ile bir bütün oluşturmuştur. Merkezi organizasyonla tasarlanan yapıda merkez hacimden uzanan ticari birimler ışınsal bir organizasyonla elde edilmiştir ve dikdörtgen form ve dairesel kuleden oluşan yapıda kümeli bir organizasyon bulunmaktadır ayrıca yapının bütününe baktığımız çarşı gridal bir düzleme oturmaktadır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Antalya Sobacılar Çarşısının kavram analiz çizelgesi

Bina / Yarışma Adı	Antalya Sobacılar Çarşısı İş Merkezi Yarışması	
Yıl	2001	

Çokluk	Uydu Öğeler	Kütlesel kademelenme	Avlu	Yeşil Üreten Mekân	Teklik	Formun Sadeliği	Süreklilik	Hâkimiyet	Birleşme Noktaların Bel.	Merkezi Organizasyon	Çizgisel Organizasyon	Işınsal Organizasyon	Kümeli Organizasyon	Gridal Organizasyon
+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+	+

4.4.3.2. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (Opera ve Tiyatro İşliği) Mimari Fikir Proje Yarışması

Proje Künyesi	
Yarışma Adı:	Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi
Yılı:	2015
Yarışmayı Açan Kurum:	Muratpaşa Belediyesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Yeşilbahçe Mahallesi
Türü:	Kültür
Özel İşlevi:	Kültür Merkezi
Yarışmayı Kazanan:	Doğan Türkkan, Cihan Sevindik, Tuna Han Koç, Zeynep Canan Sevindik
Juri:	Abdi Güzer, Alper Ünlü, Emre Arolat, Haşim Ertuğ Uçar, Mustafa Balcı
Kaynak:	https://www.yarismo.org/arsiv (http://www.mimarlikdergisi .com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=402&RecID=3870)

2015 yılında Muratpaşa Belediyesi tarafından ulusal ve iki kademeli olarak Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya doksan altı projeyle katılım sağlanmıştır ve ikinci kademede

değerlendirilmek üzere sekiz adet proje seçilmiştir. Bu projelerden üç derece ödülü ve beş mansiyon ödülü verilmiştir.Bu projeler arasından yarışmayı Doğan Türkkan, Cihan Sevindik, Tuna Han Koç, Zeynep Canan Sevindik tarafından tasarlanan proje yarışmayı kazanmıştır. İkincilik ödülünü İlker İğdeli H. Buşra Al ve üçüncülük ödülünü de Burak Pelenk kazanmıştır (Mimarlık,2016/2, Yarışmalar).

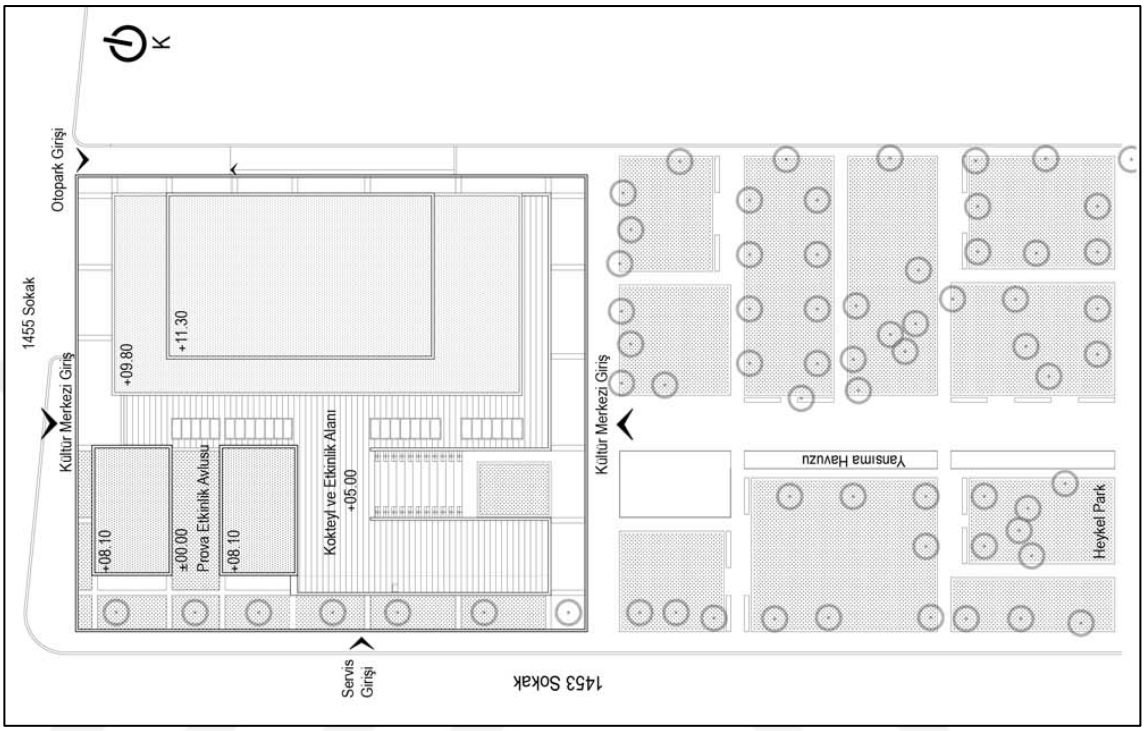

Şekil 4.29. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi Vaziyet Planı (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022])

Birinci olan proje için jüri tarafından *"Program çözümünün az katlı, yaygın, bir yapı kurgusu ve sade bir mimari dil içinde ele alınması sonuç önerinin insan ölçeği ile kurduğu ilişki ve parka yönelik geçirgenliği olumlu bulunmuştur. Benzer biçimde mevcut parkın korunarak değerlendirilmesi gerek cephe düzeni gerekse yarı açık korunaklı alanlarla iklime yönelik duyarlılık geliştirilmesi anlamlı bulunmuştur. Yapının gerek ölçek gerekse dil olarak öngördüğü yalın kurgu, kentle ve parkla bütünleşme biçimi, yaratılan iç sokak ile sağladığı zengin etkinlik ortamı olumludur."* şeklinde değerlendirme yapılmıştır (Mimarlık,2016/2, Yarışmalar) (Şekil 4.29).

Şekil 4.30. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi **a)** 2. Bodrum Planı; **b)** 1. Bodrum Planı; **c)** Zemin Kat Planı; **d)** 1. Kat Planı (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr /proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022])

Farklı türde etkinliklere hizmet verebilecek nitelikte tasarlanan çok amaçlı gösteri salonu ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenerek hacmi oluşturur. Orkestra çukuru, ana ve yan sahneler ile ışık odası gibi teknik birimlerle de desteklenen salon, kullanıcıların hem görsel hem de işlevsel zevklerine hitap edecek şekilde oluşturulmuştur. Farklı mekânlar arasında bağlayıcı hale gelen salon fuayesi hem dinlenme noktası hem de kamusal bir alan olarak kullanılmaktadır. Restoran ve seyir platformu ile zenginleşen ön kamusal mekân, etkinlik avlusu ile tüm bu birimleri bir arada tutar ve farklı zaman dilimlerinde kullanıcıların bundan faydalanmasına olanak verir (Şekil 4.30).

Şekil 4.31. Muratpaşa belediyesi çok amaçlı gösteri merkezi atölye ve sahnesi fotoğrafları (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/ proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022])

İhtiyaç programı doğrultusunda talep edilen atölye ve prova salonları avludan açılan sanat sokağı ile birleşerek kullanıcının tek kotta her hizmetten faydalanması amaçlanmıştır. Farklı düzlemlerde konumlanan açık, yarı açık platformlar sayesinde kullanım alanları arttırılarak kullanıcının her düzlemde aktifliğinin olması amaçlanmıştır. Servis girişi ve otopark rampası gibi teknik hacimlere inen birimler de komşu araç yollarından alınan cepheler ile birlikte kurgulanmıştır. Kuzey yönü giriş lokasyonunda bulunan yönetim birimleri de bütün birimleri bir arada tutarken gerektiği zaman da ayrışmayı sağlamaktadır (Şekil 4.31, Şekil 4.32).

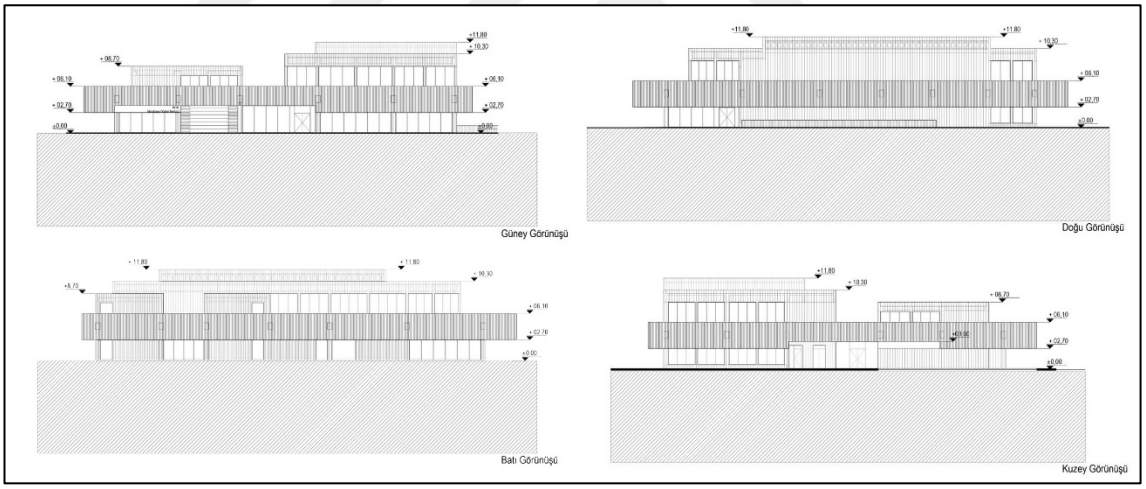

Şekil 4.32. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi Görünüşler (Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022])

Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (Opera ve Tiyatro İşliği) proje raporunda da belirtildiği gibi az katlı yapısı ve sade bir mimari dil içinde kurgulanması başarılı bulunmasında önemli bir etken olmuştur. Yapı çoklu bir yapıya sahip olmakla birlikte cephede birimleri birbirine bağlayan betonarme kirişlerle yapı tek bir kütle gibi görülmektedir. İnşa edildiği konumda bulunan mevcut parka yönelik geçirgen bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla yeşil üreten mekân kavramı bu özelliğiyle karşılanmaktadır. Yapısal kurgu içerisinde yarı açık, açık ve kapalı mekânlarla iklime duyarlı bir yapıya sahiptir. Kademeli ve yalın kurguyla tasarlanan yapıda avlulu

bir yapı bulunmaktadır bir toplanma mekânı olarak kullanılan avlu iç mekânlar ile dış mekân arasında geçiş sağlamaktadır. Cepheyi saran kirişlerin sürekliliğiyle birimlerin birleşme noktaları açık bir şekilde okunmaktadır. Merkezi bir organizasyonla elde edilen yapıda ayrıca gridal bir organizyon bulunmaktadır (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesinin kavram analiz çizelgesi

Bina / Yarışma Adı		Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (Opera ve Tiyatro İşliği) Mimari Fikir Proje Yarışması												
Yıl		2015												
Çokluk	**Uydu Öğeler**	**Kütlesel kademelenme**	**Avlu**	**Yeşil Üreten Mekân**	**Teklik**	**Formun Sadeliği**	**Süreklilik**	**Hâkimiyet**	**Birleşme Noktaların Bel.**	**Merkezi Organizasyon**	**Çizgisel Organizasyon**	**Işınsal Organizasyon**	**Kümeli Organizasyon**	**Gridal Organizasyon**
+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	+

5. SONUÇLAR

Mimari yarışmalar mimarlar için mesleki gelişimleri, mimarlık için ise yeni ve güncelin üretilmesi açısından önemli bir sistemdir. Mimarlar piyasa baskısı olmadan özgürce ve eşit koşullar altında tasarlama imkânı bularak hem kendilerini hem de mesleklerini ileriye götürme imkânı bulurlar. Mimari bir yarışmada bir problemin çözümünde birden fazla alternatif oluşur ve bu alternatifler arasından en iyisi seçilerek, probleme karşı en iyi ve en kalıcı çözüm bulunur. Böylelikle yarışmalar, nitelikli mimari ürün elde etme sürecine de ciddi katkı sağlamış olur.

Yarışmaların üstlendiği önemli rollerden birisi de mimarlık kültürünün gelişmesi üzerinedir. Yarışmalarda alternatif fikirler üretilir. Mimarlık üretim ortamı içerisinde yeni düşüncelerin gelişmesine, araştırmalara, söylemlere, açılımlara, özgür ve şeffaf bir ortam hazırlayan mimari proje yarışmaları, proje elde etme yöntemleri arasında farklı seçenekleri üretmeye olanak sağlar ve meslektaşlar arasında fırsat eşitliğine yol açar. Bu sebeple son dönemlerde özellikle genç mimarlar arasında yarışmalara duyulan ilgi giderek artmaktadır. Yarışmalar genç mimarlar için tecrübe imkânı sağladığı gibi dünyada ve Türkiye'de bir iş alma yöntemi olarak da işlev kazanmıştır.

Her ne kadar yarışmalar önerdikleri avant-garde çözümlerle mimari gelişime öncü olsalar da bu durum bazı yapı tipleri ile sınırlı kalmakta, ekonomik nedenler yüzünden sivil mimarlık örneklerinin yarışmalar yoluyla seçilip inşa edilmesi pek kolay olmamaktadır. Bununla birlikte tez çalışmasında da görüldüğü üzere kamu yapılarının elde edilmesinde bu yöntemin kullanılması kente anlam katacak sembol yapıların üretilmesine yardımcı olmuştur. Bu nedenle tüm kamu yapılarının projelerinin elde edilmesinde yarışmalardan yaralanılması teşvik edilmelidir. Böylelikle yapılan yüksek maliyetli kamu yatırımlarında kaynakların doğru kullanılması da sağlanabilir. Yarışma kültürününün gelişmesinin bir diğer ayağı da yarışmalara tecrübeli mimarlarında katılmasıdır. Daha nitelikli yapıların inşası sadece inovatif fikirlerle değil aynı zamanda tecrübenin de olmasıyla gerçekleşebilir. İyi ürünler otaya koymuş ve belli bir vizyona sahip mimarların da yarışmalara katılımı bu nedenle teşvik edilmelidir. Rekabet kalitesinin arttırılması daha iyi ürün ortaya çıkartılmasına yardımcı olacaktır.

Yarışmaların mimari proje elde etme yöntemi olarak kullanılmaya başlaması ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte Türkiye'de yarışma kültürünün mimariyi şekillendirmesinin Cumhuriyet ile birlikte başladığı söylenebilir. Ancak bu ilk dönemde yapılmış mimari yarışmalara baktığımızda Ankara ve İstanbul gibi büyük kentlerde bu yöntemin daha yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Antalya gibi merkez kentlerin dışında kalan diğer kentlerde ise yarışma sıklığının artması o kentlerin ekonomik ve kültürel olarak belirli bir ölçeğe gelmesinden sonra görülür.

Ankara merkezli planlanan demiryolu ağı Antalya'yı kapsamadığından, kent ülke iç pazarı bütünlüğünün dışında kalmış ve gelişimi gecikmiştir. Ancak bulunduğu konum ve sahip olduğu turizme elverişli doğasıyla geç de olsa gelişim göstermeye başlamıştır. 1983 yılında çıkarılan Turizm Teşvik Kanunu ile birlikte turizm öncelikli bölge olmuş ve kentin demografik ve ekonomik gelişimi hızlanmıştır. Dolayısıyla kentte yapılan yatırımlar artmış ve beraberinde yapılan mimari yarışma sayısı ve çeşitliliği de artmıştır. Böylece Antalya, Türkiye genelinde en çok yarışma açılan 5. il olmuştur (https://www.yarismo.org/). Bu yarışma yoğunluğuna ve çeşitliliğine karşın Antalya'da

mimari yarışmaları açan kurumlar incelendiğinde neredeyse tümünün devlet kurumu olduğu görülür. Bu nedenle Antalya'da yapılan ilk mimari yarışma 1950'de Antalya Valiliği tarafından düzenlenen Antalya Şehir Oteli Yarışması'ndan sonra geçen yaklaşık 60 yıllık süreçte açılan 30 adet yarışmadan sadece bir tanesi özel teşebbüs tarafından açılmıştır.

İlk dönemlerde yapılan yarışmalar az sayıda olsa da, merkezi yönetim tarafından belirlenen bütçe dahilinde yarışma altyapısı oluşturulup açılmış ve dolayısıyla garantörü devlet olan bu yarışmalar sonucu seçilen projeler inşa edilerek hayata geçirilmişdir. Daha sonra, 1983-1984 yıllarında düzenlenen yasalar sayesinde kaynakları ve imar planındaki yetkileri artan (Manavoğlu, 2014) belediyeler de yarışma yoluyla yatırım yapmaya başlamış; gelişen kent ve yerel yönetim kaynaklarının artmasıyla birlikte kentte açılan yarışma sayılarında artışlar gözlemlenmiştir. Ancak yerel yönetimlerde bulunan grupların istikrarlı bir şekilde görevde kalmaması nedeniyle değişen yönetim anlayışları yarışmayla elde edilen projelerin bir çoğunun inşa edilmeden iptal edilmesine neden olmuştur. Sonuç olarak, artan yarışma sayısıyla birlikte uygulanmayan proje sayısında da bir artış görülmüştür. Buradan yola çıkarak yarışma sayısı ile uygulanma oranları arasında ters bir orantı olduğu söylenebilir.

Güncel mimari çizgiyi takip etmek ve yatırımcı çevreler tarafından fark edilmek için yarışmalar tüm eksikliklere rağmen güçlü ve etkilidir. Yarışmalar sonucu inşa edilmiş yapıları incelediğimizde bunların yaratıcılık, özgünlük, işlevsellik gibi olmazsa olmaz niteliklerin yanı sıra yarışmanın yapıldığı dönemin sosyo-ekonomik ortamının, kültürel ve politik ilişkilerinin ulusal ve uluslararası mimarlık ortamında yarattığı eğilimleri de yansıttığı; bu nedenle gündelik yaşamda ve kent belleğinde yer edinmiş yapılar olduğu görülmektedir. Örneğin; Antalya Müzesi gibi yarışma sonucu inşa edilmiş bir yapı neredeyse yarım asırlık bir süre zarfında varlığını sürdürmüş ve halende devam etmektedir. Kentin yaşantısında ve hafızasındaki konumuyla niteliğini ispatlamaktadır. Ülkemizde gerçekleştirilen mimari proje yarışmalarının şartnamelerine bakıldığında genellikle karmaşık ihtiyaç programları olan yapıların yarışmaya açıldığı görülmektedir. Antalya Müzesi gibi başarılı olan projeler incelendiğinde ise, çoğunlukla ödül grubuna giren projelerin bazı ortak özellikleri olduğu görülmektedir. Bu nedenle yarışmaların incelenmesi mimarlığın gelişim ve dönüşümü hakkında da fikir verebilecektir.

Literatürde mimari mekân analizi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde başarılı bulunan mekânların ortak bazı özellikler gösterdikleri ve bu başarılı mekânları daha sağlıklı şekilde değerlendirmek için bu mekânların tasarımı sırasında kullanılan bazı kavramlara odaklanıldığı görülmektedir.

Bu tez çalışması kapsamında literatürden elde edilen kavramlar üzerinden mimari mekânı değerlendiren çalışmalar taranmış ve bunlardan elde edilen kavram havuzu içerisinden Antalya ilinde gerçekleştirilen yarışmalarda başarılı olmuş projelerin kullandığı ortak kavramlar ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Bu kavramlar tez kapsamıda Antalya kentinin tarihsel gelişimi ile ilgili kurgulanan 3 temel dönem üzerinden incelenmiştir. Bu dönemler; 1. Yavaş gelişme dönemi (1950-1982), 2. Hızlı gelişme Dönemi (1983-1992), 3. Çok hızlı gelişme Dönemi(1993-2020)dir. Böylelikle, hem fonksiyon hem dönem olarak mimari yarışmalarda öne çıkan mekansal özellikler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı analiz edilmiştir.

Çizelge 5.1. Antalya'da 1950-2020 yılları arasında uygulanan mimari projelerde uygulanan kavramların çizelgesi

Dönemi	Bina / Yarışma Adı	Fonksiyon	Yıl	Çokluk	Uydu Öğeler	Kütlesel Kademelenme	Avlu	Yeşil Üreten Mekân	Teklik	Formun Sadeliği	Süreklilik	Hâkimiyet	Birleşme Noktaların Bel.	Merkezi Organizasyon	Çizgisel Organizasyon	Isınsal Organizasyon	Kümeli Organizasyon	Gridal Organizasyon	Analiz Edilen kavramları kullanma sıklığı
1. Dönem	Antalya Şehir Oteli	Konut/ Sivil Mimarlık	1950	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●	○	○	●	%80
	Antalya Bölge Müzesi	Dinlence/ Eğlence	1964	●	●	●	●	●	○	●	●	○	○	○	●	○	○	●	%60
	Antalya Hükümet Konağı	Yönetim	1973	○	○	●	○	○	●	●	●	●	●	●	●	○	○	○	%53
	Antalya Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Eğitim	1974	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	○	○	○	○	%66
1. Dönem Toplam				%75	%75	%100	%75	%75	%25	%100	%100	%75	%75	%75	%75	%0	%0	%50	
2. Dönem	Antalya Adliye Binası	Adli	1983	○	○	●	●	○	●	●	●	●	●	●	●	○	○	●	%66
	Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Sağlık	1983	○	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	○	●	%80
	Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri	Ulaşım	1986	●	●	○	●	●	○	○	○	●	●	●	○	○	●	●	%60
	Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali	Ulaşım	1991	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	○	○	○	○	%66
	Antalya Kale Kapısı İş Merkezi	Ticari	1992	○	○	○	○	○	●	●	●	●	●	●	○	○	○	●	%46
	TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi	Yönetim	1992	○	○	○	○	○	●	●	●	●	●	●	○	○	○	●	%46

Çizelge 5.1.'in devamı

2. Dönem	TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi	Yönetim	1992	○	○	●	○	○	●	○	●	●	●	●	○	○	○	●	%46
2. Dönem Toplam				%28	%280	%57	%457	%42	%710	%710	%85	%100	%100	%100	%28	%14	%14	%85	
3. Dönem	TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya	Yönetim	1994	○	○	○	○	○	●	●	●	●	○	●	○	○	○	●	%40
	Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi	Ticari	2001	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	○	●	●	●	%86
	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Yönetim	2002	○	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	○	○	○	●	%66
	Antalya Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi	Dinlence/ Eğlence	2011	●	●	●	●	●	○	○	●	●	●	●	○	○	●	○	%66
	EXPO 2016 Antalya Expo Kulesi	Dinlence/ Eğlence	2014	●	●	●	●	●	○	○	●	●	●	●	○	○	●	●	%73
	Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi	Dinlence/ Eğlence	2015	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	○	○	○	●	%80
3. Dönem Toplam				%66	%66	%83	%83	%83	%50	%66	%100	%100	%83	%100	%0	%16	%50	%83	
	Genel Toplam			%53	%53	%76	%70	%64	%52	%76	%94	%94	%88	%94	%29	%11	%23	%76	

Çizelge 5.1'de görüldüğü gibi, birinci dönemde kütlesel kademelenme, formun sadeliği ve süreklilik kavramları seçilen projelerin tamamında uygulanmıştır. Ancak ışınsal organizasyon ve kümeli organizasyon şemaları herhangi bir projede uygulanmamıştır. Antalya Şehir Oteli binası seçilen on beş kavramdan on iki kavramın uygulanmasıyla literatürde başarılı mekanlarda bulunan kavramların en çoğunu aynı anda içeren yapı olmuştur. Ardından on kavram içeren Turizm Şehircilik Meslek Lisesi binası gelmektedir. Bu dönemde en az sayıda kavramı içeren yapı ise Antalya Hükümet Konağı yapısıdır ve 2007 yılında bina yıkılmıştır (Çizelge 5.1).

İkinci dönemde uygulanan yedi mimari projede incelenen bütün kavramlar en az bir kere uygulanırken, tümünde kullanılan hâkimiyet kavramı, birleşme noktalarının belirginliği kavramı ve merkezi organizasyon kavramı öne çıkmaktadır. Antalya Adliye Binası, Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali seçilen on beş kavramdan on kavramın uygulanmasıyla literatürde başarılı mekanlarda bulunan kavramların en çoğunu aynı anda içeren projeler olmuştur. Bu dönemde uygulanan tüm projeler günümüze kadar varlıklarını korumuşlardır. Bu dönemde yedi kavramla en az sayıda kavram içeren projeler; Antalya Kale Kapısı İş Merkezi, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi ve TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi yapılardır (Çizelge 5.1).

Üçüncü dönemde altı proje uygulanmış ve bu projelerin tamamında süreklilik kavramı, hâkimiyet kavramı ve birleşme noktalarının belirginliği kavramı uygulanmıştır. Ancak bu dönemde projelerin hiçbirinde çizgisel organizasyon kavramı uygulanmamıştır. Bu dönemde uygulanan projeler arasından Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi yarışması içerdiği on üç adet kavramla en çok kavram içeren proje olmuştur. Ardından içerdiği on iki adet kavramla Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi projesi gelmektedir. Bu dönemde en az kavram içeren yapı altı adet kavramla TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya şubesi binasıdır. Bu dönemde de uygulanan projelerin tamamı mevcut durumlarını günümüze kadar korumuşlardır (Çizelge 5.1).

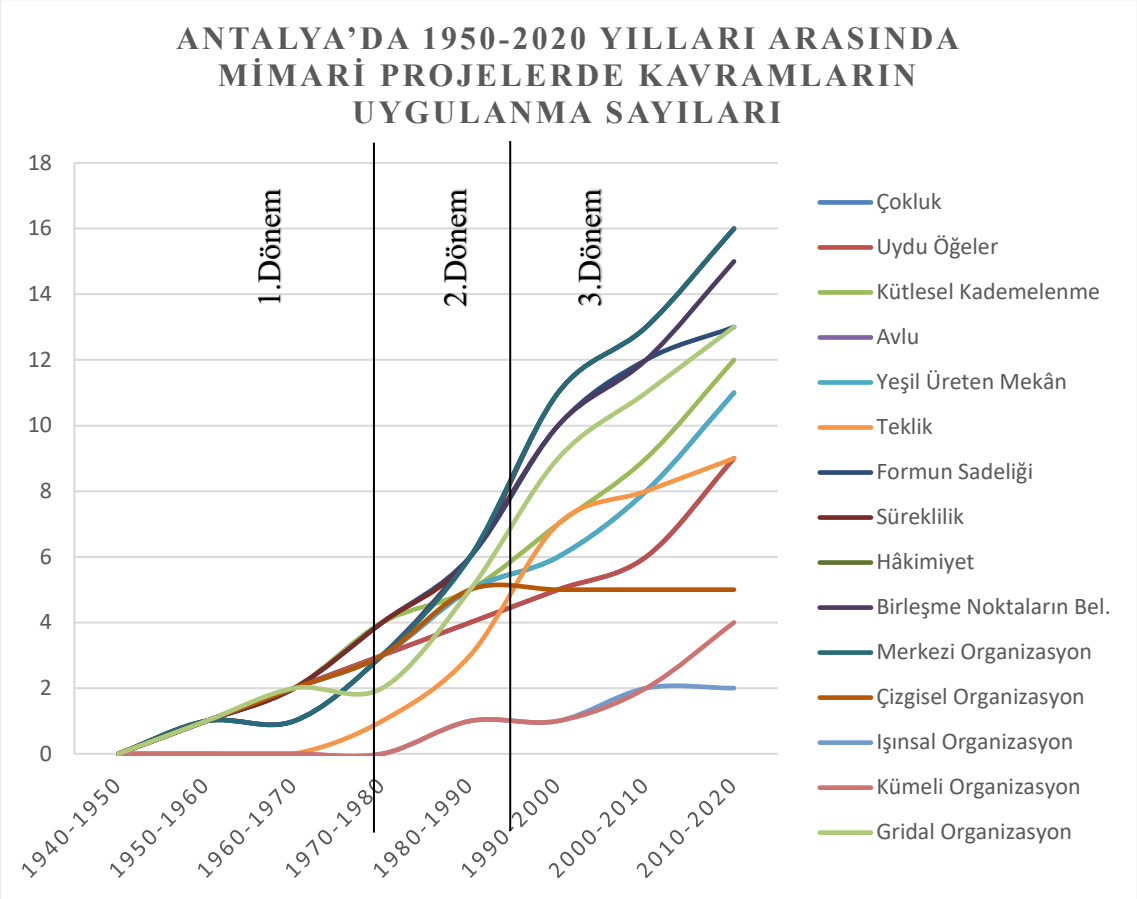

Şekil 5.1. Antalya'da 1950-2020 yılları arasında mimari projelerde kavramların uygulanma sayıları

Bütün dönemlere bakıldığında ise süreklilik, hâkimiyet, birleşme noktalarının belirginleştirilmesi ve merkezi organizasyon kavramlarının bütün dönemlerde en çok kullanılan kavramlar olduğu görülür. 1950-2020 yılları arasında İncelenen yaklaşık 70 yıllık dönemde bu kavramlara başvurulma sıklığı hemen hemen hiç değişmemiştir. Bunları formun sadeliği, gridal organizasyon ve kütlesel kademelenme kavramları takip etmiştir. Buna karşın ışınsal organizasyon ve kümeli organizasyon şemalarının en az tercih edilen kavramlar olduğu görülür (Şekil 5.1). Teklik ve çizgisel organizasyon kavramlarının kullanımı ise yıllar içerisinde azalmıştır. Fonksiyonlara göre bakıldığında ise neredeyse tüm fonksiyonların süreklilik ve hakimiyet kavramlarını benimsediği tespit edilmiştir. Bu nedenle yarışmalarda verilen fonksiyonun başarılı projelerin tasarlanmasında bu kavramların tercihinde ayırıcı bir özelliği olmadığı düşünülmektedir.

Antalya örneğinde görüldüğü gibi mimari yarışmalar kente anlam katacak nitelikli mimari ürünlerin elde edilebildiği başarılı bir yöntemdir. Sayılarının zaman içerisinde artması başarılı projelerin kullandığı kavramların da çeşitlenmesine, yeni önerilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak, bir yarışmanın başarılı sonuç vermesinde yarışmaya açılmadan önce yapılacak doğru planlamanın da büyük önemi vardır. Doğru planlanmamış yarışmalar çoğunlukla uygulanmamakta, ya da uygulansa dahi yarışmaya sunulan yanlış ihtiyaç programları ya da arsalar nedeniyle büyük ekonomik ve prestij kayıplarına yol açmaktadır. Konuyu doğru şekilde açıklamayan şartnameler yarışma sonucu ortaya çıkan ürünlerin kalitesini de etkilemektedir. Bu sebeple yarışma şartnamelerinde proje alanı, yakın ve uzak çevresi hakkında detaylı bilgi verilmeli, yapıdan beklenen fonksiyonlar, tahmini kullanıcı sayısı vb. koşullar açıklayıcı bir şekilde belirtilmelidir. Şartnamenin dikkatli ve bilinçli düzenlenmesinin yanı sıra yarışma sürecinin doğru tasarlanması, nitelikli bir juri kurgusu yapılması ve değerlendirme kriterlerinin ortaya konulmuş olması da yarışmadan elde edilecek sonuç ürünün kalitesini doğrudan etkileyecektir.

6. KAYNAKLAR

Adamczyki, G. Chuplin, J.P. Bilodeuau, D. ve Cormier, A. 2004. Architectural competitions and new reflexive practices. http://www.ccc.umontreal.ca /PDF/2004_ADAMCZYK_architectural.PDF [Son erişim tarihi: 09.01.2022].

Akansel, M. 2002. Türkiye'de Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen Ürün ile Ön Proje Arasındaki Uyumsuzlukların Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 203 s.

Aktürk, S. 2019, Mimarlık Eğitimi ve Meslek Pratiği İlişkisinde Tasarım Stüdyoları ve Yarışmalar Üzerinden Başarım Tabanlı Bir Bütünleşik Ölçme- Değerlendirme Modeli, Yüksek lisan tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 149 s.

Andersson, J., Zettersten G.B., Rönn M. 2016. Introduction, Architectural Competitions as Institution and Process (Ed: Jonas E. Andersson Gerd Bloxham Zettersten and Magnus Rönn) The Royal Institute of Technology, Stockholm, Sweden, pp.7-34.

Anonim 1: https://parisgezgini.com.tr/eyfel-kulesi-hakkinda-bilgi/ [Son erişim tarihi: 18.04.2022].

Anonim 2: http://www.bmekan.com/bursa-ticaret-ve-sanayi-odasi-27.html) / [Son erişim tarihi:20.05.2022].

Anonim 3: https://azaksu.com/tr/yarismalar/kusadasi-belediyesi-ticaret-ve-sosyal-tesisleri) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 4: https://www.arkitera.com/proje/beyazid-meydani-duzenleme-projesi) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 5: https://www.ankaramasasi.com/haber/84457/milli-kutuphane-72-yasinda) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 6: https://odoarchitecture.com/ankara-ulus-meydani-carsi-ve-buro-binalari) / [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 7: https://www.tarihlisanat.com/ floransa-katedrali/ [Son erişim tarihi: 18.05.2022].

Anonim 8: https://thegraphicsfairy.com/free-clip-art-vintage-eiffel-tower/ [Son erişim tarihi: 18.05.2022].

Anonim 9: https://v3.arkitera.com/h49297-utzonun-zarif-gorunuslu-fakat-kaprisli-tasarimi.html [Son erişim tarihi: 18.05.2022].

Anonim 10: https://archives.saltresearch.org/ handle/123456789/204444 [Son erişim tarihi: 21/05/2022])

Anonim 11: https://archives. saltresearch.org/handle/123456789/204445 [Son erişim tarihi: 21/05/2022]

Anonim 12: http://www.ecmimarlik.com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022].

Anonim 13: http://www.ecmimarlik. com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022].

Anonim 14: https://www.antalyahurses.com/esnaf-zor-gunler-yasiyor/172082/ [Son erişim tarihi: 27.05.2022].

Anonim 15: http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798[Son erişim tarihi: 18/08/2022].

Anonim 16: Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu Yayınları, 2013 [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 17: Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu Yayınları, 2014 [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 18: Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu Yayınları, 2016 [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 19: http://www.arkiv.com.tr/ [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Anonim 20: http://www.tasarimyarismalari.com [Son erişim tarihi: 20.05.2022].

Arıkan, A. 2021. Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen, Ödül Alan ve Uygulanan Tasarımın Kullanım Sürecinin Değerlendirilmesi: Kahramanmaraş Kültür Park Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep, 240 s.

Atay Kızıltaş, Z. M. 2016. Mimarlık Yarışmalarının Biyopolitika Üzerinden Sökümü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 119 s.

Ay, P. 2010. 1980 Sonrası Türk Mimarlığında Yaşanan Dönüşümlerin Yarışma Projeleri Üzerinden İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 320s.

Baykan, U. 2015. Architectural Competitions And Post-Competition Problems In Turkey After 2000. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 182 s.

Belge, E. 2019. Türkiye'de 2010-2017 Yılları Arasında Tarihi Çevrelerde Düzenlenmiş Mimari Yarışmalar Sonucu Ödül Almış Yeni Tasarımlarda Bağlamsal Analiz. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük, 88 s.

Bilsel, C. 2010. "Türkiye'de Şehircilik Yarışmalarının İlk Otuz Yılı (1927-1957): Cumhuriyet'in Kent İnşasında Uluslararası Deneyim", Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 2010/3-4 sayı 50, s. 29-46

Botan, M. 2019. Türkiye'de Ev ve Mahalle Mimari Proje Yarışmaları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, 166 s.

Canbeyli, Y. 2018. Geleneksel ve Üretken Biçimlendirme Yaklaşımlarının Mimari Tasarım Yaklaşımları Üzerinden Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 151 s.

Ching, F. 1996. Mimarlık Biçim, Mekân ve Düzen. Lökçe, S. (Çev), Yem yayın-85, İstanbul, 400 s.

Çilingir, B. 2000. Cumhuriyet Dönemi Proje Yarışmalarında Değerlendirme Kriterleri ve Gelişimi Çalışma Alanı: Kamu Yönetim Binaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 164 s.

Çıkırıkçı, B. 2021. Mimari Yarışmaların Ekolojik Söylem ve Pratikleri. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 137 s.

Değirmenci, A., & Kara Pilehvarian, N. 2021. Güzel Sanatlar Akademisi 1925 Mezunu Bir Mimar: Hüseyin Hüsnü Tümer. *Megaron*, 16(1).

Duran, Ö. 2018. Mimari Proje Yarışmaları ile Elde Edilen Kamu Binalarının İncelenmesi, Uzmanlık Tezi, İller Bankası Anonim Şirketi, Ankara, 95 S.

Eraydın, Z., Arslan Yoncacı, P. 2021. Türkiye'de Kentsel Tasarım Yarışma Pratiği: Tanımlar, Ölçekler, Aktörler, İdeal Kent, Sayı Issue 32, Cilt Volume 12, Yıl Year 2021-1, 155-178, DOI:10.31198/idealkent.847199, Erişim tarihi: 12.01.2022, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1469356

Erdoğan, A. 2009. Türkiye'de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sürecinde Yaşanan Gelişmeler, Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 135 s.

Eriş, E. ve Say Özer, Y. 2016. Modernitenin 'Tutarlık' Anlatısı Bağlamında Bir 'Kentsel Rasyonelleşme' Aracı Olarak Mimarlık Yarışmaları; Berlin Örneği. *Megaron*. 11(2): 201-2016.

Erten, S. 2016. Bir Kentsel Tasarım Yarışmasının Süreç Analizi: Edirne Selimiye Örneği ve Tarihi Merkezde Araç Yolu Tartışması. Planlama. 26(1):20-31.

Eyyüpoğlu, E. 2018. Erzurum Devlet Demiryolları Mahallesi Proje Yarışması (1945). *Atatürk Dergisi*. 7(1):11-36.

Gencal, O. A. 2011. Ulusal Mimari Proje Yarışmalarının İzinden Türkiye'de Mimarlık. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 171 s.

Gülağaç, Ö. 2005. Dijital Ortamda Tasarım ve İfade Biçimi Olarak Teslimiyet Kavramı Örnek: Mimari Proje Yarışmaları. Yüksek Lisan Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 119 s.

Gültaş, İ. 2019. Türkiye 'De Müze Yarışma Projeleri Uygulamaları: Deniz Müzesinin Sergileme Bağlamında Değerlendirilmesi. Yüksek Lisan Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 270 s.

Gümüş, İ. 2019. Bağlamsalcılık Kavramının Meydan Tasarım Yarışmaları Üzerinden İrdelenmesi: 2000 Sonrası Bursa Örnekleri. *Modular*. 2(1):57-69.

Güner, H. E. 2021. Mimari Tasarım Yarışması ile Koruma; Kayseri İç Kale Örneği. İstanbul Gelişim Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(2): 405-425.

Kanat, G.R. 2014, Diyalog Tabanlı Yarışmalara Yeni Bir Model Önerisi, Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 101s.

Karaibrahimoğlu, S. ve Usta, A. 2020. Ulusal Mimarlık Sergisi Üzerinden Türkiye Mimarlığını Dönemsel Olarak Değerlendiren Bir Yöntem Önerisi. *Megaron*. 15(1): 43-54.

Kolcu, E. 2005. Türkiye'de 1930-1950 Dönemindeki Mimari Yarışmalar ve İdeoloji. Yüksek Lisan Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 90 s.

Kreiner, K. Jacobsen, P. H. ve Jensen, D. T. 2010. Dialogues and Problems of knowing: Reinventing the architectural competitions. Elsevier. 27(1):160-166.

Kucak Toprak, G. 2013. 1930 yılından günümüze yarışma projeleri içinde konut mimarisine yönelik projelerin yeri ve değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 269 s.

Larson, M. S. 1994. Architectural Competitions As Discursive Events. *Theory And Society*. 23:469-504.

Lycnh, F.D.K. 1960. Kent İmgesi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. Başaran. İ, (Çev.). 2010, İstanbul, 215 s.

Meltem, İ. A. 2010. 1930-2010 Yılları Arasında Bir Proje Elde Etme Yöntemi Olarak Türkiye'deki Mimari Tasarım Yarışmalarının İrdelenmesi, Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 125 s.

Nur Baykan, Z. 2020. Türk İnşaat Sektöründe Tasarım Değişiklikleri: Uygulanmış Yarışma Projelerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, 158 s.

Rashedi Zahra, N. 2009. 2000-2008 Yılları Arasında Ulusal ve Bölgesel Mimarlık Yarışmalarına Yönelik Bir Profil Belirleme Denemesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.272.

Sağsöz, A. Midilli Sarı, R. Elmalı Şen, D. ve Al, S. 2014. 1938-1960 yılları arasında Cumhuriyet Dönemi Türk Dönemi Türk Mimarlığı. *Turkish Studies*. 9(10): 941-955.

Sayar, Y. Y. 1998. The Impact Of Architectural Design Competitions İn Evaluation Of Architectural Design Trends For A Secular Identity 1933-1950. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 273 s.

Sönmez, F. 2021. Anadolu'da Bir Mimari Proje Yarışması: Vedat Dalokay ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kayseri Şubesi, 1964-1968. *Online Journal of Art and Design.* 9 (2): 38-55

Toprakoğlu, H. K. ve Durak, S. 2020. Bursa'da Kentsel Gelişime Yön Verme Amacıyla Düzenlenmiş Mimarlık Yarışmaları. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*. 16(1):119-145.

Türkmen, S. F. 2009. Türkiye'de Proje Yarışmaları ile Elde Edilen Kamu Yönetim Yapılarının Mimari Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 225 s.

Ulubay, S. ve Önal, F. 2020. Yeniden İşlevlendirme Yarışmalarının Berlin Kenti Örneği Üzerinden İncelenmesi. *Modular*. 3(1):39-57.

Önal, F. Ve Özbudak, Ö. 2018. Mimari Fikir Projesi Öğrenci Yarışması Üzerine Bir Değerlendirme: Menekşe Kibrit Fabrikası ve Yakın Çevresinin Yeniden Canlandırılması. *Modular*. 1(1):1-12.

Örgülü, B. 2020. Türk Mimarlığında 2000 Sonrası Mimari Proje Yarışmalarının Formsal Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 133 s.

Özkan, S. 1975. Türk-Alman Dostluk Yurdu Öneri Yarışması 1916. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*. 1(1):177-210.

Velioğlu, S. 2020. Bir Açılış Olarak Mekân. YEM Yayın-225:54, İstanbul, 340 s.

Yaramış, A. B. 2000. 1930-2000 Yılları Arasında Türkiye'de Gerçekleştirilen Mimari Tasarım Yarışmalarının Belgelenmesi ve Genel Bir Değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 321 s.

Yıldız, M. 2017. Türkiye'deki Mimari Proje Yarışmalarının Değerlendirilme Süreçlerinde Nesnellik/Öznellik Dengesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 197 s.

White, J. T. 2014. Design By Competition And The Potential For Public Participation: Assessing An Urban Design Competition On Toronto's Waterfront. *Journal Of Urban Design*, 19(4):541-564.

7. EKLER

Ek 1.1. Antalya'da yapılmış mimari yarışmalar

YIL	ADET	UYGULAMA	TÜRÜ	PROJE ADI	YARIŞMAYI AÇAN KURUM	GRUBU
1930	0			-		
1931	0			-		
1932	0			-		
1933	0			-		
1934	0			-		
1935	0			-		
1936	0			-		
1937	0			-		
1938	0			-		
1939	0			-		
1940	0			-		
1941	0			-		
1942	0			-		
1943	0			-		
1944	0			-		
1945	0			-		
1946	0			-		
1947	0			-		
1948	0			-		
1949	0			-		
1950	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Şehir Oteli	Bayındırlık Bakanlığı	Mimari
1951	0			-		
1952	0			-		
1953	0			-		
1954	0			-		
1955	1	Evet	KAMUSAL	Antalya İmar planı	İller Bankası	Kentsel
1956	0			-		
1957	0			-		
1958	0			-		
1959	0			-		
1960	0			-		
1961	0			-		
1962	0			-		
1963	0			-		

Ek 1.1.'in devamı

1964	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Bölge Müzesi	Bayındırlık Bakanlığı	Mimari
1965	0			-		
1966	0			-		
1967	0			-		
1968	0			-		
1969	0			-		
1970	0			-		
1971	0			-		
1972	0			-		
1973	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Mimari
1974	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	Bayındırlık Bakanlığı	Mimari
1975	0			-		
1976	0			-		
1977	0			-		
1978	0			-		
1979	0			-		
1980	0			-		
1981	0			-		
1982	0			-		
1983	2	Evet	KAMUSAL	Antalya Adliye Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Mimari
		Evet	KAMUSAL	Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Ankara Üniversitesi Rektörlüğü	Mimari
1984	0			-		
1985	0			-		
1986	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri	Antalya Belediyesi	Mimari
1987	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Toptancı Hal Kompleksi Mimari, Çevresi Kentsel Tasarım	Antalya Belediyesi	Kentsel
1988	0			-		
1989	0			-		
1990	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Kent Merkezi İçinde Kale Kapısı ve Çevresi Kentsel Tasarımı	Antalya Belediyesi	Kentsel
1991	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali	Devlet Hava Meydanları İşletmesi	Mimari
1992	3	Evet	ÖZEL	Antalya Kale Kapısı İş Merkezi	Özel	Mimari
		Evet	KAMUSAL	TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi	İnşaat Mühendisleri Odası Antalya	Mimari
		Evet	KAMUSAL	TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi	Mimarlar Odası Antalya	Mimari
1993	0			-		
1994	1	Evet	KAMUSAL	TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya Bölge Temsilciliği- Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Ortak Hizmet Binası (Bölgesel)	Elektrik Mühendisleri Odası Antalya	Mimari
1995	0					
1996	0					

Ek 1.1.'in devamı

1997	0					
1998	0					
1999	0					
2000	0					
	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi	Antalya B. Belediyesi	Kentsel
2002	2	Hayır	KAMUSAL	Antalya Altın Portakal Film Müzesi	Antalya B. Belediyesi	Mimari
		Evet	KAMUSAL	Antalya Tarihsel Karaalioğlu Park Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma	Antalya B. Belediyesi	Kentsel
2003	0					
2004	1	Evet	KAMUSAL	Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Fikir Proje Yarışması	Konyaaltı Belediyesi	Kentsel
2005	1	Hayır	KAMUSAL	Antalya Kent Merkezi Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlenmesi Mimari Proje Yarışması	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Kentsel
2006	2	Hayır	KAMUSAL	Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Bölgesel Mimari Proje Yarışması	Serik Belediyesi	Mimari
		Hayır	KAMUSAL	Antalya Varsak Belediye Binası Bölgesel Mimari Proje Yarışması	Kepez/Varsak Belediyesi	Mimari
2007	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Kentsel
2008	0					
2009	0					
2010	0					
2011	1	Evet	KAMUSAL	Antalya Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması	Mimarlar Odası Antalya	Mimari
2012	0					
2013	1	Hayır	KAMUSAL	Antalya Gazipaşa Belediye Hizmet Binası, Ticaret Merkezi ve Yakın Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması	Gazipaşa Belediyesi	Mimari/ Kentsel
2014	2					
		Evet	KAMUSAL	EXPO 2016 Antalya Expo Kulesi Mimari Proje Yarışması Konyaaltı Sahili Mimari ve Kıyı Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması	Expo Antalya Ajansı Antalya Büyükşehir Belediyesi	Mimari/ Kentsel
2015	2	Hayır	KAMUSAL	Antalya Kepez Belediyesi Odak Yapı Mimari ve Çevre Düzenleme Fikir Projesi Yarışması	Kepez Belediyesi	Kentsel
		Hayır	KAMUSAL	Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (Opera ve Tiyatro İşliği) Mimari Fikir Proje Yarışması	Muratpaşa Belediyesi	Kentsel
2016	0					
2017	1	Hayır	KAMUSAL	Antalya Kepez "Dokuma Alanı Fikir Projesi Yarışması"	Kepez Belediyesi	Kentsel
2018	0					
2019	0					
2020	0					

Ek 1.2. Antalya'da 1950-2020 yılları arasında uygulanan mimari projelerde uygulanan kavramların değerlendirilmesi

Dönemi	1.Dönem		
Yıl-Bina / Yarışma Adı	1950-Antalya Şehir Oteli	1964- Antalya Bölge Müzesi	1973-Antalya Hükümet Konağı
Fotoğraf	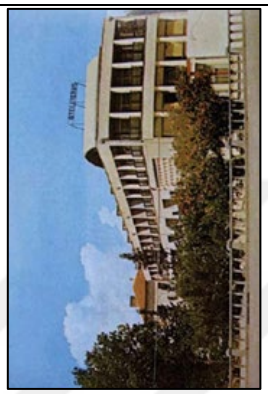		
Çokluk	+	+	-
Uydu Öğeler	+	+	-
Kütlesel Kademelenme	+	+	+
Avlu	+	+	-
Yeşil Üreten Mekân	+	+	-
Teklik	-	-	+
Formun Sadeliği	+	+	+
Süreklilik	+	+	+
Hâkimiyet	+	-	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	-	+
Merkezi Organizasyon	+	-	+
Çizgisel Organizasyon	+	+	+
Işınsal Organizasyon	-	-	-
Kümeli Organizasyon	-	-	-
Gridal Organizasyon	+	+	-

Ek 1.2.'nin devamı

Dönemi	1.Dönem	2.Dönem	
Yıl-Bina / Yarışma Adı	1974- Antalya Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	1983- Antalya Adliye Binası	1983- Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Fotoğraf	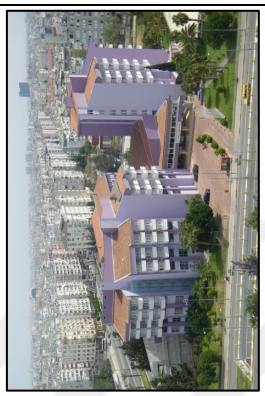	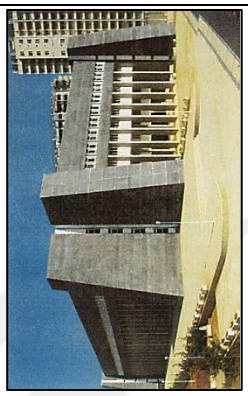	
Çokluk	+	-	-
Uydu Öğeler	+	-	-
Kütlesel Kademelenme	+	+	-
Avlu	+	+	-
Yeşil Üreten Mekân	+	-	+
Teklik	-	+	+
Formun Sadeliği	+	+	+
Süreklilik	+	+	+
Hâkimiyet	+	+	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	+	+
Merkezi Organizasyon	+	+	+
Çizgisel Organizasyon	-	+	+
Işınsal Organizasyon	-	-	+
Kümeli Organizasyon	-	-	-
Gridal Organizasyon	-	+	+

Ek 1.2.'nin devamı

Dönemi	2.Dönem		
Yıl-Bina / Yarışma Adı	1986- Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri	1991- Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali	1992- Antalya Kale Kapısı İş Merkezi
Fotoğraf			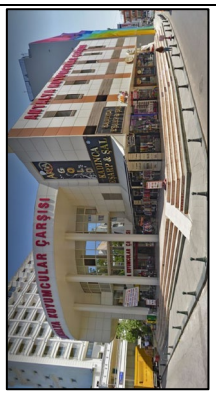
Çokluk	+	+	-
Uydu Öğeler	+	+	-
Kütlesel Kademelenme	-	+	-
Avlu	+	+	-
Yeşil Üreten Mekân	+	+	-
Teklik	-	-	+
Formun Sadeliği	-	+	+
Süreklilik	+	+	+
Hâkimiyet	+	+	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	+	+
Merkezi Organizasyon	+	+	+
Çizgisel Organizasyon	-	-	-
Işınsal Organizasyon	-	-	-
Kümeli Organizasyon	-	-	-
Gridal Organizasyon	+	-	+

Ek 1.2.'nin devamı

Dönemi	2.Dönem		3.Dönem
Yıl-Bina / Yarışma Adı	1992- TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi	1992- TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi	1994- TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya
Fotoğraf			
Çokluk	ı	ı	ı
Uydu Öğeler	ı	ı	ı
Kütlesel Kademelenme	ı	+	ı
Avlu	ı	ı	ı
Yeşil Üreten Mekân	ı	ı	ı
Teklik	+	+	+
Formun Sadeliği	+	ı	+
Süreklilik	+	+	+
Hâkimiyet	+	+	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	+	ı
Merkezi Organizasyon	+	+	+
Çizgisel Organizasyon	ı	ı	ı
Işınsal Organizasyon	ı	ı	ı
Kümeli Organizasyon	ı	ı	ı
Gridal Organizasyon	+	+	+

Ek 1.2.'nin devamı

Dönemi	3.Dönem		
Yıl-Bina / Yarışma Adı	2001- Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi	2002-Antalya Büyükşehir Belediyesi	2011- Antalya Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi
Fotoğraf			
Çokluk	+	-	+
Uydu Öğeler	+	-	+
Kütlesel Kademelenme	+	+	+
Avlu	+	+	+
Yeşil Üreten Mekân	+	+	+
Teklik	-	+	-
Formun Sadeliği	+	+	-
Süreklilik	+	+	+
Hâkimiyet	+	+	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	+	+
Merkezi Organizasyon	+	+	+
Çizgisel Organizasyon	-	-	-
Işınsal Organizasyon	+	-	-
Kümeli Organizasyon	+	-	+
Gridal Organizasyon	+	+	-

Ek 1.2.'nin devamı

Dönemi	3.Dönem	
Yıl-Bina / Yarışma Adı	2014- EXPO 2016 Antalya Expo Kulesi	2015- Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi
Fotoğraf		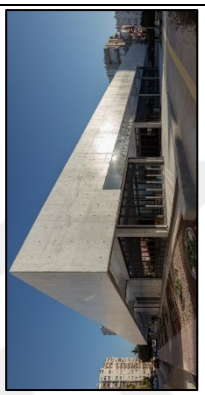
Çokluk	+	+
Uydu Öğeler	+	+
Kütlesel Kademelenme	+	+
Avlu	+	+
Yeşil Üreten Mekân	+	+
Teklik	-	+
Formun Sadeliği	-	+
Süreklilik	+	+
Hâkimiyet	+	+
Birleşme Noktalarının Belirginliği	+	+
Merkezi Organizasyon	+	+
Çizgisel Organizasyon	-	-
Işınsal Organizasyon	-	-
Kümeli Organizasyon	+	-
Gridal Organizasyon	+	+

Ek 1.3. Antalya'da on yıllık dönemde yapılmış yarışma sayıları

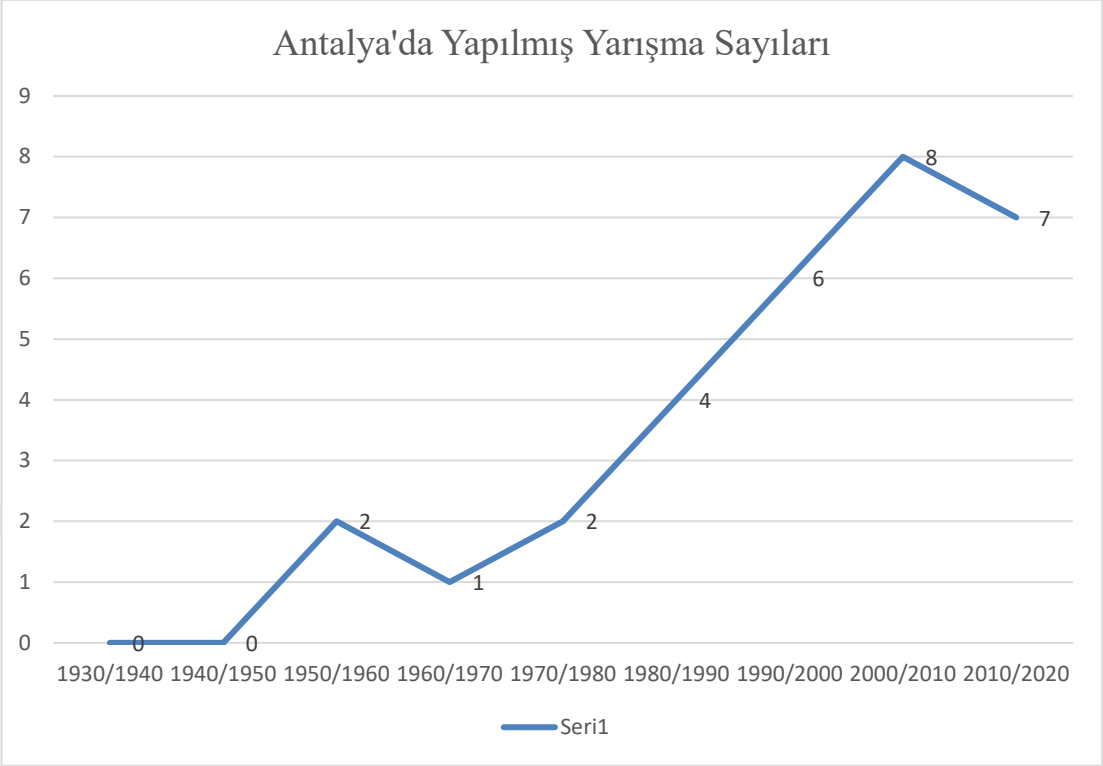

Ek 1.4. Antalya Şehir Oteli (1. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Şehir Oteli
Yılı:	1950
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Valiliği
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Kışla Mahallesi
Türü:	Konut/ Sivil Mimarlık
Özel İşlevi:	Otel
Yarışmayı Kazanan:	Muhteşem Giray, Affan Kırımlı
Juri:	Hami Arıkan, Seyital Pamir, Muhiddin Güreli, Ferzan Baydar, Aldemir Konuk, Tarık Akıltopu, Memduh Vural, Nazif Erendağ, Esat Esen, Sırrı Kırımlıoğlu
Kaynak:	(Mimarlık, 1950/01, Sf. 23) (Mimarlık, 1950/02, Sf. 2-9, 39, 40)Alper Erden Engiz kişisel arşivi
Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla inşa edilmiş ilk yapı.
Durumu:	Yapı 1992 yılında yıkılmıştır.
Yarışma Tarihi:	1950 (1. Dönem)
Yapım Tarihi:	1958 (1. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Otel yapısı doğu-batı doğrultusunda denize paralel konumlanmış, dikdörtgen plan şemalı, betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş, turizm konaklama yapısıdır. 1990 yılında Cumhuriyet Meydanı ve çevresinin düzenlemesi için gündeme gelen yarışma fikri sonucunda 1992 yılında yapı yıkılmıştır.

Vaziyet Planı:

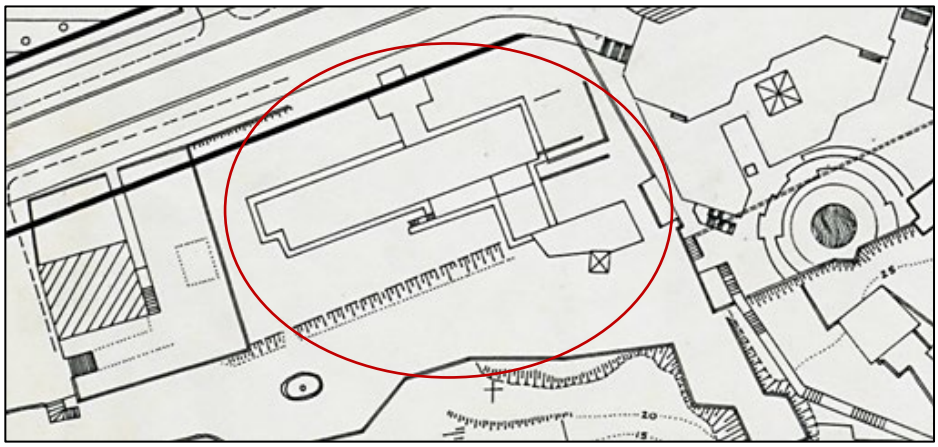

Kaynak: Vaziyet Planı (Otelin Cengiz Bektaş tarafından çizilen Cumhuriyet Meydanı önerisindeki yeri (Örmecioğlu. Akan. Engiz,2022)

Ek 1.4.'ün devamı

a

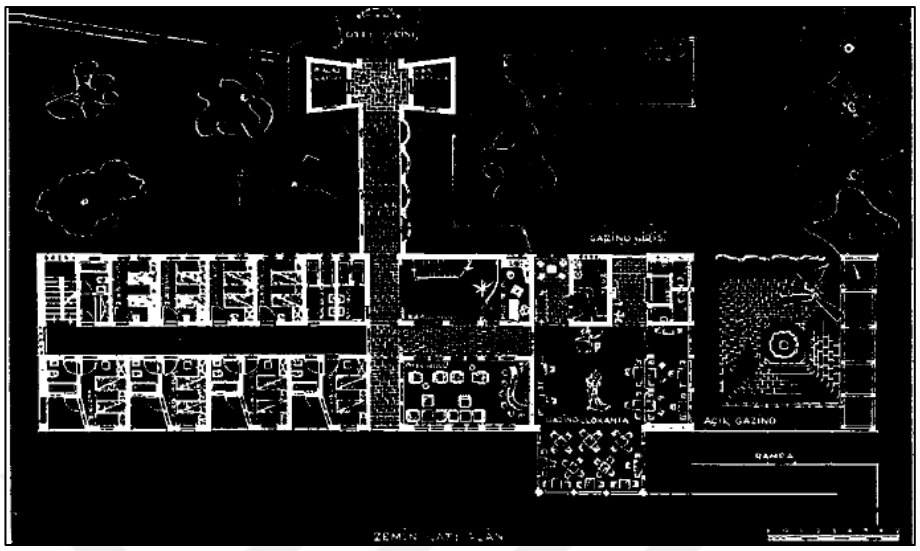

b

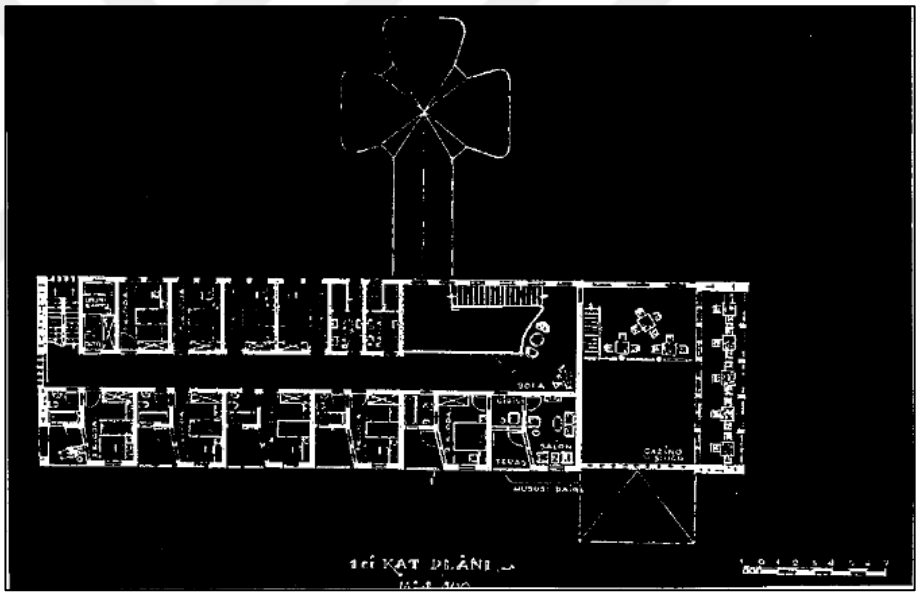

c

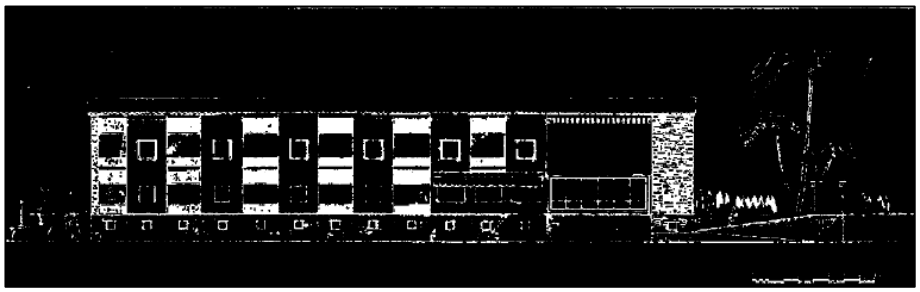

Kaynak: a) Zemin kat planı; **b)** Birinci kat planı; **b)** Ön cephe; (Mimarlık, 1950/01, Sf. 23)

Ek 1.4.'ün devamı

Kaynak: Antalya Şehir Oteli fotoğrafları; (Alper Erden Engiz kişisel arşivi)

Ek 1.5. Antalya Bölge Müzesi (1. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Bölge Müzesi
Yılı:	1964
Yarışmayı Açan Kurum:	Bayındırlık Bakanlığı
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Varlık Mahallesi
Türü:	Dinlence/ Eğlence
Özel İşlevi:	Müze
Yarışmayı Kazanan:	Metin Hepgüler, Doğan Tekeli, Sami S. Sisa
Juri:	H. Kemal Söylemezoğlu, Doğan Ergin Baş, Enver Tokay, Muhlis Türkmen, Yılmaz Sanlı, Teoman Doruk, Avni Kırkağaçlıoğlu, İhsan Kıygı, Necip Yetkin, Orhan Akyürek
Kaynak:	(Arkitekt, 1964/01, Sf. 28-37) (Mimarlık, 1964/01, Haberler) (Mimarlar Odası Arşivi) (https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/204444 [Son erişim tarihi: 17/07/2022].)

Önemi:	Antalya'da inşa edilmiş ilk müze yapısı.
Durumu:	Günümüzde halen müze olarak kullanılmaktadır.
Yarışma Tarihi:	1964 (1. Dönem)
Yapım Tarihi:	1972 (1. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Bu yapı doğu-batı doğrultusunda denize paralel konumlanmış, yataylığı vurgulayan çizgisel, parçalı plan şemalı, betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş, müze yapısıdır. 1968-1971 yılları arasında inşa edilmiş ve 1972 yılında açılışı yapılmıştır. Günümüze kadar özgün işlevine devam etmektedir.

Vaziyet Planı:

Kaynak: Vaziyet Planı (https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/204444

Ek 1.5.'in devamı

a

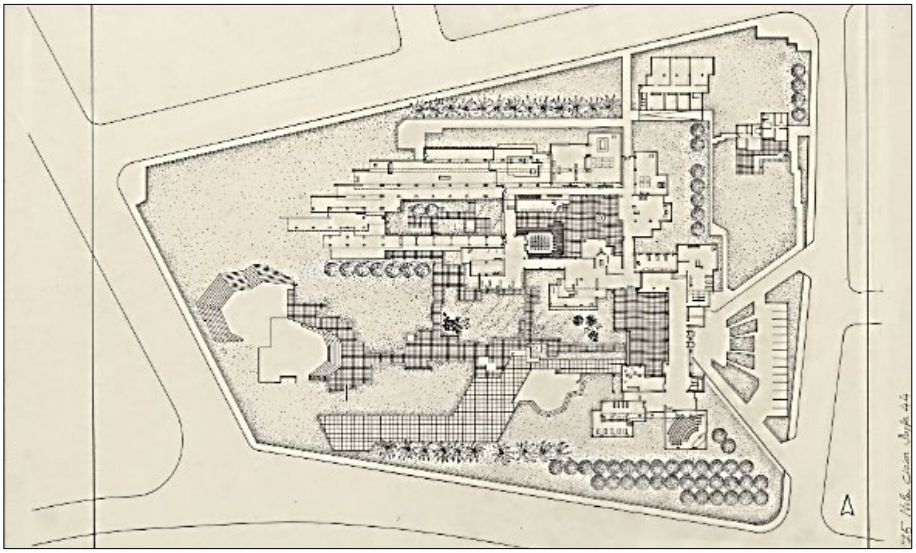

b

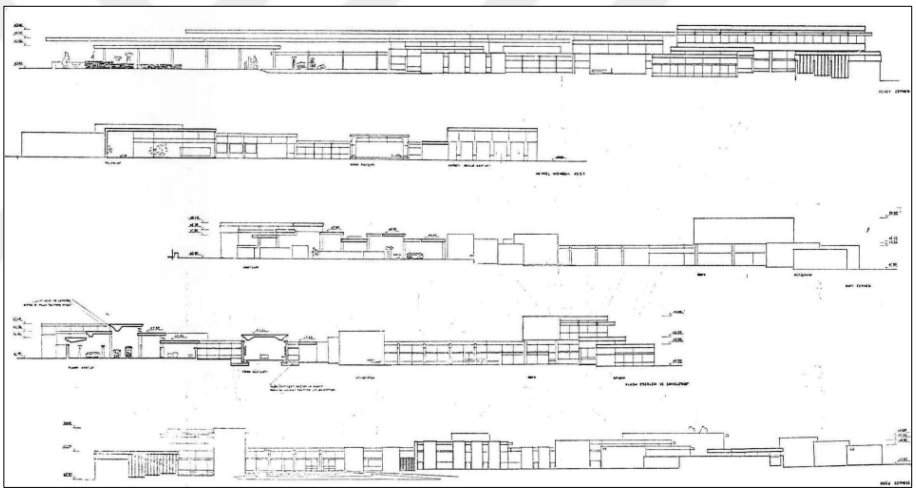

Kaynak: a) Zemin kat planı; **b)** Cepheler; (Arkitekt, 1964/01, Sf. 28-37)

Kaynak: Antalya Bölge Müzesi fotoğrafları; (https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/204444 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.6. Antalya Hükümet Konağı (1. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Hükümet Konağı
Yılı:	1973
Yarışmayı Açan Kurum:	Bayındırlık Bakanlığı
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Kışla Mahallesi
Türü:	Yönetim
Özel İşlevi:	Hükümet Konağı
Yarışmayı Kazanan:	Mahmut Tuna, Merih Karaaslan, Önen Aktürk
Juri:	Feyyaz Erpi, Orhan Akyürek, Günay Çilingiroğlu, Orhan Özgüner, Raşit Rona Rodopman
Kaynak:	Kaynak bulunamadı.

Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla inşa edilmiş ilk idari yapısı.
Durumu:	Yapı 2008 yılında yıkılmıştır.
Yarışma Tarihi:	1973 (1. Dönem)
Yapım Tarihi:	1977 (1. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Ana girişi güney cephesinden iki normal kat bir bodrum kattan oluşan yapı moloz taşlarla yığma teknikle yapılmıştır. Bodrum pencereleri basık, zemin kat pencereleri sivri, üst kat pencereleri ise düz kemerli ve taş sövelidir. Çatı örtüsü Marsilya tipi kiremit örtülü geniş saçakları düz pasa işlemelidir. Uygulama yapılırken bodrum katının kullanımının daha fonksiyonel olabilmesi için 2 metre olan kat yüksekliğini 3 m ye çıkarılması için Zemin ortalama 2 m kazılmıştır. Yapı 2008 yılında yıkılmıştır. Muratpaşa Belediyesi ve Antalya Büyükşehir Belediyesi arşivlerinde bu yapıyla ilgili herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

Kaynak: Antalya Hükümet Konağı fotoğrafları; (https://www.picuki.com/media/2776566109316659712 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.7. Antalya Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi (1. Dönemi)

<table>
<tr><td colspan="2">Yarışma Adı:</td><td colspan="2">Antalya Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yılı:</td><td colspan="2">1974</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yarışmayı Açan Kurum:</td><td colspan="2">Bayındırlık Bakanlığı</td></tr>
<tr><td colspan="2">İlçesi / Mah:</td><td colspan="2">Muratpaşa / Varlık Mahallesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">Türü:</td><td colspan="2">Eğitim</td></tr>
<tr><td colspan="2">Özel İşlevi:</td><td colspan="2">Meslek Lisesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yarışmayı Kazanan:</td><td colspan="2">Zafer Aldemir, Nükhet Ünsal, Osman Türker, Mehmet Avcı</td></tr>
<tr><td colspan="2">Juri:</td><td colspan="2">Yıldırım Parlar, Gülay Andaç, Ersin Arıoğlu, Nejat Ersin, Ersen Gürsel</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kaynak:</td><td colspan="2">(Mimarlık,1974/11-12, Sf. 5) (Mimarlık,1975/01, Sf. 19-28)</td></tr>
<tr><td>Önemi:</td><td>Truzim sektöründe mesleki eğitim veren bir yapıdır.</td><td rowspan="4" colspan="2"> </td></tr>
<tr><td>Durumu:</td><td>Uygulama oteli olarak kullanılmaktadır.</td></tr>
<tr><td>Yarışma Tarihi:</td><td>1974 (1. Dönem)</td></tr>
<tr><td>Yapım Tarihi:</td><td>1985 (2. Dönem)</td></tr>
<tr><td colspan="4">Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:
Otel yapısı doğu-batı doğrultusunda denize paralel konumlanmış, manzara açılmış parçalı plan şemalı, betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş, turizm eğitim yapısıdır.</td></tr>
<tr><td>Vaziyet Planı:</td><td colspan="3"> 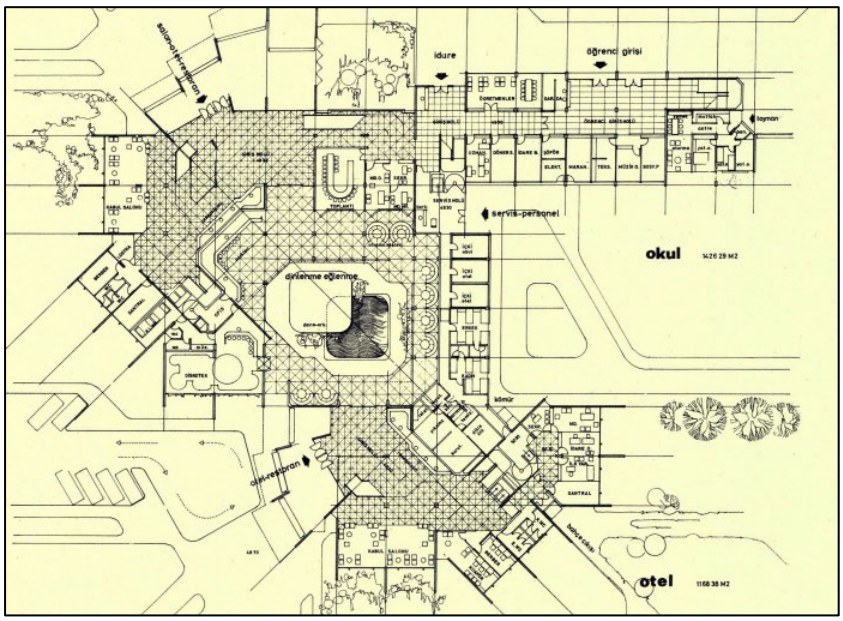

Kaynak: Vaziyet Planı (Mimarlık, 1975/01, Sf. 19-28)</td></tr>
</table>

Ek 1.7.'nin devamı

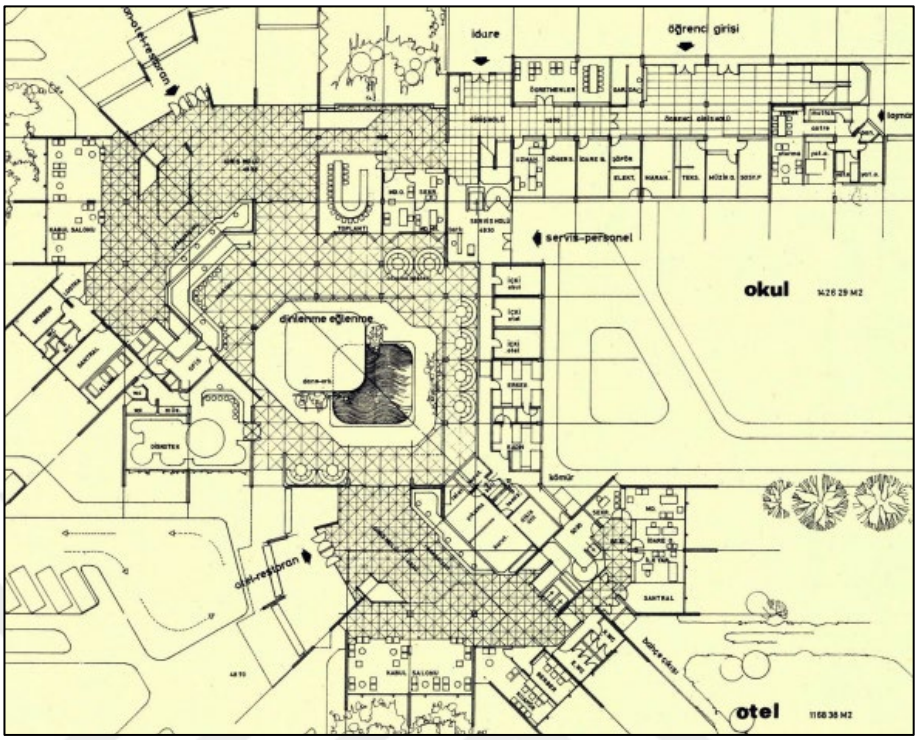

Kaynak: Zemin kat planı; (Mimarlık, 1975/01, Sf. 19-28)

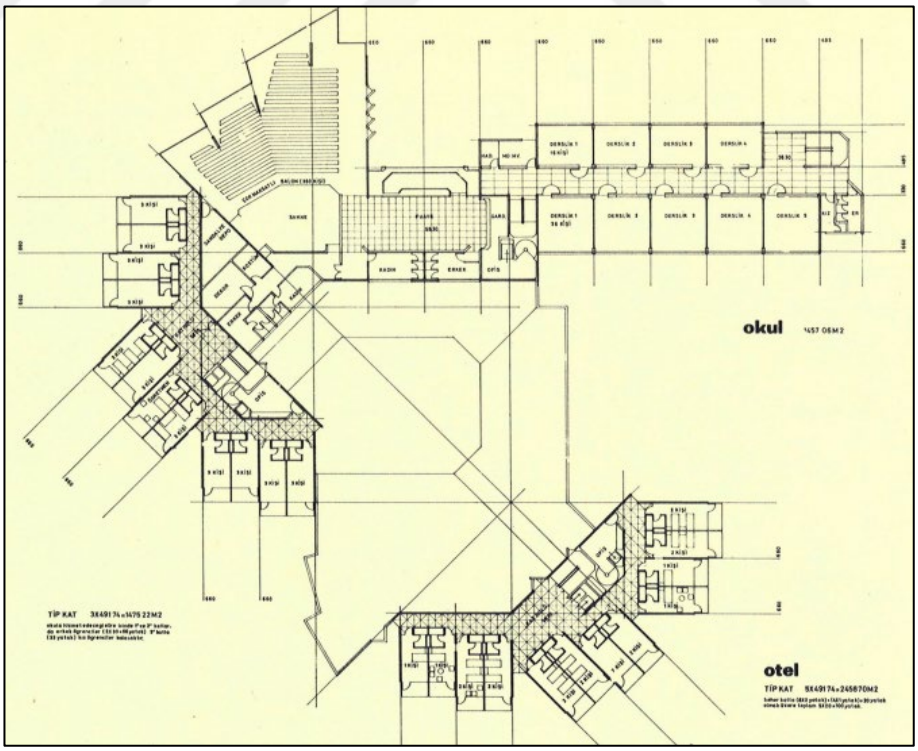

Kaynak: Birinci kat planı; (Mimarlık, 1975/01, Sf. 19-28)

Ek 1.7.'nin devamı

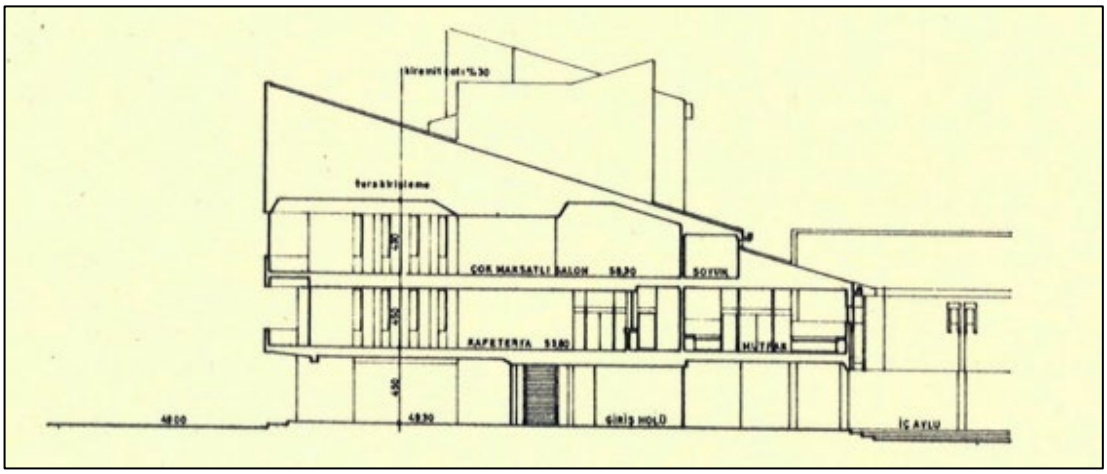

Kaynak: c) c-c kesiti; (Mimarlık, 1975/01, Sf. 19-28)

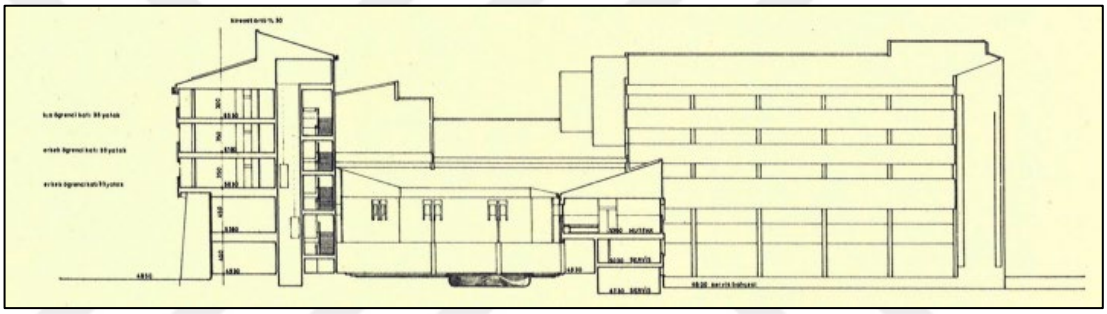

Kaynak: b-b kesiti; (Mimarlık, 1975/01, Sf. 19-28)

Kaynak: Antalya Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi fotoğrafları; (https://muratpasa.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/16230655_Falez_MTAL.pdf) (Uygulama oteli yönetim arşivi)

Ek 1.8. Antalya Adliye Binası (2. Dönemi)

<table>
<tr><td colspan="2">Yarışma Adı:</td><td>Antalya Adliye Binası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yılı:</td><td>1983</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yarışmayı Açan Kurum:</td><td>Bayındırlık Bakanlığı</td></tr>
<tr><td colspan="2">İlçesi / Mah:</td><td>Muratpaşa / Meltem Mahallesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">Türü:</td><td>Adli</td></tr>
<tr><td colspan="2">Özel İşlevi:</td><td>Adliye</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yarışmayı Kazanan:</td><td>Ercan Çoban, Melih Baturalp, Reyhan Ertürk, Metin Ozan, Faruk Arı, İsmail Çuhadar</td></tr>
<tr><td colspan="2">Juri:</td><td>Vahit Erhan, Yalçın Sağlıkova, A. Demir Gökmen, Hami Gürün, İhsan Onrat</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kaynak:</td><td>(Mimarlık, 1984/01, Sf: 46) (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78) (Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki)</td></tr>
<tr><td>Önemi:</td><td>Antalya’da mimari yarışmayla inşa edilmiş ilk adli yapı.</td><td rowspan="4"> </td></tr>
<tr><td>Durumu:</td><td>Yapı ek bina olarak işlevine devam ekmektedir.</td></tr>
<tr><td>Yarışma Tarihi:</td><td>1983 (2. Dönem)</td></tr>
<tr><td>Yapım Tarihi:</td><td>1990 (2. Dönem)</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:
Antalya Adliye yapısı simetrik tek blok olarak tasarlanmıştır ve yapı kentin doğudan batıya uzanan ve çevreyolu ile dik kesişen ana arter üzerinden konumlandırılmıştır. Topoğrafya ve manzaraya ters düşmeyen bir kütle yerleşim organizasyonuna sahiptir.</td></tr>
<tr><td>Vaziyet Planı:</td><td colspan="2"> 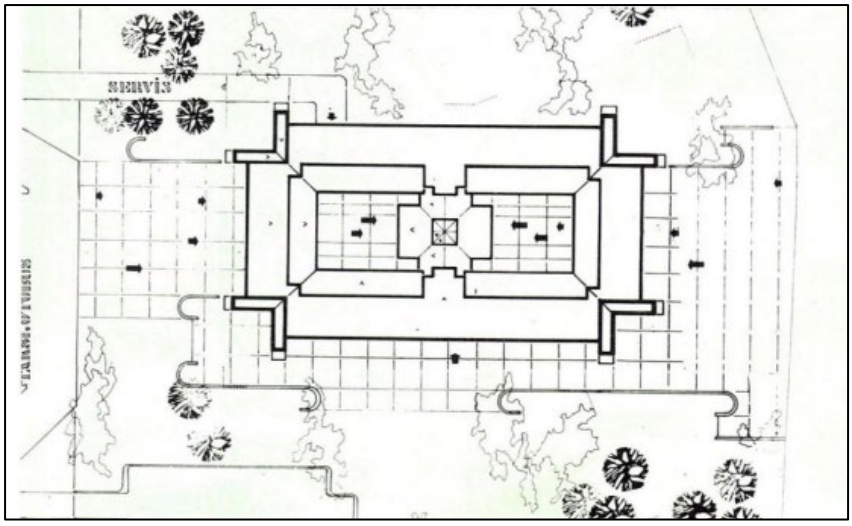
Kaynak: Vaziyet Planı (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)</td></tr>
</table>

Ek 1.8.'in devamı

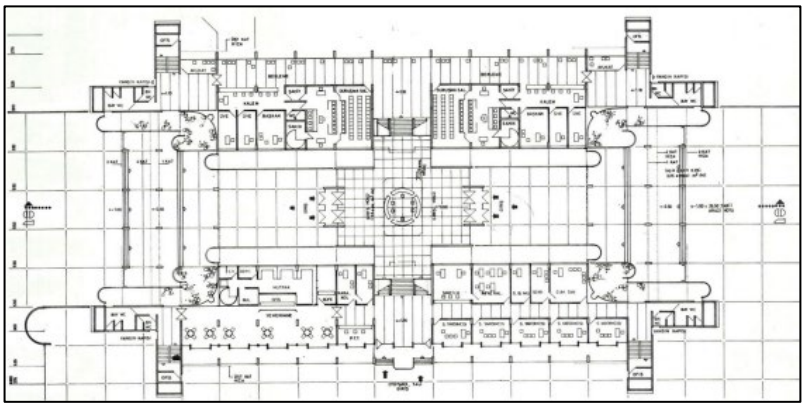

Kaynak: Zemin kat planı; (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

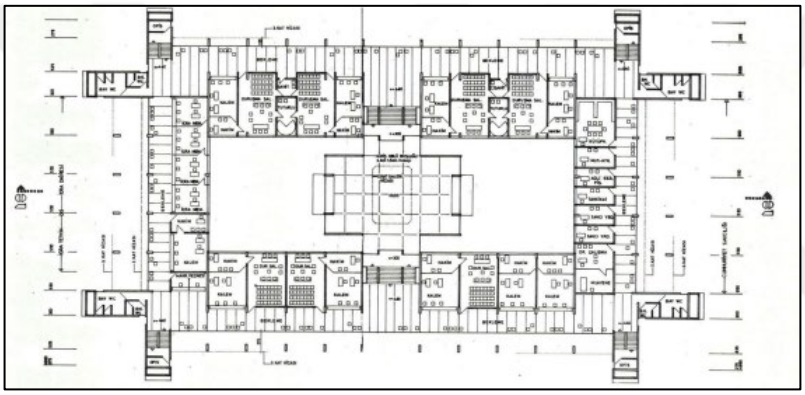

Kaynak: Birinci kat planı; (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

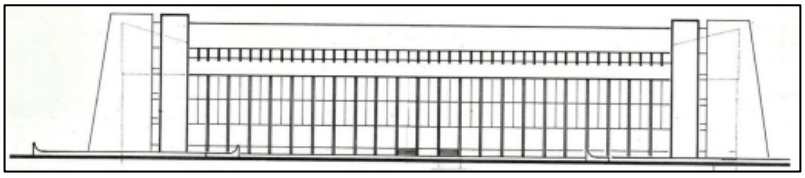

Kaynak: Güney cephe; (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

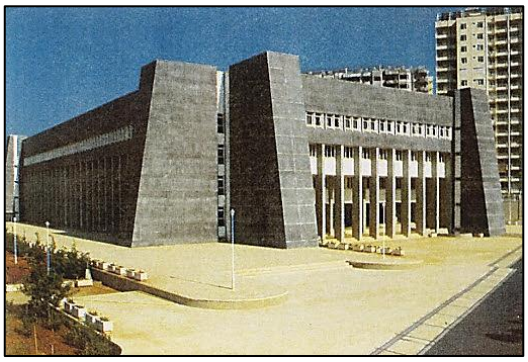

Kaynak: Antalya Adliye Binası fotoğrafları; (Anonim 12: http://www.ecmimarlik .com/ [Son erişim tarihi: 21/05/2022])

Ek 1.9. Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi (2. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Yılı:	1983
Yarışmayı Açan Kurum:	Ankara Üniversitesi Rektörlüğü
İlçesi / Mah:	Konyaaltı / Pınarbaşı Mahallesi
Türü:	Sağlık
Özel İşlevi:	Hastane
Yarışmayı Kazanan:	Bilinmiyor
Juri:	İlhami Ural, Ergun Unaran, Orhan Demiraslan, Cemil Gerçek, Alpay Aşkun, Zafer Gülçur
Kaynak:	Akdeniz Üniversitesi Fen İşleri Müdürlüğü arşivinde herhangi bir veriye ulaşılamadı. https://slideplayer.biz.tr/slide/2007740/

Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla inşa edilmiş hastane yapısıdır.
Durumu:	Akdeniz Üniversitesi Hastanesi B Blok olarak kullanılmaya devam edilmektedir.
Yarışma Tarihi:	1983 (2. Dönem)
Yapım Tarihi:	Bilinmiyor.

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

1982 yılında kurulan Akdeniz Üniversitesi'nin kadrolarının tam oluşmamasından dolayı Ankara Üniversitesi desteğiyle açılmış bir yarışmadır. Bu nedenle Akdeniz Üniversitesi Fen İşleri Müdürlüğü arşivlerinde herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

Kaynak: Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi fotoğrafları; (Anonim 16: https://www.gecemlighting.com/portfolio/akdeniz-universitesi-tip-fakultesi-morfoloji-binasi-antalya/ [Son erişim tarihi: 20/08/2022])

Ek 1.10. Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri (2. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri
Yılı:	1986
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Belediyesi
İlçesi / Mah:	Kepez / Yeni Doğan Mahallesi
Türü:	Ulaşım
Özel İşlevi:	Otogar
Yarışmayı Kazanan:	İlhami Özköse, Yakup Hazan
Juri:	Şevki Vanlı, Salih Erbora, Mehmet Konuralp, Özcan Kırmızıoğlu, Mehmet Kaytanlıoğlu, Sacit Güngör, Nilüfer Topçuoğlu
Kaynak:	(Mimarlık, 1986/01, Sf. 11) (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19) (Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki)
Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla inşa edilmiş ilk ulaşım yapısı.
Durumu:	Antalya Belediyesi Otobüs Terminali olarak kullanılmaya devam etmektedir.
Yarışma Tarihi:	1986 (2. Dönem)
Yapım Tarihi:	1997 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Tasarım şehirlerarası otobüs trafiği ile şehir içi araç trafiği arasında konumlandırılan yatay bir yapı ve bu yatay yapı alanında, iki trafik akışı arasında yolcuların sadece zemin kotta hareket etmeleri üzerine kurgulanmıştır. Projenin ifade ettiği önemli bir nokta güneş ışığı altındaki gölgenin tasarımıdır. Saçak, tasarımı vurgulayıcı eleman olarak kullanılmıştır.

Vaziyet Planı:

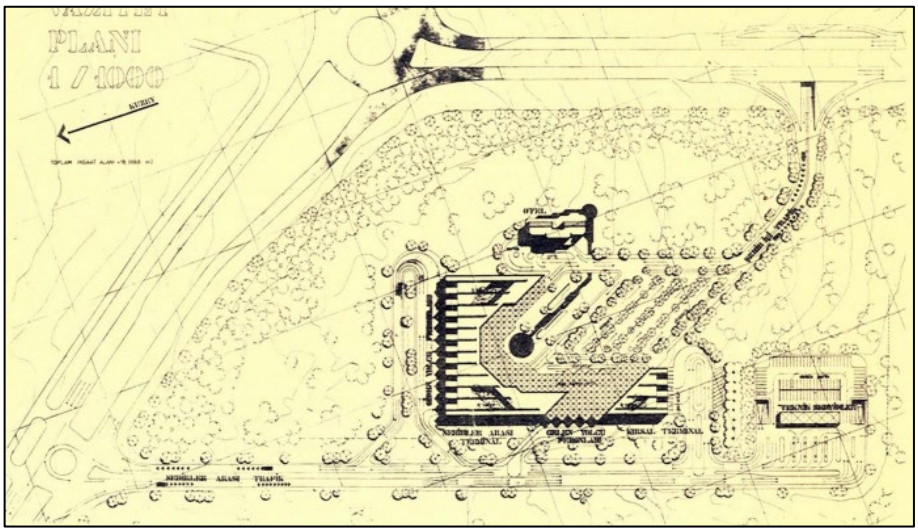

Kaynak: Vaziyet Planı (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19)

Ek 1.10.'un devamı

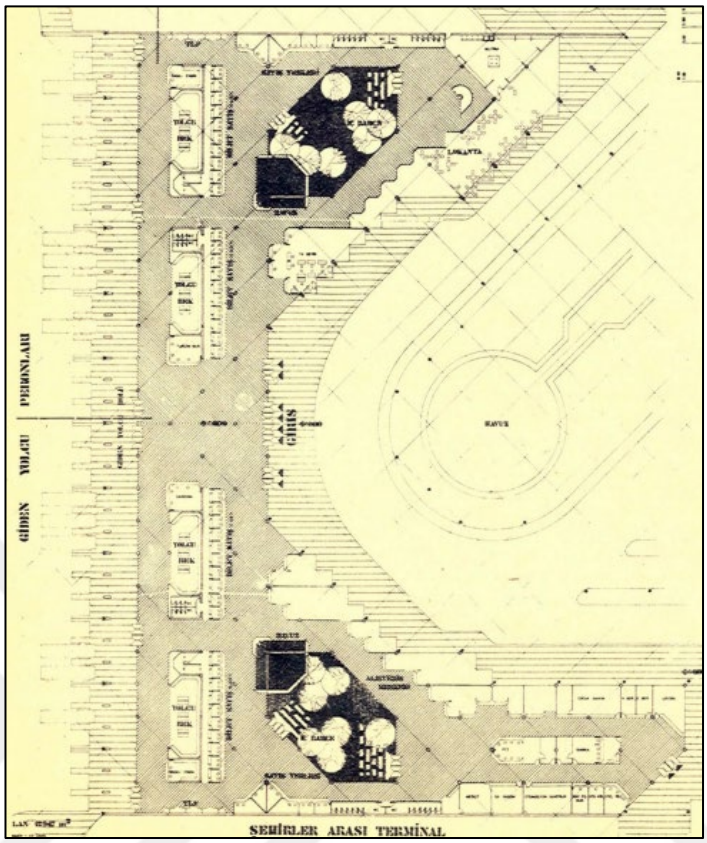

Kaynak: Zemin kat planı; (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

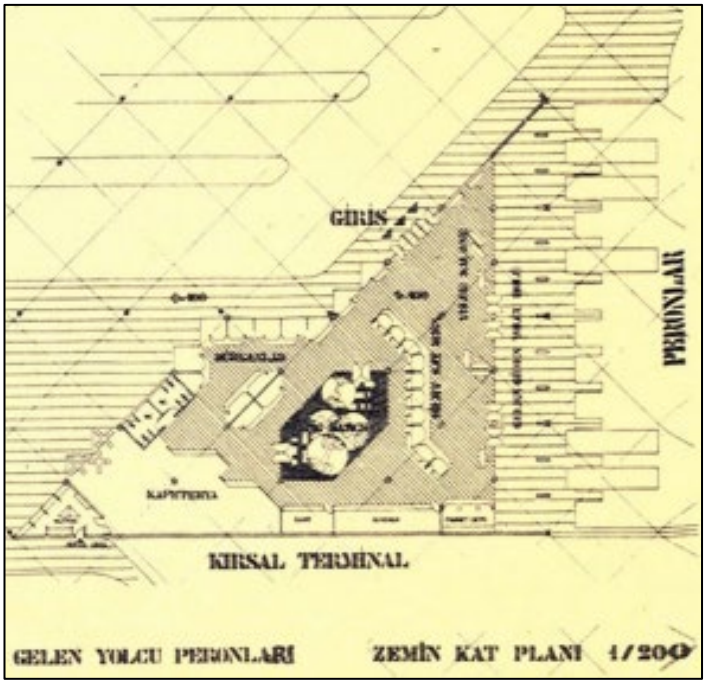

Kaynak: Birinci kat planı; (Mimarlık, 1987/03, Sf. 78)

Ek 1.10.'un devamı

Kaynak: Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri fotoğrafları; (Anonim 17: http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-belediyesi-sehirlerarasi-otobus-terminali/4595 [Son erişim tarihi: 20/08/2022])

Ek 1.11. Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali (2. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali
Yılı:	1991
Yarışmayı Açan Kurum:	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Yeşilköy Mahallesi
Türü:	Hava Limanı
Özel İşlevi:	Ulaşım
Yarışmayı Kazanan:	Doğan Tekeli, Sami S. Sisa
Juri:	Aytekin Akagün, Hayati Tabanlıoğlu, Mevhibe Can, A. Demir Gökmen, Sadık Köseoğlu, Hüseyin Ulukanlı, Mehmet Eğilmez
Kaynak:	(Mimar, 1991/01, Sf. 11) (Yapı, 1991/01, Sf. 15) (Tasarım, 1991/04, Sf. 32) (Arkitekt, 1991/05, Sf. 57-65) (Mimarlık&Dekorasyon, 1991/05, Sf. 81-96) (Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki)

Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla inşa edilmiş ikinci ulaşım yapısı.
Durumu:	Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali olarak kullanılmaya devam etmektedir.
Yarışma Tarihi:	1991 (2. Dönem)
Yapım Tarihi:	1998 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Turizm ağırlıklı bir havalimanı olan Antalya Havalimanı birçok havalimanında olduğu gibi iyi işleyen bir makina olmakla birlikte mimari nitelik taşıması gerektiği düşünülmüştür. Yapı olgun, gösterişe kaçmayan yalın bir yapı olması amaçlanmış, özellikle turistin ülkeye geliş ve gidişte ilk ve son izlenimlerinin oluşmasında, bu yapının olumlu etkisi ve hatırlatıcı nitelikleri bulunması istenmiştir

Kaynak: Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali fotoğrafları; (https://www.arkitera.com/ proje/antalya-havalimani-dis-hatlar-terminal-binasi/)

Ek 1.11.'in devamı

Vaziyet Planı	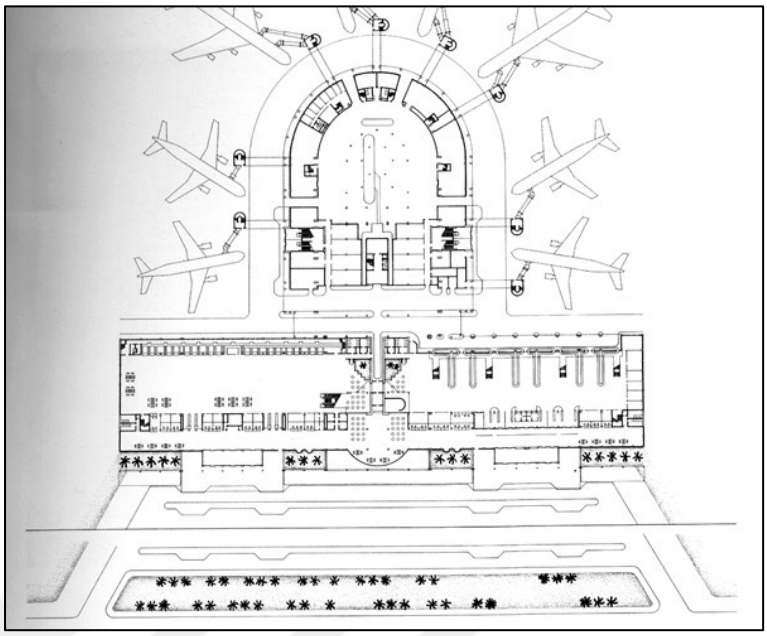 **Kaynak:** Vaziyet Planı (https://www.arkitera.com/proje/antalya-havalimani-dis-hatlar-terminal-binasi/)
	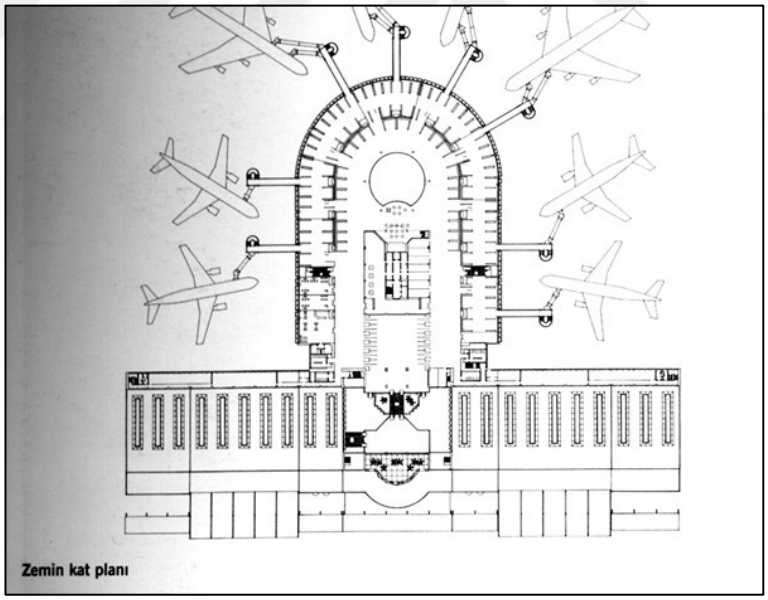 **Kaynak:** Zemin kat planı; (https://www.arkitera.com/proje/antalya-havalimani-dis-hatlar-terminal-binasi/)
	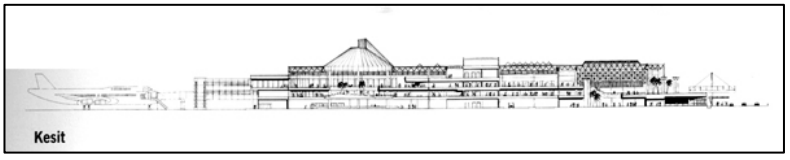 **Kaynak:** Kesit; (https://www.arkitera.com/proje/antalya-havalimani-dis-hatlar-terminal-binasi/)

Ek 1.12. Antalya Kale Kapısı İş Merkezi (2. Dönemi)

Yarışma Adı:	Antalya Kale Kapısı İş Merkezi
Yılı:	1992
Yarışmayı Açan Kurum:	Özel Sektör
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Elmalı Mahallesi
Türü:	Ticari
Özel İşlevi:	İş Merkezi
Yarışmayı Kazanan:	Hakan Eyican
Juri:	İlyas Engiz, Salih Tuncer, Sevgi İşbir, Sadık Mercangöz, Ali Çetin Özer
Kaynak:	(Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki) (Muratpaşa Belediyesi Arşiv)

Önemi:	Antalya'da özel sektör tarafından düzenlenen ilk mimari yarışma yapısı.
Durumu:	Antalya kuyumcular çarşısı olarak kullanılmaya devam etmektedir.
Yarışma Tarihi:	1992 (2. Dönem)
Yapım Tarihi:	Bilinmiyor.

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Kuyumcular çarşısı olarak işlevine devam eden Kale Kapısı İş merkezi zemin kotundan insanları kot farkıyla yükselterek alıp geniş saçağının altında toplayıp yapıya davet etmektedir Açıkta olan taşıyıcılar ile kullanıcıların yüksekliği algılamasını sağlanmış ve ferah bir alan oluşturulmuştur.

Vaziyet Planı:

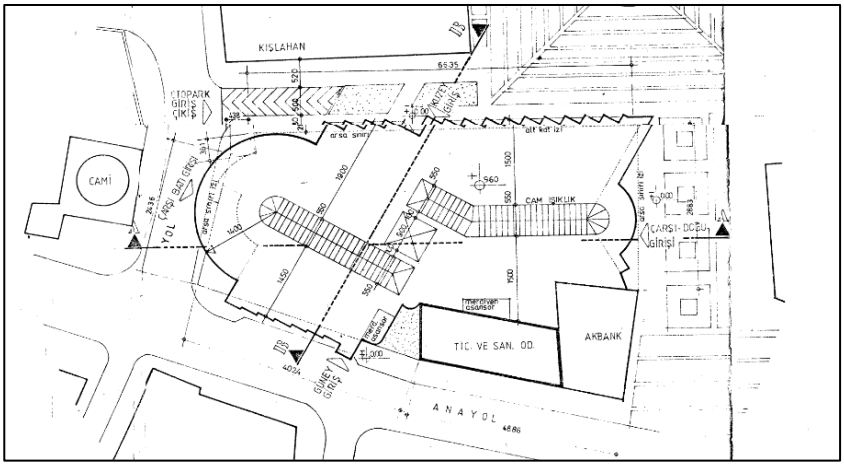

Kaynak: Vaziyet Planı (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Ek 1.12.'in devamı

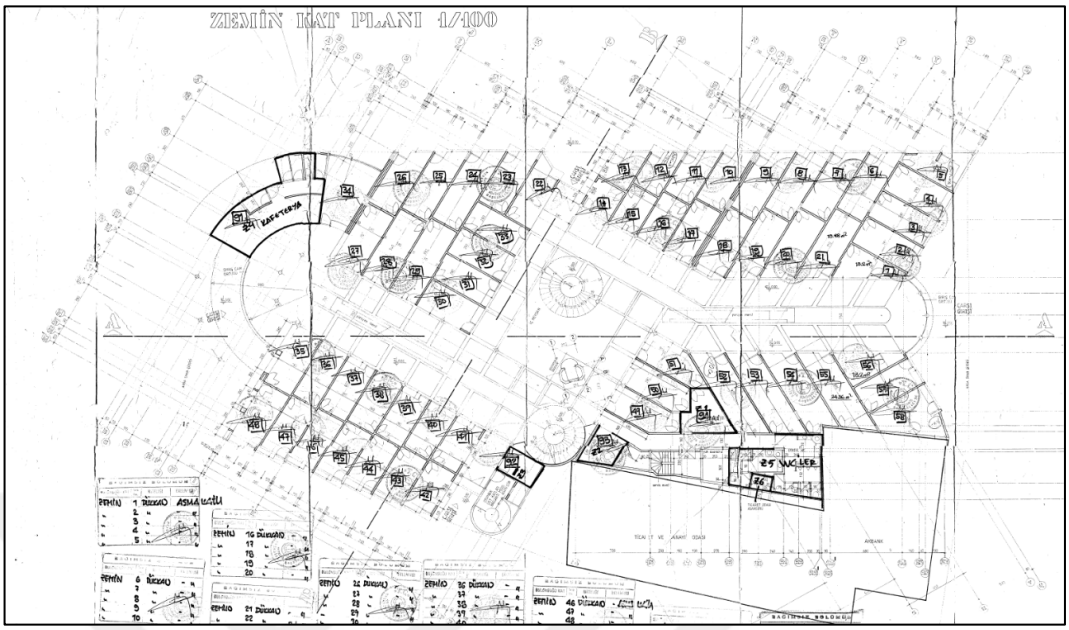

Kaynak: Zemin kat planı (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Kaynak: Asma kat planı (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Ek 1.12.'in devamı

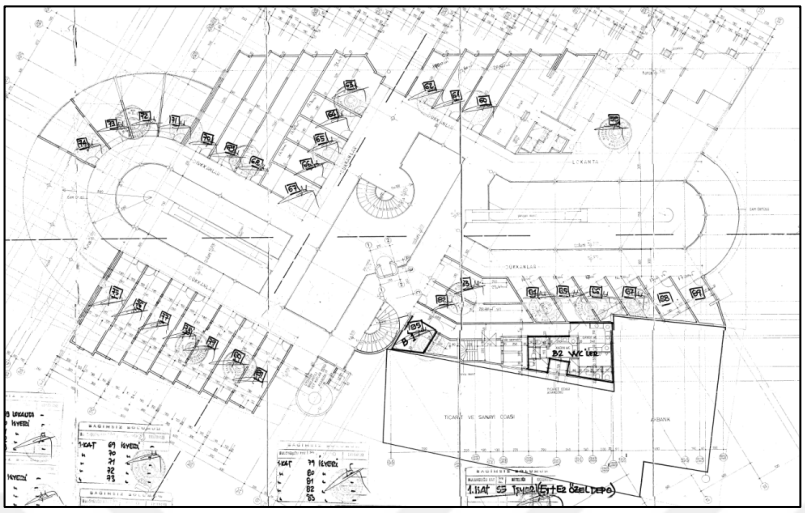

Kaynak: 1. Kat planı (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

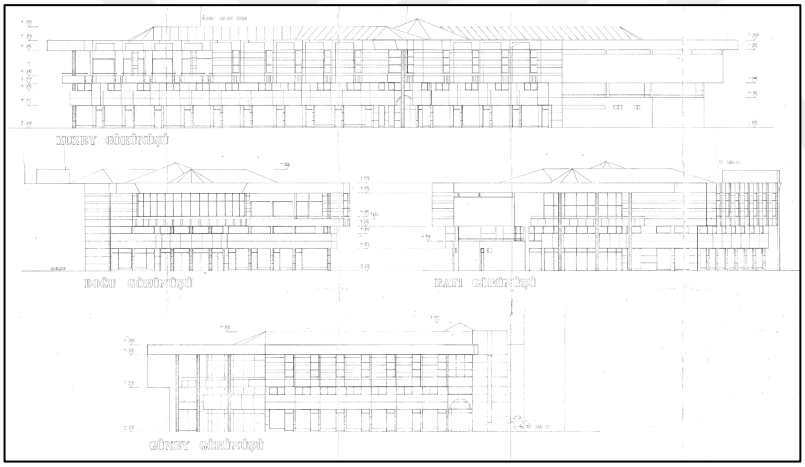

Kaynak: Görünüşler (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Kaynak: Antalya Kale Kapısı İş Merkezi fotoğrafları (https://yandex.com.tr/harita/-/CCURrPCt8A)

Ek 1.13. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi (2. Dönemi)

Yarışma Adı:	TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi
Yılı:	1992
Yarışmayı Açan Kurum:	TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Meltem Mahallesi
Türü:	Kamu
Özel İşlevi:	İnşaat Mühendisleri Odası
Yarışmayı Kazanan:	İlyas Engiz, Ayşe Sezen Engiz
Juri:	Yusuf Dino, Recep Eksengil, Cem Açıkkol, Yüksel Yurtkuran, Yavuz Canöz
Kaynak:	(Mimarlık, 1993/01, Yarışmalar Özel Eki) (Mimarlık, 1993/03, Sf. 12) (Mimarlar Odası Arşivi)
Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla İnşaat Mühendisleri için yapılmış yapı.
Durumu:	Antalya İnşaat Mühendisleri Odası olarak kullanılmaya devam ekmektedir.
Yarışma Tarihi:	1992 (2. Dönem)
Yapım Tarihi:	1997 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Mimarlar Odası binası yanında bulunun İnşaat Mühendislerini tek çatı altında toplayan bu yapıda farklı malzemeler bir arada kullanılmıştır. Farklı kotlarda cephelerde farklı boyutlarda açıklıklar oluşturulurken ahşap çelik beton gibi malzemeler bir arada kullanılmıştır.

Vaziyet Planı:

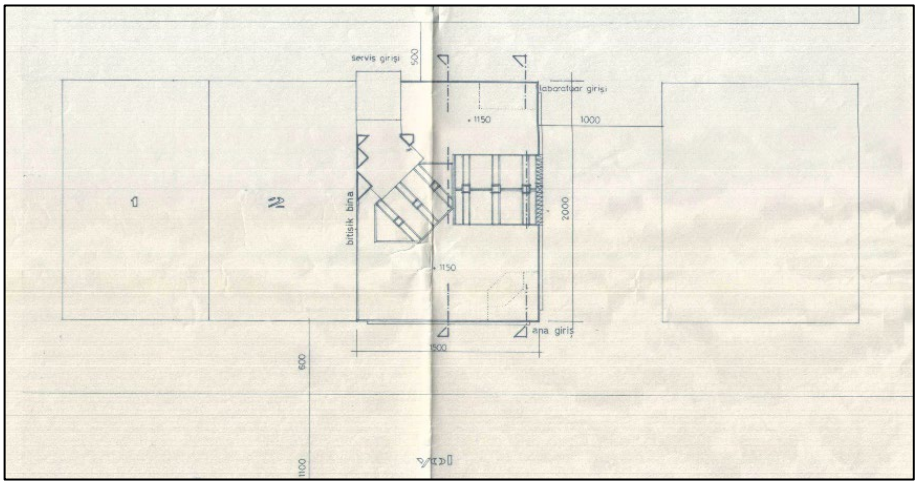

Kaynak: Vaziyet Planı (İlyas Engiz ve Alper Erden Engiz Arşivi)

Ek 1.13.'in devamı

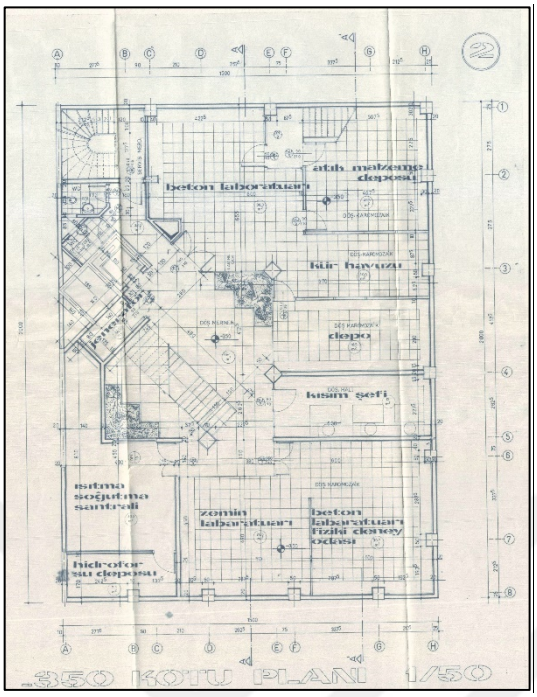

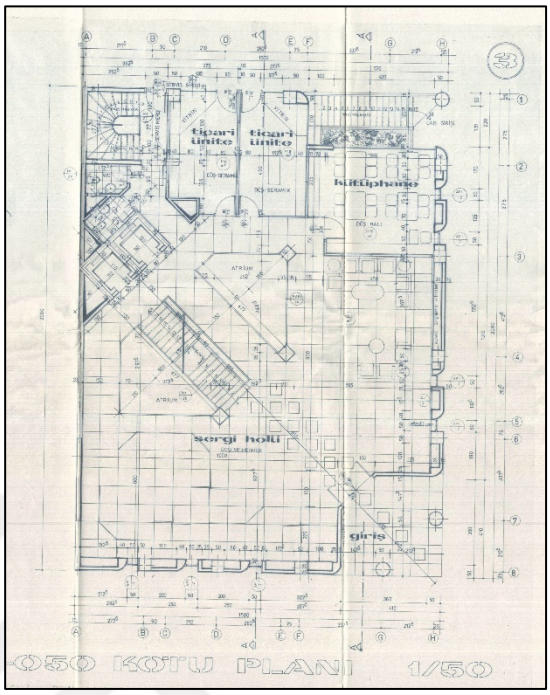

Kaynak: sol) -3,50 kotu planı; **sağ)** -0,50 kotu planı; (İlyas Engiz ve Alper Erden Engiz Arşivi)

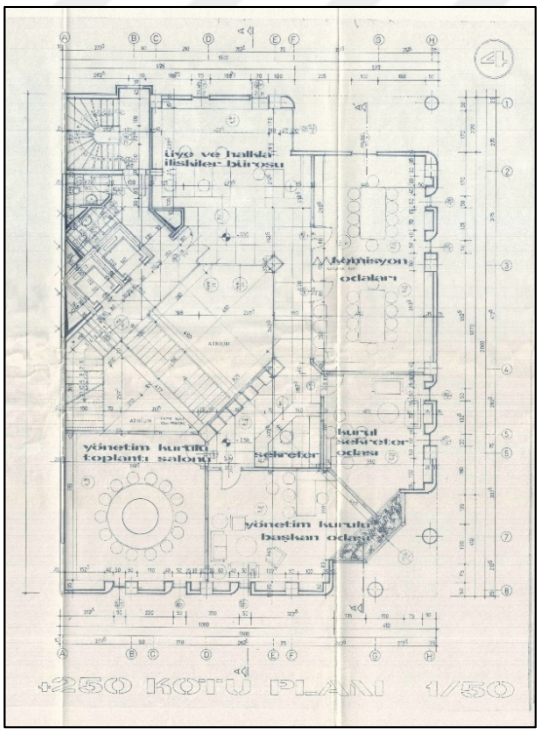

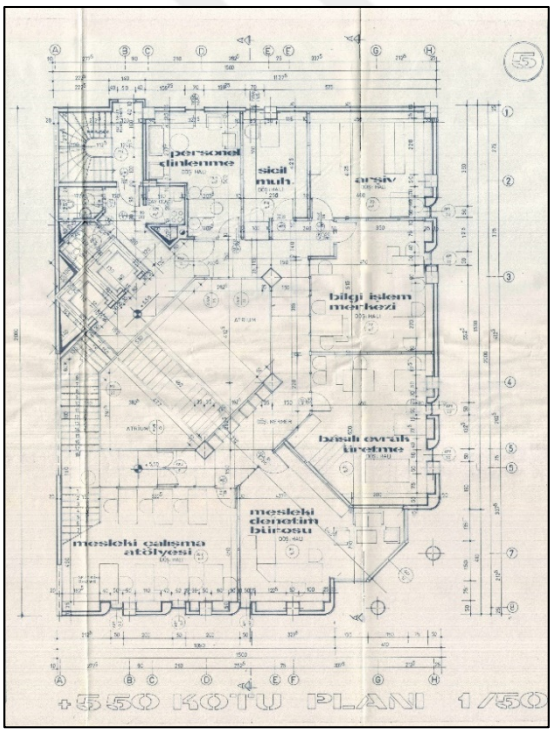

Kaynak: sol) +2,50 kotu planı; **sağ)** +5,50 kotu planı; (İlyas Engiz ve Alper Erden Engiz Arşivi)

Ek 1.13.'in devamı

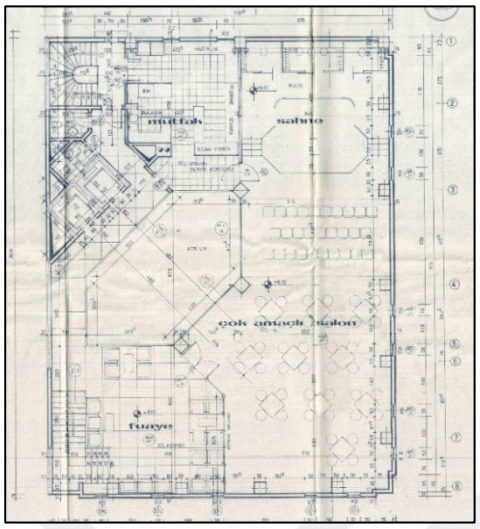

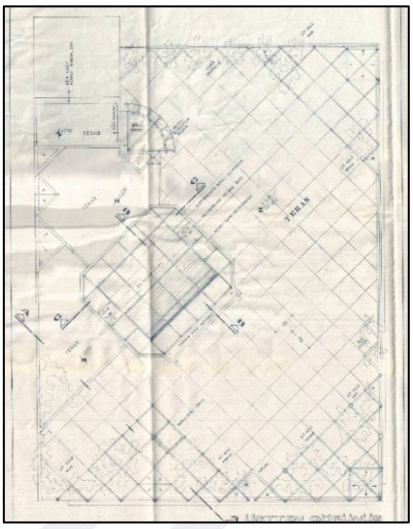

Kaynak: sol) +8,50 kotu planı; **sağ)** Çatı planı; ((İlyas Engiz ve Alper Erden Engiz Arşivi)

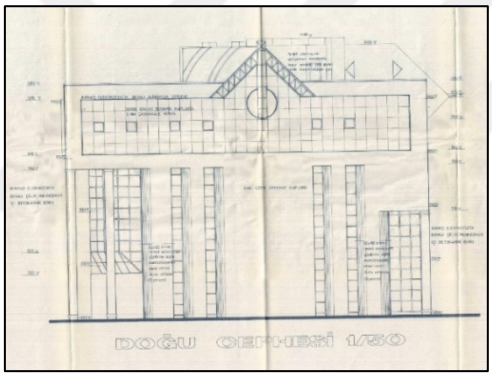

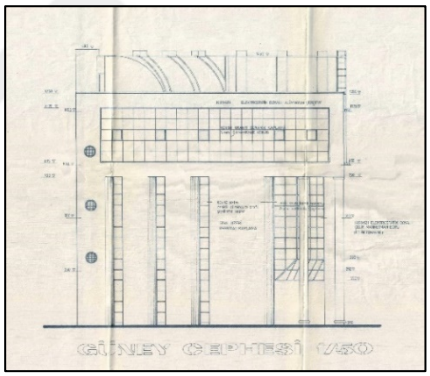

Kaynak: Görünüşler; (İlyas Engiz ve Alper Erden Engiz Arşivi)

Kaynak: TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi fotoğrafı; (Alper Erden Engiz Arşivi) (https://docplayer.biz.tr/110497593-Donem-calisma-raporu.html)

Ek 1.14. TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi (2. Dönemi)

Yarışma Adı:	TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi
Yılı:	1992
Yarışmayı Açan Kurum:	TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Meltem Mahallesi
Türü:	Kamu
Özel İşlevi:	Mimarlar Odası
Yarışmayı Kazanan:	Birol Gültekin, Aytekin Gültekin
Juri:	Özcan Kırmızıoğlu, İlyas Engiz, Ercüment Erdoğan, Recep Esengil, Yüksel Yurtkuran
Kaynak:	(Mimarlık, 1993/07, Sf. 28) (Mimarlar Odası Arşivi)
Önemi:	Mimarlık sektöründe hizmet veren idari işlerin yürütüldüğü ve tüm mimarları tek çatı altında birleştiren yapıdır.
Durumu:	Antalya Mimarlar Odası olarak kullanılmaya devam etmektedir.
Yarışma Tarihi:	1992 (2. Dönem)
Yapım Tarihi:	1996 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Meltem Mahallesinde hizmet vermeye devam eden Mimarlar Odası binası farklı tasarımıyla ilgi çeken bir yapıdır. Birbirinden farklı malzemelerin renklerin bir araya gelmesiyle oluşmuş ve formların farklı konumlarda birleştiği yapıdır. Çevresinde diş hekimleri odası, tabipler odası, eczacılar odası ve mühendisler odası gibi yapılar bulunmaktadır.

Vaziyet Planı:

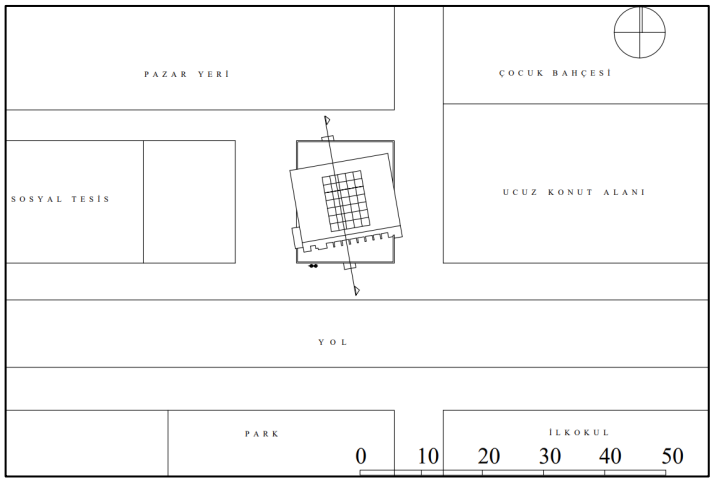

Kaynak: Vaziyet Planı (Birol Gültekin Arşivi)

Ek 1.14.'ün devamı

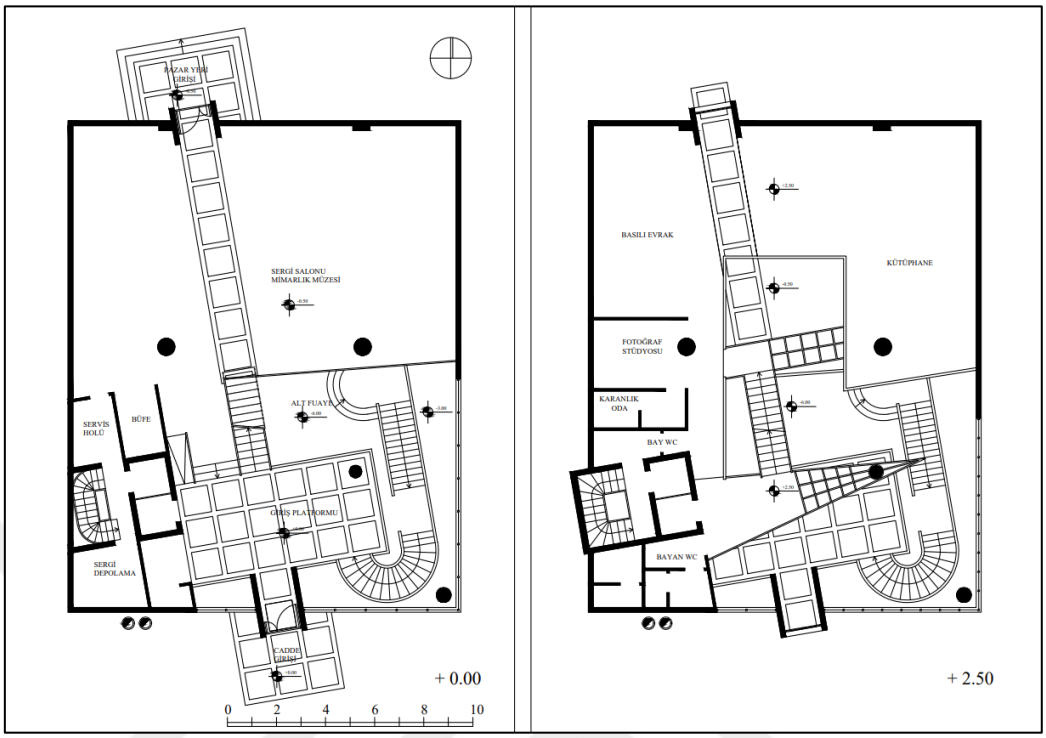

Kaynak: sol) Zemin kat planı; **sağ)** Birinci kat planı; (Birol Gültekin Arşivi)

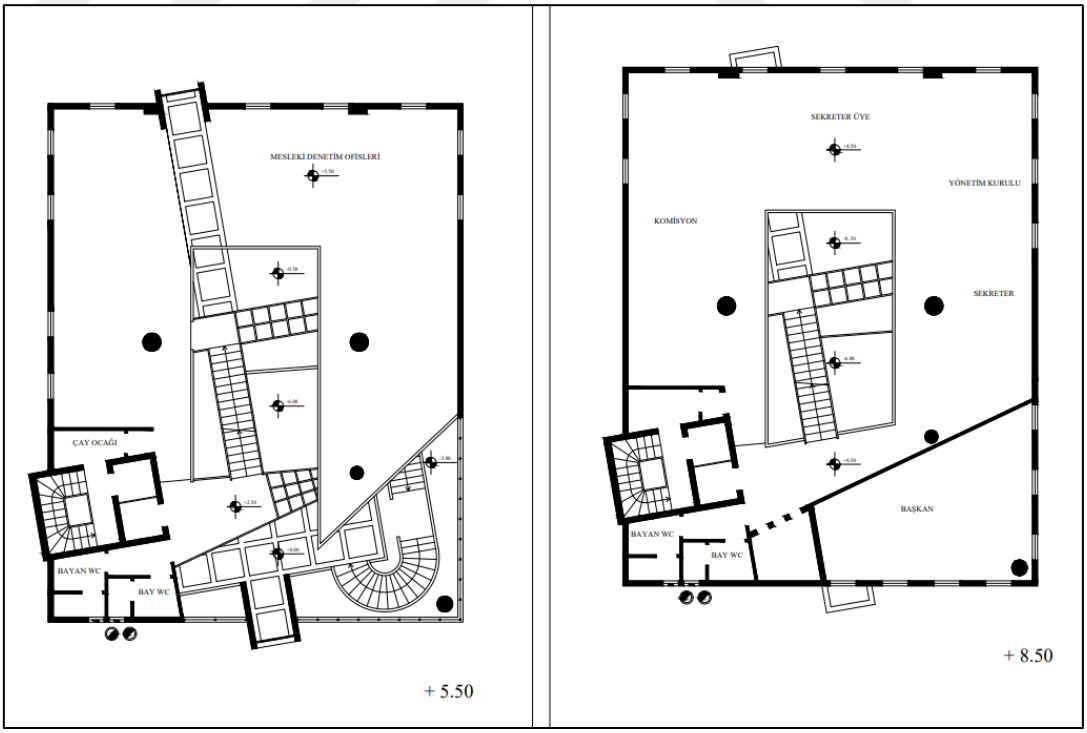

Kaynak: sol) İkinci kat planı; **sağ)** Üçüncü kat planı;; (Birol Gültekin Arşivi)

Ek 1.14.'ün devamı

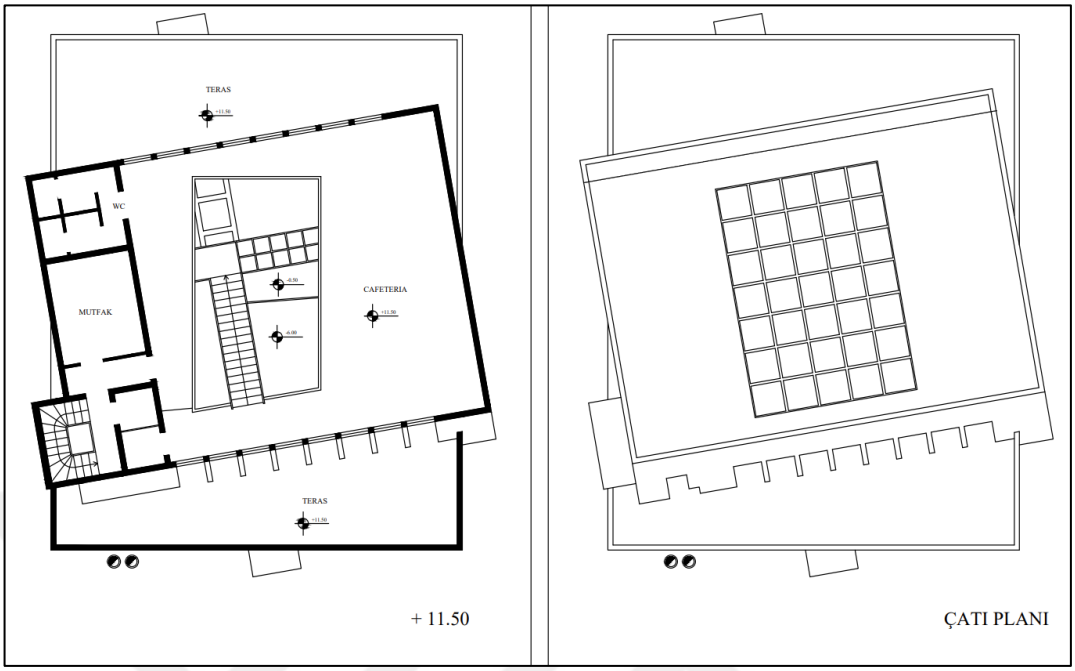

Kaynak: sol) Dördüncü kat planı; **sağ)** Çatı planı; (Birol Gültekin Arşivi)

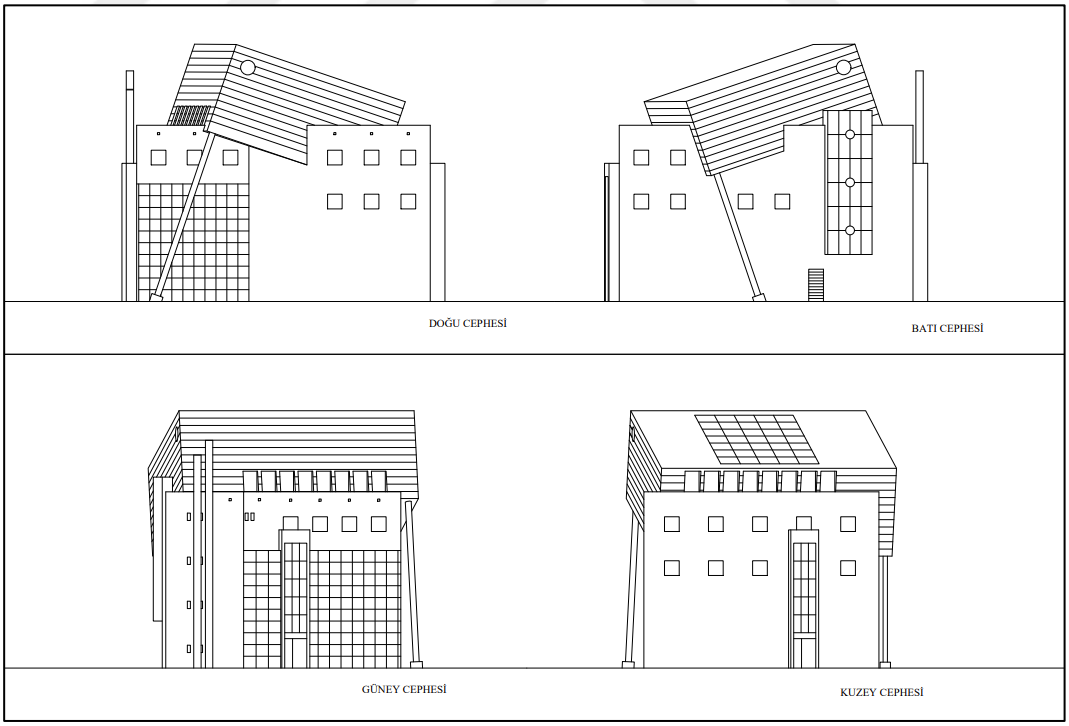

Kaynak: Görünüşler; (Birol Gültekin Arşivi)

Ek 1.14.'ün devamı

Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi fotoğrafları; (https://antmimod.business.site/)

Ek 1.15. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya Bölge Temsilciliği- Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Ortak Hizmet Binası (3. Dönem)

Yarışma Adı:	TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya Bölge Temsilciliği- Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Ortak Hizmet Binası (Bölgesel)
Yılı:	1994
Yarışmayı Açan Kurum:	TMMOB Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi ve Elektrik Mühendisleri Odası Antalya Bölge Temsilciliği
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Meltem Mahallesi
Türü:	Kamu
Özel İşlevi:	Elektrik Mühendisleri Odası
Yarışmayı Kazanan:	Ertuğ Uçar
Juri:	Özden Egel, Recep Esengil, B. Bülent Özkaya, Meral Yalçıntepe, Yüksel Yurtkuran
Kaynak:	Muratpaşa Belediyesi arşivi
Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla Elektrik Mühendisleri için inşa edilmiş yapı.
Durumu:	Antalya Elektrik Mühendisleri Odası olarak kullanılmaya devam ekmektedir.
Yarışma Tarihi:	1994 (3. Dönem)
Yapım Tarihi:	1997 (3. Dönem)

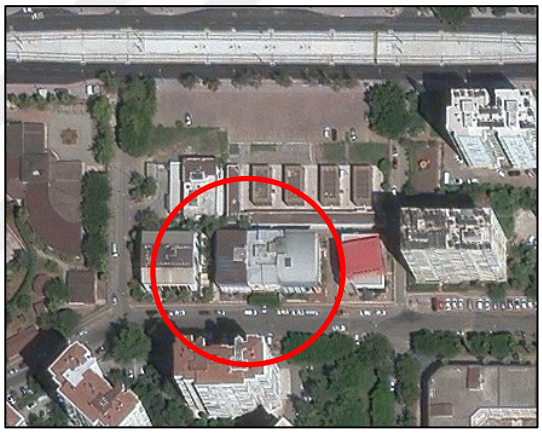

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Mimarlar Odası Antalya şubesi katkıları ile düzenlenen proje yarışması sonucunda yapılan yapı mimarlar odası ve inşaat mühendisleri odasının yanında bulunmaktadır.1997 yılında ilk kullanıma açılan yapıda 2010 yılında daha iyi hizmet verebilmesi için tadilat yapılma kararı alınmıştır. Şu an hizmet veren mevcut bina cephesinde farklı kotlarda farklı boyutlarda pencereler yapılarak bir ritim oluşturulmuştur.

Ek 1.15.'in devamı

Vaziyet Planı:

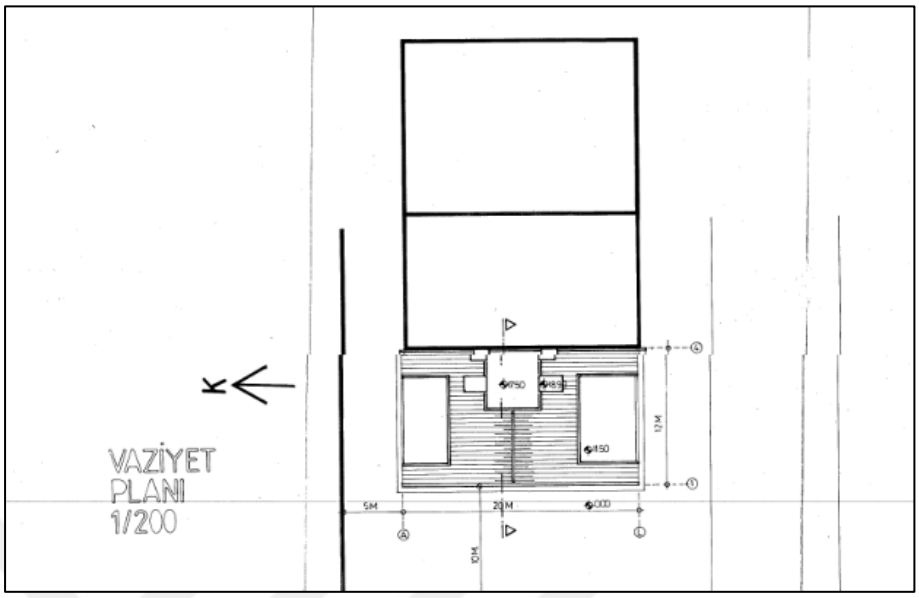

Kaynak: Vaziyet planı; (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

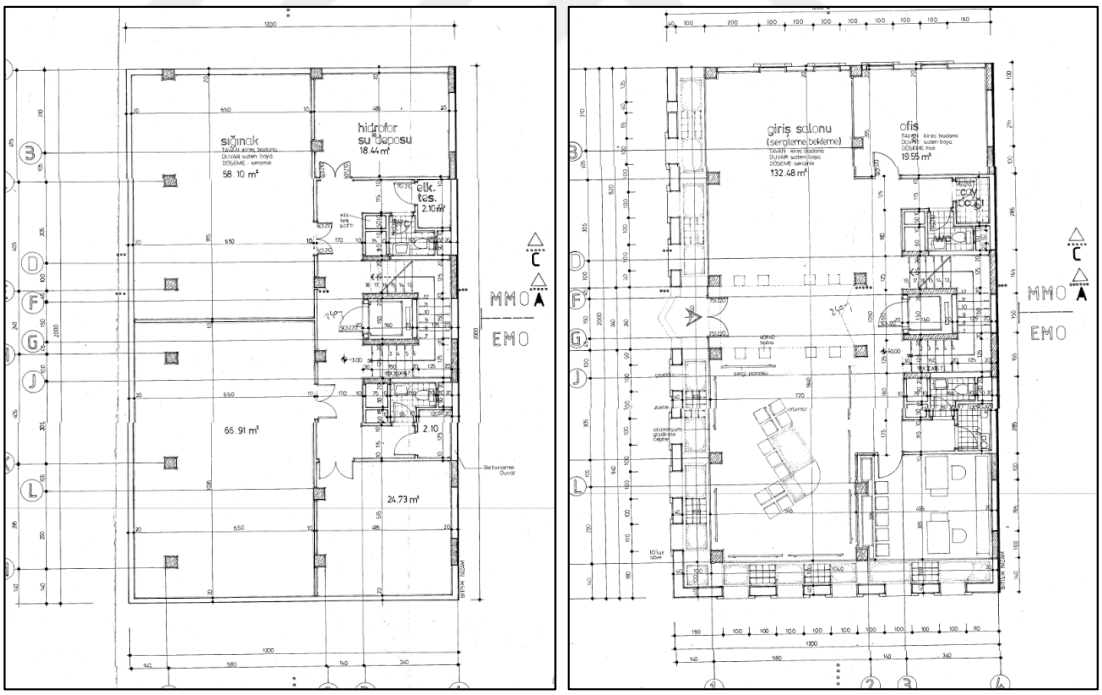

Kaynak: sol) İkinci bodrum kat planı; **sağ)** Birinci bodrum kat planı; (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Ek 1.15.'in devamı

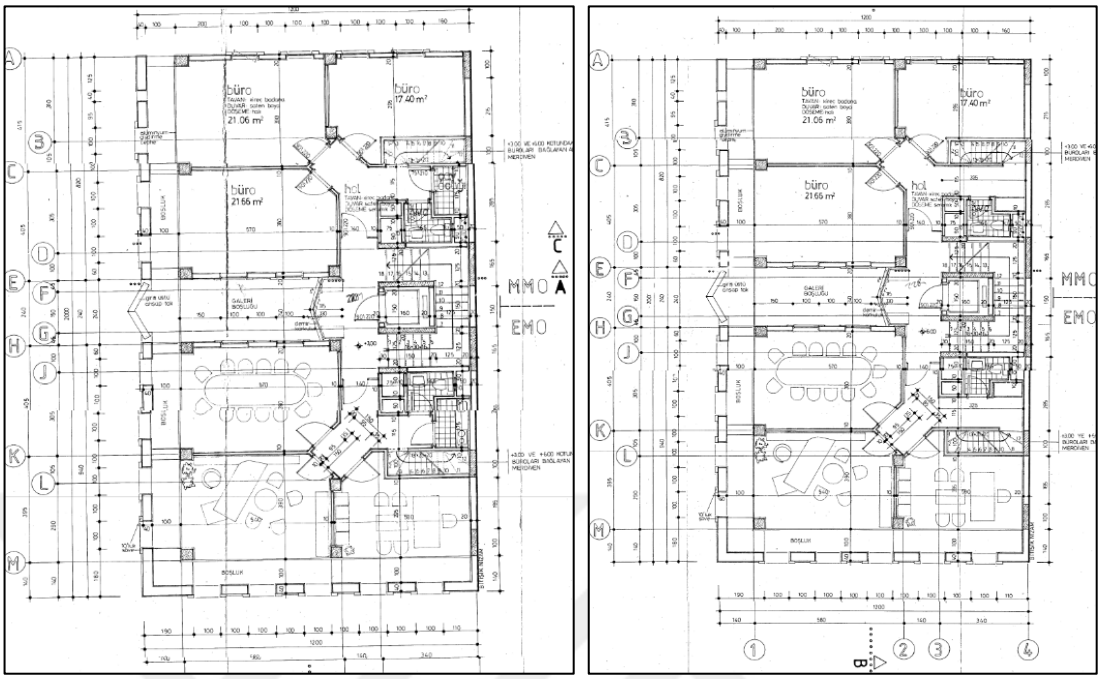

Kaynak: sol) Zemin kat planı; **sağ)** Birinci kat planı; (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

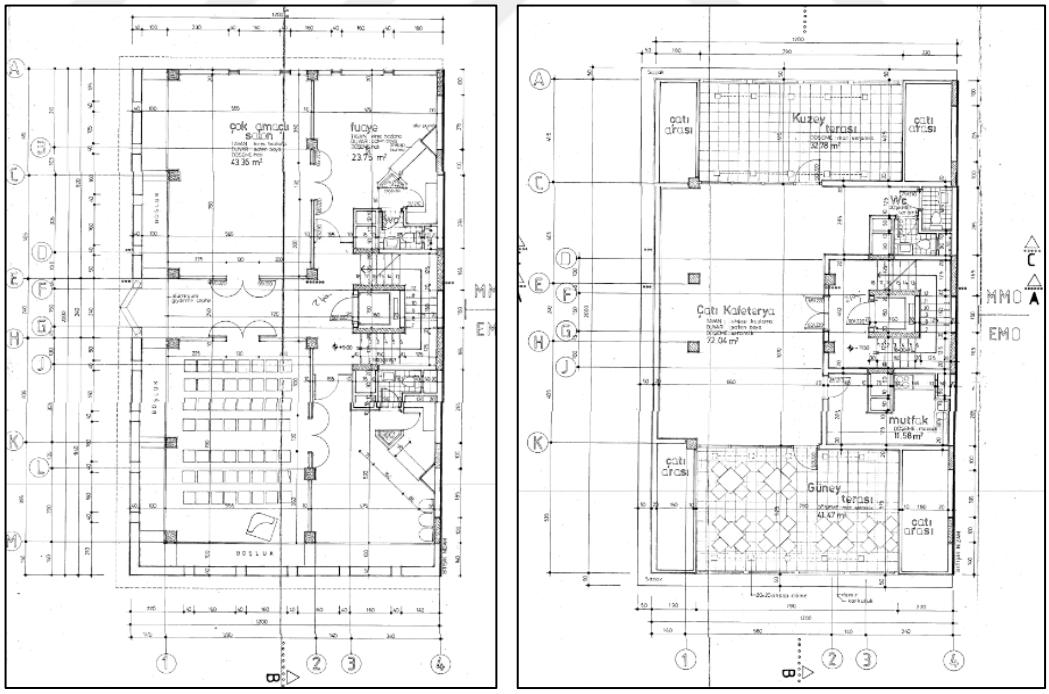

Kaynak: sol) İkinci kat planı; **sağ)** Çatı kat planı; (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Ek 1.15.'in devamı

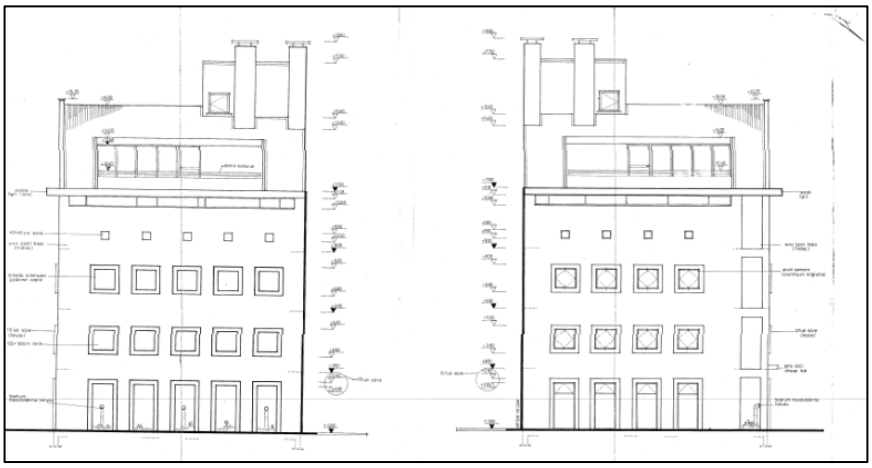

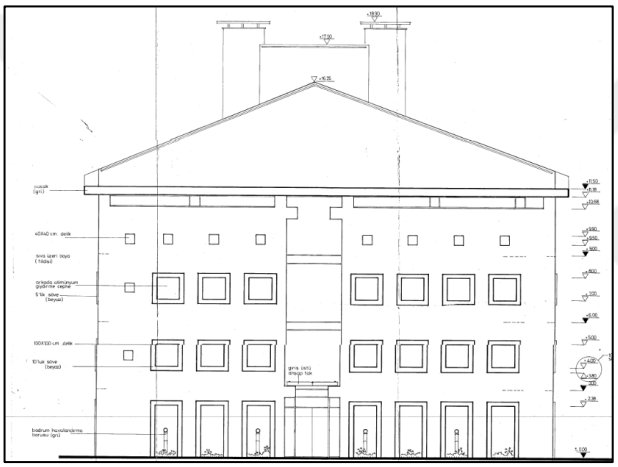

Kaynak: Görünüşler (Muratpaşa Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşiv)

Kaynak: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası fotoğrafları (https://www.bumaps .com /tr/deta y/elektrik-muhendisleri-odasi-antalya-subesi/1076949)

Ek 1.16. Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi (3. Dönem)

Yarışma Adı:	Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi
Yılı:	2001
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Büyükşehir Belediyesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Balbay Mahallesi
Türü:	Ticari
Özel İşlevi:	İş Merkezi
Yarışmayı Kazanan:	Okan Koloğlu
Juri:	Coşkun Erkal, Erdal Sorgucu, İlhan Bakışlı, Nejat Üreğen, Murat Yıldız
Kaynak:	Okan Koloğlu arşivi
Önemi:	Mimarlık sektöründe hizmet veren idari işlerin yürütüldüğü ve tüm mimarları tek çatı altında birleştiren yapıdır.
Durumu:	Antalya Mimarlar Odası olarak kullanılmaya devam etmektedir.
Yarışma Tarihi:	2001 (3. Dönem)
Yapım Tarihi:	2002 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Yapı Antalya'nın kalbi Balbey Mahallesi ve tarihi Kaleiçi arasında kalan bir bölgede yer almaktadır. Bu projede yatay dikey hatlı oluşturulan parçalı kütleler merkez hacim etrafında konumlanmıştır. Parçalı kütleler ile oluşturulan tasarımda insanlara birden fazla dolaşım alternatifleri ve sirkülasyon alanları oluşturulup sunulmaktadır. Kapalı, açık, yarı açık mekân, saçak gibi kavramları içeren yapıda sirkülasyon, farklı mekanlar

Vaziyet Planı:

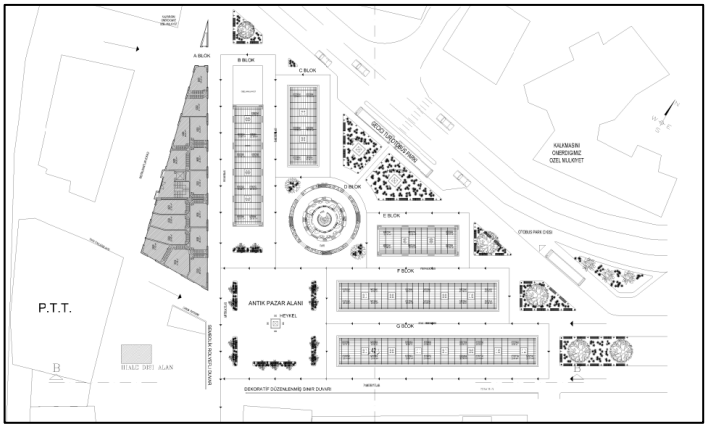

Kaynak: Vaziyet Planı (Okan Koloğlu Arşivi)

Ek 1.16.'nın devamı

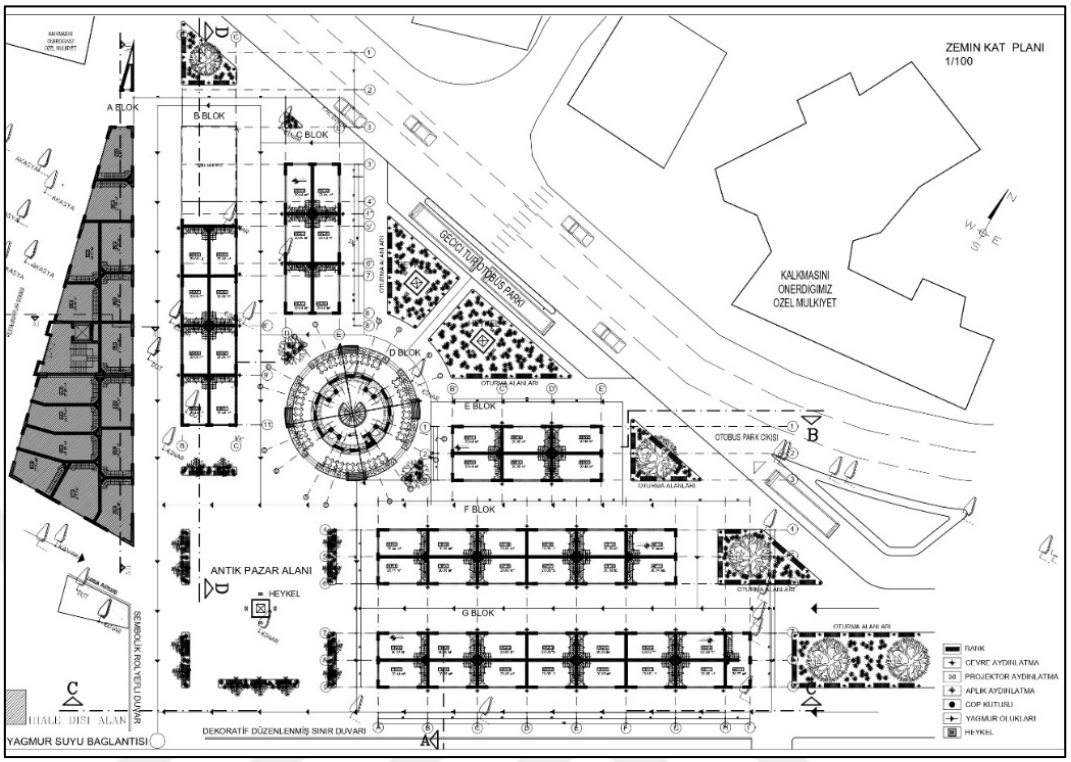

Kaynak: Zemin kat planı; (Okan Koloğlu Arşivi

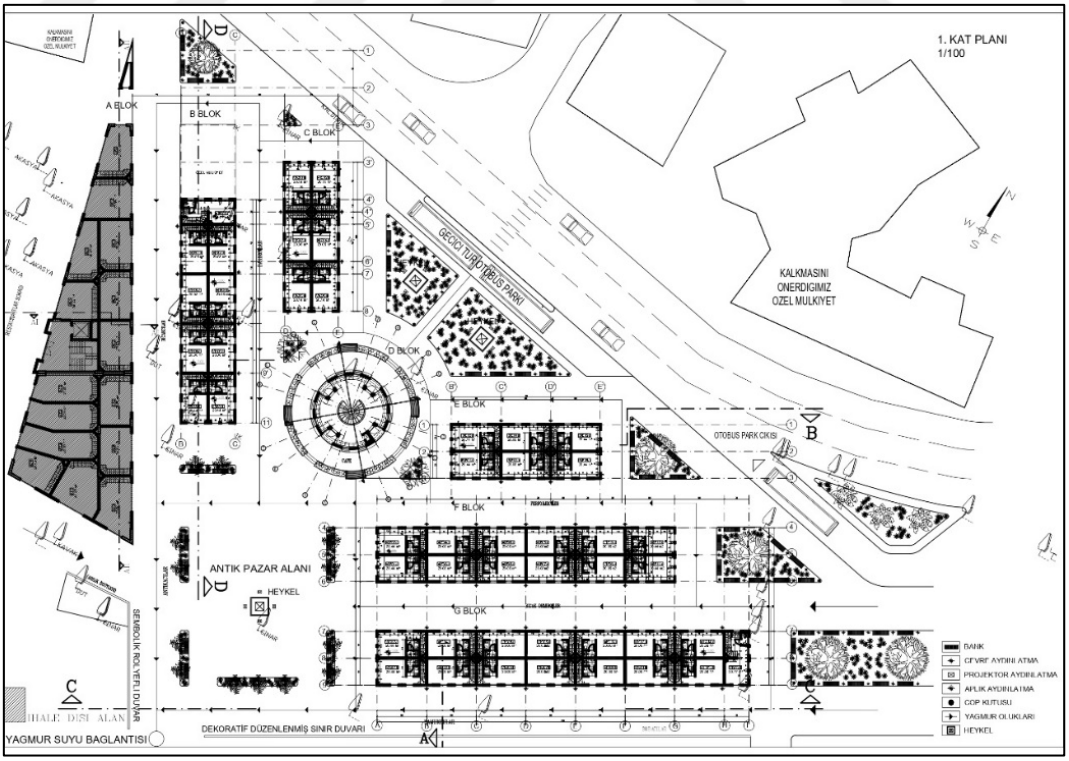

Kaynak: Birinci kat planı; (Okan Koloğlu Arşivi)

Ek 1.16.'in devamı

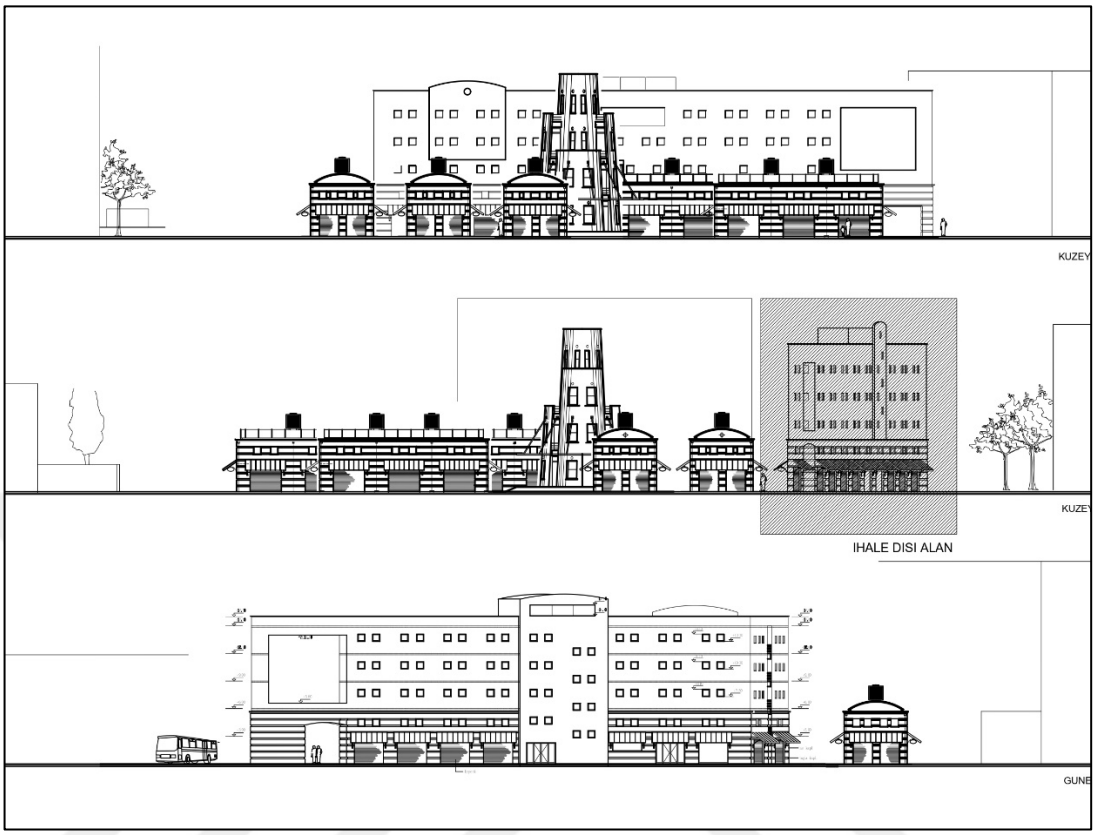

Kaynak: Görünüşler (Okan Koloğlu Arşivi)

Kaynak: Antalya Sobacılar Çarşısı fotoğrafları; (https://www.antalyahurses.com/esnaf-zor-gunler-yasiyor/172082/[Son erişim tarihi: 10/08/2022].) (http://antalyabalbey.blogspot.com/ 2013/03/ balbey-mahallesi-antalyann-eski.html [Son erişim tarihi: 10/08/2022])

Ek 1.17. Antalya Tarihsel Karaalioğlu Park Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma (3. Dönem)

Yarışma Adı:	Antalya Tarihsel Karaalioğlu Park Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma
Yılı:	2002
Yarışmayı Açan Kurum:	Antalya Büyükşehir Belediyesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Yüksekalan Mahallesi
Türü:	Kamu
Özel İşlevi:	Belediye
Yarışmayı Kazanan:	Nurbin Paker Kahvecioğlu, Hüseyin L. Kahvecioğlu
Juri:	Ersen Gürsel, S. Güven Bilsel, Ahmet C. Yıldızcı, Gül Asatekin, Selim Velioğlu, Bülent Özkaya, Recep Esengil
Kaynak:	(Mimarlık, 2002/08, Sf. 4) (Yapı, 2002/08, Sf. 21) (Mimarlık, 2003/05-06, Sf. 37-45)
Önemi:	Antalya ili sınırlarında belediye işlerini yürüten kamu yapısıdır.
Durumu:	Antalya Büyükşehir Belediyesi merkez bina olarak kullanılmaktadır.
Yarışma Tarihi:	2002 (3. Dönem)
Yapım Tarihi:	2017 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:
Açık, yarı açık ve kapalı mekânların bütünleşmesiyle oluşan yapının arazideki konumlanışı ile oluşturulan giriş meydanı aynı zamanda bir kent meydanı oluşturmaktadır. Bir yönetim yapısı olmanın yanında kamusal mekân olarak da kullanılmaya elverişli bir yapıdır. Yapı içindeki sirkülasyon alanları çatı ve cephelerden kontrollü ışık alarak iç mekânın dış mekân ile ilişkisi sürdürülmüştür.

Ek 1.17.'nin devamı

Vaziyet Planı:	 **Kaynak:** Vaziyet Planı (http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-buyuksehir-belediyesi-yeni-hizmet-binasi/8934 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

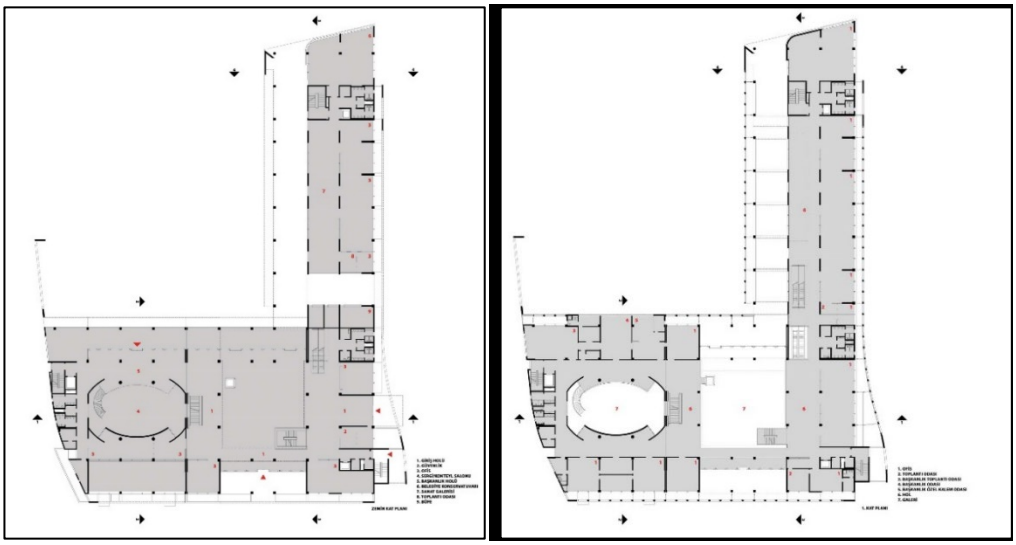

Kaynak: sol) Zemin kat planı; **sağ)** Birinci kat planı; (http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-buyuksehir-belediyesi-yeni-hizmet-binasi/8934[Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.17.'nin devamı

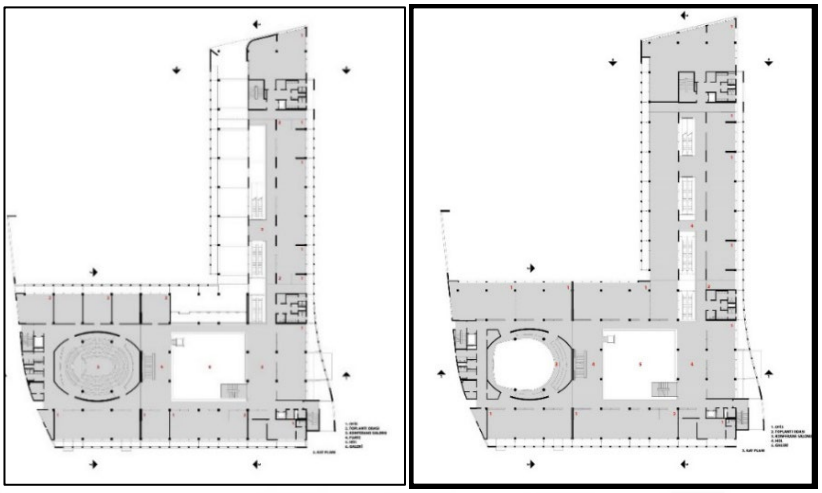

Kaynak: sol) İkinci kat planı; **sağ)** Üçüncü kat planı;(http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-buyuksehir-belediyesi-yeni-hizmet-binasi/8934[Son erişim tarihi:17/07/2022])

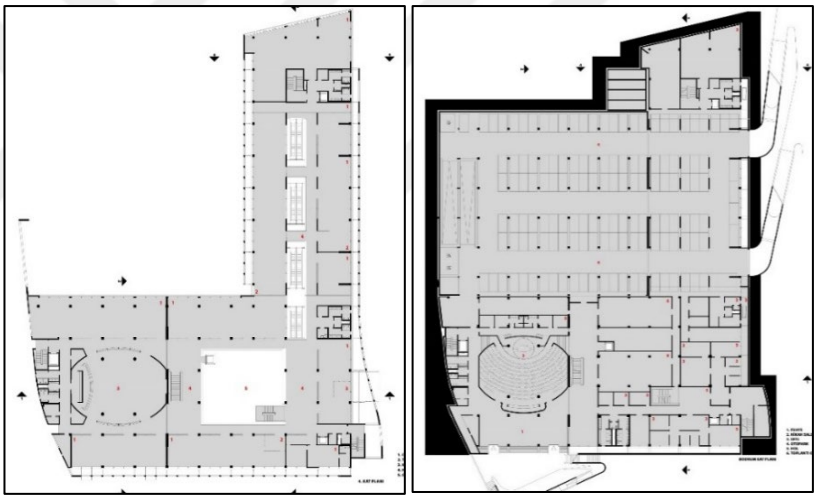

Kaynak: sol) Dördüncü kat planı; **sağ)** Bodrum kat planı;(http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-buyuksehir-belediyesi-yeni-hizmet-binasi/8934[Son erişim tarihi:17/07/2022])

Kaynak: Antalya Büyükşehir Belediyesi Binası fotoğrafları; (http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-buyuksehir-belediyesi-yeni-hizmet binasi/8934[Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.18. Antalya Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi (3. Dönem)

Yarışma Adı:	Antalya Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi
Yılı:	2011
Yarışmayı Açan Kurum:	TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Yüksekalan Mahallesi
Türü:	Kamu
Özel İşlevi:	Kongre Merkezi
Yarışmayı Kazanan:	Sadık Gökhan Ekinci, Doğuşcan Aladağ, Murat Taş
Juri:	Tülin Görgülü, Kıvılcım Keskiner, Yüksel Yurtkuran, Bahadır Çilek, Gülfer Erdoğan Arıkoğlu
Kaynak:	(Https://www.yarismo.org/arsiv)
Önemi:	29 bin m2 inşaat alanıyla Antalya'nın en büyük kongre ve sergi sarayı olma özelliği taşımaktadır.
Durumu:	Antalya Mimar Sinan Kongre Merkezi olarak kullanılmaktadır.
Yarışma Tarihi:	2011 (3. Dönem)
Yapım Tarihi:	2016 (3. Dönem)

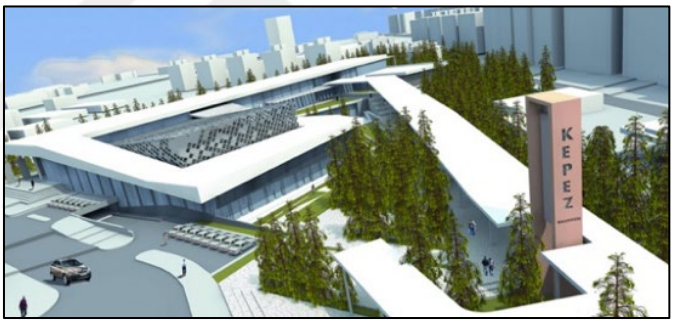

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Büyük ve dikkat çekici bir yapı olan, açık tarı açık ve kapalı mekânlardan meydana gelen Mimar Sinan Kongre ve Sergi Merkezi fuarların, kongrelerin ve toplantıların yapılacağı değişik kapasitelere bölünebilecek 2000 kişilik çok amaçlı salon ile 500 kişilik salon, kafe, restoran, 300 kişilik nikâh salonu, seyir balkonu ve 81 araçlık otoparkı ile Antalya'nın en büyük kongre merkezi durumundadır.

Ek 1.18.'in devamı

Vaziyet Planı:	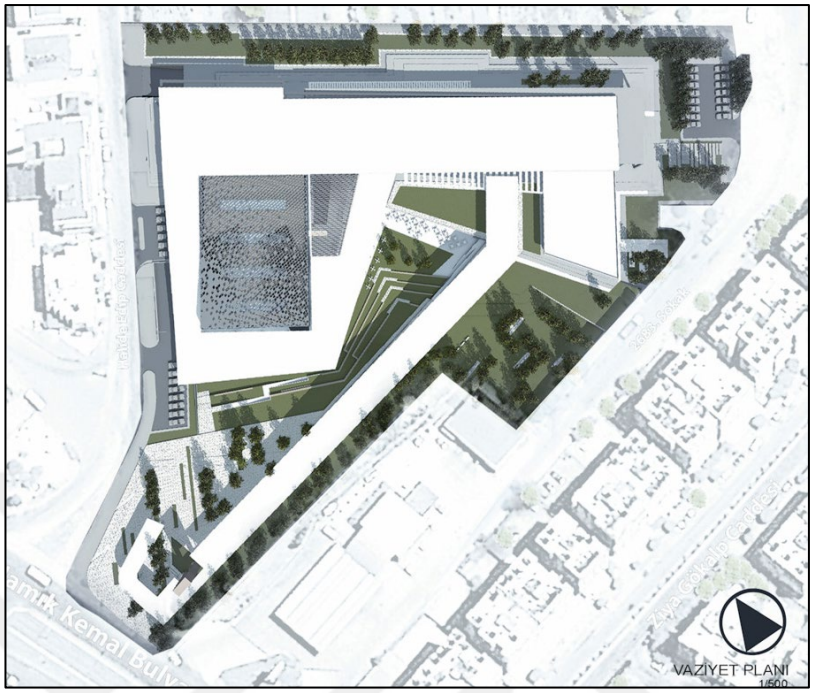 **Kaynak:** Vaziyet Planı (http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-antalya-kepez-belediyesi-kongre-ve-sergi-merkezi-ulusal-mimari-proje yarismasi/367[Son erişim tarihi: 17/07/2022].)

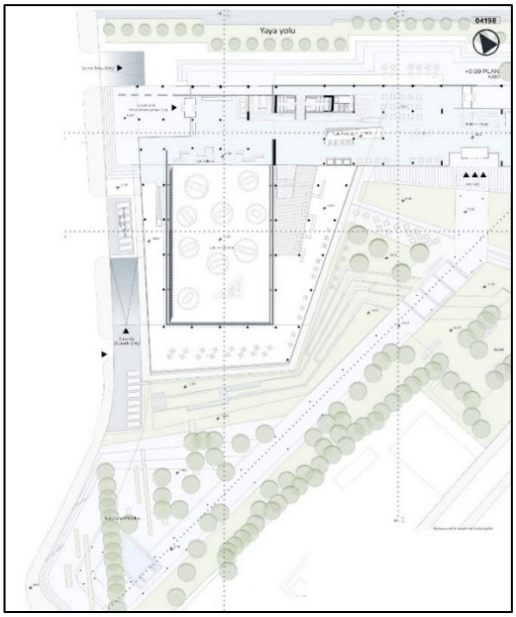

Kaynak: Zemin kat planı; (http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-antalya-kepez-belediyesi-kongre-ve-sergi-merkezi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/367 [Son erişim tarihi: 17/07/2022].)

Ek 1.18.'in devamı

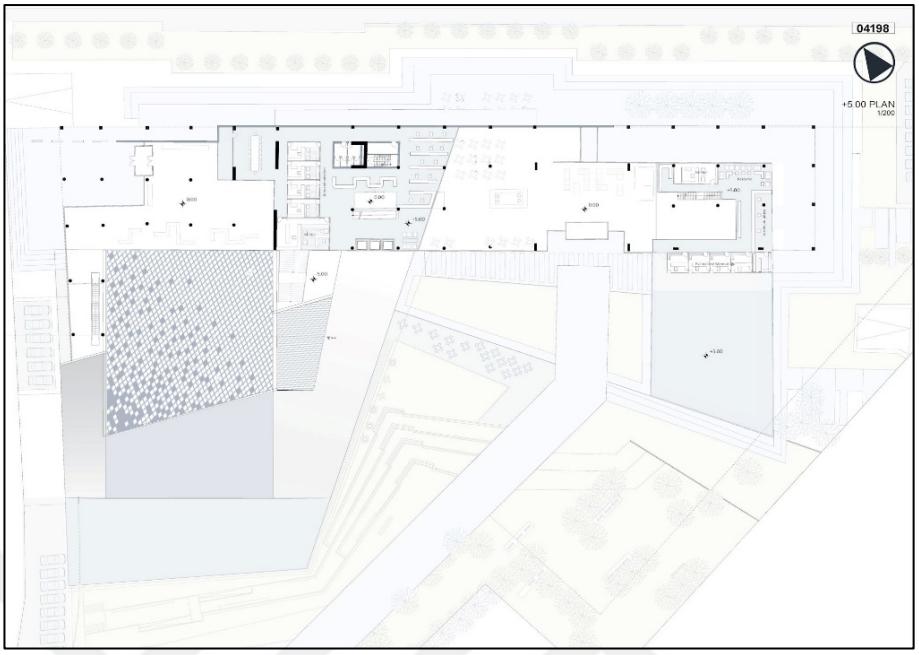

Kaynak: Birinci kat planı; (http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-antalya-kepez-belediyesi-kongre-ve-sergi-merkezi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/367 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

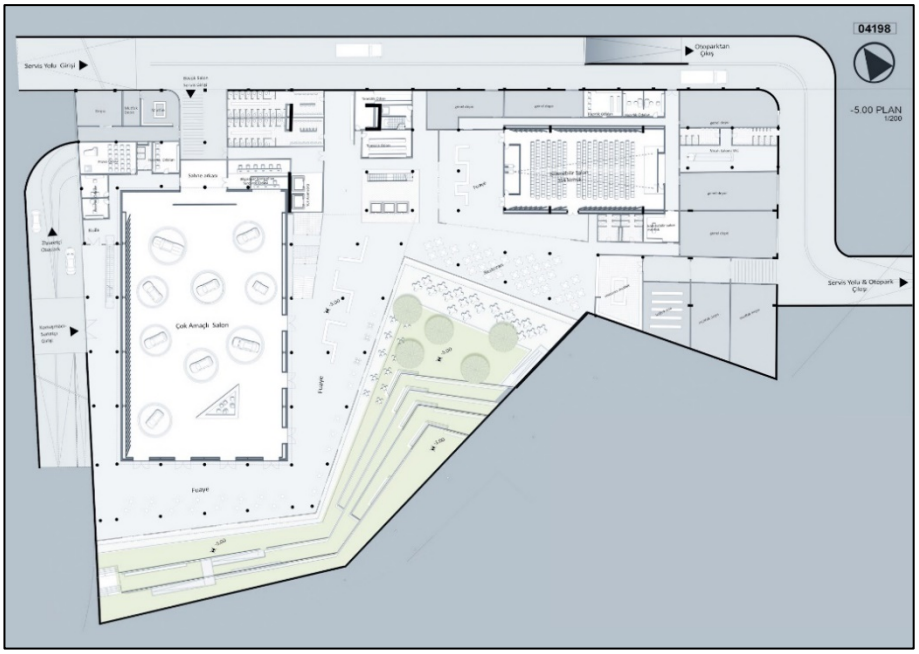

Kaynak: -5,00 kot planları; (http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-antalya-kepez-belediyesi-kongre-ve-sergi-merkezi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/367 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.18.'in devamı

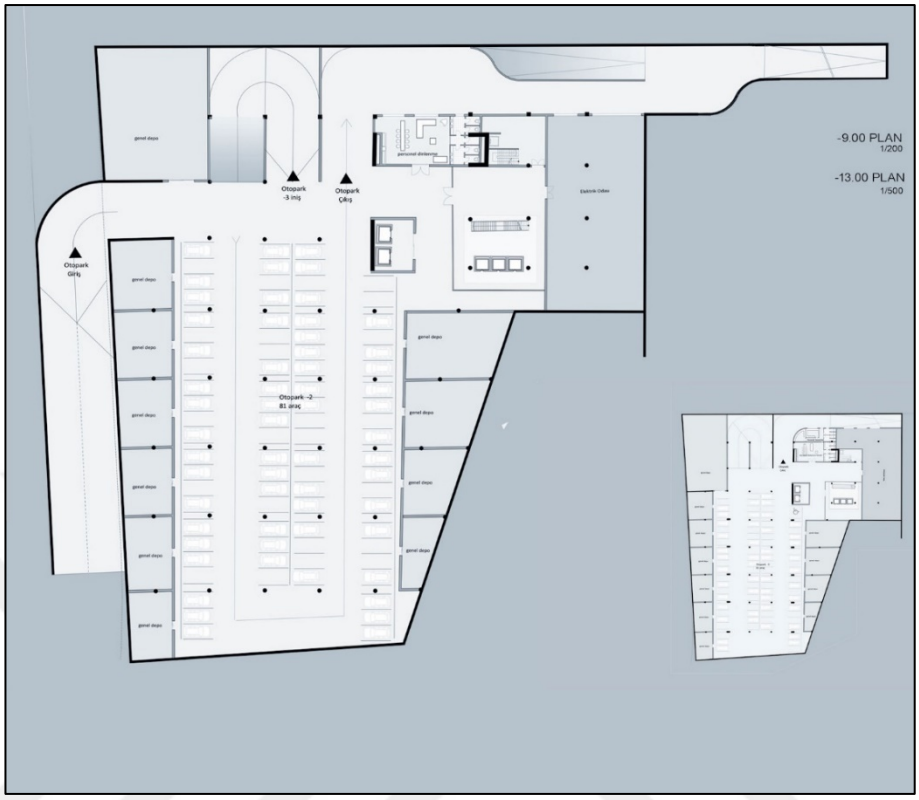

Kaynak: -9,00 ve -13,00 kot planları (http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-antalya-kepez-belediyesi-kongre-ve-sergi-merkezi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/367 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

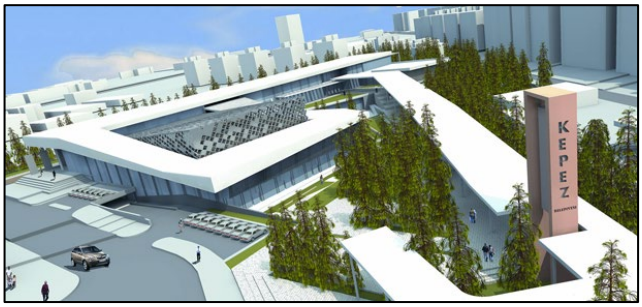

Kaynak: Kepez Kongre Merkezi fotoğrafları; (http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-antalya-kepez-belediyesi-kongre-ve-sergi-merkezi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/367 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.19. EXPO 2016 Antalya Expo Kulesi (3. Dönem)

Yarışma Adı:	EXPO 2016 Antalya Expo Kulesi
Yılı:	2014
Yarışmayı Açan Kurum:	Expo Antalya Ajansı
İlçesi / Mah:	Aksu / Solak Mahallesi
Türü:	Anıt
Özel İşlevi:	Expo Kulesi
Yarışmayı Kazanan:	Serdar Kızıltaş, Zeynep Melike Atay
Juri:	Haluk Ahmet Pamir, Nur Çağlar, M.Osman Aydın, Nejat Bayülke, Halime Özsüt Şenol
Kaynak:	http://www.antmimod.org.tr/expo-2016-antalya-ajansi-expo-2016-antalya-expo-kulesi-mimari-proje-yarisma-ilani
Önemi:	Antalya'da inşa edilmiş en yüksek seyir terası
Durumu:	Ziyarete açık olup seyir terası olarak faaliyet göstermektedir.
Yarışma Tarihi:	2014 (3. Dönem)
Yapım Tarihi:	2016 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

Antalya'nın doğusunda, havalimanına 8 km uzaklıktadır. Antalya'nın doğusundaki tatil beldeleri; Belek, Side, Alanya'yı Antalya'ya bağlayan karayolunun üzerinde bulunmaktadır. Antalya'yı temsil edecek ikon yapı olması amaçlanan yapıda formu oluştururken de üç asansörü saran 3 yaprak üç kapılar ve palmiye ağaçlarından esinlenilerek yapılmıştır. 3 adet asansör ve yangın merdivenleri ile düşey sirkülasyon sağlanmıştır. 101 m kotunda 1500 m² açık ve kapalı seyir alanı oluşturulmuştur. Yapının konveks formu ile güneşin dik ve sert geldiği saatlerde kapalı seyir katının gölgede ve serin kalmasını sağlanmıştır.

Ek 1.19.'un devamı

Vaziyet Planı:	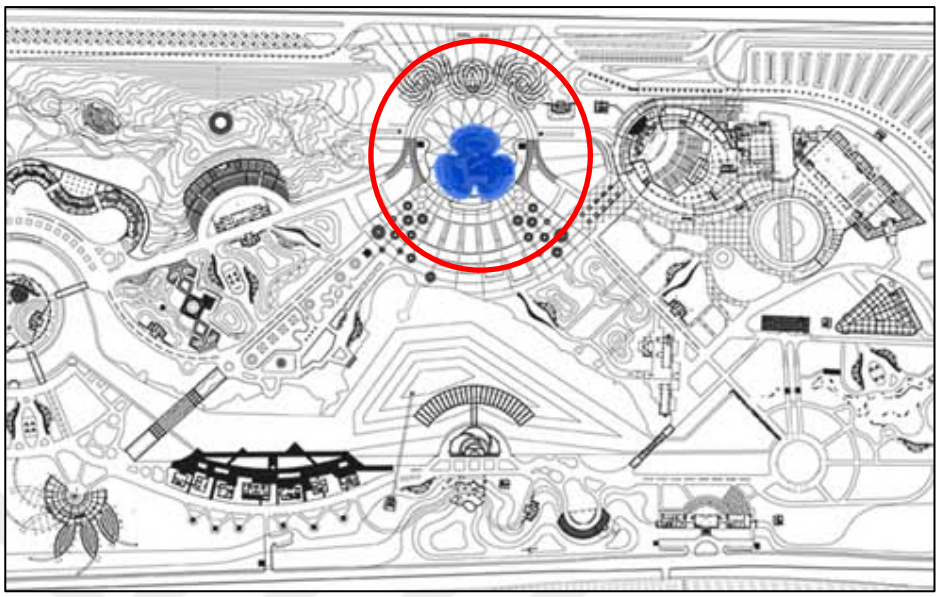 **Kaynak:** Vaziyet Planı (Mimarlık, 1986/02, Sf. 9-19)

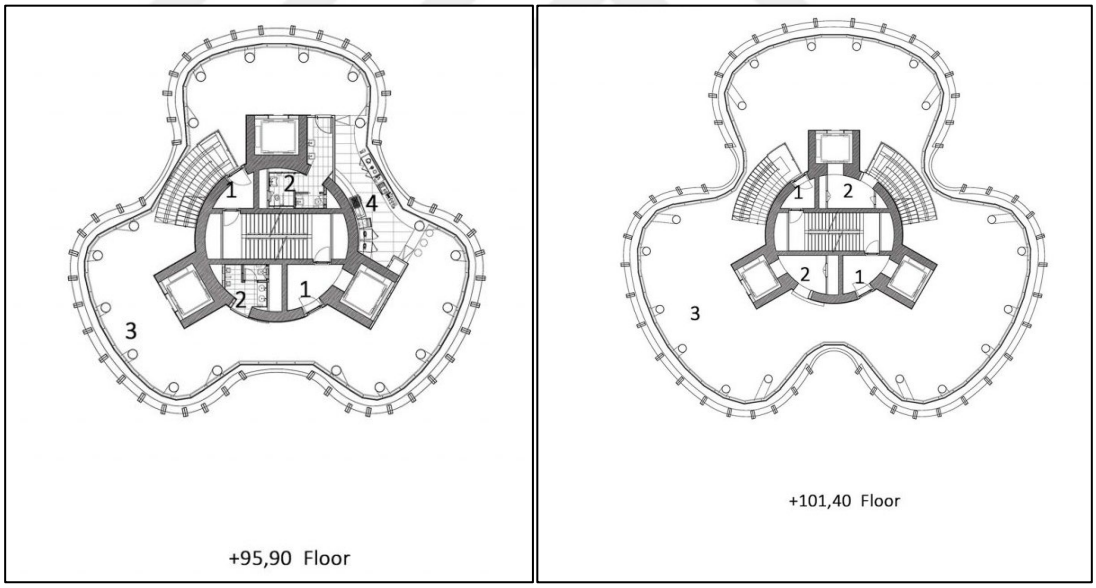

Kaynak: sol) +95,90 kot planı; **sağ)** +101,40kot planı; (https://www.arkitera .com/proje/expo-2016-antalya-expo-kulesi/ [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.19.'un devamı

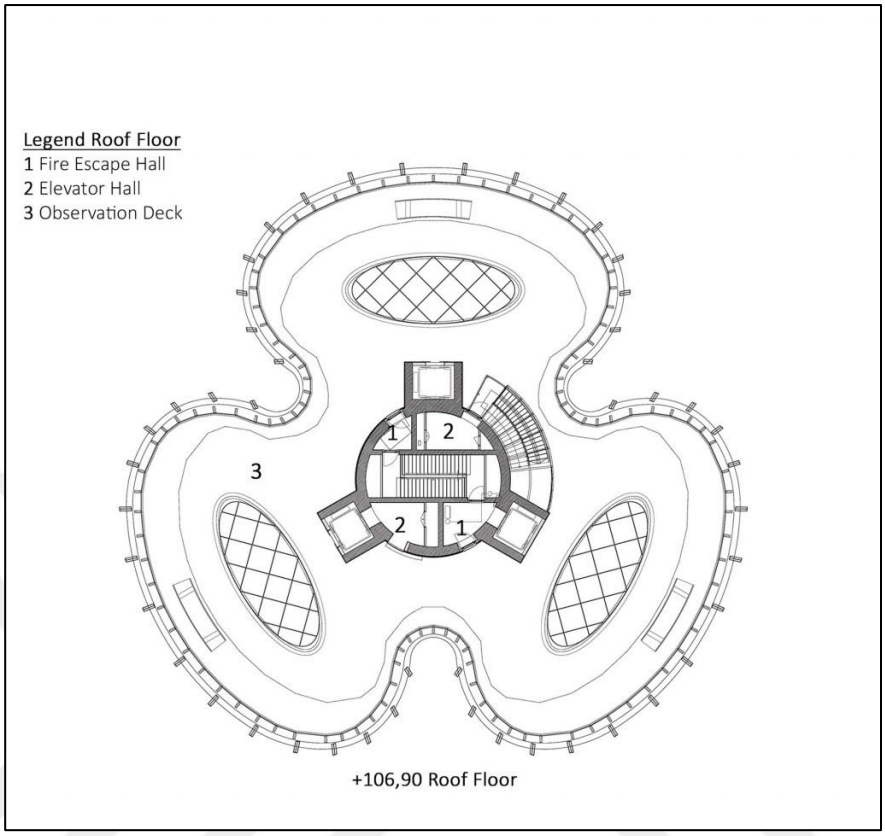

Kaynak: +106,90 kot planı; (https://www.arkitera.com/proje/expo-2016-antalya-expo-kulesi/ [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Kaynak: Expo Kulesinin fotoğrafları; (https://www.arkitera.com/proje/expo-2016-antalya-expo-kulesi/ [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Ek 1.20. Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi (3. Dönem)

Yarışma Adı:	Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi
Yılı:	2015
Yarışmayı Açan Kurum:	Muratpaşa Belediyesi
İlçesi / Mah:	Muratpaşa / Yeşilbahçe Mahallesi
Türü:	Kültür
Özel İşlevi:	Kültür Merkezi
Yarışmayı Kazanan:	Doğan Türkkan, Cihan Sevindik, Tuna Han Koç, Zeynep Canan Sevindik
Juri:	Abdi Güzer, Alper Ünlü, Emre Arolat, Haşim Ertuğ Uçar, Mustafa Balcı
Kaynak:	https://www.yarismo.org/arsiv
Önemi:	Antalya'da mimari yarışmayla inşa edilmiş bir kültür merkezi yapısı.
Durumu:	Çok amaçlı gösteri merkezi atölye ve sahnesi olarak faaliyet göstermektedir.
Yarışma Tarihi:	2015 (3. Dönem)
Yapım Tarihi:	2018 (3. Dönem)

Mevcut Yapı ve Binalar Hakkında Ayrıntılı Bilgi:

İki ana taşıt ve yaya aksı üzerinde konumlandırılmasıyla kent mimarisi içinde köprü görevi gören Kültür Merkezi'nde farklı mekân kullanımlarıyla birlikte düşey sürekliliği sağlayan yapıda kullanıcın bütün mekânlara ulaşımı ve tek kotta bütün hizmetlerden yararlanmaları sağlanmıştır. Ayrıca yaz kış gece gündüz kullanımları da düşünülerek açık yarı açık ve kapalı mekân kurgusu yapılmıştır. Üst teras yürüyüş platformu ile de yapının her düzlemde kentli için kullanılabilir olmasını sağlar.

Ek 1.20.'nin devamı

Vaziyet Planı:	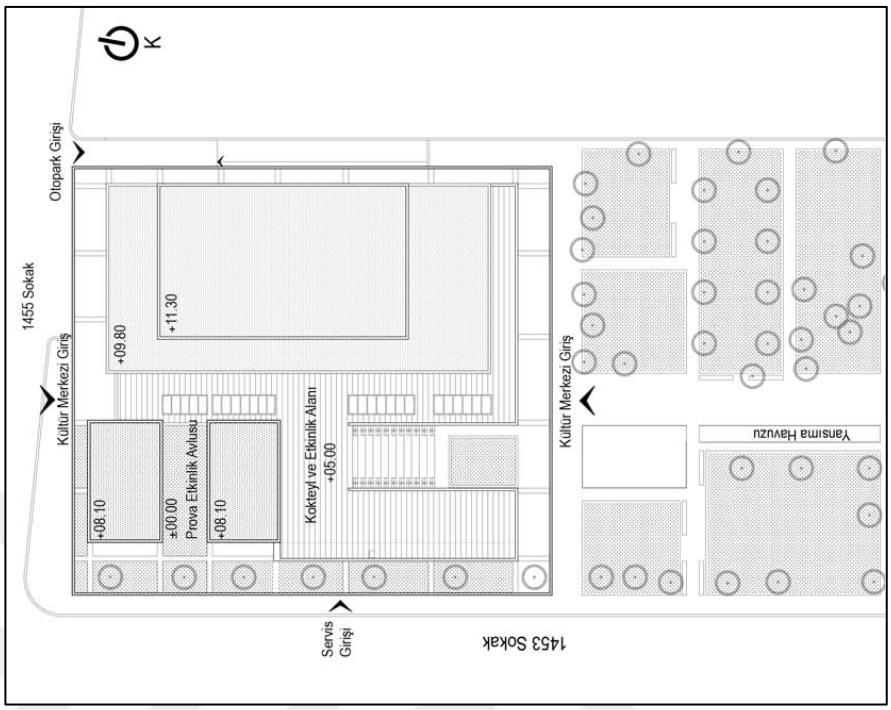 **Kaynak:** Vaziyet Planı (http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])
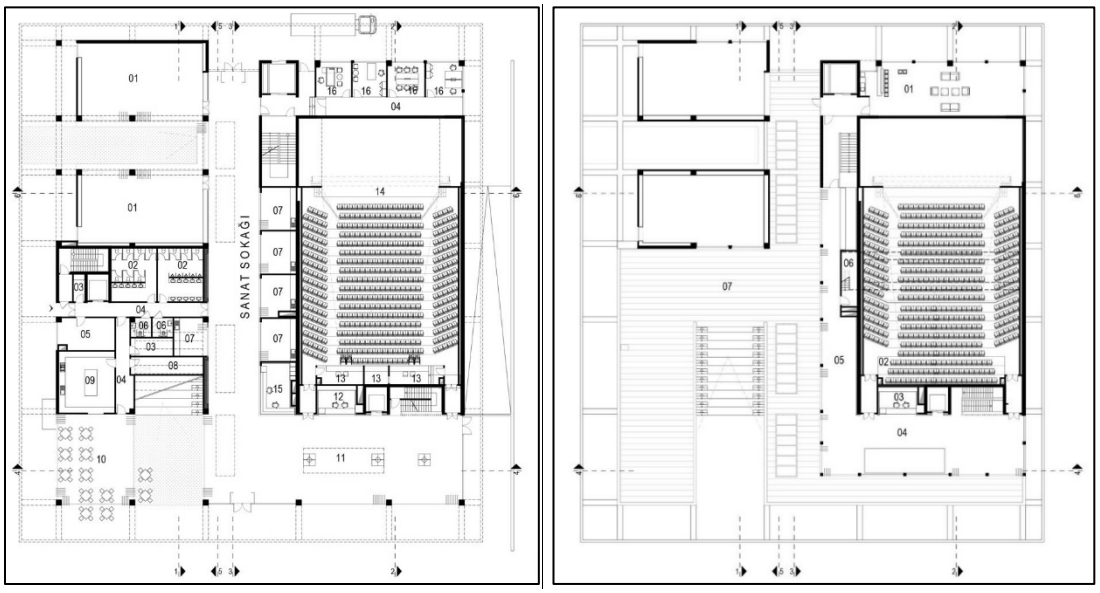 **Kaynak: sol)** Zemin kat planı; **sağ)** Birinci kat planı; (http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])	

Ek 1.20.'nin devamı

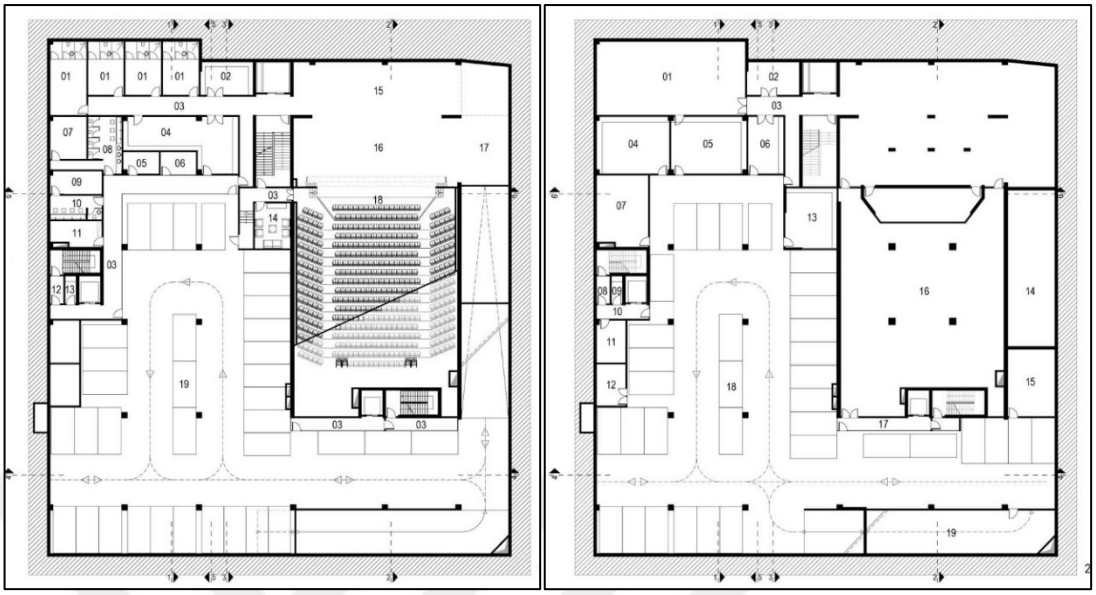

Kaynak: sol) Birinci bodrum kat planı; **sağ)** İkinci bodrum kat planı; (http://www.arkiv.com.tr /proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

Kaynak: Muratpaşa belediyesi çok amaçlı gösteri merkezi atölye ve sahnesi fotoğrafları; (http://www.arkiv.com.tr /proje/antalya-muratpasa-belediyesi-turkan-soray-kultur-merkezi/9798 [Son erişim tarihi: 17/07/2022])

ÖZGEÇMİŞ

FatihTONĞ

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans 2019-2022	Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Antalya
Lisans 2014-2019	Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Antalya

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Mimar 2021- Devam ediyor.	Üçgen Yapı Mimarlık Ofisi Antalya
Kısmi Zamanlı Personel 2018-2019	Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Antalya